

DR. JÓSA ISTVÁN ÁLTALÁNOS ISKOLA
(4325 Kisléta, Kállói út 6-8.)

PEDAGÓGIAI PROGRAM
2025

O33539

Tartalom

Bevezető	4
Helyzetelemzés.....	4
Az iskola története	5
Küldetésnyilatkozat	5
Jövőkép.....	6
AZ ISKOLA NEVELÉSI-OKTATÁSI PROGRAMJA.....	8
Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai	8
A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	41
A teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok	49
A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek az együttműködésével kapcsolatos feladatok	51
A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai.....	54
A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének-oktatásának elvei.....	62
A beilleszkedési és magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység	67
A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló	68
A hátrányos helyzetű tanulók nevelése az integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítés pedagógiai rendszere (IPR) módszertani elemeinek adaptációja révén, Képesség kibontakoztató és integrációs program alapján folyik az iskolában.	68
A gyermek és ifjúságvédelemi feladatok ellátása.....	69
Tartós gyógykezelés alatt álló tanulók	70
A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvétel rendje	71
A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei.....	75
Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje	77
Az iskolaváltás, a tanuló átvételének szabályai (különbözeti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamismétléssel)	77
HELYI TANTERV	79
A tanulók napi és heti terhelése.....	79
A helyi tanterv óraszámai alsó tagozaton minden évfolyamon	82
A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyaga, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezése ..	85
A Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításainak részletes szabályai.....	85
A választott foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai.....	89

A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és a szorgalom minősítésének elvei	90
A magatartás értékelésének és minősítésének elvei	94
A tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei	97
A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei.....	99
A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiséghez tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiségi kultúrájának megismerését szolgáló tananyag	101
Az egészségnevelési és környezetnevelési elvek	101
A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	116
Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanuló iskolai nevelése-oktatása	119
Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló iskolai nevelése-oktatása	129
A beszéd fogyatékos tanulók iskolai nevelése-oktatása	146
Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelése-oktatása.....	159
A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásával összefüggő, a tanuló magatartásának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek	182
Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje	183
Az otthoni, a napközis, a tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai	185
Sajátos pedagógiai módszerek, projektoktatás	185
A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek	186
Lázár Ervin Program	186
Erőszakmentesség, konfliktusmegoldás, az iskolai bántalmazás az erőszak megelőzése.	187
Balesetmegelőzés.....	188
Drogstratégia	188
Záró rendelkezések	191
Legitimációs záradék	192

Bevezető

Az iskolában a nevelő-oktató munka a pedagógiai program alapján folyik. A program az iskola pedagógiai *stratégiai terve*, amely hosszú, - illetve középtávra meghatározza – az intézményben működő évfolyamok számához igazodva – az iskolában folyó nevelés-oktatás rendszerét: céljait, feladatait, eszközeit, eljárásait és tevékenységeit. A pedagógiai program így az iskola szakmai önmeghatározásának a legfőbb dokumentuma, s egyben szakmai autonómiájának a biztosítója is. Ebben az értelemben a pedagógiai program a nevelőtestületünk alaptörvénye – a különböző belső szabályzatok, tervek ezen a dokumentumon alapulnak -, valamint tájékoztató az iskolahasználók számára, amennyiben leírja, hogy mit ígér az intézmény, milyen ellátást, oktatást kapnak az iskola tanulói.

Az új Nat-ban megfogalmazódó fejlesztési feladatok és közműveltségi tartalmak az egyes nevelési-oktatási szakaszokhoz kapcsolódnak.

Az alapfokú nevelés-oktatás szakasza első évfolyamon kezdődik és a nyolcadik évfolyam végéig tart.

Két részre tagolódik:

- az első évfolyamon kezdődő és a negyedik évfolyam végéig tartó alsó tagozat, mely napközis otthonos formában működik
- az ötödik évfolyamon kezdődő és a nyolcadik évfolyam végéig tartó felső tagozat.

A pedagógiai programban foglaltak akkor valósulnak meg, ha hozzákapcsolódva évente megtörténik az aktuális célok meghatározása s az ezekhez kapcsolódó feladatok teljesülnek.

Iskolánk Pedagógiai Programja meghatározza intézményünk működését, céljainkat, azok eléréséhez szükséges módszereket, eszközöket, melyek összhangban állnak a 2011. évi köznevelési törvénnyel, a 20/2012. évi EMMI rendelettel, valamint a 326/2013. évi kormányrendelettel.

A Pedagógiai Program különös tekintettel a 20/2012. évi EMMI rendelet 7.§. és 11.§ -a figyelembevételével készült.

Az iskola pedagógiai programja meghatározza:

- az iskola nevelési programját - ennek keretén belül az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai értékeit,
- valamint a helyi tantervén keresztül az oktatási koncepcióját.

Helyzetelemzés

- Kisléta neve szláv eredetű. A község neve 1322-ben tűnik fel, amikor a Hontpázmány leszármazottak birtokolták a települést. A XIV. században a falu a Tiszántúl legnagyobb családjának, a Báthoriaknak volt a tulajdona. Az 1700-as években négy nagyobb birtokos kezén volt a falu; közülük történelmi jelentőségű a Jósza család, majd az 1800-as években a Gencsy család.
- Kisléta község Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében Nyírbátor vonzáskörzetében található *Dél-Nyírségi település*, mely a rendszerváltással egy időben vált önálló önkormányzatú községgé.

- A településen vármegyei feladatokat ellátó intézményként a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Harmónia Integrált Szociális Intézmény fenntartásában működik a Szilvafa Otthon Ápoló – Gondozó Otthon. Az egészségügyi alapellátást háziorvos biztosítja.
- Az egyéni vállalkozások mellett a lakosság többsége rendelkezik mezőgazdasági területtel és a háztartások zöme valamilyen haszonállat tartásával is foglalkozik. A lakosság foglalkoztatásában jelentős szerepe van az önkormányzat intézményeinek, valamint az ápoló gondozó otthonnak.
- A település ellátottsága az elmúlt években javult, megjelentek azok az újfajta szervezeti keretek és struktúrák, amelyek másfajta gondolkodást, előre jutást hoznak az emberek életébe és változást jelentenek az életmódban is.
- Nyírbátor és Máriapócs városok közelsége előny és hátrány is az iskola és óvoda számára. Kulturális és egyéb szolgáltatási szempontból előnyt jelent a közelség, hátrány a tekintetben, hogy a városokban működő közoktatási intézmények versenyhelyzetet teremtenek a településen működő intézmények számára. A szülők egy része a jobb és színvonalasabb oktatás reményében a két közeli városban óvodáztatja, iskoláztatja gyermekét. Ez a folyamat nem kedvező a település alapfokú nevelési és oktatási intézményei számára.
- Kisléta Községben két köznevelési intézmény működik. A Mátészalkai Tankerületi Központ fenntartásában és működtetésében a Dr. Jósa István Általános Iskola és Kisléta Község Önkormányzat fenntartásában a Kislétai Gyöngyszem Óvoda - Bölcsőde működik.

Az iskola története

- A legrégebb feljegyzés az iskoláról 1823-ból való. A századfordulótól már három iskola (görög, római, református) működött a településen.
- Az államosítást követően kilenc pedagógus 299 tanulót tanított. A tanulók létszáma az elmúlt 45 évben 398 és 184 tanuló között alakult. Jelenleg 65 tanuló tanul az iskolánkban. 1950-ben három különböző épület hat tantermében folyt az oktatás. 1982-ben új 6 tantermes iskola épült, melyhez egy közepes méretű tornaterem tartozik. 1996-ban négy tanteremmel bővült az iskola. 2004-ben év elején került sor az iskola teljes felújítására.
- 1985. szeptember 27-én iskolánk felvette a „Dr. Jósa István” nevet. Dr. Jósa István volt Szabolcs vármegye első főorvosa, aki 1807-31 között Kislétáról irányította a megye egészségügyét.
- A névadó élete és munkássága példaértékű lehet mindannyiunk számára.

Küldetésnyilatkozat

- Az a célunk, hogy iskolánkban a kiváló, igényes, színvonalas szakmai munka úgy valósuljon meg, hogy felelősségteljes tevékenységünket nyugodt, zavartalan légkörben, együttműködő, támogató környezetben valósíthassuk meg.
- Az a célunk, hogy a pedagógus szakmailag jól felkészült, magasan képzett, sokoldalú legyen. Munkáját színvonalasan, lelkiismeretesen, örömmel, szeretetteljesen végezze, akarjon

és tudjon a gyermekekkel személyiségük tiszteletben tartásával humánusan, személyre szabottan foglalkozni.

- Az a célunk, hogy iskolánk értékrendje egységes minőségi követelményrendszeren, az emberi, a szellemi és tárgyi értékek következetes megőrzésén alapuljon.

Jövőkép

Tantestületünk számára olyan arculatú iskola megteremtése a cél, amely számba veszi az elmúlt évek haladó emberi, szellemi és tárgyi értékeit, hagyományait, az iskola változó társadalmi környezetét.

A nevelőtestület pedagógiai tevékenységét jellemezze:

- a demokratikus belső légkör fenntartása,
- a szülő és a tanuló jogainak tiszteletben tartása,
- a fenntartó elvárásainak figyelembevétele,
- a tanári és tanulói motiváltság a minőségi munkavégzésben,
- az iskolai munka mindenkor erőforrásainkhoz igazodó tervezése, szervezése,
- a belső ellenőrzés és értékelés folyamatosságának biztosítása,
- az információk megfelelő áramoltatása,
- a kölcsönösségen alapuló partneri kapcsolatok folyamatos ápolása,
- oktatási szolgáltatásaink, képzési kínálatunk partneri igényekhez igazodó folyamatos fejlesztése,
- a konfliktusok megelőzése vagy megfelelő kezelése,
- a közös célok együttes kijelölése,
- a problémaérzékenység.

Az iskola pedagógusait jellemezze:

- gyermekközpontú szemlélet,
- kooperatív nevelési stílus,
- pedagógiai érzékenység,
- tolerancia,
- a másság elfogadása,
- az igényesség, lelkiismeretesség,
- a konfliktustűrő és feldolgozó képesség,
- az önbizalom, az önértékelés,
- a pontosság, a szervezettség,
- az új iránti fogékonyság,
- a folyamatos önmegújítás.

Célunk a minőségi munkavégzéssel:

- az eredmények megismertetése a nevelőtestülettel, alkalmazotti körrel, a megoldási javaslatok közös kidolgozása, véleményezése és elfogadtatása
- szervezetünkre jellemző legyen, hogy működésünket, tevékenységünket, módszereinket rendszeresen felülvizsgáljuk, elemezzük, fejlesztjük az eredményesség növelése érdekében
- szervezetünk képes legyen:
 - folyamatos önmegújításra
 - magas fokú együttműködésre
 - konfliktusok feltárására és megoldására
 - személyes példamutatásra, elkötelezettségre.

AZ ISKOLA NEVELÉSI-OKTATÁSI PROGRAMJA

Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

A köznevelés feladatát alapvetően a nemzeti műveltség átadásában és az egyetemes kultúra közvetítésében, a szellemi-érzelmi fogékonyság és az erkölcsi érzék elmélyítésében jelöli meg. Feladata továbbá a tanuláshoz és a munkához szükséges készségek, képességek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztése, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése, a közjóra való törekvés megalapozása, a nemzeti és társadalmi összetartozás megerősítése.

Célja továbbá, hogy cselekvő elkötelezettségre neveljen az igazság és az igazságosság, a jó és a szép iránt, fejlessze a harmonikus személyiség kibontakoztatásához szükséges szellemi, érzelmi és testi képességeket.

Ezáltal járul hozzá ahhoz, hogy a felnövekvő nemzedék:

- a haza felelős polgárává váljanak;
- kifejlődjön bennük a hazafiság érzelmvilága;
- reális önismeretre és szilárd erkölcsi ítéliképességre tegyenek szert;
- megtalálják helyüket a családban, a társadalomban és a munka világában;
- törekedjenek tartalmas és tartós kapcsolatokra;
- legyenek képesek felelős döntések meghozatalára a maguk és a gondjaikra bízottak sorsáról;
- képessé váljanak az önálló tájékozódásra, véleményformálásra és cselekvésre;
- megismerjék és megértsék a természeti, társadalmi, kulturális jelenségeket, folyamatokat;
- tartsák értéknek és feladatnak a kultúra és az élővilág változatosságának megőrzését.

A nevelési-oktatói folyamatnak és az oktatásnak mindenkor összhangban kell lennie hazánk Alaptörvényével, a jogállam rendjével, az élet és az emberi méltóság tiszteletének elvével, valamint az ezzel összefüggő lelkiismereti és vallásszabadsággal, továbbá a Föld, az ember, a természet és a kultúra védelmét szolgáló nemzetközi egyezményekkel. Fontos szerepet szánunk a nemzeti hagyománynak, a nemzeti öntudat fejlesztésének, beleértve a magyarországi nemzetiségekhez, kisebbségekhez tartozók öntudatának ápolását is.

Nevelési célok:

- Az erkölcsi nevelés: A tanuló erkölcsi gondolkodásának szintje eleinte konvencionális, rendre és fegyelemre törekszik, belátja, hogy teljesíteni kell az elvállalt köteleességeket. A szabályokat minden körülmények között be kell tartani,
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: A tanuló ismeri lakóhelye és környékének népi hagyományait, valamint több, az ünnepkörökhöz köthető magyar hagyományt. Ismeri nemzeti ünnepeinket, ezekhez kötődő hagyományainkat, és ezeket tantárgyi ismereteihez is kapcsolja. Kialakul benne a szülőföld, a haza és a nemzet fogalma, az ezekhez való kötődés igénye.

- Állampolgárságra, demokráciára nevelés: A tanuló törekszik a konfliktusok feloldására, alkalmazza a konfliktuskezelés demokratikus technikáit. Viselkedése alapján véleményt tud mondani önmagáról, ismeri a stressz és stressz kezelés lényegét. Képes felismerni bizonyos előítéletes magatartásformákat
- A családi életre nevelés: A tanuló képes felismerni és megfogalmazni családban betöltött szerepeket, feladatokat, megtalálja és elvégzi a rá háruló feladatokat.
- A testi és lelki egészségre nevelés: A tanuló fel tudja sorolni az egészséges táplálkozás néhány alapvető szabályát. Ismeri a tisztálkodással kapcsolatos alapvető szabályokat, a személyes higiéné ápolásának módjait, majd meg tanulja tudatosan ápolni személyes higiénéjét. Tudja, hogy a rendszeres testmozgás hozzájárul lelki egészségünk megőrzéséhez, így fokozatosan kialakul az igénye ez iránt.
- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: A tanulóban fokozatosan tudatosul, hogy társaival kölcsönösen egymásra vannak utalva. Felismeri, hogy a beteg, sérült, fogyatékkal élő embereken egyes helyzetekben ő is képes segíteni.
- Fenntarthatóság, környezettudatosság: Egyre érzékenyebbé válik környezete állapota iránt, képes annak változását elemi szinten értékelni. Felismeri a mindennapi életben előforduló, a környezetet szennyező anyagokat, a környezetre káros tevékenységeket és kerüli ezeket. Képes társaival együttműködésben tudatosan, a környezeti szempontokat is figyelembe véve alakítani az iskola belső és külső környezetét.
- Pályaorientáció: A tanuló képes megfogalmazni, hogy mi érdekli őt leginkább, és felismeri, hogy érdeklődési körét, motivációját, saját adottságait mely szakmákban tudná hasznosítani. Tud célokat kitűzni és jövőképet felállítani.
- Gazdasági és pénzügyi nevelés: Ismeri az unió közös fizetési eszközét, belátja, hogy az egyes országok eltérő mértékben és szerepben kapcsolódnak be a világgazdaság folyamataiba.
- Médiatudatosságra nevelés: A tanuló hatékonyan tud keresni a világhálón, kulcsszavak segítségével, majd képessé válik elektronikus gyűjtőmunkát végezni. A közösségi oldalakon megjelenő verbális agresszió elhárítására megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik. Odafigyel arra, hogy magánszférájába ne engedjen be nem kívánatos médiatartalmakat.
- A tanulás tanítása: A tanuló megismeri saját tanulási stílusát, ezzel hatékonyabb információfeldolgozásra képes, tudatában van, mely területeket kell fejlesztenie. Elegendő önismerettel, önértékeléssel, önbizalommal rendelkezik ahhoz, hogy megfelelő teljesítményt nyújtson.

Az iskolánkban tanító pedagógusok mindennapi nevelő és oktató munkájukban a tanulói személyiség harmonikus fejlesztése érdekében az alább felsorolt *pedagógiai alapelvek* érvényesítésére törekшенek:

- iskolánk nevelő – oktató munkájában a demokratizmus, a humanizmus, az egyén tisztelete, a lelkiismereti szabadság, a személyiség fejlődése, az alapvető közösségek (család, nemzet, az európai nemzetek közössége, az emberiség) együttműködésének kibontakoztatása, a népek, nemzetek, nemzetiségi, etnikai csoportok és a nemek egyenlősége, a szolidaritás és a tolerancia értékei hatják át a tanítási-tanulási folyamatokat;

- alapvető jelentőséget tulajdonítunk a kulcskompetenciák kialakításának, az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges motívumok és tanulási képességek kiművelésének;
- kiemelt figyelmet fordítunk az emberiség előtt álló közös problémákra és a különböző kultúrák iránti nyitottságra;
- pedagógiánk elfogadott alapelve: a komplexitás elve, azaz annak állandó figyelembevételre, hogy a nevelés során biológiai, fiziológiai, pszichológiai és társadalmi törvényszerűségek hatásával kell számolnunk;
- a nevelés két alapvető tényezője: a pedagógus és a növendék egyenrangú félként vesz részt a folyamatban, közöttük aktív kölcsönhatás van;
- a nevelő vezető, irányító, kezdeményező szerepe érvényesül a pedagógiai légkör kialakításában, a tanulók aktivitásának kibontakoztatásában, tevékenységük megszervezésében, személyiségük fejlesztésében;
- a közösségek biztosítanak terepet a növendékek önállóságának, öntevékenységeinek, önkormányzó képességeinek kibontakoztatásához;
- az iskola valamennyi dolgozója és tanulója kölcsönösen tiszteletben tartja egymás emberi méltóságát;
- minden iskolai tevékenységünket - az oktatás és nevelés terén egyaránt - a gyermekek okos szeretete hatja át;
- iskolánk a fiatalokat felkészíti az önálló ismeretszerzésre és önművelésre, ennek feltétele a tanulási képességek és szilárd alapkészségek kialakítása;
- a tanulás tervezésében, szervezésében és irányításában a tevékenység-központú tanítási gyakorlatot honosítjuk meg, mely életszerű helyzetek teremtetésével alkalmat nyújt konkrét élmények és tapasztalatok gyűjtésére;
- alkotó pedagógiai klímát teremtünk az eredményes munka érdekében;
- minden tanulónak biztosítjuk az egyéni adottságai, képessége és tehetsége szerint az önmegvalósítás lehetőségét;
- az egyéni szükségletek szerint megfelelő feltételeket nyújtunk gyermekeinknek a tanulási esélyegyenlőség megteremtéséhez;
- minden támogatást megadunk ahhoz, hogy tanítványaink elsajátítsák az élethosszig tartó tanulás alapjait, valamint a folyamatot megkönnyítő képességeket, készségeket és kompetenciákat:
 - ✓ a szövegértési – szövegalkotási,
 - ✓ matematikai – logikai,
 - ✓ szociális, életviteli és környezeti,
 - ✓ az életpálya-építési,
 - ✓ idegen nyelvi,
 - ✓ valamint az infokommunikációs technológiákat;

- a kompetencia alapú oktatás során az ismereteket – készségeket és attitűdöket kölcsönhatásban fejlesztjük;
- a kulcskompetenciák fejlesztése érdekében az iskola pedagógusai által alkalmazott munkaformák és módszerek:

Módszertani elemek:

- óvoda-iskola átmenet
- hatékony tanuló megismerési és segítő technikák, pedagógiai diagnosztizálás
- habilitációs és rehabilitációs tevékenység
- az inkluzív nevelés
- attitűdváltást segítő programok pedagógusoknak
- multikulturális tartalmak
- tanórai differenciálás (heterogén csoport)
- kooperatív tanulás
- a drámapedagógia eszközei
- tevékenységközpontú pedagógiák eszközei
- projektmunka (egyéni és csoportos)
- prezentációs technikák
- tanulói értékelési formák gazdagítása
- módszerek a korai iskolaelhagyás megelőzésére

A tanulásszervezés módszerei:

Alapmódszerek:

- tanári magyarázat (frontális tanítás): beszélgetés, kérdezve kifejtés, előadás, szemléltetés
- munkáltatás (egyéni, de nem önálló): variációs módszer, házi feladat
- individuális (egyéni és önálló tanulás): egyéni feladatok

Motiváló módszerek:

- páros munka
- csoportmunka
- játék
- szerepjáték (drámapedagógia)
- vita
- kutató-felfedező módszer
- kooperatív módszerek
- projekt módszer

A tanulószervezés alapelvei:

- ❖ differenciálás
 - egyéni különbségek figyelembevétele
 - tanítási tartalom, tanítási idő rugalmas kezelése
- ❖ szociális készségek fejlettsége-szociális kompetencia
- divergens gondolkodás, problémamegoldó képesség, kreativitás, kommunikációs készségek (metakommunikáció), önismeret, önkifejezés, társismeret
- motiváló módszerek alkalmazása: kooperatív-, projekt módszer, drámapedagógia, digitális pedagógiai módszertan és az IKT eszközök alkalmazása
- hatékony felzárkóztató munkával támogatást adunk a szociokulturális hátrányok leküzdéséhez;
- iskolánk segíti a világban való eligazodást az idegen nyelvek oktatásával;
- az általános társadalmi modernizációt követve lépést tartunk az informatikai forradalommal;
- az egyéni adottságokat figyelembe véve kialakítjuk tanítványainkban a teljesítményorientált beállítódást, az önálló tanulás képességét;
- a nevelési - oktatási folyamatokban következetes „emberléptékű” követelményeket támasztunk;
- a szociális, életviteli és környezeti kompetencia fejlesztését az ember és társadalom műveltségi blokk mindhárom aspektusa szolgálja: a történelem, az emberismeret és a társadalomismeret (jelenismeret);
- megalapozzuk a konstruktív életvezetést, az egyéni életpálya-építést és egészséges életmód-készségét;
- reális önismeret és életszemlélet kialakításával segítjük a megfelelő továbbtanulási irányt és pályát kiválasztását;
- a kommunikációs - és viselkedéskultúra elsajátításával kialakítjuk a tárgyi és személyes világukban való eligazodás képességét;
- alapvető értéknek tekintjük a szűkebb és tágabb hazához való kötődés érzését, környezetünk megismerésének és megőrzésének igényét;
- a NAT valamennyi műveltségi területe szolgálja a kulcskompetenciák fejlesztését: a magyar nyelv és irodalom; az élő idegen nyelv; a matematika; az ember és társadalom; ember a természetben; földünk – környezetünk; a művészetek; az informatika; az életviteli és gyakorlati ismeretek; a testnevelés és sport;
- a képesség-kibontakoztató és integrációs felkészítés a személyiségfejlesztés, a közösségfejlesztés segítségével járul hozzá a tanulási kudarcból, a szociális hátrányból eredő lemaradás csökkentéséhez, a tanuló egyéni képességének, tehetségének kibontakoztatásához, tanulási. továbbtanulási esélyének növeléséhez.

Az iskolában olyan *léghő megteremtése* szükséges, ahol a tanulók otthon érezhetik magukat.

Ennek érdekében:

- a tanuló személyiségét tiszteletben tartjuk;
- a gyerekeket bevonjuk saját iskolai életünk megszervezésébe;
- a tanulók egyéni képességeit az oktatás során figyelembe vesszük;
- diákjaink előre megismerhetik a velük szemben támasztott követelményeket, így tudhatják, mit várunk el tőlük;
- minden gyermek számíthat a pedagógusok jóindulatú segítségére tanulmányi munkájában és életének egyéb problémáiban;
- az iskola életében szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakítására törekszünk:
 - tanuló és tanuló,
 - tanuló és nevelő,
 - szülő és nevelő,
- nevelő és nevelő között.

Iskolafilozófiánk, amit iskolánk valamennyi pedagógusa elfogad, és ennek szellemében végezzük közös munkánkat. Célunk olyan gyermekek nevelése, akik:

- használható értékekkel hagyják el iskolánkat korszakoktól és politikától függetlenül,
- megállják helyüket a középiskolákban,
- megtanulnak tanulni, tudásukat használni, ismereteiket bővíteni,
- elsajátítják az egész életen át tartó tanulás alapjait, valamint a tanulási folyamatot megkönnyítő képességeket, készségeket és kompetenciákat:
 - ✓ anyanyelvi kommunikáció
 - ✓ idegen nyelvi kommunikáció
 - ✓ matematikai kompetencia
 - ✓ természettudományos és technikai kompetencia
 - ✓ digitális kompetencia
 - ✓ szociális és állampolgári kompetencia
 - ✓ kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
 - ✓ esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség
 - ✓ hatékony önálló tanulás fejlesztése
- a társas kapcsolataikat az emberek egymás iránti tisztelete hatja át, jellemezi őket az udvariasság, jó modor, kedvesség,
- a kulturált együttlét szabályait ismerik és alkalmazzák,
- akarnak együttműködni másokkal, elfogadják a szabályokat és megállapodásokat,
- szeretik és védik környezetüket, az őket körülvevő természetet,
- igénylik a játék, a mozgás szabadságát, az egészséges versenyszellemet,
- megfelelő kommunikációs készséggel, munkakultúrával rendelkeznek,
- ismerik és büszkék nemzeti értékeinkre, ápolják hagyományainkat,

- képesek az önmegvalósítást, az önértékelést, az önuralmat és toleranciát személyiségük részévé tenni.

Az eszményekben olyan tanuló képe él, aki a közös családi és iskolai nevelés eredményeképpen *egyesíti magában az alábbi tulajdonságokat*:

- humánus;
- erkölcsös;
- fegyelmezett;
- művelt;
- kötelességtudó;
- érdeklődő, nyitott;
- kreatív, alkotó;
- becsüli a szorgalmas tanulást, a munkát;
- képes a problémák érzékelésére és megoldására;
- gyakorlatias;
- képes eligazodni szűkebb és tágabb környezetében;
- jó eredmények elérésére törekszik (játékban, munkában, tanulásban);
- van elképzelése a jövőjét illetően;
- becsüli a tudást;
- öntevékenyen, aktívan részt vesz a tanulásban;
- ismeri a tanulás helyes és hatékony módszereit;
- képes az egész életen át tartó tanulásra;
 - ✓ tudását folyamatosan gyarapítja, bővíti,
 - ✓ képes az értő olvasásra, gondolatait helyesen és szabatosan tudja megfogalmazni szóban és írásban,
 - ✓ a mindennapi életben felhasználható képességekkel rendelkezik;
 - ✓ ismeri, tiszteli, óvja, ápolja:
 - ✓ nemzeti kultúránkat, történelmünket, anyanyelvünket,
 - ✓ a természet, a környezet értékeit,
 - ✓ más népek értékeit, hagyományait,
 - ✓ az egyetemes kultúra legnagyobb eredményeit;
- a társadalmilag elfogadott normák szerint viselkedik az emberi és a természeti környezetben;
- ismeri és alkalmazza a közösségekben éléshez szükséges pozitív magatartásformákat;
- ismeri és betartja a különféle közösségek (család, iskola, társadalom) harmonikus együttélését biztosító szabályokat;
- ismeri és alkalmazza az emberek közötti érintkezés, a kommunikáció elfogadott formáit és módszereit;
 - ✓ viselkedése udvarias;
 - ✓ beszéde kulturált;
 - ✓ társaival együttműködik;

- ✓ szüleit, nevelőit, társait szereti és tiszteli;
- ✓ képes szeretetet adni és kapni;
- ✓ szereti hazáját;
- ✓ megérti, tiszteletben tartja a sajátjától eltérő nézeteket;
- ✓ szellemileg és testileg egészséges, edzett;
- ✓ egészségesen él;
- ✓ szeret sportolni, mozogni;
- ✓ megjelenése és személyes környezete tiszta, ápolat, gondozott.

Az iskolában a tanulók *korszerű ismereteinek, képességeinek, készségeinek kialakítása és bővítése*, valamint a tanulók teljes *személyiségének fejlesztése* a legfontosabb feladat.

A nevelők szellemileg, erkölcsileg és testileg egészséges nemzedéket kívánnak nevelni a rájuk bízott gyermekekből.

Ennek érdekében:

- a tervszerű nevelő és oktató munka a tanulók alapkészségeit fejleszti és számukra korszerű, a mindennapi életben hasznosítható, tovább építhető alpműveltséget nyújt;
- az iskola oktató tevékenységének célja a gyermeki személyiség széleskörű fejlesztése;
- fontos, hogy a diákok elsajátítsák az egyéni tanulás módszereit;
- elérendő cél, hogy a tanulók körében a szorgalomnak, a tudásnak és a munkának legyen becsülete;
- törekedni kell a humánusra, az egyén és a közösségek iránti tiszteletre;

Célok az alapfokú nevelés-oktatás alsó tagozatára (1–4. évfolyam):

- az iskolába lépő kisgyermekben óvja és fejlessze a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot;
- vezesse át a gyermeket az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás tevékenységeibe;
- tegye fogékonnyá a tanulót saját környezete, a természet, a társas kapcsolatok, majd a társadalom értékei iránt;
- az iskola adjon teret a gyermek játék- és mozgás iránti vágyának;
- az iskola segítse a gyermek természetes fejlődését, érését;
- az iskola a tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában elemi ismereteket közvetítsen, alapvető képességeket és alapkészségeket fejlesszen;
- társas kapcsolataikat hassa át az egymás iránti tisztelet, fogadják el a szabályokat és megállapodásokat, alkalmazzák a kulturált együttélés normáit, tudjanak együttműködni másokkal;
- szeressék és óvják természeti környezetüket;
- az olvasás iránti kedv felkeltése, fenntartása;
- mélyrehatóan alapozzuk meg az alapkészségek elsajátítását;

Célok a nevelés-oktatás felső tagozatára (5–8. évfolyam):

- folytassa az első szakasz nevelő-oktató munkáját, a képességek, készségek fejlesztését;
- a tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában vegye figyelembe, hogy ez az egységes rendszert képező szakasz két, pedagógiaiilag elkülöníthető periódusra tagolódik;
- vegye figyelembe, hogy a 10 -12 éves tanulók gondolkodása erősen kötődik az érzékelés útján szerzett tapasztalatokhoz;
- vegye figyelembe, hogy 12 – 14 éves kortól (serdülőkor kezdete) a tanulók ismeretszerzési folyamatában előtérbe kerül az elvont fogalmi és az elemző gondolkodás;
- a kötelező iskolázás szakaszai: a bevezető, az alapozó, a fejlesztő, az általános műveltséget megszilárdító, az általános műveltséget elmélyítő, pályaválasztási szakasz, amelyeknek a folyamaton belül a NAT által pontosan körül határolt funkcióját érvényesítjük;
- az alapkészségek kimunkálása (írás, értő olvasás, számolás, beszéd) és differenciált fejlesztése;
- a különböző érdeklődésű, eltérő értelmi, érzelmi, testi fejlettségű, képességű, motivációjú, szocializáltságú, kultúrájú gyerekeket - érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően készítse fel a továbbtanulásra;
- a tanulókat érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően készítse fel a társadalomba való majdani beilleszkedésre;
- alapozza meg a felkészülést a jogok és kötelességek törvényes gyakorlására;
- magas színvonalú és sokrétű ismeretátadással fejlessze a tanulók önálló problémamegoldó képességét, készségét és a kreativitását;
- a tanítási – tanulási folyamat strukturált tudást közvetítsen: az ismeretek megszerzésének, a megértés, az alkalmazás és magasabb műveleti szintű alkalmazás képességének kialakításával;
- tudatosítsa a gyermekben a szűkebb és a tágabb környezetből megismerhető erkölcsi értékeket, erősítse meg a humánus magatartásmintákat, pozitív szokásokat, és a gyermek jellemét formálva szolgálja a személyiség kiteljesedését;
- segítse diákjait abban a folyamatban, amelyben művelt emberré, szabad és gazdag személyiséggé, felelős polgárrá, tisztességes és emberséges, alkotásra és boldogságra képes emberekké válhassanak;
- elégedett, magabiztos, optimista és felelősséget vállaló embereket akarunk nevelni;
- az emberismeret az etika, az antropológia és a pszichológia alapfogalmainak, értelmezési kereteinek bemutatásával járuljon hozzá a tanulók önismeretének elmélyítéséhez;
- a személyiségfejlesztés céljait szolgálja a tevékenységre nevelés (tanulás, munka, közéleti- és szabadidős tevékenységek), a képességek fejlesztése (értelmi, érzelmi, akarati és testi, a nyelvi-kommunikációs, a matematikai, a természettudományos; a

történeti, társadalmi, politikai, az esztétikai, a szomatikus és a technikai nevelés területei) és a szükségletek alakítása képezze;

- fejlessze a tanulóknál azokat a képességeket, készségeket, amelyek a környezettel való harmonikus, konstruktív kapcsolathoz szükségesek;
- a tanulási tevékenységek közben és a tanulói közösségben való élet során fejlessze a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját;
- a nevelési folyamat gyakorlati módon igazolja a megbízhatóság, becsületesség, szavahihetőség értékét;
- jellemezze munkánkat egyfelől a következetes követelés és igényesség, másrészt a tanulók jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása, a velük szemben megnyilvánuló pedagógiai tapintat, bizalom, megértés, türelem, igazságosság;
- a pedagógiai munka középpontjában tehát a személyre szóló fejlesztés álljon;
- a tárgyi tudás mellé a gyermekek szerezzék meg mindazokat az együttműködési, kommunikációs képességeket is, amelyek segítségével tudását önmaga és a mások számára hasznosítani tudja;
- a gyermekekben alakuljon ki a reális önértékelés képessége, a teljesítmény- és sikerorientált beállítódás, az egészséges önbizalom és a kockázatvállalás bátorsága;
- a „tanulás tanulása” és az önálló ismeretszerzés képességének kialakítása minden gyermek számára elérhetővé váljon,
- az informatika alkalmazása és az idegen nyelvek tanulása iránti igény fejlesztése is járuljon hozzá az alapképességek kialakításához;
- alakítsa ki az egyéni életélés kultúráját, a konstruktív életvezetés képességét;
- ismerje és alkalmazza a közösségi együttélés pozitív magatartásformáit;
- legyen képes az aszertív (egészségesen önérvénytörő) viselkedésre, ugyanakkor tanúsítson önuralmat, toleranciát másokkal szemben;
- személyiségében legyen: humánus, erkölcsös, fegyelmezett, kötelességtudó, nyitott, kreatív;
- alakítsa ki a saját hatékony tanulási stratégiáját, célszerűen alkalmazza a tanulási módszereket.

Feladatok a nevelés-oktatás 1–6. évfolyamára:

- a pedagógiai munka középpontjában a személyre szóló fejlesztés törekvése álljon;
- a tanítás nem más, mint a tanulók tanulásának szervezése: tervezése, irányítása, szabályozása és értékelése, ezért, a tanulásszervezés meghatározó szempontja a tanulók aktivitásának optimális kibontakoztatása legyen;
- alapozzuk meg a tanuláshoz való pozitív viszonyt (attitűd);
- a tanulói kíváncsiságra, érdeklődésre épített motivációval fejlessze a kisgyermekben a felelősségtudatot, a kitartás képességét, és mozgítsa elő érzékelésének gazdagodását;

- alapozza meg a tanulási szokásokat és módszereket;
- támogassa az egyéni képességek kibontakozását;
- az oktatási folyamatban alkalmazza az együttműködő (kooperatív) tanulás technikáit, formáit;
- a tanulásszervezés egyik fő elve és teendője a tanulókhöz optimálisan alkalmazkodó differenciálás a feladatok kijelölésében, azok megoldásában, a szükséges tanári segítségben, az ellenőrzésben, az értékelésben;
- működjön közre a tanulási nehézségekkel való megküzdés folyamatában;
- törődjön azoknak a hátrányoknak a csökkentésével, amelyek a gyermekek szociális-kulturális környezetéből vagy eltérő ütemű éréséből fakadnak;
- tudatosítsa a gyermekekben a szűkebb és a tágabb környezetből megismerhető értékeket;
- erősítse meg a konstruktív magatartásformákat, szokásokat;
- a gyermek jellemét formálva szolgálja a személyiség érését.

Feladatok a nevelés-oktatás 7 – 8. évfolyamára:

- fejlessze a tanulóknál azokat a képességeket, készségeket, amelyek a természeti, társadalmi és emberi környezettel való harmonikus, építő kapcsolatokhoz szükségesek;
- az aktív tanulási tevékenységek (kooperatív tanulási technikák) közben fejlessze a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját, toleranciáját;
- olyan helyzeteket teremteni, amelyekben a tanuló gyakorlati módon igazolhatja megbízhatóságának, becsületességének, szavahihetőségének értékét;
- tudatosítani a tanulóknál a közösség demokratikus működésének értékét és jellemzőit;
- tisztázni az egyéni és közérdek, a többség és kisebbség fogalmát, és ezek fontosságát a közösséghez, illetve egymáshoz való viszonyulásban;
- a demokratikus normarendszer kiterjesztése a természeti és az épített környezet iránti felelősségre, a mindennapi magatartásra;
- vállalja identitását, a nemzeti, a nemzetiségi azonosságtudatot, képviselje az egymás mellett élő különböző kultúrák iránti igényt;
- erősítse a Európához való tartozás tudatát, és egyetemes értelemben is késztesse más népek hagyományainak, kultúrájának, szokásainak, életmódjának megismerésére, megbecsülésére;
- fordítson figyelmet az emberiség közös problémáinak bemutatására, tudjon „globálisan gondolkodni és lokálisan cselekedni”;
- felelősen alakítsa saját természeti, társadalmi és emberi környezetét;
- a test és a lélek harmonikus fejlesztése;
- a szocializáció folyamatainak elősegítése;

- az elemi műveltség alapjainak lerakása, elmélyítése;
- a tanulási stratégiák és módszerek elsajátítása;
- a tanulók kapjanak folyamatos visszajelzést a tanulmányi teljesítményükről és magatartásuk minőségéről;
- adaptív tanulásszervezéssel hasznosítsuk a számítógépet, s az infokommunikációs technikákat.

Az iskolánkban folyó nevelő - oktató munka pedagógiai eljárásai:

- fokozatosan átvezetjük a gyermeket az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe;
- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait;
- az ismeretek elsajátításának folyamatában az induktív és deduktív út konstruktív alkalmazásával törekszünk a konvergens és divergens gondolkodás képességének fejlesztésére;
- a mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével; a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával;
- az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan modul gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni;
- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával kívánjuk megvalósítani;
- az önismeret alakításával, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban;
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont: az életkori jellemzők figyelembevétele; az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása;
- az iskolai nevelés és oktatás egységes keretbe foglalja a tanulók egyéni képességéhez igazodó fejlesztés teljes folyamatát, biztosítva a tanulóknak a pihenés, a kapcsolódás, a szórakozás és a testmozgás lehetőségét;
- a képesség-kibontakoztató felkészítés megszervezhető integrált felkészítésként is, ha a közösségfejlesztés és a személyiségfejlesztés a halmozottan hátrányos helyzetű és az e körbe nem tartozó tanulók közös felkészítése keretében valósul meg;
- a kreativitás fejlesztése; az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük;
- a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozásával; helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatásával;
- a kortárs kapcsolatok megerősítésével; elemi állampolgári és a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus ismeretek nyújtásával;

- a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat és az alapvető képességek, készségek elsajátításával; a mentális képességek célirányos fejlesztésével; az önálló tanulás és az önművelés alapozásával;
- az ismeretek tapasztalati megalapozása, a felfedezés lehetősége, a kreativitás fejlesztése, a differenciált fejlesztés, a művészeti, a gyakorlati és a közismereti készségek fejlesztésének egyensúlya, a tanulók egészséges terhelése; fejlődésük folyamatos követése, a személyre szóló, fejlesztő értékelés;
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat;
- növeljük a tanulók aktív részvételét igénylő ismeretszerzési módok arányát (megfigyelés, kísérlet, új információs és kommunikációs technikákat alkalmazó anyaggyűjtés, modellezés, szerepjáték stb.). az iskola épít a tanulók kíváncsiságára és a rendszerezett ismeretek iránti igényükre;
- heurisztikus tanulási helyzeteket és rendszerező ismeretszerzési élményeket egyaránt kínálunk tanulóinknak, az így szervezett tanulási folyamat juttatja közel őket a megismerés, a tudás öröméhez, erősíti meg önbizalmukat és növeli teljesítményük értékét;
- az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával; az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés kíváncsatos összhangjának felismertetésével; az állampolgári ismeretek gyakorlati értelmezésével, a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus tudás nyújtásával a szocializációs folyamatokat segíti elő;
- a tanulók megszerzett tudásukat valóságos feladatok, problémák megoldásában, konfliktusok kezelésében is alkalmazzák, döntésképeségüket szervezett gyakorlatokban és spontán élethelyzetekben is érvényesítik;
- az iskolában folyó nevelő – oktató munka mérési, ellenőrzési, értékelési és minőségbiztosítási rendszerében meghatározott rend szerint funkciójuknak megfelelően elvégezzük a diagnosztikus, a formatív és szummatív méréseket;
- alkalmazzuk a tanuló-megismerési technikákat, módszereket és eszközöket;
- az elemi szocializáció eredményeire építve beavatjuk tanulóinkat a politikai szocializáció folyamatába.

Az iskolánkban folyó nevelő - oktató munka pedagógiai eszközei:

- minden gyermek számára biztosítsunk képességeinek, érdeklődésének, illetve távolabbi céljainak megfelelő programokat, tevékenységi formákat;
- a tanulási stratégiák megválasztásában és a taneszközök használatában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele;
- személyes példamutatással neveljük gyermekeinket toleranciára, a másság elfogadására, empátiára, az emberi jogok tiszteletben tartása;
- a mentális képességek céltudatos fejlesztésével; az önálló tanulás és az önművelés alapozásával, gyakoroltatásával;

- az iskolai tanulás folyamatában a gyakorlatközpontúság, az életvitelhez szükséges, alkalmazható tudás gyarapítása, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése érvényesül;
- megismerjük és alkalmazzuk a szociális, életviteli és környezeti kompetencia fejlesztésére kidolgozott tanulói és tanári eszközrendszert, az SDT kínálja lehetőségeket;
- a diagnosztikus és formatív mérések mérőeszközeit iskolai szinten készítjük el, illetve választjuk ki, a szummatív tesztek elkészítéséhez vármegyei, illetve országos standardizált mérőeszközöket alkalmazunk;
- nevelési célzatú (nyílt és zárt) csoportfoglalkozás a nevelési problémák megbeszélésére, kezelésére;
- a nevelési-oktatási eljárások pedagógiai eszközeit a kooperatív technikákkal ötvözzük:

A: a meggyőzés, a felvilágosítás, a tudatosítás módszerei: az oktatás valamennyi módszere, meggyőzés, minta, példa, példakép, példakövetés, eszménykép, bírálat, önbírálat, beszélgetés, felvilágosítás, tudatosítás, előadás, vita, beszámoló;

B: a tevékenység megszervezésének módszerei: csoportképzés, kooperatív feladatmegoldás, követelés, megbízás, (ön)ellenőrzés, (ön)értékelés, játékos módszerek, gyakorlás;

C: a magatartásra ható módszerek:

a.) ösztönző módszerek (a jutalmazás elveit és iskolai gyakorlatát önálló fejezetben rögzítjük)

b.) kényszerítő módszerek: felszólítás, követelés, parancs, büntetés, párhuzamos osztályba való áthelyezés, áthelyezés másik iskolába (kivételes esetben), tanuló kizárása az iskolából (csak tankötelezettség korhatárán túl)

c.) gátlást kiváltó módszerek (ezek a módszerek a nevelés sikerét veszélyeztető körülmények kizárását célozzák, a negatív viselkedés kialakulását próbálják megakadályozni): felügyelet, ellenőrzés, figyelmeztetés, intés, fenyegetés, tilalom, átterelés, elmarasztalás; (a fegyelmezés és büntetés elveit és iskolai gyakorlatát önálló fejezetben rögzítjük)

- A nevelési eszközt a köznyelv gyakran azonosítja a módszer fogalmával. Az eszköz gyakran használatos leszűkített értelmezésben (tárgy, technikai eszköz) valamint a gyermekek fő tevékenységformáit jelenti (játék, tanulás, sport, verseny, munka, szabadidő...).
- A nevelési módszerek különböző formáit, változatait is eszközöknek nevezik. Ezek a következők lehetnek:
 - nyelvi (verbális) eszközök (az információközlés azon módja, amikor közleményeinket a nyelv segítségével továbbítjuk): beszéd, beszélgetés (a nevelés egyik nagyon fontos eszköze, amelyben mindkét fél aktívan részt vesz; tartalmát tekintve lehet: szabad beszélgetés vagy irányított beszélgetés, szervezettség alapján lehet: spontán vagy tervezett, formája alapján: egyéni vagy csoportos), interjú;
 - nem nyelvi (non verbális) eszközök (az információközlés azon módja, amikor közleményeinket nyelven kívüli eszközökkel fejezzük ki; a nem nyelvi eszközök kísérik

(beszélgetést kísérő gesztikulálás), nyomatékosíthatják (dicsérő szavakat kísérő mosoly) vagy helyettesíthetik (fenyegető mutatóujj korhalást) közleményeiket: arckifejezés (mimika), szemmozgás, tekintet, testközelség, térközszabályozás, testhelyzet, testtartás, mozdulatok (gesztusok), kulturális jelzések,

- szociális technikák (ezeket a technikákat a tanulók a felnőttektől tanulják el, kezdetben a családban (gyermekkorai beidegződés) majd az iskolai közösségben), ezért nagyon fontos, hogy a diákok milyen mintát kapnak otthon és az iskolában,
- *technikák az ön- és emberismeret fejlesztéséhez* (ezek olyan eszközök, technikák, amelyeknek lényeges eleme, hogy a világra vonatkozó ismeretek mellett, azokkal szinkronban fejlesszük a tanulók belső, pszichés világát, társas kapcsolatait, egyedi tulajdonságait, készségeit: fejlesztő interjú, fejlesztő beszélgetés,
- *szociális készségfejlesztő technikák* (a tanulók problémamegoldó és konfliktuskezelő készségeinek fejlesztése, illetve a meglévők erősítése): minta- és modellnyújtás, megerősítés (buzdítás, dicséret, jutalmazás), szerepjáték, dramatizáló tevékenység.

A kompetencia-területek (Anyanyelvi kommunikáció, Idegen nyelvi kommunikáció, Matematikai kompetencia, Természettudományos és technikai kompetencia, Digitális kompetencia, Szociális és állampolgári kompetencia, Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia, Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, A hatékony, önálló tanulás) **megjelenítése az alapelvek, célok, feladatok, eljárások és eszközök rendszerében**

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
Iskolánk nevelő – oktató munkájában a demokratizmus, a humanizmus, az egyén tisztelete, a lelkiismereti szabadság, a személyiség fejlődése, az alapvető közösségek (család, nemzet, az európai nemzetek közössége, az emberiség) együttműködésének kibontakoztatása, a népek, nemzetek, nemzetiségi, etnikai csoportok és a nemek egyenlősége, a szolidaritás és a tolerancia értékei hatják át a tanítási-tanulási folyamatokat.	Alakítsuk ki az alapvető kulcskompetenciákat a tanulóknak. Minden kompetencia-terület tartalmazza a szükséges ismereteket, képességeket és attitűdök tárházát a NAT szerint	Fejlesszük az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges motívumokat (önfejlesztő elképzelések) és tanulási képességeket (stratégiákat és módszereket)! A kulcskompetenciák NAT által meghatározott rendszere járuljon hozzá a szükséges ismeretek, képességek és attitűdök közvetítésével a kritikusgondolkodás, a kreativitás, kezdeményezőképeség, a problémamegoldás, a kockázatértékelés, a döntéshozatal és az érzelmek kezelése elsajátításához.	A modern személyközpontú, interaktív, tapasztalati tanulásra alapozó tanulásszervezési eljárások, módszerek, pedagógiai kultúra általánossá tétele. A tanulás tervezésében, szervezésében és irányításában a tevékenységközpontú tanítási gyakorlatot honosítjuk meg, mely életszerű helyzetek teremtésével alkalmat nyújt konkrét élmények és tapasztalatok gyűjtésére;	Az egyes kompetencia-területekre készített programcsomagok (tanulói, tanári segédletek, demonstrációs eszközök stb.) A képességkibontakoztató felkészítés megszervezhető integrált felkészítésként is, ha a közösségfejlesztés és a személyiségfejlesztés a halmozottan hátrányos helyzetű és az e körbe nem tartozó tanulók közös felkészítése keretében valósul meg;

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
Iskolánk a fiatalokat felkészíti az önálló ismeretszerzésre és önművelésre, ennek feltétele a tanulási képességek és szilárd alapkészségek kialakítása.	A tanulás tanítását és az önálló ismeretszerzés képességének kialakítását minden pedagógus tekintse kiemelt feladatának!	A tanulási stratégiák, módszerek és technikák megtanítása minden tanulónak. A mérés, mint a képességfejlesztés alapeleme. Nem az elsajátított ismeretanyag mennyiségének, hanem a kompetenciák szintjének meghatározását szolgálják	A mérési, ellenőrzési, értékelési és minőségbiztosítási rendszerben meghatározott rend szerint funkciójuknak megfelelően elvégezzük a diagnosztikus, a formatív és szummatív méréseket.	A tanulásmódszertan epocha beépítése 5 – 12 évfolyam tantárgyi struktúrájába. A diagnosztikus és formatív mérések mérőeszközeit iskolai szinten készítjük el, illetve választjuk ki, a szummatív tesztek elkészítéséhez pedig megyei ill. országos standardizált mérőeszközöket alkalmazunk.
Az egyéni adottságokat figyelembe véve alakítjuk tanítványainkban a teljesítményközpontú beállítódást (attitűd), az önálló tanulás képességét.	Minden kolléga helyezzen kiemelt hangsúlyt a kreativitás fejlesztésére és a (belső) tanulási motiváció erősítésére!	Differenciált nehézségű feladatokkal, testre szabott egyéni és csoportos foglalkoztatással lehetőséget adunk az egyéni haladási ütem kialakítására.	Gazdagító, dúsító feladatokkal, programokkal és valódi problémák megoldásával alkalmazkodunk a különböző tanulói képességekhez.	Egyéni fejlesztő programokkal (felzárkóztató, fejlesztő, versenyre készítő - tehetséggondozó), és a modern informatikai eszközök alkalmazásával (CD, videofilmek, SDT, könyvtár) segítjük az egyéni haladási ütem követését.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
A kiváló adottságokkal és képességekkel rendelkező tanulóknak is lehetőséget teremtünk tehetségük kibontakoztatására.	A képességfejlesztés és tehetséggondozás minden tantárgy keretében legyen kiemelt szempont – mind a tanórai és tanórán kívüli foglalkoztatási formákban	A tehetséges gyermekeket valószínűleg szükségleteik szerint segítjük a saját önfejlesztő stratégiájának kialakításában és megvalósításában.	A tanórai és tanórán kívüli tevékenységekben, a tanulmányi versenyekre történő felkészítéssel, szerepléssel.	Az intelligencia és kreativitás - fejlesztő egyéni programokkal. A komplex személyiségépítés teljes eszközrendszerével.
Iskolánkban két idegen nyelvet (angol) magas színvonalon oktatunk.	Az idegen nyelvek tanulása iránti igény felkeltése.	Minél több tanuló tegyen az általános iskola befejezéséig alapfokú, a középiskolások pedig képességeik függvényében közép-és felsőfokú nyelvvizsgát.	Az idegen nyelv tanulását, az idegen nyelvi kompetencia kialakítását az adekvát stratégiák megválasztásával és a programok / taneszközök kiválasztásával segítjük! Természetesen az életkori sajátosságok és egyéni szükségletek figyelembevételével.	A modern nyelvoktatási technikák, módszerek és eszköztár alkalmazása, a nyelvi labor, SDT, internet lehetőségeinek kihasználása.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
Alkotó pedagógiai klímát teremtünk az eredményes munka érdekében.	Jellemezze munkánkat egyfelől a következetes követelés és igényesség, másrészt a tanulók jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása, a velük szemben megnyilvánuló pedagógiai tapintat, bizalom, megértés, türelem, igazságosság, segítőkézség!	Demokratikus alapokon álló, integratív tanár – diák viszonyt alakítunk ki. A tanítási órák légköre, hangulata oldott, a tanulók sikerorientált beállítódással dolgoznak, a pedagógus csak facilitáló szorongásszintet tart fenn.	Növeljük a tanulók aktív részvételét igénylő ismeretszerzési módok arányát (megfigyelés, kísérlet, új információs és kommunikációs technikákat alkalmazó anyaggyűjtés, modellezés, szerepjáték, drámapedagógia stb.).	Az ismeretek és összefüggések tanulói felfedezése, a szemléltetés, a cselekvés, az aktivizáló módszerek alkalmazása jellemzi a tanulási – tanítási folyamatokat.
Támogatást adunk a szocio-kulturális hátrányok leküzdéséhez. Szakszerű integrációs és integrált nevelési gyakorlat megvalósítására törekszünk.	Akadályozzuk meg azt, hogy a szocio - kulturális hátrányok tanulási esélyegyenlőtlen séget eredményezzenek!	A rászoruló gyermekeket hatékony felzárkóztató munkával, a napközivel, tanulószobai foglalkoztatással, segítjük.	Differenciált foglalkoztatással, az egyéni haladási ütemhez igazított fejlesztő terheléssel. Alkalmazzuk a kooperatív tanulási-tanítási technikákat és módszereket!	Felzárkóztató, differenciált csoportos foglalkozás keretében és egyéni felzárkóztató korrepetálással.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
Az általános társadalmi modernizációt követve lépést tartunk az informatikai forradalommal. A kompetencia alapú oktatás fokozatos kiépítésével alkalmazzuk az SDT – programokat.	Minden pedagógus tanulja meg és alkalmazza a modern infokommunikációs technikákat, a számítástechnika i - informatikai eszközöket a saját tantárgya oktatása során!	Tanórai keretben és azon kívül megtanítjuk gyermekeinknek a számítástechnika alapjait, az interaktív táblával folytatott oktatási metódust.	A fejlesztő programok alkalmazásával lehetővé tesszük minden tanulónak az egyéni tanulási utak érvényesítését.	Alsó tagozatban már megismerkednek a számítógéppel, barátkoznak játékos képességfejlesztő programokkal, a felső tagozaton és középiskolában az iskola profiljának megfelelő informatikai képzést nyújtunk.
Minden iskolai tevékenységünkben - az oktatás és nevelés terén egyaránt - a gyermekek okos szeretete hatja át. „Szeretni kritika nélkül együgyűség, kritizálni szeretet nélkül becstelenség.” (Németh L.)	Következésképpen a „bátorító – megengedő” nevelői magatartást alkalmazzuk, amely pozitív szociális tükör a gyermekek számára! Személyes példával adjunk mintát a gyermekeknek az empátiás személyközi kapcsolatokra!	Növeljük tanulóink önbizalmát és önértékelését, építsük a pozitív énképét, erősítsük a belső kontrollt a beállítódását fokozzuk a felelősségvállalást, az önállóságot! Tudatosan neveljük énerős, jó komfortérzésű fiatalokat!	A pedagógus a „megszólíthatóság” közelségében él tanítványaival, az interperszonális kapcsolatait építő jellegűek. A pozitív tartalmú „csoporthatás” eszközeit is alkalmazza.	A pozitív motivációs eszközökkel, a jutalmazás és büntetés módszereinek mértéktartó (nem szélsőséges) alkalmazásával.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
A közösségek biztosítanak terepet a növendékek önállóságának, öntevékenységének, önkormányzó képességének kibontakoztatásához.	A tanulási tevékenységek közben és a tanulói közösségben való élet során fejlessze a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját!	Az elemi és politikai szocializáció folyamatainak tudatos irányítása, elősegítése.	A kortárs kapcsolatok megerősítésével, elemi állampolgári és a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus ismeretek nyújtásával. A diákönkormányzat érdekműködtetésével. A különböző kommunikációs technikák és konfliktuskezelési stratégiák elsajátítása.	Személyes példamutatással neveljük gyermekeinket a változatos kommunikációs technikák alkalmazására, toleranciára, a másság elfogadására, empátiára, az emberi jogok tiszteletben tartása, a konfliktusok kezelésére. Gyakorlás és tréningek beiktatásával.
A szociális, életviteli és környezeti kompetencia (SZÉK) fejlesztése a nevelési célrendszer központi eleme; a konstruktív életvezetésre történő felkészítés feltétele. Ezáltal válhat a fiatal egyénileg sikeressé, és társadalmilag hasznossá.	A pozitív tartalmú társas kapcsolatok építése, az egyéni életélés kultúrájának megalapozása, a természeti - társadalmi és emberi környezet felelős alakításában való aktív részvétel.	Az alsó és középfokú oktatásban alkalmazzuk a kerettantervi jellegű - műveltségterületen átívelő hat programcsomagot, amely lehetőséget kínál a képességek és készségek kialakítására, valamint az attitűdök formálására	Ezek: Én és a világ Én és a másik Az én dimenziója Polgár a demokráciában Felnőtt szerepek Toleranciára nevelés	A programcsomag részét képező tanulói és tanári eszközök. Kooperatív tanulás-tanítási technikák, drámapedagógiai módszerek, demonstrációs eszközök, SDT-anyagok.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
A SZÉK kompetenciák fejlesztését valamennyi tantárgy és műveltség-terület kitüntetett kötelességének tekinti	Tudatosan tervezzék és valósítsák meg minden pedagógus tanórai és tanórán kívüli foglalkozásokon a szociális, életviteli és környezeti kompetenciák fejlesztését!	A programok tartalmát beépíteni a különböző tantárgyak, illetve műveltségterületek tananyagába, a tanári tanmenetekbe, a tanórák anyagába.	Összehangoljuk a tantárgyi, a műveltség-területi (ember és természet, ember és társadalom, földünk és környezetünk, művészetek), valamint az osztályfőnöki és modulok (ember- és társadalom-ismeret, etika; egészségtan; hon- és népismeret modulprogramok tematikáját.	Az életkori sajátosságoknak megfelelő aktivizáló kooperatív módszerekkel dolgozunk.

szociális, életviteli és környezeti kompetencia fejlesztését az „Ember és társadalom” műveltségi blokk mindhárom aspektusa szolgálja: a történelem, az emberismeret és a társadalomismeret (jelenismeret); Az „Ember a természetben” műveltségi blokk ismeretanyaga az ember és természeti környezete viszonyát megalapozza.	Az emberismeret az etika, az antropológia és a pszichológia alapfogalmainak, értelmezési kereteinek bemutatásával járuljon hozzá a tanulók önismeretének elmélyítéséhez! Nyújtson betekintést az embert másokhoz és önmagához, a társadalomhoz és a természethez fűző szellemi kapcsolatok világába! Tanuljanak meg a fiatalok globálisan gondolkodni és lokálisan felelősséggel cselekedni! A nemzeti öntudat egészséges voltától idegen mindenféle nacionalizmus – így a nemzetiségek, a vallási-nyelvi etnikumok történelem- és jelenformáló szerepének és államalkotó létük	Kiemelt feladatunk: a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelés, a nemzeti identitás, a történelmi és állampolgári tudat erősítése, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránti nyitottság, a környezetért érzett felelősség, más kultúrák megismerése és elfogadása, a humánus, értékeket védő magatartás, valamint a demokratikus intézményrendszer használatához, az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztése. Legyenek képesek azon alkotók helyes etikai alapú megítélésére is, akik elfogadhatatlan politikai és morális szerepvállalásuk révén – akár passzívan, akár tevőlegesen	Az egyes tanulókat és csoportjaikat aktivizáló módszerekkel (kooperatív tanulási technikák) alkotó folyamatokat kezdeményez a pedagógus. Az iskolaotthonos nevelés és oktatás egységes keretbe foglalja a tanulók egyéni képességéhez igazodó fejlesztés teljes folyamatát, biztosítva a tanulóknak a pihenés, a kikapcsolódás, a szórakozás és a testmozgás lehetőségét; A felelős, hazájáért cselekedni akaró és tudó állampolgárrá nevelésnek szerves része a demokratikus jogállam és a nemzeti függetlenség (szuverenitás) ellen fellépő törekvések felismerése, és annak megértetése, hogy a diktatúrák	A programcsomagok elemei, modulok, epochák. Az iskola minden évfolyamán fontos feladat – az életkori sajátosságok és egyéb specifikációk mentén – Magyarország Alaptörvényének, különösen a Nemzeti Hitvallásban és az Alapvetésben foglaltak megismertetése.
--	--	--	--	---

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
	elismerésének az iskolai nevelés-oktatás egészében evidenciának kell lennie.	cselekvések során – az embertelen eszmék és gyakorlat szolgálatába álltak, idegen elnyomó hatalmak érdekeit szolgálták ki.	elleni küzdelem minden korban elsődleges állampolgári kötelezettség, hiszen a jogtiprásból sohasem születhet jog. Ennek alapján kell a XX. századi totális diktatúrák jellemzőit is feldolgozni, feltárva e rendszerek emberiség ellen elkövetett soha el nem évülő bűntetteit is.	
Pozitív életfilozófiát közvetítünk, megalapozzuk a konstruktív életvezetés és egészséges életmód készségét. Kiépítjük a jóléti modell alapelemeit: 1.egészségcentrikusság, 2.alkotáscentrikusság, 3.minőségcentrikusság 4.kultúracentrikusság	A kommunikációs - és viselkedéskultúra elsajátításával alakítsuk ki tanítványainkban a tárgyi és személyes világukban való eligazodás képességét! Tudják helyesen megítélni az emberi kapcsolatok jelentőségét és minőségét!	Tudatosítjuk a gyermekben a szűkebb és a tágabb környezetből megismerhető erkölcsi értékeket, erősítjük a pozitív szokásokat és a humánus magatartásmintákat. Választási /döntési helyzetekben felelősen cselekedni.	A környezettudatos magatartást, a pozitív életvezetési és kulturált társas kapcsolati formák elsajátítását lehetővé tevő játékoktól a drámapedagógiai eszközökön át a valós élet problémáinak kezeléséhez mintákat adó szituációk megélésével segítjük a SZÉK kompetenciák fejlődését.	Gazdag tevékenység-repertoár kialakításával gyakorló terepet biztosítunk az életszerű tapasztalatok megszerzéséhez.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
Reális önismeret és életszemlélet-formálással segítjük a továbbtanulási / pályaválasztási döntések kialakítását, a tudatos életpálya-építést, az egyéni karrierprogramok megvalósítását.	Pozitív énkép és reális önfejlesztő stratégiák kialakítása minden tanulóban. A tanuló legyen képes énképébe, önreflexióiba integrálni az elsajátított tudást, készségeket, a tanulást segítő beállítódásokat (attitűdök), motívumokat	A pedagógusok sajátítsák el és adekvát módon alkalmazzák a tanuló-megismerési eljárásokat és módszereket! Alakítsuk ki tanítványainkban az önmegismerés és önkontroll; az önmagukért vállalt felelősség, az önállóság; az önfejlesztés igényét és képességét! Pályaválasztási kiállításon szakmai bemutató szervezése.	A tanuló-megismerési technikák és eljárások elsajátítása és szükség szerinti alkalmazása az iskola belső mérési-ellenőrzési-minőségbiztosítási programjának megfelelően.	Vizsgálati módszerek, tesztek rendszerbe állítása, a tapasztalatok fejlesztő hatású visszacsatolása. Az eljárások alkalmazásához szükséges professzionális tudás megszerzése. Pályaválasztási kiállításon való részvétel.

A testi, szellemi és lelki fejlődés harmóniájának integrációja a személyiségben.	Fejlesszük a munkavállaláshoz szükséges kompetenciákat: rugalmasság, kreativitás, önállóság, döntéshozatal, cselekvőképesség, magabiztosság, kritikus szemlélet, felelősségtudat,	Az egyéni munkakultúra kialakítása, a kötelességekhez való pozitív viszonyulás (attitűd) kiépítése. Láttatni kell a diákokkal, hogy a fizikai erőnlét, a fittség – a test egészsége és jóléte – elválaszthatatlan a lelki egyensúlytól, a lélek egészségétől. A rendszeres testnevelés és sporttevékenység révén könnyebb elviselni a stresszt, a fizikai, lelki és szellemi terheléseket. A testi és a lelki egészség harmonikusan együtthető fejlesztése és megőrzése a tanulók élethosszig tartó, egészségtudatos, fizikailag aktív életvezetésre történő szocializálásának célját szolgálja, melyhez szorosan kapcsolódik a tehetséggondozás és a motoros műveltség eszközeivel való személyiségfejlesztés is. Az egészségfejlesztés	Emberléptékű következetes követelés. Fejlesztő hatású visszacsatolás, mérés-értékelés. Nélkülözhetetlen szerepet tölt be a mozgástanulás a tanulók saját testképének megismerésében és a testtudat kialakításában. Mindennek sikere nagyban függ a komplex intézményi mozgásprogram elméleti és gyakorlati minőségétől.	Önértékelés, önkontroll, önfejlesztő stratégia. Pozitív tartalmú szociális kapcsolatok építése. A kulturált és egészséges életvitel kialakítása. Stressz- és feszültségoldás különféle ismereteinek elsajátítására.
---	--	--	--	--

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
		és -megőrzés ösztönző erővel kell, hogy bírjon az egészségközpontú tevékenységrends zerek tudatos kialakítására és fenntartására.		

A NAT valamennyi műveltségi területe szolgálja a kulcskompetenciák fejlesztését: - a magyar nyelv és irodalom; - az élő idegen nyelv; - a matematika; - az ember és társadalom; - ember a természetben; - földünk – környezetünk; - a művészetek; - az informatika; - az életviteli és gyakorlati ismeretek; - a testnevelés és sport;	Cél: Az emberi élet harmóniájának megtalálása, a boldogságélmény megélése, a konstruktív életvezetés az egyén hasznára és a társadalom javára. Sokoldalú kompetenciákkal bíró ifjúság nevelése, akik a felnőtt életben megtalálják helyüket és boldogulásukat. Olyan magatartás határozza meg a tanulók viszonyát az ember életteréül szolgáló környezethez, annak fenntartható megóvásához és fejlesztéséhez, melynek tudásbázisa nem kizárólagosan a rendszerszerűség, az alapelvek és kulcsfogalmak merev struktúrájára épül, hanem elsősorban a különféle összefüggésekre alapozott és begyakorolt természettudom	Kiemelt fejlesztési feladataink: - énkép, önismeret, - hon-és népismeret, - európai azonosságtudat - egyetemes kultúra, - aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés, - gazdasági nevelés, - környezettudatosságra nevelés, - a tanulás tanítása, - testi és lelki egészség, - felkészülés a felnőtt szerepekre A fenntarthatóság gazdasági-üzleti világban értelmezhető vonatkozásai olyan fejlődési folyamatot feltételeznek, mely az önfenntartó mechanizmusok, a megújuló erőforrások révén nem csak a természettudomá	A sokoldalú módszertani kulturáltság és változatos eljárások gazdag tárházából minden fejlesztő hatású adekvát eljárás alkalmazható. A pedagógus munkája a professzionális mesterségből ezáltal válik alkotó művészetté. A természettudományi oktatás és nevelés terén a tanulók empirikus tapasztalataira épülő és életkori sajátosságaikhoz, igényeikhez adekvát módon kapcsolódó ismeretátadás a természettudományos és műszaki életpályákra való szocializáció sikerességének záloga.	A hagyományos és digitális ismerethordozók sokaságából kiválasztva az adott életkorban célszerű módszereket és eszközöket; egyéni és csoportos aktivitásra serkentő munkaformákkal. A természettudományos oktatás-nevelés, a műszaki életpályára való szocializáció és a környezeti nevelés terén a jelenben folyó kutatások folyamatai alapvető jellegű ismeretének és a nem hagyományos oktatásszervezési módszerek terrénjának egyre nagyobb szerepet kell biztosítani.
--	--	---	---	--

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
	ányos és műszaki műveltség mindennapi életben és a munka világában való hatékony alkalmazhatóság ához.	nyi műveltségterülethez, hanem a testi-lelki egészség céljaihoz is kapcsolódnak az iskolai nevelés-oktatás területén.		
A kompetencia központú matematikatanítás alapja a matematikaszpecifikus készségek, képességek, motívumok és attitűdök fejlesztése.	A mindennapi pedagógiai munkánk fejlesztő jellegű legyen!	Az egyéni fejlesztési szint felmérése, személyre szabott tanulási módszerek keresése	Egyénre szabott fejlesztési módok kidolgozása, differenciálás.	Mérőlapok, feladatlapok, differenciált feladatok a gyorsan, az átlagosan, a lassan haladó tanulók számára.
A mennyiségi oktatás helyett a minőségi oktatás előtérbe helyezése a matematika órákon.	Biztosítsuk az alkalmazható tudást minden tanuló számára!	Szakmai és módszertani megújulás a már jól bevált hagyományos módszerek mellett.	A hatékony tanulási technikák megismertetése a nevelőkkel.	Differenciálás Kooperatív technikák Projektek
A releváns tudás kialakítása a matematikai-logikai, az idegen nyelvi kompetencia területén.	Juttassuk el a tanulókat a realisztikus, azaz a mindennapi életben előforduló szituációkban való alkalmazás képességéhez!	Szelektálni kell a tantárgyi tartalmak között azon témakörök hangsúlyosabb megjelenítésével, amelyek jobban elősegítik a megszerzett tudás alkalmazását és továbbfejlesztését, a készség és képességfejlesztést.	A kompetencia alapú idegen nyelvi és matematika oktatás bevezetése. Projektnapok szervezése.	A gyakorlati életből vett problémák, feladatok megoldása. Az idegen nyelv funkcionális elsajátítása.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
A hatékony matematika tanulás érdekében megfelelő tanulási környezet kialakítása.	A tanulási környezet indítson aktív, konstruktív elsajátítási folyamatokat a tanulóknál!	Egyensúlyt kell találni az egyéni tanulás, a felfedeztetés, a problémamegoldás, a szervezett oktatás és irányítás között.	Önszabályozási stratégiák, autentikus, életszerű helyzetek kialakítása, amelyek során szerzett kompetenciákat a későbbiekben alkalmazniuk kell.	Szituációs játékok Gyakorlati életből vett problémák megoldása. Viták indítványozása
A nyelvtudás nem a műveltség része csupán, hanem a mindennapi élet szerves része: - munkahelyhez segít - az információ áramlást biztosítja - bekapcsolódást enged a nemzetközi gazdasági, kulturális életbe	Használható nyelvtudás megszerzése, amely biztosítja, hogy a nyelv segítségével a tanuló a való életben cselekedni, tevékenykedni tudjon. A Közös Európai Nyelvi Referenciakeret (KER) szerinti B1 szintű nyelvtudás elsajátítása a 12. évfolyam végén az első idegen nyelv terén olyan elvárásként jelenik meg, melyre az idegen nyelv belépésének első évfolyamától kezdve tudatosan és szisztematikusan kondicionálni kell a tanulókat.	A tanulók idegen nyelv –használati képességének fejlesztése: - a beszéd - az írásbeli szövegalkotás - a szövegértés fejlesztése.	Az információcsere érdekében a tanuló interakcióban, interjúban vesz részt. Egyszerű közlések lényegét megérti, szövegek lényegi tartalmát kiszűri. Nyomtatványokat ki tud tölteni, üzeneteket képes küldeni írott formában.	Nyomtatott és hallott szövegek feldolgozása. - magazinok - interjúk - tévéműsorok - filmrészletek - történetek, mesék - levelek - szerepjátékok

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
Kiemelten fontos a produktív nyelvi tevékenységek fejlesztése, ezeken belül a szóbeliség prioritást élvez.	A beszédfejlesztés fő céljai: - interakció - összefüggő beszéd	A tanuló az alapvető szükségleteinek kielégítése céljából egyszerű közléseket tud tenni, felszólítani, kérni, utasításokat adni. Személyekről, tárgyakról, helyekről egyszerű közléseket tud tenni.	Betanult szerepeket el tud játszani. Csoportos páros felkészülés után interakcióban vesz részt Felkészülés után ismerős, személyes témában informál.	A párban és csoportban dolgozzák fel az adott témákat, szituációkat.
Az írásbeli szövegalkotás fejlesztése is alapvetően fontos a mai modern világunkban	Növekedjen a tanuló kreatív íráskészsége, ezzel képes lesz meglévő ismereteit ötletesen, újszerűen, szokatlan funkcióban használni.	Tudjon írni: - üzeneteket - feljegyzéseket - életrajzot - magánlevelet - egyszerű történeteket	Ajánlott nyelvi tevékenységek: - vázlatkészítés - életrajz írása -élménybeszámoló - üzenet - feljegyzés írása -történet tömörítése	Minták, vázlatok, produktumok elemzése, alkotása. Gyakorlás
A szövegértés a beszédértés és az olvasás kompetenciáját foglalja magában.	A cél, hogy a tanuló fő vonalaiban képes legyen megérteni a köznyelvi beszédet, a legfontosabb információkat ki tudja szűrni, tudjon követni részletesebb instrukciókat. Továbbá, hogy megértse a közlésekben kifejezett érzelmeket.	A legfontosabb feladat, hogy a hétköznapi témákról szóló szövegeket megértse a tanuló. Hosszabb szövegeket hallva, olvasva a kívánt információt megtalálja, megértse.	Mindenféle szövegtípus hallgatása és olvasása a megfelelő nyelvi szinthez igazodva. - hírműsor - filmrészlet - interjú -történetek, mesék, - versek	Autentikus olvasott és hallható anyagok.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
A projektmunka minél szélesebb körű bevezetése és alkalmazása a tanulók nyelvi készségeit integrálja és fejleszti az általános tanulási képességeket is mint tervezés, információszerezés, kooperatív tanulás.	A projektmunka során a tanulók átélhető, valós élményeket szereznek, tevékenységüket önmaguk irányítják, a csoportban való együttműködés a kommunikatív nyelvhasználatot erősíti.	A tanulók képesek: - egy adott modellt követve saját szöveget alkotni - saját munkájukat bemutatni - követni tudja a projektkészítés lépéseit - megérti a projekt forrásaként használt szöveg üzenetét és a fő információt	Szabad interakció: - feladatfelmérés - tervezés - követés - értékelés - megvitatás	Különböző anyag és eszközhasználat, minél szélesebb választékban.
A nyelvórákon lehetőség nyílik az általános kompetenciák és a kommunikatív nyelvi kompetencia integrált fejlesztésére.	A cél, hogy növekedjen a tanuló - kreativitása - önismerete, önbecsülése - váljon autonóm személyiséggé - legyen képes együttműködésre - fejlődjenek interkulturális kompetenciái	Fontos arra felkészítenünk a gyermekeket, hogy legyenek képesek érdeklődően, empátiával, segítő szándékkal fordulni más népek képviselői felé. Az emberi élethelyzetek sokfélesége és az alapvető emberi azonosságok eltörölnek országhatárokat.	Az interkulturális tudatosság kialakítása. Ehhez ismernie kell a saját és más kultúrák különbözőségét, a kisebbségi kultúrákat és tudjon összevetéseket készíteni azáltal, hogy önmagát egy nagyobb kultúra részének tekinti.	Az adott nemzet életét bemutató autentikus anyagok, azok sokszínű feldolgozása.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
Az értékelés kompetenciákra irányuljon. Fontos összehasonlítási szempont a tanuló korábbi teljesítménye. Lényeges az önértékelés, mely az autonóm nyelvtanulók fontos mércéje.	A megszerzett tudás fenntartása egy életen át tartó folyamat. A bizalommal teli légkör növeli a tanuló önbizalmát, önbecsülését, önismeretét. Cél, hogy az értékelés, fejlesztő jellegű legyen.	Az értékelésnek fontos része legyen - az önértékelés - a társak értékelése. Legyen személyre szabott, kvalitatív és szöveges.	Érdemjegy, pontszám és százalékok mellett, szóban és írásban is visszajelzést kap a tanuló, ami kiemeli erősségeit és annyi problémával szembesíti, amennyit a közeljövőben reálisan képes megoldani.	A tanuló portfóliót készít, / a tanuló összes munkája összegyűjtve/ - ünneplés - dicséret - oklevél - naplóvezetés /erősség, gyengeség/ - közös értékelés

Kulcskompetenciák, a kompetenciaalapú oktatás pedagógiai feltételrendszerének kialakítása

A kulcskompetenciákon azokat az ismereteket, készségeket és az ezek alapját alkotó képességeket és attitűdöket értjük, amelyek birtokában a tanulók gyorsan alkalmazkodhatnak a modern világ felgyorsult változásaihoz, a változások irányát és tartalmát cselekvően lesznek képesek befolyásolni.

A különböző kompetenciaterületekben megjelenő ismeretek, készségek, és ezek háttérében a meghatározó képességek és attitűdök számos tanulási helyzetben és összefüggésben alkalmazhatók különféle célok elérésére, különböző problémák és feladatok megoldására, ezért több műveltségterülethez is köthetők.

Számos olyan fejlesztési területet említhető, amely valamennyi műveltségterületen a kialakítandó kompetencia részét képezi: ilyen például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképesség, a problémamegoldás, az együttműködés, a kockázatértékelés, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése, a kapcsolati kultúra, a társas tolerancia.

A tanulási területeken átívelő általános kompetenciák, azokat jellemzői egyetlen tanulási területhez sem köthetők kizárólagosan, hanem változó mértékben és összetételben épülnek a megszerzett tudásra, fejlődnek a tanulási-tanítási folyamatban.

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Sikerkritériumok

Nevelési céljainkat, feladatainkat megvalósultnak tekintjük, ha:

- Sikerül tanulóinkkal elsajátíttatnunk a helyi tantervben továbbhaladási feltételként meghatározott ismeretanyagot, kifejlesztjük az adott életkori és egyéni sajátosságoknak megfelelő kulcskompetenciákat, képességeket, készségeket, gondolkodási műveleteket, a kulturált magatartási szokásokat.
- Nem következik be nagymértékű csökkenés a tantárgyi tanulmányi eredményekben, a különböző szintű és tartalmú versenyeken elért eredményekben.
- Javulnak a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók továbbhaladási mutatói.
- A közvetlen, illetve közvetett partnerek körében végzett, az iskola működésével, eredményességével, hatékonyságával kapcsolatos elégedettségi vizsgálatok tapasztalatai nem mutatnak tartósan negatív tendenciát.
- Különböző pénzügyi források, pályázatok igénybevétele, megszerzésével biztosítani tudjuk a hatékony nevelő-oktatómunka, a tanórán kívüli tevékenységi formák, a szabadidő hasznos eltöltésének személyi tárgyi feltételeit.
- A felzárkóztatásra szoruló gyermekek fejlesztése az iskolai mérőprogrammal alátámasztva fejlődést mutat, illetve nem mutat negatív irányt.
- Felderítjük tanulóink veszélyeztetettségének okait és megtaláljuk a segítségnyújtás leghatékonyabb módját.
- A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek a közösség tagjaivá válnak – a pedagógiai segítségnyújtás révén.
- A mérési program alkalmazásával – a célirányos, tervszerű fejlesztést valósítjuk meg.
- Szülők, tanulók, nevelők együtt tudnak működni, a konfliktusokat, vitás helyzeteket kompromisszumra törekvően oldjuk meg.
- Nem növekszik az iskolai balesetek száma.
- Sikerül gazdag programkínálattal élnünk a gyermekek felé.
- Neveltségi szintjük pozitív irányultságot vesz.
- Sikerül felhívni a tanulók figyelmét az egészségtudatos magatartásra, egészséges napirendre.
- Az egészséges táplálkozás kialakításának elindítása – a konyhai menza kínálatának egészségessé tételével.

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat Nagy József nyomán az alábbi négy területre bonthatjuk:

- a.) az értelem kiművelése (kognitív kompetencia)
- b.) segítő életmódra nevelés (szociális kompetencia)
- c.) egészséges és kulturált életmódra nevelés (személyes kompetencia)
- d.) a szakmai képzés alapozása (speciális kompetencia)

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
Nevelő - oktató munkánk során komplex személyiségfejlesztésre törekszünk. Ezért megismerjük tanítványaink szükségleteit, motivációs bázisát. Az iskolai élet szervezésének és a pedagógiai határendszer alakításának meghatározó szempontja a tanulói szükségletek mind teljesebb kielégítése.	Az iskolai tevékenységrend szer minden eleme segítse a tanulók testi, értelmi, érzelmi, akarati és jellembeli tulajdonságainak harmonikus fejlődését!	Támogassuk a fiatalokat a reális önismeret kialakításában, az erkölcsi és jellembeli tulajdonságok felismerésében és tudatos formálásában! Teremtsük meg a feltételeit tanulóink szükségleteinek kielégítéséhez: biológiai; biztonságérzet, a közösséghez tartozás, az intellektuális-esztétikai és az önmegvalósítás.	Folyamatosan megismerjük, követjük és elősegítjük személyiségük fejlődését. Tapasztalatainkat megosztjuk a kollégákkal és a szülőkkel. Alkalmazzuk a tanuló megismerési technikákat.	Tesztek, tréningek, dramatikus játékok, önmegvalósítási lehetőségek, szereplési alkalmak teremtésével segítjük tanítványainkat saját személyiségük megismerésében és fejlesztésében.
Igyekszünk megismerni minden tanítványunk személyiség szerkezetét, s elősegítjük a reális önismeretük alakítását, formáljuk az önmagukhoz és társaikhoz fűződő (szociális) viszonyukat (attitűdjüket). Az ember személyiségét tükrözi viszonyulásainak rendszere: az önmagához, a szűkebb - tágabb	A fiataloknak legyen áttekintése saját személyisége összetevőiről, képességei és tehetsége határaitól és lehetőségeiről, legyen betekintése a viselkedése hátterébe, motívum-rendszerébe, helyesen ítélje meg az emberi kapcsolatokban játszott szerepét, hatását!	Segítsük felfedezni és fejleszteni minden gyermekben / fiatalban a személyiségének saját értékeit; keressük minden gyermekben az egyedit, a megismételhetetlent, támogassuk őket önmaguk kiteljesítésében! „A gyerek nem edény, amit meg kell tölteni, hanem fáklya, amit lánggra kell lobbantani.”	Reális önértékelésre készítjük a tanulókat. Valós élethelyzetek teremtésével segítjük az önálló, aktív, felelősségteljes személyiség kialakulását. A valós állapotból kiindulva fogalmazzunk meg egyénre szóló személyiségfejlesztő programot!	Követjük a tanítványaink magatartásában megnyilvánuló SZÉK kompetencia-elemek fejlődését! Folyamatos visszacsatolás a reális énkép alakítása érdekében „szociális tükör” éven. Mind az alacsony, mind a túl magas önértékelés esetén a realitásokkal való szembesítésre, a reális önkritika / kritika kialakítására törekszünk.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
emberi- és természeti környezetéhez, a munkájához való viszonya.				
Az életkori pszichikus sajátosságokhoz alkalmazkodunk.	Az egyes életkori fejlődési szakaszok: latencia kor (6-8 év); prepubertás kor (9-11 év); pubertás kor (12-16 év) jellemzőit vegyük figyelembe (terhelhetőség, motiváció, viselkedési sajátosságok, társas kapcsolatok stb.)!	Az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet és gondolkodás pszichikus funkcióit tudatosan fejlesszük a nevelési - oktatási folyamatokban! Ezzel megalapozzuk a tanuláshoz szükséges alapkészségeket.	Valamennyi pszichikus funkció működését fejlesszük, de a serdülő korban már a produktív (konvergens és divergens) gondolkodásra helyezzük a hangsúlyt. Ezzel alapozzuk meg a kreatív személyiségjegyek kialakulását.	A kreatív személyiség-beállítódást erősítjük, az ismeretszerzés induktív és deduktív útját egyaránt alkalmazzuk. A tágra értelmezett tanulási folyamatokban az aktivizáló módszereket részesítjük előnyben.
A pedagógus személyisége alapvető motivációs tényező, közvetett módon meghatározója a tanulói teljesítménynek, a tantárgy iránti érdeklődésnek, a személyes kapcsolatok minőségének (magatartási modell, irányító személy).	Lehetőleg alakítsunk ki minden tanulóban sikerorientált beállítódást, ennek érdekében alkalmazzon minden pedagógus hatékony tanítási stratégiákat, nevelési stílusa legyen integratív felismerhető együttműködés el!	A pedagógus vértessze fel magát a professzionális szakmai-módszertani tudás elemeivel, a tanuló személyiségének megismeréséhez szükséges tudással, a tanári-tanulói interakciós és kommunikációs készségekkel, a konfliktusok kezeléséhez és megoldásához szükséges képességekkel	A szociális befolyásolás folyamatai közül a behódolás, az azonosulás és interiorizáció közül az utóbbira törekszünk, amelyet nem a hatalmi tekintéllyel, hanem a vonzerővel, hitelességgel és értékeink vállalásával kívánunk elérni.	A tanulókkal a „megszólíthatóság” közelségében élnek a pedagógusok. Demokratikus együtt-működési készséget tanúsítanak korlátozottan tekintélyelvű nevelési gyakorlatot folytatnak.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
A kompetencia-alapú oktatás részprogramjait is magába foglaló pedagógiai programunk össze-állításánál elsődleges szempont a nevelés - oktatás személyiségfejlesztő hatásának érvényesítése.	Az iskola pedagógiai gyakorlata adjon teret: a színes sokoldalú iskolai életnek, az egyéni és csoportos tanulásnak, játéknak, munkának; fejlessze a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, eddigi akaratát!	Az értelem kiműveléséhez kapcsolódó tanulási motívumok és tanulási módok, a megismerési vágy fejlesztése, a játékszeretet és az alkotásvágy fejlesztése, a tanulási teljesítmény optimalizálását segítő személyiségjegyek erősítése minden pedagógus napi feladata.	Kognitív képességek fejlesztése: kognitív rutinok, kognitív kommunikáció, problémamegoldás, a tanulási életforma kialakítása a pedagógusok és szülők együttműködése révén. Az egyéni tanulási stratégiák és módszerek kialakítása a tanulásmódszertanban epocha beépítésével a tanrendbe.	A kompetencia területekre készített tanulói eszközök (tankönyvek, munkafüzetek, feladatsorok, fejlesztő programok, demonstrációs anyagok és mérőeszközök stb.) célszerű alkalmazása.
Megalapozzuk a szociális (társas) kompetencia, a pozitív szociális szokások, kialakulását. Tudatosan fejlesztjük tanítványaink társas hatékonyságát. A pedagógusok - a segítő életmódra nevelés - sikere érdekében rendszeresen pozitív mintákat nyújtanak a segítő együttműködés változatos formáival.	A tanulók ismerjék meg és sajátítsák el a szociális viselkedés alapvető szabályait, alakítsuk ki bennük az egyéni szociális értékrendet, a döntési szabadság és felelősség összhangját. Formáljuk tanítványainkat belső kontrollal, asszertív személyiségekké! Legyenek tisztában a mindenkori szociális státusukkal.	Olyan iskolai életrend kialakítása, működtetése, amelyben a tanulók biztonságban érzik magukat, mivel a magatartási szabályok átláthatóak, kiszámíthatóak, mindenkitől egyértelműen és következetesen elvártak. Tudják higgadtan kezelni a konfliktusos szituációkat is.	Az iskolai társas szituációk az iskolai / osztály közösség mindennapi életében „terepgyakorlatként” szolgálnak a tanulóknak az egyének és csoportok kölcsönös megértésének, együttérzésének, segítőkézségének élményszerű megtapasztalásához; a pozitív és negatív érzelmi viszonyulások kezeléséhez (szimpátia – antipátia kapcsolatok).	Élményszerű, pozitív minták felkínálása, szociális szokások, attitűdök bemutatása, meggyőződések, értékítéletek, ismeretek és készségek nyújtása, személyes példamutatás, történelmi személyiségek, irodalmi, drámai hősök tetteinek, magatartásának átélési lehetőségeivel, a negatív, antiszociális minták pusztító hatásának csökkentése, fékezése.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
A személyes kompetencia fejlesztésével az egészséges és kulturált életmódra nevelést szolgáljuk. A harmonikusan fejlett személyiség szükségleteit meghatározó életfilozófia részévé válik. Kiépítjük és az egyéni életélési kultúra részévé tesszük a pozitív tartalmú viszonyulásokat (attitűd), szükségleteket (igényszint), motívumokat (cselekvésre készítő belső hajtóerő), szokásokat (sztereotíp módon működő cselekvések).	Személyes képességek fejlesztése: önkiszolgálás, önellátás, önkifejezés, önvédelmi (egészségvédő, identitásvédő, önreflexív képességek (önértékelő, önmegismerő, önfejlesztő képesség). A tanuló legyen tisztában a személyiséget veszélyeztető negatív hatásokkal (negatív hatású társas viszonyok, káros szenvedélyek - drog, alkohol, dohányzás, elégtelen táplálkozás, mozgásszegény életmód stb.)!	A tanuló tudatosan alakítsa a saját pozitív életfilozófiáját, egészséges életmódját, szokásrendszerét! A tanuló személyiségébe építsük be a jóléti modell központi kategóriáit. - egészség, - önmegvalósítás - alkotás, - minőség mindenben, - egyéni életélés kultúrája,	Az önellátó és identitásvédő képesség, tevékenységformák gyakoroltatása az életkori sajátosságoknak megfelelően a SZÉK program szerint. A személyiség egészséges önértékeléséhez, ugyanakkor a függőségi relációk megtapasztalására is alkalmas szituációk teremtése.	Beszélgetés, vita, véleménycsere, élethelyzetek, szituációk eljátszása, azok elemzése, kiselőadások, prezentációk, jelenetek bemutatása, dramatizálás, színjátszás, pszichodráma, riportok készítése - elemzése, kiállítások, vetélkedők, irodalmi - zenei - képzőművészeti alkotások, tablók, sajtófigyelés, videofilmek, bábozás, tematikus gyűjtő munka, fénykép-és videofelvételek, riportok stb.
Az iskola szakmai profiljának megfelelő speciális szakmai kompetenciák fejlesztését, az alkotó képesség kibontakoztatását vállaljuk.	Az értelmi és érzelmi intelligencia fejlesztése mellett a pozitív tartalmú jellem és akarat tulajdonságok személyiségbe ágyazása.	Az önfejlesztő képesség alapozásával, a saját adottságok, képességek és tehetségük felmérésével segítsük tanulóinkat megtalálni erősségeiket!	Minden korosztály jusson hozzá az életkornak megfelelő művészeti: zenei, vizuális esztétikai befogadás és megismerés lehetőségéhez, és kapjon inspirációkat a művészi önkifejezésre.	A testi - lelki jó komfort-érzés érdekében a sport-foglalkozások, vetélkedők, szervezett játékok, kulturális programok, versenyek, képesség-fejlesztő és önismereti

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
	Az önkifejezés gazdag és igényes tárházának bemutatása, befogadó- és alkotó képesség, improvizációs képesség, verbális és nem verbális, valamint vizuális kifejező képesség.	Indirekt módon segítsük a saját önfejlesztő stratégiáik kialakítását!	Az iskola esztétikus külső és belső környezete fejleszti ízlésüket, igényességüket.	foglalkozások szervezése. Legyen boldogságélmény forrása a kacagás, a kocogás és az intim kapcsolatteremtés!
Frusztrációs nevelési szituációkban adekvát konfliktus-megoldási stratégiákat alkalmazunk: problémamegoldó (győztes-győztes), alkalmazkodó, elkerülő, kompromisszum kereső, versengő (győztes-vesztes).	A nevelő személyiségének fontos eleme a hitelesség (kongruencia), az elfogadás és az empátia (beleélő készség), ön maga állandó fejlesztésére, interperszonális készségeinek javítására kell törekednie!	A verbális és nonverbális kommunikációs képességek változatos formáinak megtanítása. A problémamegoldás lépéseit tudatosan betartjuk (a probléma meghatározása, a konfliktusban érintett személyek azonosítása, lehetséges megoldási módok keresése, a választott megoldás kivitelezése.	A kortársi interakciókat indirekt módon irányítjuk, s a pozitív tartalmú csoportnyomás eszközét a kívánt nevelési hatások elérésének szolgálatába állítjuk. A szempontváltás képességét gyakorlással sajátíttatjuk el. Követendő mintákat nyújtunk a kommunikációban és a konfliktusok kezelésében!	A nevelőtestület elsajátítja a neveléssel összefüggő mérési – értékelési ismereteket és készségeket, igény szerint alkalmazza azokat: neveltségi szint vizsgálatok, szociometriai mérések, tanulási motiváció, szorongásvizsgálat, attitűdvizsgálat, szociometria, személyiségvizsgálat stb.
A pedagógus tekintélyét a szakmai - emberi autoritásra alapozzuk.	Korlátozottan tekintélyelvű és magas szintű demokratizmus a épülő nevelési stílusra	A szociális befolyásolás fokozatait a helyzetnek megfelelően alkalmazni:	Változatos, a szituációkhoz adekvát módon megválasztott nevelési eljárásokat és	A bevezetőben vázolt valamennyi nevelési módszernek létjogosultsága lehet, de annak

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
A pedagógus személyisége alkotó művészetté nemesíti a professzionális szakmai munkáját.	törekszünk, a pedagógusok bánásmódja, kontrollmódszer ei a nevelés folyamán, alkalmazkodjana k a gyerek életkorához, alkatához, reakció-módjaihoz!	behódolás (alapja a hatalom), azonosulás (alapja a vonzerő) és interiorizáció (alapja a hitelesség).	módszereket alkalmazunk.	eldöntése, hogy mikor, melyik megoldást alkalmazza a pedagógus, az kizárólag a nevelő döntésének a függvénye. Az építő és estleges romboló következményeit egyaránt vállalnia kell.
Az iskolánkban folyó pedagógiai tevékenység alapja a tanuló, nevelő, szülő együttműködése	A pedagógus bánásmódja és nevelési stílusa legyen integratív!	Formáljunk sokoldalú társas kapcsolatokra képes, környezettudatos, egészséges életmódot közvetítő, kialakító személyiségeket valamennyi tantárgy tanítása során, kiemelten az osztályfőnöki órák témakörének körütekintő megválasztásával.	Az ember és társadalomismere t, etika modul keretében összehangoltan az osztályfőnöki témákkal, valamint az egészségnevelési modul tartalmával.	Sokféle ismerethordozó, médiaanyag, demonstrációs eszköz, infokommunikációs technika rendelkezésünkre áll. Ezeket az egyéni és csoportos ismeret-elsajátítás szolgálatába állítjuk.
A SZÉK kompetenciák fejlesztése a készségek és képességek fejlesztése, pozitív attitűdök kialakítása szintézisében történik.	A nevelési területek kölcsönös hatékonyságának megteremtése a személyiség harmonikus fejlődése érdekében.	Az életkornak és fejlettségi szintnek megfelelő prioritások megtalálása, a nevelő hatások összehangolása.	A közösségi nevelés módszereinek, a szociálpszichológia i csoportnyomás eszköztárának alkalmazása	Konkrét megélt élethsituációk elemzése, megoldási alternatívák kidolgozása, alkotó viták lefolytatása, az egyéni felelősségvállalás fokozása, a belső kontroll attitűd erősítése.

ALAPELVEK	CÉLOK	FELADATOK	ELJÁRÁSOK	ESZKÖZÖK
Tanulóink személyiségébe építjük a szociális (társas) kapcsolatokat, a konstruktív életvezetést, és az emberi-természeti-társadalmi környezet alakításának képességét.	A következetes követelés és igényesség, másrészt a tanulók jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása, a velük szemben megnyilvánuló pedagógiai tapintat, bizalom, megértés, türelem és igazságosság.	Az önellátó képesség, viselkedés tevékenységformáinak megismerése, gyakoroltatása, tudatosítása változatos formákban az életkori sajátosságoknak megfelelően.	Egészséges és kulturált étkezés, öltözködés, testápolás, rendszeret, a lakás és az osztályterem berendezéseinek rendben tartási igénye, az önkiszolgáló munkák, a közlekedés, és a vásárlás szokásai, mintái, készségei.	A formális és informális szerepek értelmezése, elemzése, (szimulatív-játékos) gyakoroltatása, a szerepkonfliktusok „megélése”, feloldásuk lehetőségeinek feltárása.
A különböző érdeklődésű, értelmi, érzelmi, testi fejlettségű és motivációjú gyermekeket felkészítjük a tovább tanulásra	Az empátiaképesség kialakításával növelni a másság elfogadásának, a toleranciának a fokát. A társadalmi együttélési normák és formák kölcsönös alakítása.	A harmonikus együttélés szabályainak és napi gyakorlatának befogadása, követése.	A formális és informális emberi-közösségi kapcsolatokat építő fórumok, rendezvények, programok szervezése.	A különböző kompetencia-területek programcsomagjai, a hozzájuk készült tanulói és tanári eszközök, demonstrációs anyagok.

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladataink iskolánk gyermekideáljának szellemiségéből fakadnak.

A fentiekből következően iskolánk tanulója:

- Legyen nyitott, de ha zárkózott, akkor igyekezzünk kinyitni.
- Legyen eleven, de ha csendes, akkor igyekezzünk bátorítani.
- Legyen magabiztos, de ha bizonytalan önmagában, segítünk felébreszteni önbizalmát.
- Legyen kedves, de ha morcos, akkor kedvességgel közeledünk hozzá.
- Legyen barátkozó természetű, de ha magányos, igyekezzünk magányát oldani.
- Legyen szorgalmas, de ha lusta, igyekezzünk felébreszteni kedvét a tanulás iránt.
- Legyen okos, de ha nem annyira az, akkor keresünk benne más értékeket.
- Legyen kitartó, de ne legyen önfejű.
- Legyen ambiciózus, de ne legyen törtető.

A teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

Az egészségfejlesztés iskola feladatai

A teljes körű egészségfejlesztési program az iskola közössége életminőségének, életfeltételeinek javítását szolgálja, amelynek célja az életminőség, ezen keresztül az egészségi állapot javítása, olyan problémakezelési módszer, amely az iskola közösségének aktív részvételére épít.

Ez az alábbiak teljesülését jelenti:

- Mindegyik fő egészség-kockázati tényezőt (egészségtelen táplálkozás, mozgásszegénység, a lelki egészség hiányosságai, egészségműveltség hiányosságai – befolyásolja.
- Az iskola mindennapi életében folyamatosan és rendszeresen jelen van.
- Az egészségfejlesztést megvalósító iskola minden tanulója részt vesz benne.
- A teljes tantestület részt vesz benne (miközben az iskola összes nem-pedagógus dolgozója is segíti). A pedagógusok fő segítője az iskola-egészségügyi szolgálat.
- Bevonja a szülőket és az iskola közelében működő, erre alkalmas intézményeket és civil szervezeteket, valamint az iskola társadalmi környezetét, pl. a fenntartót is.

Az egészségfejlesztés eredményezi:

- a tanulási eredményesség javítása;
- az iskolai lemorzsolódás csökkenése;
- a társadalmi befogadás és esélyegyenlőség elősegítése;
- a dohányzás, az alkoholfogyasztás, a kábítószer-fogyasztás és egyéb szenvedélyek elsődleges megelőzése, ill. a leszokási motiváció támogatása;
- bűnmegelőzés;
 - a társas kapcsolatok javulása a kortársakkal, szülőkkel, pedagógusokkal;
 - az önismeret és önbizalom javulása;
 - az alkalmazkodó-készség, a stressz-kezelés, a problémamegoldás javulása;
 - érett, autonóm személyiség kialakulása;
 - a krónikus, nem fertőző népbetegségek (lelki betegségek, szív-érrendszeri-, mozgásszervi- és daganatos betegségek, cukorbetegség) elsődleges megelőzése;
 - a közösségi kapcsolati háló, társadalmi tőke növelése.

Az egészségfejlesztés iskolai kritériumai:

- az egészséges táplálkozásra nevelés,
- az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelés és az azt kiegészítő egyéb testmozgás, iskolai sporttevékenység,
- a lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése, a lemorzsolódás csökkentése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerfogyasztás, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése,

- az egészséget támogató ismeretek és készségek fejlesztése
- az egészséget támogató ismeretek és készségek, baleset-megelőzéssel és elsősegélynyújtással kapcsolatos ismeretek és a személyi higiéné kialakításának fejlesztése területére terjednek ki.

Az egészségnevelés az iskola minden pedagógusának, illetve minden tanórai és tanórán kívüli foglalkozás feladata.

Az iskolai egészségnevelést elsősorban a következő tevékenységformák szolgálják:

- a) a mindennapi testedzés lehetőségének biztosítása:
 - testnevelés órák;
 - játékos, egészségfejlesztő testmozgás az első-negyedik évfolyamon;
 - az iskolai sportszakkör foglalkozásai;
 - tömegsport foglalkozások;
 - úszásoktatás;
- b) a helyi tantervben szereplő testnevelés és sport, környezetismeret, természetismeret, biológia és egészségtan tantárgyak tananyagai
- c) az ötödik-nyolcadik évfolyamon az osztályfőnöki órák tanóráin feldolgozott ismeretek;
- d) évente egy egészségvédelemmel, helyes táplálkozással, elsősegély-nyújtással foglalkozó projektnap (téma nap) szervezése az iskola valamennyi tanulója számára;
- e) az egészségnevelést szolgáló egyéb (tanórán kívüli) foglalkozások:
 - minden évben osztályonként egy-egy gyalog- vagy kerékpártúra szervezése;
 - minden évben egy alkalommal játékos vetélkedő az ötödik-nyolcadik évfolyamos osztályoknak az egészséges életmódra vonatkozó tudnivalókkal kapcsolatosan;
- f) az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségének igénybevétele
 - félévente egy alkalommal a felső tagozat évfolyamain egy-egy osztályfőnöki óra megtartásában;
 - a tanulók egészségügyi és higiéniai szűrővizsgálatának megszervezésében. (A tanulóknak évenként legalább egyszer fogászati, szemészeti és általános szűrővizsgálaton kell részt venniük.)

Az iskola-egészségügyi ellátás biztosítása

- Az iskola-egészségügyi ellátást szervezett formában az iskolaorvos, az iskolai védőnő végzi. Munkájukat a hatályos jogszabályok alapján végzik.
- Iskolánkban napi gyakorlat a diákok jogszabályoknak megfelelő évenkénti szűrővizsgálata. A vizsgálatok során az iskola-egészségügyi szakemberek nyomon követik a tanulók testi fejlődését (testsúly, testmagasság, vérnyomás stb.). Külön hangsúlyt fektetnek az érzékszervi elváltozások vizsgálatára (látás, hallás vizsgálata), valamint a mozgásszervi rendellenességek kiszűrésére (lúdtalp, gerincferdülés).

Szükség esetén – az iskolaorvos javaslatára – a tanulóknak lehetőségük van szakorvoshoz történő átirányításra (szemészet, ortopédia, kardiológia).

- A mentális, pszichés zavarok szűrésével (iskolaorvos, iskolai védőnő, szakpszichológus, fejlesztőpedagógus, ifjúságvédelmi felelős, osztályfőnök) is lehetőségünk nyílik újabb problematikus esetek felderítésére, a kialakult helyzet javítására.

A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek az együttműködésével kapcsolatos feladatok

A tevékeny közösség nevelőerejének tudatos kiaknázása, az egyéni fejlődés érdekében. Olyan folyamat, amely aktív, dinamikus kapcsolatot teremt az egyén és a társadalom között. E folyamatban alakul ki az egyén és a társadalom konkrét, áttekinthető, értelmezhető, átélhető viszonya.

A közösségfejlesztés színterei:

1. Iskolai közösségek:

I. Alsó tagozat:

1. Tanítók
2. Tanulók

II. Felső tagozat

1. Tanárok
2. Tanulók

III. Szakmai munkaközösségek

IV. Évfolyam közösségek:

1. Egy évfolyamon tanító tanárok
2. Egy évfolyamon tanuló diákok

V. Osztályközösségek

VI. Szakkörök

VII. Csoportok

2. Iskolai diákönkormányzat

3. Szülői közösségek

- a. SZMK választmány
- b. Osztály szülői közösség
- c. Iskolahasználók közössége

4. A műveltségi területek, tantárgyak oktatásának közös követelményeiben érvényesülő közösségfejlesztési lehetőségek:

- a. Hon- és népismeret: harmonikus kapcsolat kialakítása a természeti és társadalmi környezettel
- b. Nemzetközi kapcsolatok kialakítása: nemzetközi diákcseraprogramok szervezése, az ebben való személyes részvétel

- c. Környezetvédelem: kapcsolódjanak be a tanulók közvetlen környezetük védelmébe, a környezeti értékek megőrzésébe, gyarapításába.
- d. Személyes tapasztalatszerzés: biztosítani kell tanulóink együttműködését a környezeti konfliktusok megoldásában (hulladék elhelyezés, veszélyes hulladék kezelése, környezetre veszélyes üzemek telepítése, köztisztasági problémák megoldása)
- e. Kommunikációs kultúra, önálló ismeretszerzés: fejlesszük ki a tanulóknál a vélemény, az érvek kifejtésének és értelmezésének képességeit és technikáit (véleményformálás, érvelés, párbeszéd, vitakultúra kifejtésének iskolai lehetőségei, fórumai)
- f. Az új információs technikák megismerése és használata: az informatika, a virtuális világ megismertetésének iskolai lehetőségei és feladatai. Eligazodás az információs világban (információgyűjtés, -szűrés, -szelektálás)
- g. Az elfogadást segítő magatartási formák kialakítása: a sérült, beteg, fogyatékos gyermekek és embertársak iránti elfogadó és segítő magatartás kialakítása

A tanórán megvalósítható közösségfejlesztési feladataink:

- A tanulás támogatása kölcsönös segítségnyújtással, ellenőrzéssel, a tanulmányi és a munkaerőkölcser erősítésével.
- A tanulók, a közösség felkészítése az SNI tanulók integrált nevelésére. Az SNI tanulók beilleszkedésének segítése és a másság elfogadása a tanulói közösségben.
- A tanulók kezdeményezéseinek, a közvetlen tapasztalatszerzésnek a támogatása.
- A közösségi cselekvések kialakítása, fejlesztése kooperatív együttműködéssel.
- Szociális kompetencia (empátia, egymásra figyelés, együttműködés, tolerancia, alkalmazkodóképesség) fejlesztése.
- Különböző változatos munkaformákkal (csoportmunka, differenciált, egyéni munka, kísérlet, verseny, projekt) az együvé tartozás, az egymásért való felelősség érzésének erősítése.
- Olyan pedagógus közösség kialakítása, amely összehangolt elvárásaival és nevelési eljárásaival az egyes osztályokat vezetni, és tevékenységüket koordinálni tudja.
- Arra törekszünk, hogy a gyerekek ismerjék meg önmagukat és társaikat, nevelőiket, tudjanak együtt dolgozni, és a felmerülő konfliktusokat megfelelően kezelni.
- Arra neveljük tanulóinkat, hogy kötelességeiket végezzék el és éljenek jogaikkal.

Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai:

- A különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások létezésének elfogadására neveljük őket.
- Az új módszerek, eljárások, pl.: témahét, projektnapok, élménynapok hozzájárulhatnak az együttműködés, közösségalkotás fejlesztéséhez.
- A tanulók önellenőrzésre, egymás segítésére és ellenőrzésére való nevelése.

- Átgondolt játéktervvel és a játéktevékenység pedagógiai irányításával a közösséghez való tartozás érzésének erősítése.
- A sokoldalú és változatos foglalkozásokkal (zene, tánc, képzőművészeti, kézműves, stb.) járulunk hozzá a közösségi magatartás erősítéséhez.
- A séták, a kirándulások, erdei iskolák tevékenységeivel a természetszeretetet és a környezet iránti felelősség elmélyítése.
- A közösségben végzett munka, a közösség szabályainak megismerésével a tanulók értékek iránti fogékonyságának erősítése.

A diákönkormányzati munka közösségfejlesztési feladatai:

- A tanulók közös tevékenységük megszervezésére, érdekeik képviselésére és védelmére, az információk közvetítésére diákönkormányzatot hoznak létre.
- Megalapozzuk az önálló véleményformálás és véleménynyilvánítás képességét.
- Fejlesztjük diákjaink vitakultúráját.

A szabadidős tevékenység közösségfejlesztő feladatai

- A beteg, sérült, fogyatékkal élő embertársak iránti elfogadó, megértő és segítőkész magatartást kialakítása a gyermekekben.

A szülők, a tanulók és a pedagógusok együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei

Az iskolai nevelés, a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szülői ház és a pedagógus közösség együttműködése.

Ennek alapja a gyermek iránt érzett közös felelősség, amelynek feltétele a kölcsönös bizalom és tájékoztatás, az őszinteség. Megvalósulási formái a kölcsönös támogatás és a koordinált pedagógiai tevékenység. Eredménye a családi és az iskolai nevelés egysége, és ennek nyomán a gyermeki személyiség kedvező fejlődése.

Iskolánk együttműködési formái:

A diákok és a pedagógusok együttműködésének formái:

- A tanulókat az iskola életéről, az iskolai munkatervről, ill. az aktuális feladatokról az iskola igazgatója, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják.
- Az iskola igazgatója legalább évente egyszer a diákönkormányzat vezetőségének ülésén, a diákönkormányzat vezetője havonta egyszer a diákönkormányzat ülésén, az osztályfőnökök folyamatosan az osztályfőnöki órákon tájékoztatják a diákokat.
- A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, ill. választott képviselőik útján közölhetik az iskola igazgatójával, a nevelőkkel, a nevelőtestülettel vagy a Szülői Munkaközösséggel.
- A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról a szaktanárok folyamatosan tájékoztatják.

A szülők és az intézmény együttműködési lehetőségei:

- aktív részvétel az iskolai rendezvényeken,
- ötletnyújtás az előadások (programok, nevelési stb.) témáihoz,
- őszinte véleménynyilvánítás,
- együttműködő magatartás,
- nevelési problémák őszinte megbeszélése, a közös megoldásra való törekvés,
- érdeklődő, segítő hozzáállás,
- szponzori segítségnyújtás.

A szülői ház és az iskola együttműködésének továbbfejlesztési lehetőségei: közös rendezvények (pl. karácsonyi ünnepség, farsangi bál, családi osztálykirándulások) szervezése a szülők, pedagógusok részvételével

A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

A pedagógusok alapvető feladatai

- A jogszabályokban, a pedagógiai programban, a szervezeti és működési szabályzatban, valamint az intézmény más belső szabályzatában és vezetői utasításában előírt pedagógiai és adminisztratív feladatok ellátása.
- Heti teljes munkaidejének ötvenöt–hatvanöt százalékában (neveléssel-oktatással lekötött munkaidejében) tanórai és tanórán kívüli (egyéb) foglalkozásokat tartson.
- Kötött munkaidejének neveléssel-oktatással lekötött munkaidején felőli részében a nevelést-oktatást előkészítő, a neveléssel-oktatással összefüggő egyéb feladatokat, tanulói felügyeletet, továbbá eseti helyettesítést lásson el.
- A tanítási órák és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások pontos és eredményes megtartása.
- Aktív részvétel a nevelőtestület értekezletein, valamint a szakmai munkaközösségek munkájában.
- Aktív részvétel az éves munkaterv szerinti rendezvényeken.
- A tudomására jutott hivatali titkot megőrizze.
- A jogszabályokban meghatározott határidőkre megszerezze az előírt minősítéseket.
- Az iskola céljainak képviselője a tanulók és a szülők előtt.
- A pedagógusra bízott osztályterem, szaktanterem gondozottságának és pedagógiai szakszerűségének figyelemmel kísérése.

A tanórai és a tanórán kívüli oktató-nevelő munka, tanulásirányítás

- Tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások megtartása.
- A tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások éves tervének elkészítése (tanmenetek, éves programok).

- Előzetes felkészülés a tanítási órákra és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozásokra.
- A motiválás, a differenciálás, a tanulói aktivitás változatos formáinak alkalmazása a tanítási órákon
- Változatos szervezeti formák alkalmazása a tanítási órákon
- A tanulók életkorához és a didaktikai feladatokhoz megfelelően illeszkedő módszerek, szemléltetés, ellenőrzés és értékelés alkalmazása a tanítási órákon.
- A tanulók aktív munkájának és megfelelő magatartásának biztosítása a tanítási órákon és a különféle iskolai foglalkozásokon.
- Az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása a tanítási órákon.
- A helyi tanterv követelményeinek elsajátítása a nevelő által tanított tanulók körében.

A tehetséges tanulók gondozása

- Egyéb (tanórán kívüli) fejlesztő foglalkozások szervezése a tehetséges tanulók részére.
- Iskolai tanulmányi, sport és kulturális versenyek, vetélkedők, bemutatók, pályázatok önálló szervezése, segítség a szervezésben.
- Részvétel az iskolai tanulmányi, sport és kulturális versenyeken, vetélkedőkön, bemutatókon.
- A tehetséges tanulók részvételének biztosítása és felkészítése a különféle iskolán belüli versenyekre, vetélkedőkre stb.
- A tehetséges tanulók részvételének biztosítása és felkészítése a különféle iskolán kívüli versenyekre, vetélkedőkre stb.

A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók gondozása, eredményes fejlesztése

- Egyéb (tanórán kívüli) fejlesztő foglalkozások szervezése a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók részére.
- A gyermekvédelmi feladatok ellátása a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók körében.
- A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók korrepetálása, segítése, mentorálása.
- A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók felkészítése javító vagy osztályozó vizsgára.
- Az eredményes középiskolai felvétel elősegítése a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók körében.

A tanulók tanórán kívüli foglalkoztatása

- Szabadidős programok szervezése iskolán kívül (pl. színház-, múzeumlátogatás, kirándulás).
- Szabadidős programok szervezése iskolán belül (pl. klubdélután, karácsonyi ünnepség).
- Iskolai rendezvények, ünnepélyek, évfordulók megrendezése.
- A nevelők, gyerekek és szülők együttműködését, kapcsolatát erősítő (közös) programok.

Az iskolai diákönkormányzat működtetésében való aktív részvétel

- Az iskolai diák-önkormányzati munka egy-egy részterületének irányítása, segítése.
- Az iskolai diákönkormányzat programjainak önálló szervezése, segítség a programok szervezésében, részvétel a programokon.
- Iskolai szintű kirándulások, táborok önálló szervezése, segítség a szervezésben, részvétel a kirándulásokon, táborokon.

Munkafegyelem, a munkához való viszony

- A munkaköri köteleességek teljesítése.
- Az ügyeleti munka pontos, felelősségteljes ellátása az óráközi szünetekben és a tanulók intézményben tartózkodásának időtartama alatt.
- Pontos adminisztrációs munka. A formai követelmények, a határidők betartása.
- Az egyes tanév közben adódó feladatok pontos, határidőre történő megoldása.

Folyamatos, aktív részvétel a nevelőtestület és a szakmai munkaközösség tevékenységében

- Feladatvállalás a munkaközösség, a nevelőtestület aktuális feladataiban.
- Részvétel a különféle feladatok megoldására alakult nevelői munkacsoportokban.
- Oktatási segédanyagok, szemléltető és mérőeszközök kidolgozása, közreadása.
- Belső továbbképzések, előadások, bemutató órák szervezése, megtartása

Továbbtanulásban, továbbképzésekben való részvétel, önképzés

- Másoddiploma megszerzésére irányuló továbbtanulásban való részvétel.
- Továbbképzéseken való részvétel.
- A továbbképzéseken tanult átadása a nevelőtestület tagjainak.

Az iskolai munka feltételeinek javítása

- Pályázatok összeállítása, pályázatokon való részvétel.
- Bekapcsolódás az eredményes pályázatok megvalósításába.
- Az iskolai alapítvány működésének segítése.
- Az iskolai munka javítása új ötletekkel, az ötletek kivitelezése megvalósítása (innováció).
- Az oktatáshoz kapcsolódó szemléltető eszközök tervezése, kivitelezése.
- Az iskola épületének, helyiségeinek dekorálása.

Részvétel a nevelőtestület szakmai életében, a döntések előkészítésében és végrehajtásában

- Részvétel az adott tanév munkatervében meghatározott feladatok ellátásában.
- Részvétel a nevelőtestület szakmai (pedagógiai) döntéseinek előkészítésében.
- Önkéntes feladatok vállalása a nevelőtestületi feladatok megoldásában.

Aktív részvétel a nevelőtestület életében

- A pályakezdő (gyakornok) vagy az iskolába újonnan került nevelők munkájának, beilleszkedésének segítése.
- Önkéntes feladatvállalások a nevelőtestület közösségi életének; rendezvényeinek szervezésében, a szervezés segítése.
- Részvétel a nevelőtestület közösségi életében, rendezvényeikben.

Az iskola képvisellete

- A szülői szervezet által szervezett rendezvények segítése.
- Részvétel a szülői szervezet által szervezett rendezvényeken.
- Tudósítások közreadása a helyi társadalom számára az iskola életéről, eredményeiről a helyi médiában.
- Bekapcsolódás az iskolán kívüli szakmai-pedagógiai szervezetek tevékenységébe.
- Bekapcsolódás az iskolán kívüli érdekképviselői szervezetek tevékenységébe.
- A település rendezvényein, eseményein való részvétel.
- Aktív részvétel, tisztségek vállalása a település társadalmi, kulturális, sport, stb. életében, civil szervezeteiben.

A vezetői feladatok ellátása

- Vezetői feladatok vállalása a nevelőtestület szervezeti életében.
- Az egyes vezetői feladatok (tervezés, szervezés, a végrehajtás irányítása, ellenőrzés, értékelés) lelkiismeretes ellátása.
- A vezetőre bízott közösség formálása, az emberi kapcsolatok javítása.

Megfelelő kapcsolat kialakítása a tanulókkal, a szülőkkel és a pedagógus kollégákkal

- A tanulók, a szülők és a pedagógus kollégák személyiségének tiszteletben tartása.
- Elfogadást, figyelmet, megértést, jóindulatot sugárzó stílus, hangnem és viselkedés a tanulók, a szülők és a pedagógus kollégák felé.
- Kellő figyelem érdeklődés, megbecsülés és jóindulat a nevelőtársak felé (a pedagógus kollégák segítése, a tapasztalatok átadása, észrevételek, bírálatok elfogadása).

AZ OSZTÁLYFŐNÖKI MUNKA TARTALMA, AZ OSZTÁLYFŐNÖK FELADATAI

Az osztályfőnök feladatai

- Megfelelő magaviseletű; az iskolai diák-önkormányzati munkában és az iskolai rendezvényeken aktív osztályközösséget alakít ki az osztályközösség megfelelő irányításával.
- Fejleszti a tanulók személyiségét, elősegíti egészséges lelki és testi fejlődésüket.
- Elősegíti a társadalmi normákhoz és az iskolai elvárásokhoz igazodó értékrend kialakítást és elfogadását.
- Tanórákon kívüli – szükség esetén – iskolán kívüli közösségfejlesztő, szabadidős programokat (pl. osztálykirándulás, túra, színház-, múzeumlátogatás) szervez.
- Az osztályszintű és az iskolai rendezvényeken kíséri osztályát, felügyel a tanulókra.
- Megismeri a tanulók családi és szociális körülményeit.
- Rendszeres kapcsolatot tart és együttműködik a tanulók szüleivel.
- Rendszeres kapcsolatot tart együttműködik az osztályban tanító nevelőkkel.

- Tájékoztatja a tanulókat és a szülőket az őket érintő kérdésekről. Érdemi választ ad a szülők és tanulók iskolai élettel kapcsolatos kérdéseire.
- Figyelemmel kíséri a diákok tanulmányi előmenetelét, és erről rendszeresen – legalább havonta – tájékoztatja a szülőket.
- A bukásra álló tanulók szüleit a félév vége és az év vége előtt legalább egy hónappal írásban értesíti.
- Ha a tanuló az év végén tanulmányi kötelezettségeinek nem tesz eleget, a szülőket tájékoztatja a tanuló továbbhaladásának feltételeiről.
- Figyelmezteti a szülőket, ha a gyermekük jogainak megóvása vagy fejlődésének elősegítése érdekében intézkedést tart szükségesnek.
- A szülők figyelmét felhívja a szociális és egyéb juttatásokra.
- Támogatja és segíti az osztályban működő szülői szervezet munkáját.
- A szülők tájékoztatására szülői értekezleteket és fogadó órákat szervez.
- Fokozott törődéssel foglalkozik az osztályába járó kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal.
- Az osztály tanulóinál ellátja a gyermekvédelmi feladatokat, együttműködik a gyermekvédelmi felelőssel, szükség esetén a gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal.
- Segíti a tanulási, beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő tanulók iskolai munkáját.
- Támogatja a tehetséges tanulók fejlődését.
- Tájékozódik a tanulók iskolán kívüli tevékenységeiről.
- Az iskolaorvosi szolgálat bevonásával figyelemmel kíséri a tanulók egészségi állapotát, és erről szükség esetén tájékoztatja az osztályban tanító nevelőket.(pl. tartós betegségek, fogyatékoságok, gyógyszerérzékenység).
- Minden hó végén érdemjeggyel értékeli a tanulók magatartását és szorgalmát.
- Az első félév végén és a tanév végén javaslatot tesz a nevelőtestületnek a tanulók magatartás és szorgalom osztályzatára.
- Az első félév végén és a tanév végén javaslatot tesz a nevelőtestületnek a tanulók egész tanévi munkájának dicsérettel történő elismerésére.
- A házirendet megsértő vagy feladatait elmulasztó tanulót először szóbeli figyelmeztetésben, majd írásbeli figyelmeztetésben, intőben vagy rovóban részesíti. Súlyosabb esetben javaslatot tesz a tanuló elleni fegyelmi eljárás lefolytatására.
- Figyelemmel kíséri a tanulók hiányzásait, vezeti a mulasztási naplót, a mulasztásokat az osztálynaplóban havonként összesíti. Igazolatlan mulasztás esetén a jogszabályokban előírt rendelkezések alapján jár el.
- A tanév elején elkészített osztályfőnöki tanmenet szerint vezeti az osztályfőnöki órákat, azokra előre felkészül.
- Segíti és ösztönzi a tanulók középiskolai továbbtanulását, megismerteti őket a pályaválasztási és továbbtanulási lehetőségekkel.
- A nyolcadik évfolyamban a szülők döntése alapján ellátja a tanulók középiskolai jelentkezésével kapcsolatos feladatokat, elkészíti az ehhez szükséges dokumentumokat.
- Elkészíti az osztályfőnöki munka éves tervzetét (osztályfőnöki munkaterv, osztályfőnöki tanmenet).
- Elkészíti az osztálystatisztikákat és ezekhez kapcsolódó elemzéseket.
- Elkészíti a félévi és tanév végi értékeléseket az osztályközösség fejlődéséről.
- Betartja az alapvető erkölcsi normákat a tanulókkal, a szülőkkel és a nevelőtársakkal szemben.
- Kitölti és vezeti az osztálynaplót, hetente ellenőrzi a szükséges beírásokat, és szükség esetén gondoskodik azok pótlásáról.

- Felfekteti és vezeti a tanulói törzslapokat és bizonyítványokat.
- Tanév elején kitölti a tanulók tájékoztató füzetét, tanév közben havonta ellenőrzi tájékoztató füzet vezetését (érdemjegyek, egyéb beírások, szülői aláírások).
- Figyelemmel kíséri az osztály tantermének gondozottságát és pedagógiai szakszerűségét.

Az osztályfőnöki munka tervezése

Az osztályfőnök osztályfőnöki nevelő munkáját a minden tanév elején összeállított osztályfőnöki munkaterv alapján végzi.

Az osztályfőnöki munkaterv felépítése

- a) A tanév elején összeállított munkaterv
 - Az előző tanév végi értékelés az osztályközösség fejlődéséről.
 - Tanév eleji statisztikai adatok az osztályról.
 - Osztályfőnöki tanmenet (az osztályfőnöki órák éves terve).
 - Tervezett tanórán kívüli programok az adott tanévre havi bontásban.
 - Tervezett fogadó órák és szülői értekezletek az adott tanévre. Az egyes szülői értekezletek tervezett témái.
 - Az osztály diákközösségének vezetői.
 - Az osztályban működő szülői szervezet vezetői.
- b) Az osztályfőnöki munkatervhez csatolt dokumentumok a tanév folyamán
 - Első félévi és tanév végi osztálystatisztika.
 - Első félévi és tanév végi értékelés az osztályközösség fejlődéséről.
 - Jelenléti ívek és feljegyzések a szülői értekezletekről.

Az osztályfőnök által készített statisztikák, jelentések az osztályról

Tanév eleji statisztikai adatok az osztályról

- Tanulók száma, ebből leány
- Állami nevelt (gondozott)
- Hátrányos helyzetű, ebből halmozottan hátrányos helyzetű tanuló
- Tanulási, magatartási, beilleszkedési zavarral küzdő tanuló
- Sajátos nevelési igényű tanuló
- Az iskolában étkező, ebből normatív támogatásban részesülő tanuló
- Az étkezőkből csak ebédelő, illetve háromszor étkező tanuló
- Az iskolába járás alól felmentett tanuló (magántanuló)
- Egyes tantárgyakból az értékelés alól felmentett tanulók
- Más településről bejáró tanuló
- Nem magyar állampolgár
- Évfolyamismétlő

Statisztikai adatok az első félév és a tanév végén az osztályról, azon belül a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókról

- Tanulók száma
- Osztályozott tanulók száma és aránya
- Osztályozatlan tanulók száma és aránya
- Az egyes tantárgyakban elért osztályzatok száma és a tantárgyak osztályátlaga

- Az osztály tanulmányi átlaga
- Kitűnő tanulók száma és aránya
- Szaktárgyi dicsérek száma tantárgyanként a tanév végén
- Példamutató magatartásért adott dicsérek száma a tanév végén
- Példamutató szorgalomért adott dicsérek száma a tanév végén
- Egy tantárgyból bukott tanulók száma és aránya
- Két tantárgyból bukott tanulók száma és aránya
- Három vagy több tantárgyból évfolyamismétlésre bukott tanulók száma és aránya
- A bukások száma tantárgyanként
- A tanulmányi, sport, kulturális stb. versenyek eredményei
- Iskolán belüli versenyek eredményei (iskolai versenyeken részt vett tanulók száma és az elért helyezések)
- Iskolán kívüli versenyek eredményei (iskolán kívüli versenyeken részt vett tanulók száma és az elért helyezések)
- Nyolcadik évfolyamon a középiskolai továbbtanulás jellemzői
 - A középiskolai felvételi eljárást megelőző írásbeli vizsgán elért eredmények (magyar, matematika)
 - Középiskolai felvétel a tanulók választása alapján
 - A választott középiskolák közül az elsőként megjelölt iskolába felvett tanulók száma és aránya
 - A választott középiskolák közül a másodikként megjelölt iskolába felvett tanulók száma és aránya
 - A választott középiskolák közül a harmadikként megjelölt iskolába felvett tanulók száma és aránya
 - Továbbtanulás iskolatípusok szerint
 - Gimnáziumba felvett tanulók száma és aránya
 - Szakközépiskolába felvett tanulók száma és aránya
 - Szakiskolába (szakmunkásképzőbe) felvett tanulók száma és aránya
 - Egyik középiskolába sem felvett tanulók száma és aránya

A tanulói közösségek (osztályközösségek) tevékenységének, fejlődésének értékelési szempontjai az első félév és a tanév végén

- Az osztályközösség életét jellemző legfontosabb adatok (létszám, fiúk-lányok aránya, új tanulók, távozók).
- Az osztály szociális összetétele (a családok szociális helyzete, a családok kulturális elvárásai, hátrányos és halmozottan hátrányos tanulók, gyermek- és ifjúságvédelmi munka).
- A tanulási teljesítmény (tanulmányi átlageredmények, tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, a bukások, a tehetséges tanulók eredményei).
- Az osztályközösség társas szerkezete, a közösség rétegződése, struktúrája.
- Neveltségi szint (magatartás, társas viselkedés, beilleszkedési és magatartási nehézségekkel küzdő tanulók).
- A közösségi tevékenység (önkormányzás szintje, közös programok és rendezvények felsorolása, egyéb (tanórán kívüli) foglalkozásokon való részvétel).

- A szülői házzal való kapcsolat (a családlátogatások és a szülői értekezletek tapasztalatai, a szülők nevelési elvei, a szülők kapcsolata az iskolával).
- Minden felsorolt területen belül meg kell határozni az alapvető pedagógiai feladatokat:
 - Milyen változások történtek az előző értékelés óta eltelt időszakban?
 - Milyen új problémák jelentkeztek az előző értékelés óta eltelt időszakban?
 - A problémák megoldásának érdekében milyen beavatkozás látszik célszerűnek?

Az osztályfőnöki órák tartalma, témái

a) Kötelezően minden osztályban feldolgozásra kerülő témák a tanév első osztályfőnöki óráin

- A házirend szabályainak megbeszélése.
- Az osztályközösség belső szabályainak megbeszélése, rögzítése.
- Balesetvédelmi, tűzvédelmi szabályok ismertetése, visszakérdezése.
- Az osztályközösség gyermekvezetőinek megválasztása.
- Az iskolai munkatervből az osztályt érintő feladatok ismertetése.
- Az iskola környékére vonatkozó közlekedési ismeretek és veszélyhelyzetek megbeszélése.
- A kerékpáros közlekedés szabályai.

b) Kötelezően minden osztályban feldolgozásra kerülő témák

- Félévente egy alkalommal egészségvédelmi téma (helyes táplálkozás; az alkohol- és kábítószer fogyasztás, a dohányzás káros hatásai a szervezetre; a személyes higiénia; a szexuális fejlődés) az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségével igénybevétele.
- Elsősegély-nyújtási alapismeretek: teendők közlekedési baleset esetén, segítségnyújtás baleseteknél; a mentőszolgálat felépítése és működése; a mentők hívásának helyes módja.
- Félévente egy alkalommal az elsősegély-nyújtás alapismereteinek gyakorlati elsajátítása céljából az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségével igénybevétele.
- Az osztály félévi munkájának és magatartásának értékelése az első és a második félév végén.
- Megemlékezés nemzeti ünnepekről és emlék napokról.
- Tanulástanítása.
- Megemlékezés az iskola névadójáról.
- Osztálykirándulás előkészítése.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

A köznevelés kiemelt feladata az iskolát megelőző kisgyermekkorai fejlesztés, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevétele, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.

Jogszábai háttér

Nkt. 4.§ 13. kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

- különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló;
- sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,
- kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló
- tartós gyógykezelés alatt álló tanuló

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének-oktatásának elvei

A Nemzeti alaptanterv és a választott kerettanterv alkalmazás a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásában

A Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: Nat 2020) a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a tanulási területeken megfogalmazott célok, feladatok – a sajátos nevelési igényű tanulóakra is érvényesek.

A sajátos nevelési igényű tanulókat nevelő-oktató iskolák pedagógiai programjuk, helyi tantervük elkészítésénél figyelembe veszik:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: köznevelési törvény), a Nat és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- a szülők elvárásait és
- az általuk nevelt-oktatott tanulók sajátosságait.

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékoság, sajátos nevelési igény által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, egyenetlenségeit;
- az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, esetleg részleges vagy teljes kiesését, egyenetlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszthetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását tesz szükségessé.

Sajátos nevelési igényű tanulók (integrált) nevelése, oktatása

A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk (teljes vagy részleges integrációjuk).

Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget.

Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedését, önmagukhoz mért fejlődését, a többi tanulóval való együtt haladását tekintjük.

Jellemző intézményünkre, hogy;

- A befogadó iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken, alkalmat teremt a horizontális tudásátadásra.
- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése megtörténik a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- Az együttnevelés megvalósításában a különböző pedagógiai színtereken a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesül, és a sérülésspecifikus módszertani eljárásokat alkalmazzuk.
- Multidiszciplináris teamek (pl. többségi pedagógus, gyógypedagógus, szülő, az érintett tanuló stb.), illetve jó gyakorlatok működtetése, a pedagógusok által alkalmazott differenciált tananyagok, feladatlapok felhasználása.
- A nyitott tanulási-tanítási folyamatban megvalósuló tevékenység lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök alkalmazását.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében- oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel, a diverzitás iránti pozitív attitűddel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógusok alkalmazása, akik
 - a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző módosulásait;
 - egyéni fejlesztési tervet készítenek a gyógypedagógus együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosítanak, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaznak;
 - a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépítik, a folyamatos értékelés, hatékonyságvizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján megváltoztatják eljárásaikat, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaznak;
 - a rugalmas tanulásszervezés segítségével minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezetet hoznak létre, melyben érvényesül a differenciálás, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek alkalmazása, a differenciált értékelés;

- egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
- együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba, megosztva vállalja a felelősséget a különleges bánásmódot igénylő gyermek haladásáért.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakember;

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;
- javaslatot tesz a fogyatékoság, az egyéb pszichés fejlődési zavar, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);
- segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, ismerteti a speciális eszközök használatát, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;
- javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;
- figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;
- együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;
- támogatást nyújt a többségi pedagógus számára a differenciáláshoz a tantervi követelmények szintjén, a következőknek megfelelően: nincs érdemi változtatás a tantervben, elvárt tudásban, hanem több idő, személyi támogatás (többségi pedagógustól, gyógypedagógustól, asszisztentstől), eszközhasználat, differenciált tananyag-feldolgozás révén jut el a gyermek a tantervi célig. Eltérő tantervi célok megjelenítése esetén – a gyermek szakértői véleményének alapján –
- terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon – egyéni fejlesztési terv alapján a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben –, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;
- alkalmazza a sajátos nevelési igényű tanuló osztálytermen belüli megsegítésének lehetőségeit a befogadó intézményben;
- segíti a befogadó pedagógust a szűrésben, az egyéni értékelésben, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében;
- segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását.

Az integrált nevelésben-oktatásban részt vállaló nevelési-oktatási intézmények vegyék igénybe az egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmények (EGYMI), a pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatok

segítségét. Ennek keretében ismerjék meg az integrált nevelés létező jó gyakorlatait, tapasztalatcseré, tudásháló (képzések, online platform stb.) révén.

A sajátos nevelési igényű tanulók ellátása

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

- A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében-oktatásában részt vevő nevelési-oktatási intézmény egész nevelési-oktatási rendszerét átfogó, hosszú távú habilitációs, rehabilitációs célokat és feladatokat határoz meg, melyeket az intézményünk dokumentumai tartalmaznak.
- A habilitációs, rehabilitációs tevékenységünk szakmaközi együttműködésben kialakított és szervezett nyitott tanulási-tanítási folyamatban valósul meg, mely az egyes tanulók vagy tanulócsoportok igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teheti szükségessé.
- A sajátos nevelési igényű, ugyanakkor kiemelt tehetségű tanulók ellátása esetén a habilitációs, rehabilitációs tevékenység mellett megjelenítjük a tehetséggondozás feladatainak.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

- A sajátos nevelési igényből fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.
- Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- Az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók és a személyiség fejlesztése.
- Társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének támogatása.
- Az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása.

A sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket megjelenítjük:

- a pedagógiai programunkban,
- a helyi tantervünkben,
- a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanulási-tanítási programban (pl. tanmenet, óraterv),
- az egyéni fejlesztési tervekben.

A sajátos nevelési igény típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező szakember kompetenciája:

- a programok, programcsomagok tervezése, összeállítása;
- a habilitációs, rehabilitációs egyéni és kiscsoportos fejlesztés, osztálytermen belüli megsegítés;

- közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, kivitelezésében, ezt követően a konzultációban, az osztálytermi környezet adaptációjában;
- a tanuló fejlődésének nyomon követése, értékelése, illetve az ebben való közreműködés a többségi pedagógusokkal együtt.

A szükséges pedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű tanulók számára

Hozzáférhetővé kell tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára a:

- tanulási segédletek, differenciált, egyénre szabott tananyagokat;
- speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközöket;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezetet, speciális bútorokat; fejlesztő helyiségeket;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának, illetve osztálytermi foglalkoztatásának megvalósulásához;
- a tanulók sajátos nevelési igénye típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalt gyógypedagógus, terapeuta (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat).

A tehetséggondozást segítő tevékenységek

Kapcsolódó pedagógiai tevékenységek:

- az integrált oktatás kereteinek és a fejlesztő pedagógia eszközeinek - összehangolása;
- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése;
- a tanulási folyamatot megkönnyítő kompetenciák fejlesztése:
 - anyanyelvi (szövegértési-szövegalkotási),
 - idegen nyelvi,
 - matematikai-logikai,
 - természettudományos,
 - digitális (SDT alkalmazás),
 - a hatékony önálló tanulás,
 - szociális (állampolgári) életviteli és környezeti kompetenciák,
 - kezdeményezőképeség és vállalkozói,
 - esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség,
 - életpálya-építési,
 - a nem kötelező, tanórán kívüli tevékenységek;
 - iskolai sportkör;
 - szakkörök;
 - művészeti tevékenységek;
 - versenyek, vetélkedők, bemutatók (szaktárgyi, sport, kulturális stb.);
 - a szabadidős foglalkozások (pl. színház- és múzeumlátogatások);

- a községi könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata.
- irodalmi kör

A beilleszkedési és magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység

Beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók nem képesek egyéni bánásmód nélkül teljesíteni az iskolai követelményeket. A nehezen nevelhetőséget kiváltó okok sokfélék, nagyon összetettek a problémák megoldásához széleskörű társadalmi összefogásra több személy és intézmény összehangolt együttműködésére van szükség. A tennivalók zöme két alapvető fogalom köré csoportosítható:

1. Prevenció:

Ami azt szolgálja, hogy a várható problémák kialakulása előtt az illetékes szakemberek és szervezetek közbelépjenek és megakadályozzák a gyermekek személyiségfejlődésének bármiféle torzulását.

2. Korrekció:

A meglévő problémák szakszerű, azaz pszichológiai, pedagógiai hozzáértéssel történő kezelése a személyiség pozitív irányú átépítése.

A magatartási és beilleszkedési zavarok korrekciójának érdekében fel kell derítenünk a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat. E tevékenység-területen nagy segítség számunkra intézményen belül a nevelési tanácsadó, a fejlesztő, a logopédiai és a gyógytestnevelési szakemberek jelenléte. A szakirodalom folyamatos nyomon követésével, a segítő szakember háttér jelenlétével a pedagógusoknak nyújtott szakmai segítséggel oldjuk meg e pedagógiai feladatokat.

Feladataink:

- diagnosztizálás, a tünetek megfigyelése, elemzése, a lemaradások területeinek felderítése,
- az okok felderítése,
- családlátogatások,
- a pedagógusok és a gyermekek közötti személyes kapcsolat erősítése,
- a pozitív tulajdonságok erősítése dicsérattal, ösztönzéssel,
- fejlesztő programok kidolgozása,
- speciális szakember jelenlétének biztosítása,
- fejlesztő pedagógiai tevékenység,
- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése,
- a szülők és a családok nevelési gondjainak segítése.

A szociális, életviteli és környezeti kompetenciák fejlesztése támogatja a prevenciót és a korrekciót egyaránt a közösségfejlesztő, közösségépítő és mentálhigiénés programokkal, melyek elsősorban osztálykeretben és érdeklődési körökben valósulnak meg.

Beilleszkedési nehézségek az intézményfokozatok közötti átmeneteknél gyakran tapasztalunk.

Ennek pedagógiai segítésére irányulnak a következő tevékenységek:

- nyílt nap az intézményekben
- átmenet előtt álló gyerekek cél évfolyamon szervezett szabadidős tevékenységbe vonása
- intézményfokozatok pedagógusai között az együttműködés erősítése

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló

Az, hogy a tanuló hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek minősül-e az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 67/A.§-a alapján a gyámhatóság állapítja meg.

A jogszabály értelmében: Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
- a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

A halmozottan hátrányos helyzetű a tanuló, aki esetében a fenti szabályozásban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

- a nevelésbe vett gyermek,
- az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A hátrányos helyzetű tanulók nevelése az integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítés pedagógiai rendszere (IPR) módszertani elemeinek adaptációja révén, Képesség kibontakoztató és integrációs program alapján folyik az iskolában.

Pedagógiai rendszerünk kiindulópontja, hogy a tanulók közti különbségek rendkívül sokfélék, a személyiség széles dimenzióiban írhatók le, és nem korlátozhatók valamely tantárgyban elért iskolai eredményekben megmutatkozó különbségekre. A differenciálás nem azonosítható a felzárkóztatással és a tehetségneveléssel, a differenciálás tehát nem a tanulmányi

eredményesség szintjeihez igazodik. A differenciálás mindenki számára a saját komplex személyiségstruktúrájának leginkább megfelelő, számára optimális fejlesztés biztosítását jelenti, figyelembe véve előzetes tudását, annak gyengébb és erősebb területeit, a tanuló igényeit, törekvéseit, érdeklődését, személyiségének rá jellemző vonásait, speciális erősségeit és gyengeségeit. Nevelésünk, oktatásunk igazodik a tanulóhoz, és ez azt is jelenti, hogy igazodik ahhoz a közeghez, amelynek tanulóink részesei.

Alapelveink:

- Olyan emberek nevelése a cél, akik egész életükön át nyitottak a folyamatos tanulásra, információk szerzésére.
- A tanulókkal szemben az egyéni fejlődésnek megfelelő elvárásokat és ezzel harmonizáló feladatokat szükséges megfogalmazni, biztosítani.
- A tanulókat alapvető, korszerű kompetenciák (anyanyelvi, idegen nyelvi, matematikai, informatikai, természettudományi, társadalomtudományi, esztétikai, etikai) birtokába kell juttatni.

Általános céljaink:

- A kompetenciaalapú oktatás és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók integrációs programjának összekapcsolása (a NAT és IPR).
- Az iskolai program – építve több hazai és nemzetközi iskolafejlesztő program legjobb tapasztalataira – egy olyan nyitott iskolamodellre vázol fel, amely alapvetően fontosnak tartja a tanuló szükségleteire, viselkedésére, tulajdonságaira való reagálást, illetve érdekeltté, motiválttá akarja tenni őt saját nevelődési, tanulási folyamataiban. Az egyén fejlesztésén keresztül – azzal kölcsönhatásban – fejleszti a befogadó közösséget, s a közösen végzett tevékenységek, együttes élmények, az egész személyiség érzelmi, morális fejlődését segítik.
- A program a mások iránti nyitottságot és elfogadást, a szorgalmat kiemelt értéknek tekinti. Az egész személyiséget fejlesztve tanít. Meghatározó benne a gyermekközpontúság, a pedagógus és a tanuló kapcsolata. A tanulókon keresztül az iskolába járó gyermekek családjaira is hat.

Tudatos pedagógiai munkával arra törekszünk, hogy nevelési- és oktatásszervezési keretünket mihamarabb az alábbi kívánalmak jellemezzék:

A gyermek és ifjúságvédelmi feladatok ellátása

A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat az iskola pedagógusai a gyermekjóléti szolgálat munkatársaival és a szociális ellátó rendszer intézményeivel és munkatársaival együttműködve látják el.

Elsődleges feladatunk:

- A gyermekek tájékoztatása arról, hogy milyen problémával, hol és milyen időpontban fordulhatnak a gyermek- és ifjúságvédelmi felelőshöz, továbbá, hogy az iskolán kívül milyen gyermekvédelmi feladatot ellátó intézményt kereshetnek fel, hogy a gyermekvédelmi feladatot ellátó intézmények (pl. gyermekjóléti szolgálat, nevelési tanácsadó, drogambulancia, ifjúsági lelkisegély telefon,

gyermekek átmeneti otthona stb.) milyen címen, illetve telefonszámon érhető el.

- A pedagógusok, szülők vagy tanulók jelzése, a velük folytatott beszélgetés alapján megismert veszélyeztetett tanulóknál - a veszélyeztető okok feltárása érdekében – családlátogatások megszervezése a tanuló családi környezetének megismerésére. A nevelők és a tanulók személyes kapcsolatainak és a családlátogatásoknak egyik fő célja a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő problémák feltárása.
- A gyermekbántalmazás vélelme vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező megléte esetén az igazgató értesíti a gyermekjóléti szolgálatot.
- Részvétel a gyermekjóléti szolgálat esetmegbeszélésein.
- A tanuló anyagi veszélyeztetettsége esetén kezdeményezi az iskola az igazgatójának a tanuló lakó-, illetve ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál rendszeres vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítását, szükség esetén a támogatás természetbeni ellátás formájában történő megállapítását.
- Kiemelt figyelmet kell fordítani a szenvedélybetegségek megelőzésére, illetve a gyógyult szenvedélybeteg tanulók beilleszkedésének elősegítésére.
- Továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás keretében segítséget nyújtani a tanulónak és a szülőnek a középiskolai, szakiskolai, felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdéséhez.
- Csökkenti azon tanulók arányát, akik egy vagy több éves késéssel, vagy egyáltalán nem fejezik be általános iskolai tanulmányaikat.
- A mulasztások fokozott ellenőrzése és az illetékesek értesítése.
- Pótolni a megfelelő otthoni tanulási lehetőségek hiányát.
- Lehetőséget adni a szűkebb család és a gyermek tágabb társadalmi környezetében észlelhető szociális problémák a tanulási motivációkat kedvezőtlenül befolyásoló munkanélküliség, a tanulás jelentőségét lebecsülő értékrendek szerepe, a szülők és rokonság körében észlelhető alkoholizmus – negatív hatásának enyhítésére.
- Lehetőséget adni a gyermekeket körülvevő közeg kulturális jellemzőinek, különféle negatív környezeti hatásoknak a csökkentésére.

Tartós gyógykezelés alatt álló tanulók

- Tartós gyógykezelés alatt álló tanuló, az a tanuló, akinek egészségügyi ellátása az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 89. §-a szerinti *általános járóbetegszakellátásban vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbetegszakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, tanévben a harminchat nevelési napot, tanítási napot várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben a 8. § (2) bekezdése szerinti formában nem tud részt venni, illetve tankötelezettségét iskolába járással nem tudja teljesíteni.*
- Az iskolának heti 10 órában biztosítani kell ezeknek a tanulóknak az ellátását, ha a szakértői bizottság előírja, akkor a rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozásokat is biztosítani kell.

A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvétel rendje

Az iskolai diákönkormányzat

A tanulók és a tanulóközösségek érdekeiknek képviseletére, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában diákönkormányzat működik.

Az iskolai diákönkormányzat jogosítványait az iskolai diákönkormányzat vezetősége, illetve annak választott tisztségviselői érvényesítik.

Az iskolai diákönkormányzat a jogszabályokban megfogalmazott jogkörökkel rendelkezik.

Az iskolai diákönkormányzat szervezetét és tevékenységét saját szervezeti és működési szabályzata szerint alakítja.

A diákönkormányzat szervezeti és működési szabályzatát a választó tanulóközösség fogadja el, a nevelőtestületnek egyetértési joga van.

- A diákönkormányzatnak egyetértési joga van
- az SZMSZ tanulókat érintő rendelkezéseinek elfogadása és módosítása
- a házirend kialakításakor
- minden egyéb a tanulókat érintő kérdésben.

Az iskolai diákönkormányzat véleményét ki kell kérni

- a tanulók nagyobb közösségét érintő kérdések meghozatalánál,
- a tanulók helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához.

Az iskolai diákönkormányzat munkáját segítő pedagógust a nevelőtestület egyetértésével – az az igazgató bízta meg.

Az iskolai diákközségi ülés

Az iskolai diákközségi ülést évente legalább 1 alkalommal össze kell hívni, melyen az intézmény vezetőjének vagy megbízottjának a tanulókat tájékoztatnia kell az intézményi élet egészéről, az intézményi munkatervről a tanulói jogok helyzetéről és érvényesüléséről, az intézményi házirendben meghatározottak végrehajtásának tapasztalatairól.

Az évi rendes diákközségi ülés összehívását a diákönkormányzat vezetője kezdeményezi, a tanév helyi rendjében meghatározott időben. A rendkívüli diákközségi ülés összehívását az iskolai diákönkormányzat vezetője vagy az igazgató kezdeményezheti.

- Az évi rendes diákközségi ülésen a diákönkormányzat és az intézmény képviselője beszámol az előző diákközségi ülés óta eltelt időszak munkájáról, különös tekintettel a gyermeki jogok, a tanulói jogok helyzetéről és érvényesüléséről.
- A diákközségi ülésen a tanulók az intézmény életét érintő ügyekben kérdéseket intézhetnek a diákönkormányzat, illetve az intézmény vezetéséhez.
- A diákközségi ülés napirendi pontjait a megrendezése előtt tizenöt nappal nyilvánosságra kell hozni.

A diákközségi ülés összehívásáért az igazgató felelős.

Az iskolai diákönkormányzat működéséhez szükséges feltételeket (helyiségek, berendezések használata stb.) az intézmény vezetése (ill. fenntartója) teljeskörűen térítésmentesen biztosítja.

Az iskolai diákönkormányzat működését az intézmény saját költségvetéséből teljeskörűen finanszírozza.

A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partneri kapcsolattartásának formái

Az intézmény közvetett és közvetlen partnereivel való együttműködés és kommunikáció meghatározása, szabályozása – beleértve a panaszkezelést is – az SZMSZ és a minőségfejlesztés területén szabályozott. A szülő, tanuló és a pedagógus együttműködésének formáit a pedagógiai programon túl az intézmény szervezeti és működési szabályzata, valamint házirendje szabályozza.

A tanulók és a pedagógusok együttműködése

A tanuló és a pedagógus együttműködésének szervezeti keretei a tanórák és a tanórán kívüli tevékenység formái, amelybe beletartozik a diákönkormányzat tevékenysége is.

A pedagógia tevékenység megvalósulása során a diák a legfontosabb partnere a pedagógusnak, az iskolának. A tanórai és tanórán kívüli tevékenységek szervezése során valósítjuk meg pedagógiai céljainkat. A munka hatékonyságát a diákok igényeinek, elvárásainak megismerése és teljesítése befolyásolja.

A tanári attitűd alapvető jellemzői az intézmény pedagógiai gyakorlatára jellemző tevékenységközpontú pedagógiai módszerek alkalmazása körében nem előadó tanárt igényelnek, hanem a tanulási folyamatot irányító, segítő, támogató és innovatív pedagógust.

A tanórán kívüli tevékenységek együttműködési formái:

a) Hagyományőrző tevékenységek:

Fontos feladat az iskola és a község hagyományainak ápolása. Ezt szolgálják a tanév helyi rendjében tervezett megemlékezések, emlénapok, iskolai ünnepek, a különféle iskolai és körzeti szinten szervezett versenyek is.

b.) Diákönkormányzat:

A tanulók és a tanulóközösségek érdekeinek képviselésére, tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában diákönkormányzat működik. Az iskolai diákönkormányzat munkáját a megválasztott küldöttekből álló diákönkormányzat vezetősége irányítja. A diákönkormányzat tevékenységét az igazgató által megbízott a gyermekek által elfogadott nevelő segíti.

c.) Tanulást, iskolai felkészülést segítő foglalkozások:

A köznevelési törvény előírásának megfelelően az iskolában tanítási napokon a délutáni tanítási időszakban az 1.-8. évfolyamon 16 óráig szervezett iskolai foglalkozások működnek.

d.) Tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások:

Az egyéni képességek minél jobb kibontakoztatását, a tehetséges tanulók gondozását, valamint a gyengék felzárkóztatását az egyes szaktárgyakhoz kapcsolódó tanórán kívüli tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások segítik. Szükség esetén fejlesztési terv készül a tanulók egyéni felkészítéséhez, valamint tehetséggondozó köröket szervezünk.

e.) Szakkörök:

A különféle szakkörök működése a tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálja. A szakkörök jellegüket tekintve lehetnek művészeti, szaktárgyi, de szerveződhetnek valamilyen közös érdeklődési kör, hobbi alapján is. A szakkörök indításáról - a felmerülő igények és az

iskola lehetőségeinek figyelembevételével - minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt.

f.) *Versenyek, vetélkedők, bemutatók:*

A tehetséges tanulók továbbfejlesztését segítik a különféle (szaktárgyi, sport, művészeti stb.) versenyek, vetélkedők, melyeket az iskolában vagy az iskolán kívül megrendeznek. A versenyek, vetélkedők megszervezését, a tanulók felkészítését a nevelők szakmai munkaközösségei, illetve az egyes szaktanárok végzik.

g.) *Kirándulások:*

Az iskola a tantervi követelmények teljesülése, a nevelő munka elősegítése céljából az osztályok számára évente egy vagy több alkalommal kirándulást szervez. A kiránduláson való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

h.) *Szabadidős foglalkozások, közösségi tevékenységek:*

A szabadidő hasznos és kulturált eltöltésére kívánja a nevelőtestület a tanulókat azzal felkészíteni, hogy a felmerülő igényekhez és a szülők anyagi helyzetéhez igazodva különféle szabadidős programokat szerveznek osztály és iskolai keretek között. (pl. túrák, táborok, színház- és múzeumlátogatások, táncos rendezvények stb.). A szabadidős rendezvényeken való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

i.) *Iskolai könyvtár:*

A tanulók egyéni tanulását, önképzését a tanítási napokon látogatható iskolai könyvtár és a közösségi könyvtár is segíti.

j.) *Az iskola létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata:*

A tanulók igényei alapján előzetes megbeszélés után lehetősége nyílik arra, hogy az iskola létesítményeit, illetve eszközeit (pl. sportlétesítmények, számítógép stb.) a tanulók - tanári felügyelet mellett - egyénileg vagy csoportosan használhassák.

A nagy iskolai projektek célja a tanulói kompetenciák fejlesztése, a tantárgyak célok és feladatok szerinti bevonása. Várt eredmények (produktumok, hatások stb.):

A választott témát minél több szempont alapján bemutató projektmunka elkészítése során

- a közösségi kapcsolatok, összetartozás erősebbé válása
- a közösségi együttéléshez szükséges magatartás és viselkedés pozitív irányba történő változása
- a hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének javulása, a társak empátiája növekszik az együttműködést igénylő tevékenységek és produktumok létrehozása során
- tanulóink mintákat látnak a szabadidő hasznos eltöltésére
- a szülői ház és az iskola kapcsolatának erősítése.

A szülők és a pedagógusok együttműködése

Az iskolai nevelés és a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztése érdekében pedagógusaink aktív együttműködés kialakítására törekednek a szülői házzal. Ezen együttműködés alapja a gyermek iránt érzett közös nevelési felelősség, megvalósulási formái a kölcsönös támogatás és a koordinált pedagógiai tevékenység.

A pedagógus magabiztos szakmai felkészültsége, figyelmes, jóindulatú és körültekintő fellépése elősegíti a megfelelő kapcsolat megteremtését, a problémák konstruktív kezelését és hozzájárul, hogy az esetleges félreértések, súrlódások elkerülhetők, megelőzhetők legyenek. Kíváncsi, hogy a tanár képes legyen felelősségteljesen összeegyeztetni a gyermek érdekeit és a kollegialitás szempontjait, valamint megőrizze erkölcsi feddhetetlenségét, mint a bizalom és tisztelet legfontosabb zálogát.

A pedagógusok és a szülők együttműködése azoknak a felnőtteknek az egyenrangú szövetsége, akik egymást kiegészítve felelősen fáradoznak gyermekek és fiatalok, a felnövekvő nemzedék szellemi és testi fejlődésén. Összefogásuk, közös gondolkodásuk és harmonikus együttműködésük fontos tényezője a nevelésnek. Találkozásaik - melyek részben szervezettek (fogadóóra, szülői értekezlet, nyílt napok), másrészt rugalmasan alkalmazkodnak a felek igényeihez - a kölcsönös tájékoztatást és a felmerülő problémák együttes megoldását szolgálják. A tanár a tanuló előmeneteléről, magaviseletéről köteles rendszeresen érdemben - írásban és szóban - tájékoztatni a kiskorú tanuló szüleit. A család és az iskola közötti együttműködésben kulcsszereplő az osztályfőnök. Az iskola munkájában épít a szülők hathatós közreműködésére, ebben a szülői munkaközösség tölt be döntéshozó és szervező funkciót.

A szülői szervezet osztályonkénti megválasztásával erősíteni kívánjuk a szülők és pedagógusok kapcsolatát. Minél több iskolai rendezvényen kérjük a szülők segítségét. A családlátogatások számának növelésével, szülői értekezletekkel, szaktanári fogadó órákkal, a háromhavonkénti szöveges értékeléssel (integrációs pedagógiai rendszer, ösztöndíj program), a rendszeres igény és elégedettség méréssel kívánjuk elérni, hogy a szülők nevelők jobban megismerjék egymás igényeit/elvárásait és ennek következményeként eredményesebb nevelőmunkát, végezhesenek. Az iskolai rendezvények (nyílt tanítási nap, ünnepi rendezvényeink) koordinálásába és bonyolításába fokozottabban be kell vonni a szülői szervezetet.

Pedagógusok együttműködése

Iskolánkban a pedagógusok meghatározott feladatok elvégzésére szerveződnek. Együttműködésükkel elősegítik, hogy az iskolára háruló szakmai és nevelési célok megvalósítása magas színvonalon, elmélyülten, a problémákra érzékenyen és időben reagálva történhessen meg. Ilyenek az azonos pedagógiai feladatokat végzők kisebb szakmai közösségei - különböző szaktárgyak oktatói, az egy osztályban tanító nevelők. A szakmai közösségek tevékenysége akkor eredményes, ha olyan műhelyekként képesek működni, amelyek elősegítik a kollégák szakmai fejlődését, lehetővé teszik egymás kölcsönös támogatását, a megerősítő visszajelzéseket, a problémák megoldásának közös keresését, átélhető számukra a színvonalas, értékes, hasznos munka tudata, a védettség, s elkerülhető, hogy szakmai gondjaival bárki magára maradjon. Emellett időszakosan valamilyen konkrét feladat elvégzésére alkalmi munkacsoportok alakulnak.

Pedagógusok közötti együttműködési formák: szakmai munkaközösségek, minőségi körök, nevelőtestületi/alkalmazotti értekezletek, vezetőségi értekezletek, pedagógus érdekvédelmi szervezetek, baráti összejövetel, személyes beszélgetések, szabadidős rendezvények. Az igény és elégedettség mérés, valamint az önértékelés a szervezet és az intézmény folyamatos fejlesztésének eszközei. A szakmai tájékoztatás eszközei a tanári szobák faliújságjai, elektronikus levél és egyéb írásos értesítés.

Pedagógus szakmai szervezetek

A munkaközösség a legmagasabb szintű nevelési oktatási kooperációra képes csoport az iskolánkban. Létrehozásában érdekelt:

- a pedagógus, mert szakmai, és emberi kiteljesedésre adhat lehetőséget egy jól működő munkaközösség,
- az igazgató, mert nagyobb biztonságot érezhet az adott szakterület színvonalasságát, fejlődését illetően,
- tanuló, mert több tanár együttes hatását kapják és így összegződik a tanárok szellemi értéke, kreativitása.

Feladatuk, hogy a maguk részterületén:

- kimunkálják azokat a fontosabb szakmai és pedagógiai célokat és elveket, amelyek szellemében az iskolavezetés felé, illetve a kollégák, a tanulók, esetleg a szülők körében is szükségesnek tartják az egységes fellépést. Kíváncsi, hogy vitás helyzetekben viselkedésük, megoldásaik hasonló irányt mutasson, és ezúton erősítse az elérni kívánt hatást.
- a közösen használt munka- és szemléltető eszközöket, könyveket megőrzése, lehetőségek szerint gyarapítása;
- segítse a pályakezdőket és az iskolába újonnan belépő kollégákat;
- javítják, koordinálják az intézményben folyó nevelő-oktató munkát;
- fejlesztik a szaktárgyi oktatás tartalmát, módszertani kultúrát;
- kialakítják az egységes követelményrendszert;
- a hátrányos helyzetű tanulók integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítését segítő pedagógiai rendszer elemeinek alkalmazása, fejlesztése;
- a munkatársi közösség fejlesztése;
- hospitálás;
- felmérések, összehasonlító elemzések végzése.

A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei

A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti és évfolyamonkénti követelménye megegyezik a tantárgyak tantervi követelményeivel, amelyet a melléklet tartalmaz.

A vizsgák követelményrendszerét az adott munkaközösség határozza meg az elfogadott Pedagógia Program helyi tanterve alapján.

A javító, osztályozó és különbözeti vizsgák anyaga lefedi az egész tanév tananyagát. A követelményrendszer egységes, független a letenni kívánt vizsga fajtájától.

A követelmények írásbeli, szóbeli, esetleg gyakorlati részből állnak.

TANTÁRGY	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	GYAKORLATI
	VIZSGA		
ALSÓ TAGOZAT			
Magyar nyelv és irodalom	X	X	
Idegen nyelv	X	X	
Matematika	X	X	
Etika/hit és erkölcsstan	X	X	
Környezetismeret	X	X	
Ének-zene		X	X
Vizuális kultúra			X
Technika és tervezés			X
Digitális kultúra			X
Testnevelés			X

FELSŐ TAGOZAT			
magyar nyelv és irodalom	X	X	
matematika	X	X	
történelem és állampolgári ismeretek	X	X	
hon- és népismeret	X	X	
Etika/hit- és erkölcsstan	X	X	
természettudomány	X	X	
kémia	X	X	
fizika	X	X	
biológia	X	X	
földrajz	X	X	
Idegen nyelv	X	X	
ének-zene		X	X
vizuális kultúra			X
dráma és színház	X		X
technika és tervezés			X
digitális kultúra			X
testnevelés			X

A tanulói teljesítmény értékelése az adott tantárgy munkaközössége által elfogadott értékelési rendszer szerint történik.

Mellékletben szerepel a tanulmányok alatti vizsgák rendje is.

Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje

A tanulók munkáját, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tantárgyból havonta legalább egy érdemjeggyel kell értékelni. A témakörök végén témazáró dolgozatokat íratunk, amely lehet központi vagy a szaktanár által összeállított feladatlap. A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt az adott tantárgyat tanító nevelő a KRÉTA rendszeren keresztül értesíti.

A tanulmányi rendszerben történő rögzítés határideje:

- A szóbeli számonkérés érdemjegyeinek rögzítése a számonkérés napja.
- A gyakorlati számonkérés érdemjegyeinek rögzítése a következő szaktárgyi óra.
- Az írásbeli számonkérés érdemjegyeinek rögzítése 7 napon belül történik.

Egy nap csak két témazárót írhatnak a tanulók. A témazáró dolgozat idejét és témáját a tanuló legalább 5 munkanappal korábban meg kell ismerje.

Az elektronikus napló bejegyzéseit az osztályfőnök hetente, az igazgatóhelyettes havonta ellenőrzi.

Az iskolaváltás, a tanuló átvételének szabályai (különbözeti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamismétléssel)

A 2.-8. osztályba történő felvételnél be kell mutatni:

- a gyermek személyazonosítására alkalmas, a gyermek nevére kiállított személyi azonosító és a lakcímet igazoló hatósági igazolványt;
 - a szülők személyi igazolványát;
 - az elvégzett évfolyamokat tanúsító bizonyítványt;
 - az előző iskola által kiadott átjelentkezési lapot;
 - sajátos nevelési igényt tanúsító szakvéleményt;
 - halmozottan hátrányos helyzetre vonatkozó hatósági határozatot.
-
- A 2.-8. évfolyamba más iskolából átjelentkező tanulóknak - az iskola helyi tantervében meghatározott követelmények alapján összeállított – különbözeti vizsgát kell tennie azokból a tárgyakból, amelyeket előző iskolájában - a bizonyítvány bejegyzései alapján nem tanult. A különbözeti vizsga időpontjáról a szülőt a tanuló átvétele során tájékoztatni kell.
 - Amennyiben a tanuló valamely tantárgy(ak)ból – különbözeti vizsgán az előírt követelményeknek nem felel meg, a vizsgát az adott tantárgyból két hónapon belül megismételheti, a szaktanár időközben felzárkóztató foglalkozásokat tart a tanuló igénye szerint. Ha az ismételt vizsgán teljesítménye újból nem megfelelő, az évfolyamot köteles megismételni, vagy a tanév közben az előző évfolyamra beiratkozni.

A beiskolázási körzeten kívül lakó tanköteles tanulók felvételéről

=> a szülő kérésére:

- a tanuló előző tanulmányi eredményeinek, valamint magatartás és szorgalom érdemjegyeinek;
- az adott évfolyamra járó tanulók létszámának és egyéb az intézmény számára fontosnak tartott szempontok figyelembevételével az igazgató dönt.

A döntésről a szülőt értesíteni kell.

HELYI TANTERV

A Nat-ban megfogalmazottak alapján a kerettantervek határozzák meg a tanulás-tanítás folyamatában elsajátítandó fejlesztési követelményeket, az elvárt tudás mélységét.

A nevelés-oktatás 12 évfolyama egységes folyamat, amely három képzési szakaszra oszlik.

A Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok az egyes képzési szakaszokhoz kapcsolódnak.

Ezek a következők:

az alapfokú nevelés-oktatás szakasza:

- 1–4. évfolyam;
- 5–8. évfolyam;

a középfokú nevelés-oktatás szakasza:

- 9-12. évfolyam

Az *alsó tagozat* (1–4. évfolyam) első két évében a szabályozás lehetővé teszi az ebben az életkorban különösen jelentős egyéni különbségek kezelését.

A 3–4. évfolyamon erőteljesebbé válnak, a negyedik évfolyam végére meghatározóak a meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. A Nat az első négy évfolyamot tekinti az első önálló képzési szakasznak.

A *felső tagozat* (5–8. évfolyam) a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása.

A 7–8. évfolyam alapvető feladata a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése.

A Nat a második négy évfolyamot tekinti a második önálló képzési szakasznak.

A tanulók napi és heti terhelése

A tanuló napi terhelése nem lehet több:

- 1-4-évfolyamon: **napi 6 tanítási óránál**
- 5-8.évfolyamon és nyelvi előkészítő évfolyamon **napi 7 tanítási óránál**
- 9-13. évfolyamon: **napi 8 tanítási óránál**

A tanuló kötelező és választható tanítási óráinak összege egy tanítási héten:

- 1-3.évfolyamon: **24 óra**
- 4. évfolyamon: **25 óra**
- 5-6. évfolyamon: **28 óra**
- 7-8. évfolyamon: **30 óra**

A napi és a heti terhelésbe nem kell figyelembe venni:

- a tanuló heti kötelező tanóráinak száma és az osztályok engedélyezett heti időkerete különbözete terhére megszervezett egyéb foglalkozások.

- a nemzeti köznevelésről szóló törvény 27. § (5)–(8) bekezdése alapján szervezett foglalkozások a nemzeti köznevelésről szóló törvény 6. melléklet E oszlopában foglaltak alapján szervezett egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozás óraszámait.

A Nat-ban megfogalmazott elvek, célok, fejlesztési feladatok és műveltségi tartalmak a képzési szakasz sajátosságai szerint több változatban elkészített kerettantervekben jelennek meg. Az intézmények az oktatásért felelős miniszter által kiadott, illetve jóváhagyott kerettantervekből választhatnak, amelyek a tartalmi szabályozás következő szintjét jelentik.

Az intézmény szakmai önállóságát a kerettantervekben kötelező tartalommal nem szabályozott időkeret szabad felhasználása, a módszertani szabadság, az engedélyezett kerettantervek közötti választás, illetve az egyedi tantervek engedélyeztetési lehetősége biztosítja.

A kerettantervek határozzák meg a tanulás-tanítás folyamatában elsajátítandó fejlesztési követelményeket, továbbá az elvárt tudás mélységét, szervezettségét, és alapul szolgálnak a kimeneti követelmények meghatározásához.

Kötelező tanórai foglalkozások:

Tartalmazza minden tanuló által kötelező óraszámot. Ezek alapján a tanulók elsajátíthatják a kerettantervben megfogalmazott minimum követelményeket.

A nem kötelező tanórai foglalkozások:

Az egyéni képességfejlesztés szolgálják. Lehetőséget nyújtanak a tanulók egyéni érdeklődésének megfelelően a pedagógusok javaslata, valamint a szülők választása alapján minimális, illetve maximális órakeretek felhasználására. A választható foglalkozások célja a felzárkóztatás, az egyéni fejlesztés, tehetséggondozás, valamint kiegészítő ismeretek nyújtása tantárgyi rendszeren belül és tanórán kívül is, illetve 7. és 8. évfolyamon a sikeres pályaválasztás elősegítése.

Javaslat a tanulók heti kötelező alapóraszámára és maximális óraszámára évfolyamonként

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
2	Alapóraszám	22	22	22	23	27*	26*	28*	28*
3.	Maximális óraszám**	24	24	24	25	28	28	30	30

Alsó tagozat tantárgyi kerettantervek

Magyar nyelv és irodalom 1–4. évfolyam

Matematika 1–4. évfolyam

Etika 1–4. évfolyam

Környezetismeret 3–4. évfolyam

Első élő idegen nyelv 3-4. évfolyam

Ének-zene 1–4. évfolyam

Vizuális kultúra 1–4. évfolyam

Technika és tervezés 1–4. évfolyam

Digitális kultúra 3–4. évfolyam

Testnevelés 1–4. évfolyam

Tantárgyi kerettantervek a mellékletben.

Felső tagozat tantárgyi kerettantervei

Magyar nyelv és irodalom 5–8. évfolyam

Matematika 5–8. évfolyam

Történelem 5–8. évfolyam

Állampolgári ismeretek 8. évfolyam

Hon- és népismeret 6. évfolyam

Etika 5–8. évfolyam

Természettudomány 5–6. évfolyam

Kémia 7–8. évfolyam

Fizika 7–8. évfolyam

Biológia 7–8. évfolyam

Földrajz 7–8. évfolyam

Első élő idegen nyelv 5–8. évfolyam

Ének-zene 5–8. évfolyam

Vizuális kultúra 5–8. évfolyam

Dráma és színház 7. évfolyam

Technika és tervezés 5–7. évfolyam

Digitális kultúra 5–8. évfolyam

Testnevelés 5–8. évfolyam

A helyi tanterv óraszámai minden évfolyamon

A helyi tanterv óraszámai alsó tagozaton

Tantárgyi rendszer és heti óraszám 1–4. évfolyam				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7+1	7+1	5	5+1
Matematika	4+1	4+1	4+1	4+1
Etika / Hit- és erkölcsstan	1	1	1	1
Környezetismeret			1	1
Angol nyelv			+1	2
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Digitális kultúra			1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Tanítási órák heti száma	24	24	24	25
Kötelező alapóraszám	22	22	22	23
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Maximális órakeret	24	24	24	25

Megjegyzések: A szabadon tervezhető óraszámokkal növekvő tantárgyi órák a Magyar nyelv és irodalom, Matematika, Angol nyelv tantárgyaknál az ismeretek alkalmazását, alapkészségek, képességek fejlesztését szolgálják.

A helyi tanterv óraszámai felső tagozaton a 2023/2024. tanévtől minden évfolyamon

Tantárgyi rendszer és heti óraszám 5–8. évfolyam				
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4+1	4	3	3+1
Matematika	4	4+1	3+1	3+1
Történelem	2	2	2	2
Állampolgári ismeretek				1
Hon- és népismeret		1		
Etika / Hit- és erkölcsstan	1	1	1	1
Természettudomány	2	2		
Kémia			1	2
Fizika			1	2
Biológia			2	1
Földrajz			2	1
Angol nyelv	3	3	3	3
Ének-zene	2	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Dráma és színház			1	
Technika és tervezés	1	1	1	
Digitális kultúra	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Közösségi nevelés (osztályfőnöki)	1	1	1	1
Tanítási órák heti száma	28	28	30	30
Kötelező alapóraszám	27	27	28	28
Szabadon tervezhető órakeret	1	2(-1)	2(-1)	2
Maximális órakeret	28	28	30	30

Megjegyzések: A szabadon tervezhető óraszámokkal növekvő tantárgyi órák a Magyar nyelv és irodalom, Matematika tantárgyaknál az ismeretek alkalmazását, alapkészségek, képességek fejlesztését szolgálják.

A technika és tervezés tantárgy keretében a „B” Háztartásökonómia – életvitel technológiai modul adaptálását végezzük. A „Szabad alkotás” témakörben megadott időkeret a „C”: Kertészeti technológiák modul Kertművelés és -ápolás témaköréből választ tartalmat.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók tantárgyi rendszere az 1-8. évfolyama számára
Kötelező tantárgyak és óraszámok az 1–4. évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7+1	7+1	6	7+1
Matematika	4+1	4+1	3+2	4+1
Etika / Hit- és erkölcsstan	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25

Kötelező tantárgyak és óraszámok 5-8. évfolyamon

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
	Heti óraszám		Heti óraszám	
Magyar nyelv és irodalom	4+1	4+1	3+1	4
Matematika	4+1	4+1	4	4
Etika/Hit-és erkölcsstan	1	1	1	1
Történelem	2	2	2	2
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természettudomány	2	3	5	6
Állampolgári ismeretek	-	-	-	1
Dráma és színház			1	
Idegen nyelv	-	-	3	3
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Digitális kultúra	1	1	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	-
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra (közösségi nevelés)	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Heti órakeret	28	28	30	30

A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyaga, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezése

Kötelezően választandó tantárgy: 3. évfolyamon az angol nyelv tantárgy.

A Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításainak részletes szabályai

A Nat olyan pedagógiai munkát feltételez, amelynek középpontjában a tanulók tudásának, képességeinek fejlesztése, a készségek elsajátíttatása, kibontakoztatása, a személyiség fejlődéséhez szükséges megfelelő feltételek biztosítása áll, figyelembe véve, hogy az oktatás és a nevelés színtere nem csak az iskola, hanem az élet számos egyéb fóruma is.

A fejlesztési területek, nevelési célok megvalósulásának, a kulcskompetenciák kialakításának egyik feltétele az említett célok szolgálatába állított pedagógiai folyamat. A differenciált tanítás-tanulás megvalósulásához különösen a következő szempontokat ajánlatos figyelembe venni:

- olyan szervezési megoldásokat kell előnyben részesíteni, amelyek előmozdítják a tanulás *belső motivációinak*, önszabályozó mechanizmusainak kialakítását, fejlesztését;
- a tanulást úgy kell megszervezni, hogy a tanulók *cselekvő módon* vegyenek részt benne, előtérbe állítva tevékenységüket, önállóságukat, kezdeményezéseiket, problémamegoldásaikat, alkotóképességüket;
- a nevelési-oktatási folyamat segítse elő a tanulók *előzetes ismereteinek*, tudásának, nézeteinek feltárását, adjon lehetőséget esetleges tévedéseik kiigazítására és tudásuk átrendezésére;
- az iskolai tanítás-tanulás különböző szervezeti formáiban (az osztálymunkában, a csoportfoglalkozásokon, a tanulók páros, részben vagy teljesen egyéni nevelésében-oktatásában) alkalmazni kell az *együttműködő* (kooperatív) tanulás technikáit és formáit;
- váljék a tanítás egyik elvévé és teendőjévé a tanulókhoz alkalmazkodó *differenciálás* a feladatok kijelölésében, megoldásában, a szükséges tanári segítségben, az ellenőrzésben, az értékelésben;
- a *tanulók* egyéni képességeinek fejlesztése érdekében alkalmazni kell a feladathoz illeszkedő tanulásszervezési technikákat;
- sajátos tanulásszervezési megoldásokat kell alkalmazni a *különleges bánásmódot igénylő*, sajátos nevelési igényű gyerekek esetében, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelési-oktatási feladatainak ellátásában;
- a tanítási-tanulási helyzetek, a tanulásszervezési módok és értékelési eljárások alkalmazkodjanak az egyes területeken *tehetséges tanulók* fejlesztési igényeihez, általában is támogassák a tehetségek felkutatását és tehetségük kibontakoztatását;
- különböző tanulásszervezési megoldásokkal az együttműködést és a *tanulási esélyek egyenlőségét* szolgáló szervezeti formákat kell kialakítani mind az iskolák közötti együttműködésben, mind az iskolán kívüli és az iskolai munkában.

Iskolánkban folyó oktató és nevelő munka feladata:

- a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztése,
- a tanítás során arra törekszünk, hogy a tanulók részére nyújtott tájékoztatás és ismeretközlés tárgyilagos és többoldalú legyen;
- az írásbeli és szóbeli kifejezőkészség, a kreativitás fejlesztése
- felkészítés a magasabb iskolafokokon történő helytállásra
- a tanítási időn kívüli iskolai, illetve az iskolán kívüli szervezett szabadidős programok segítségével az igényes, tartalmas szórakozás, kapcsolódás iránti igény felkeltése
- a reális önismereti szint kialakítása, toleranciára nevelés, a vitakészség fejlesztése
- egészséges életmódra, rendszeres és kiegyensúlyozott életvitelre nevelés;
- az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése,
- a közjóra való törekvés megalapozása, a nemzeti, közösségi összetartozás és a hazafiság megerősítése.

Célja , hogy a családdal együttműködve cselekvő elkötelezettségre neveljen az igazság és az igazságosság, a jó és a szép iránt, fejlessze a harmonikus személyiség kibontakoztatásához szükséges szellemi, érzelmi, erkölcsi, társas és testi képességeket. Ezáltal járul hozzá ahhoz, hogy a felnövekvő nemzedék

- a haza felelős polgárává váljék;
- kifejlődjék benne a hazafiság érzelemvilága;
- reális önismeretre és szilárd erkölcsi ítélőképességre tegyen szert;
- megtalálja helyét a családban, a szűkebb és tágabb közösségekben, valamint
- a munka világában
- törekedjék tartalmas és tartós kapcsolatok kialakítására;
- legyen képes felelős döntések meghozatalára a maga és a gondjaira bízottak sorsát illetően;
- váljék képessé az önálló tájékozódásra, véleményformálásra és cselekvésre;
- ismerje meg és értse meg a természeti, társadalmi, kulturális jelenségeket, folyamatokat;
- tartsa értéknek és feladatnak a kultúra és az élővilág változatosságának megőrzését.

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségeket pedagógiai szempontból kezeljük.

Fokozatosan átvezetjük a tanulót az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe.

Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait.

Törekszünk a mozgásigény kielégítésére, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésére, a koncentráció képességének alapozására.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítményelvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok.

Fokozatosan előtérbe helyezzük a Nat elveiből következő motiválási és tanulásszervezési folyamatokat.

Fontosnak tartjuk az önismeret alakítását, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztését, az együttműködés értékének tudatosítását a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban.

A tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempontnak tekintjük: az életkori jellemzők figyelembevételét, az ismeretek tapasztalati megalapozását és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatását.

Kiemelt feladatként kezeljük a kreativitás fejlesztését, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvést, a tanulók egészséges terhelését, érési folyamatuk követését, személyre szóló, fejlesztő értékelésüket.

A felső tagozat pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával kívánjuk megvalósítani.

Fontosnak tartjuk a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozását, helyes magatartásformák megismertetését és gyakoroltatását.

Fejlesztjük a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználatot, az alapvető képességek, készségek elsajátítását, a mentális képességeket, az önálló tanulás és az önművelés alapozását.

Fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése. Célunk az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása.

Nagy hangsúlyt fektetünk a pályaválasztásra, pályaorientációra.

Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait.

A mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával.

A tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása,

Az iskolánk pedagógiai programja a NAT- ban leírt és képviselt értékekre, a fejlesztési területekre, valamint a kulcskompetenciák fejlesztésére és a tanulói szükségletekre épül, azzal összhangban lett kidolgozva. Feladataink a NAT- ban rögzített egységes, alapvető tartalmak átadása, elsajátíttatása, differenciált, valamint a tanulási esélyegyenlőséget javító pedagógia alkalmazása. Célunk, hogy tanulóink minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket, megalapozzuk pozitív énképüket, boldog és kiegyensúlyozott személyiségüket, tudatos jövőképüket, pályaválasztásukat.

Széleskörű módszerek és szervezeti keretek biztosítják a fentiek megvalósulását.

Mindezt a változatos, tevékenységközpontú, cselekvő pedagógia alkalmazásával tesszük:

- Tevékenységközpontú pedagógia
- Differenciált tanórai képességfejlesztés
- Projekt módszer
- Témahét
- Csoportmunka

Tanulási környezet kialakítása

- A tanulásra használt helyiségeket, osztálytermeket lehetőség szerint úgy biztosítjuk, hogy a különböző tanulásszervezési eljárások alkalmazásához a berendezések rugalmasan és gyorsan átalakíthatók legyenek. A tantermek berendezése illeszkedjenek az osztályba járó tanulók korosztályi és egyéni szükségleteihez, nyugodt, biztonságos és támogató tanulási környezetet teremtsünk tanulóink számára.
- Biztosítjuk, hogy a tanulóink a foglalkozásokon IKT és digitális eszközöket, internetkapcsolatot és prezentációs eszközöket vehessenek igénybe.
- A tanulók értékelését az igazságosság, az esélyteremtés és a méltányosság alapelveit szem előtt tartva végezzük, a tanulók emberi méltóságának tiszteletben tartásával, az értékelés személyes jellegének figyelembevételével valósítjuk meg.
- A pedagógusaink a tevékenységközpontú tanulásszervezési formákat alkalmazzák, a differenciált egyéni munka adta lehetőségek kihasználása, valamint a párban vagy csoportban végzett kutatásalapú, felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködő tanulás támogatása szintén hozzájárul a korszerű és tanulási környezet megteremtéséhez;
- A tanulóval szemben támasztott elvárásaink egyértelműek, a tanulóink ismerik a mérési stratégiákat mert már tanulási folyamat elején ismertetjük az velük;
- Törekszünk olyan iskolai légkör megteremtésére, ahol a tanulóink szívesen tanulnak, a bizalom fenntartása biztosított;
- A több tantárgy, tanulási terület ismereteinek integrálását igénylő témákat, jelenségeket feldolgozó tanórák, foglalkozások, témanapok, témahetek, tematikus hetek és projektek alkalmazása segíti a tanulót a jelenségek megértésében, a problémák komplex módon történő vizsgálatában.

A tanulók, a pedagógusok, a szülők és a pedagógiai munkát támogató minden szereplő kapcsolata a kölcsönös tiszteleten és nyílt párbeszéden alapul, feladatunk a közös céljaink szem előtt tartása.

Egyénre szabott tanulási lehetőségek

Alapelv:

- a tanulók közti különbségeket a különféle környezeti feltételek és az egyénenként eltérő idegrendszeri érés, az egyéni képességek kölcsönhatása eredményének tekintjük.
- Olyan fejlesztési célokat jelölünk ki, amelyek nemcsak a tanulótól várnak illeszkedést, hanem a tanulási környezettől is alkalmazkodást igényelnek a tanuló egyedi jellemzőihez.
- A tehetség és fejlődési késés, fejlődési zavar, esetleg ezek együttes megléte – kihívást jelentő feladatok megtervezését kívánják.

Biztosítjuk;

- a tanulás egyéni lehetőségeit,
- a személyre szabott nevelés-oktatás során megszerezhető tanulási tapasztalatokat,
- enyhítjük a hátrányok hatásait igyekszünk kiküszöbölni azokat.

Kiemelten fontosnak tarjuk a családi és településszerkezeti hátrányokból eredő, az eltérő kulturális és nyelvi elsajátítási lehetőségekhez köthető, valamint a különleges bánásmódot igénylő tanulókhoz illeszkedő fejlesztő tevékenységet.

Hátránykompenzálás:

Minden gyermek, tanuló fejlődésében lényeges szerepet játszik a pedagógus fejlesztő tevékenysége, amely különösen igaz a kiemelkedően kreatív, egy vagy több területen tehetséges, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű (SNI), valamint a szakmai besorolásukat tekintve heterogén, az ok-okozati összefüggéseket tekintve fel nem tárt, ám tanulási-tanítási szempontból kihívást jelentő, beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő tanulók fejlesztésének területén.

A pedagógusaink munkáját fejlesztőpedagógusok támogatják, akiknek szerepe a különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztására épülő, egymást segítő szakmai tevékenység. A közös felelősségvállalásnak lényeges szerepe van a nevelés sikerességében, amely nem csak az együttnevelést megvalósító iskolában tanító pedagógus kizárólagos felelőssége.

A pedagógus a tanulást-tanítást speciális szakmai kompetenciák alapján segíteni tudó különböző szakemberekkel együtt (például: gyógypedagógus, szociális munkás, fejlesztő pedagógus, tehetséggondozó pedagógus, gyermekvédelmi jelzőrendszer szakembere) kialakított foglalkozások keretében, valamint a szülők és a tanuló folyamatos bevonásával, a pedagógiai tevékenység részeként elismert konzultációs tevékenységet folytatva végzi pedagógiai munkáját. A rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesül.

A hátránykompenzáció biztosítása érdekében (SNI, BTMN, HH, HHH) a tanulók szükségleteihez, képességeihez, készségeihez illeszkedő módszertani eljárásokat (eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök, a gyógypedagógus módszertani iránymutatásainak beépítése, egyéni fejlesztési terv készítése és rendszeres ellenőrzése) alkalmazunk.

A különleges bánásmódot igénylő tanulók integrációja és hatékony együttnevelése során pedagógusaink rendelkeznek a megfelelő szemléletmóddal és kompetenciákkal.

Pedagógusaink ismerik a digitális technológiával támogatott oktatási módszerek sokféleségét és alkalmazzák azokat.

A választott foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai

Iskolánkban jelenleg választható tantárgy nincs, csak tanórán kívüli foglalkozás.

Kötelezően választandó tantárgy: a hon- és népismeret a 6. évfolyamon, valamint a dráma és színház a 7. évfolyamon.

A szabadon felhasználható órakeret terhére tervezett **tanórák kötelezőek** minden tanulónak a saját osztályában.

A szabadon felhasználható órakeret terhére 3. évfolyamon az angol nyelv oktatását vezettük be, valamint a magyar nyelv és irodalom és a matematika tantárgyak óraszámait emeltük meg az alábbiak szerint:

Tantárgy neve	Évfolyam - óraszám/hét							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	+1	+1	-	+1	+1	-	-	+1
Matematika	+1	+1	+1	+1	-	+1	+1	+1
Angol nyelv	-	-	+1	-	-	-	-	-

- **Etika/hit-és erkölcsstan** tantárgy esetében a tanuló május 20-áig jelentheti be a tantárgy megválasztásával kapcsolatos döntését. Kiskorú tanuló esetén a tantárgyválasztás jogát a szülő gyakorolja. A szülő ezt a jogát attól az évtől kezdődően, amelyben gyermeke a tizennegyedik életévét eléri - ha a gyermek nem cselekvőképtelen -, gyermekével közösen gyakorolja.

Az Etika/hit-és erkölcsstan tantárgy választása az alábbiak szerint lehetséges:

Görögkatolikus hittan, Római Katolikus hittan, Református hittan, Etika.

Pedagógus választásának szabályai

A pedagógusválasztás lehetőségével a diákok abban az esetben élhetnek, ha az adott tantárgyból az oktatás több csoportban, több szinten folyik. Ilyen esetben, a szülő és a tanuló írásban kérheti az igazgatótól egy másik pedagógus csoportjába történő beosztást. Az igazgató a munkaközösség programja, a munkaközösség vezető és a szaktanár véleménye alapján, a csoportlétszám és a többi tanuló érdekeinek figyelembevételével dönt.

Pedagógusválasztásra jelenleg nincs mód az iskolánkban.

A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és a szorgalom minősítésének elvei

A tanulmányi munka értékelésének rendszere

Az értékelés a tanítási-tanulási folyamat minden mozzanatára kihat. A pedagógusok értékelő magatartásának és a tanulók önértékelésének jellemzője a pozitívumokra való támaszkodás, az elért sikerek, eredmények megerősítése.

A pedagógiai program értékelési koncepciójának célja, hogy az értékelés:

- ne minősítsen, hanem fejlődési állapotról számoljon be;
- számba tudja venni, hogy a tanuló az előző szintjéhez, önmagához mérten mennyit fejlődött;
- jelenjék meg, hogy a tanuló saját lehetőségét mennyire használta ki.

Iskolai gyakorlatunkban háromféle értékelési funkciót különböztetünk meg: a minősítő értékelést (teljesítménymérést), a diagnosztikai értékelést és a fejlesztő értékelést.

A tanulók értékelése, feladatainak és beszámoltatásának meghatározása.

Az értékelés funkció szerinti meghatározása

Funkció	Lényege	Időpont	Alap	Szóbeli és írásbeli formái	Gyakoriság
Formatív	Formál (felismer)	Folyamat közben	Kritériumorientált	Írásbeli feleletek Feeltetés Röpdolgozat Óra eleji kérdések Házi feladat	Alkalomszerű Alkalomszerű Alkalomszerű Alkalomszerű Alkalomszerű
Szummatív	Minősít (megállapít)	Folyamat végén	Normarientált.	Témazáró. Felmérő. Szintfelmérő.	Témazárás után Félévkor és év végén Év végén
Diagnosztikus	Elemez (leír)	Folyamat elején és végén	Kritériumorientált Normaorientált	Szintfelmérő. Külső mérések	Tanév elején Ütemterv alapján

A pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. Az iskola a nevelő és oktató munka egyik fontos feladatának tekinti a tanulók tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését.

- A tanuló teljesítményének értékelésénél, minősítésénél alkalmazott érdemjegyek és osztályzatok a következők:
 - ✓ jeles (5),
 - ✓ jó (4),
 - ✓ közepes (3),
 - ✓ elégséges (2),
 - ✓ elégtelen (1).
- Az értékelés közös követelményei:
 - ✓ objektív és tájékoztató,
 - ✓ alapja a számonkérés,

- ✓ tárgyi tudást reálisan tükrözi,
- ✓ lehetőség szerinti önértékelés, osztályértékelés,
- ✓ értékelés szempontjai ismertek a tanulók előtt (szeptember közepe),
- ✓ értékelés előremutató (ha ezt tudod, jobb jegyet kaphatsz),
- ✓ összefüggések ismerete.

A tanulók tanulmányi munkájának értékelése az egyes évfolyamokon a különböző tantárgyak – beleértve az Etika/Hit- és erkölcsstan tantárgyat is – az alábbiak szerint történik:

- Az 1. évfolyamon félévkor és év végén, a 2. évfolyamon félévkor szóveges minősítéssel kell kifejezni, hogy a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített, illetve felzárkóztatásra szorul.
- Az 1-2. évfolyam első félévében minden tantárgy esetében a szóveges értékelést a Kréta rendszerben rögzített mondatbank alapján végezzük. A tanulók munkáját minden tantárgyból év közben szóvegesen és százalékosan értékeljük és minősítjük.
- Az 2. évfolyam második félévétől a 8. évfolyamig a tanulók munkáját minden tantárgyból év közben érdemjegyekkel, félévkor és a tanév végén osztályzattal minősítjük.

Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a következők:

jeles (5),

jó (4),

közepes (3),

elégséges (2),

elégtelen (1).

A tanulók teljesítményének értékelése, minősítése:

Jeles (5)

- ✓ 86-100%,
- ✓ a tantervi követelményeknek kifogástalanul eleget tesz,
- ✓ a tananyagot ismeri, érti, tudja és alkalmazza,
- ✓ a tantárgy szaknyelvén is pontosan, szabatosan fogalmaz,
- ✓ kiemelkedő teljesítményt nyújt.

Jó (4)

- ✓ 71-85%,
- ✓ a tantervi követelményeknek megbízhatóan, csak kevés és jelentéktelen hibával tesz eleget.

Közepes (3)

- ✓ 49-70%,
- ✓ a tantervi követelményeknek pontatlanul tesz eleget,
- ✓ tanári segítségre többször is rászorul.

Elégséges (2)

- ✓ 26-48%,
- ✓ a tantervi követelményekből a továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártassággal rendelkezik,
- ✓ fogalmakat nem ért, önálló feladatvégzésre nem képes.

Elégtelen (1)

- ✓ 0-25%,
- ✓ a tantervi követelmények minimumát sem tudja,
- ✓ ennek eleget tenni tanári útbaigazítással sem képes,
- ✓ megtagadja a munkát.

Sajátos nevelési igényű tanulók esetében:

- a) **jeles (5):** 81% - 100%;
- b) **jó (4):** 65% - 80%
- c) **közepes (3):** 45% - 64%
- d) **elégséges (2):** 21% - 44%
- d) **elégségtelen (1):** 0% -20%

➤ Érdemjegyek számának meghatározása:

- ✓ 1 órás tantárgy: tanulmányi félévenként minimum 3 érdemjegy,
- ✓ 2-3 órás tantárgy: havonta 1 jegy, félévente minimum 4 érdemjegy,
- ✓ 4 vagy-több órás tantárgy: tanulmányi félévenként minimum 5 érdemjegy.
- Az érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíteni kell.
- A tanuló félévi és az év végi osztályzatát az érdemjegyek alapján kell meghatározni. A félévi osztályzat megállapítása a tanuló érdemjegyeinek átlaga alapján történik, x,50-től felfelé kerekítve.
A tanév végi osztályzat megállapítása a tanuló által a tanév során szerzett valamennyi érdemjegy átlaga alapján történik, x,50-től felfelé kell kerekíteni az osztályzatot.
- Az osztályzatról a tanulót és a kiskorú szülőjét a félévi értesítőn és tanév végén a bizonyítványon keresztül értesíteni kell.
- Az érdemjegy, illetőleg az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz.

- Az előírt követelmények teljesítését az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően a tanulók szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik. Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.
- Az egyes tanulók félévi és év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus, illetve az osztályfőnök által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről.
- A félév és a tanév végén az egyes tárgyakban elért kiemelkedő teljesítményért a tanuló dicséretet kaphat, amely az iskolai záradékoknak megfelelően kerül be a naplóba és a bizonyítványba.

SNI és enyhe értelmi fogyatékos tanulók értékelése:

A tanulók értékelése a szakértői bizottság által kiadott szakértői véleményben meghatározottak szerint történik. Év közbeni teljesítményüket a javaslat figyelembevételével (szóban, írásban) személyre szabottan fogalmazzák meg a pedagógusok. A vizsga esetében a jogszabályban meghatározott kedvezményeket biztosítani kell.

Mentesítés az értékelés alól

A tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti:

- az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő
- egyes tantárgy tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alól.

A magatartás értékelésének és minősítésének elvei

A tanulók magatartásának értékelése és minősítése az 1.-8. évfolyamon:

- példás (5),
 - jó (4),
 - változó (3),
 - rossz (2).
- A tanulók magatartását az 1.-8. évfolyamon az osztályfőnök minden hónap végén szövegesen vagy érdemjegyekkel értékeli. A magatartás félévi és tanév végi minősítését az osztályfőnök a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt a minősítésről. A félévi és a tanév végi minősítést az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni.
 - A magatartás értékelésének és minősítésének követelményei:

a) Példás (5) az a tanuló, aki:

=> a házirendet betartja;

=> tanórán és tanórán kívül példamutatóan, rendesen viselkedik;

- => kötelességtudó, feladatait teljesíti;
- => önként vállal feladatokat és azokat teljesíti;
- => tisztelettudó;
- => társaival, nevelőivel, a felnőttekkel szemben udvariasan, előzékenyen, segítőkészen viselkedik;
- => az osztály és az iskolai közösség életében aktívan részt vesz;
- => óvja és védi az iskola felszerelését, a környezetet;
- => nincs írásbeli figyelmeztetése, elmarasztalása vagy intője;

b) Jó (4) az a tanuló, aki:

- => a házirendet betartja;
- => tanórán vagy tanórán kívüli foglalkozásokon rendszeresen viselkedik;
- => feladatait a tőle elvárható módon teljesíti;
- => feladatokat önként nem, vagy ritkán vállal, de a rábízottakat teljesíti;
- => az osztály vagy az iskolai közösség munkájában csak felkérésre, biztatásra vesz részt;
- => írásbeli fegyelmező intézkedésben nem részesült.

c) Változó (3) az a tanuló, aki:

- => az iskolai házirend előírásait nem minden esetben tartja be;
- => a tanórán vagy tanórán kívül többször viselkedik fegyelmezetlenül;
- => feladatait nem teljesíti minden esetben;
- => előfordul, hogy társaival, a felnőttekkel szemben udvariatlan, durva;
- => a közösség, az iskola szabályaihoz nehezen alkalmazkodik;
- => igazolatlanul mulasztott;
- => fegyelmező intézkedésben részesült.

d) Rossz (2) az a tanuló, aki:

- => a házirend előírásait sorozatosan megsérti;
- => feladatait egyáltalán nem, vagy csak ritkán teljesíti;
- => magatartása fegyelmezetlen, rendetlen;
- => társaival, a felnőttekkel szemben rendszeresen udvariatlanul, durván viselkedik;
- => viselkedése romboló hatású, az iskolai nevelést, oktatást akadályozza;
- => több alkalommal igazolatlanul mulaszt;

=> több fegyelmező intézkedésben részesült;

=> társait bántalmazza, zaklatja.

A tanulók szorgalmának értékelése és minősítése az 1.-8. évfolyamon:

- példás (5),
 - jó (4),
 - változó (3),
 - anyag (2).
- A tanulók szorgalmát az 1. - 8. évfolyamon az osztályfőnök minden hónap végén szövegesen vagy érdemjegyekkel értékeli. A szorgalom félévi és év végi minősítését az osztályfőnök a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt a minősítésről. A félévi és az év végi minősítést az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni.
 - Az iskolában a szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

a.) Példás (5) az a tanuló, aki:

- => képességeinek megfelelő, egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt;
- => tanulmányi feladatait minden tantárgyból rendszeresen elvégzi;
- => a tanórákon aktív, szívesen vállal többlet feladatokat is, és azokat elvégzi;
- => munkavégzése pontos, megbízható;
- => a tanórán kívüli foglalkozásokon, versenyeken önként részt vesz;
- => taneszközei tiszták, rendesek, és ezeket a tanítási órákra mindig elhozza.

b.) Jó (4) az a tanuló, aki:

- => képességeinek megfelelő, viszonylag egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt;
- => rendszeresen, megbízhatóan dolgozik;
- => a tanórákon többnyire aktív;
- => többlet feladatot, tanórán kívüli foglalkozáson vagy versenyeken való részvételt önként nem vagy ritkán vállal, de az ilyen jellegű megbízatást teljesíti;
- => taneszközei tiszták, rendezettek.

c.) Változó (3) az a tanuló, akinek:

- => tanulmányi teljesítménye elmarad képességeitől;

- => tanulmányi munkája ingadozó, a tanulásban nem kitartó, feladatait nem mindig teljesíti;
- => felszerelése, házi feladata gyakran hiányzik;
- => érdemjegyeit, osztályzatait több tárgyból is lerontja;
- => munkájában figyelmetlen, a tanórán többnyire csak figyelmeztetésre, felügyelettel dolgozik.

d.) Hanyag (2) az a tanuló, aki:

- => képességeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében;
- => az előírt követelményeknek csak minimális szinten felel meg;
- => tanulmányi munkájában megbízhatatlan, figyelmetlen;
- => feladatait folyamatosan nem végzi el;
- => felszerelése hiányos, taneszközei rendetlenek;
- => a tanuláshoz nyújtott nevelői vagy tanulói segítséget nem fogadja el;
- => félévi vagy év tanvégi osztályzata valamely tantárgyból elégtelen.

A tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei

- Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben a megismétlésre kerülő évfolyamról nem kap bizonyítványt a tanuló.
- Ha a tanuló nem teljesítette az évfolyamra előírt tanulmányi követelményeket, tanulmányait az évfolyam megismétlésével folytathatja.
- Ha a tanuló a következő tanév kezdetéig nem tett eleget a tanulmányi követelményeknek, mert az előírt vizsga letételére a nevelőtestülettől halasztást kapott, az engedélyezett határidő lejártáig tanulmányait felsőbb évfolyamon folytathatja.
- Az évfolyam megismétlése nem tagadható meg abban az iskolában, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll.
- A tanuló kérésére az iskola igazgatója köteles segítséget nyújtani ahhoz, hogy a tanuló a megkezdett tanulmányait másik iskolában folytathassa.
- A tanuló az iskola igazgatójának engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.
- Ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen a kétszáz-ötven tanítási órát, egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát

meghaladja, és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen. A nevelőtestület az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a szülő felé az értesítési kötelezettségének.

- Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.
- Ha a tanuló teljesítménye a tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyam ismétléssel folytathatja.
- Osztályozó vizsga letétele után folytathatja tanulmányait az egyéni munkarendes tanuló.
- A tanuló bizonyítványának kiadását az iskola semmilyen indokkal nem tagadhatja meg.
- A sajátos nevelési igényű tanuló részére, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az iskola igazgatója a tanuló egyéni adottságához, fejlettségéhez igazodó egyéni előrehaladású nevelést és oktatást engedélyez.
- Az engedélyben meg kell határozni, melyik tárgyból, melyik évfolyam utolsó tanítási napjáig kell a tanulónak a tanulmányi követelményeket teljesítenie.
- Az egyéni továbbhaladás – valamennyi vagy egyes tantárgyakból – különböző évfolyamokig, de legkésőbb – az e bekezdésben foglalt kivétellel – a negyedik évfolyam végéig tarthat.

A tanuló bizonyítványának kiadását az iskola semmilyen indokkal nem tagadhatja meg.

Egyéni munkarend

- Ha a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető.
- Az OH dönt arról, hogy a tanuló a tankötelezettségének egyéni munkarend keretében tehet eleget.
- Az eljárás során a OH megkeresheti a gyámhatóságot, a gyermekjóléti szolgálatot, az igazgató, gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő tanuló esetén a gyermekvédelmi gyámot.
- A külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait egyéni munkarenddel rendelkezőként Magyarországon folytatja.
- A külföldi tartózkodás miatt egyéni munkarenddel rendelkező tanuló esetében a félévi minősítés az igazgató döntése alapján mellőzhető, ez esetben a tanuló csak az év végén ad számot tudásáról.

- Az egyéni munkarenddel rendelkezőt – az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével – az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni.
- A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség vagy a sajátos nevelési igény miatt a szakértői bizottság véleménye alapján, a súlyos betegség miatt valamint a tartós gyógykezelés alatt álló, egyéni munkarend keretében tanulmányokat folytatók egyéni foglalkozás keretében történő felkészítésére az iskolának tanulónként az osztályok heti időkeretén felül átlag heti tíz óra áll a rendelkezésre.
- A sajátos nevelési igény miatt egyéni munkarend keretében tanulmányokat folytató tanulók esetében az e bekezdésben meghatározott időkereten belül kell biztosítani az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs foglalkozásokat. Az időkeret az egyes hetek és tanulók között átcsoportosítható.

A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

Iskolánkban, ha a fenntartó ehhez hozzájárul, alsó tagozat összevont osztályaiban csoportbontásban tanítjuk az idegen nyelv, a matematika, a magyar nyelv és irodalom, környezetismeret tantárgyat. Célunk ezzel, hogy az ismereteket elmélyítsük, több idő jusson a kommunikációs készségek fejlesztésére és tanulók tudásának megalapozására.

Egyéb foglalkozások szervezésének elvei

Tehetséggondozás, képességfejlesztés

Az egy osztályba járó tanulók csak életkorban állnak közel egymáshoz, ezen kívül adottságaikban, fejlettségükben, képességükben, tudásukban, felkészültségükben, azaz fejlettségi mutatóikban különböznek egymástól. Különbözik a tantárgyak iránti érdeklődésük, munkájuk eredménye, teljesítményük szintje. Tanulóink egy része kimagasló eredményekre képes, intellektuális és nem intellektuális tevékenységekbe. Ők kiemelkedő képességűek a potenciális tehetségek.

Fontosnak tartjuk, hogy iskolánk tevékenységi rendszere ne egymástól elkülönülő műveltségi területeket fejlesszen, hanem minden tanítványunk legyen gazdagabb általa, hogy az iskola ethosa lehetővé teszi az egyén sokoldalú fejlesztését. Ez lehetőséget nyújt minden tanuló számára, hogy megtalálja az érdeklődésének, képességeinek, adottságainak megfelelő elméleti és gyakorlati ismeretek megszerzését. Ebben jelentős felelősség hárul a gyermeket tanító pedagógusra.

Tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások

Az egyéni képességek minél jobb kibontakozását, a tehetséges tanulók gondozását, valamint a gyengék felzárkóztatását tanóra keretén belüli egyes szaktárgyakhoz kapcsolódó, valamint tanórán kívüli tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozásokon keresztül segítjük. (Knt. 27 § alapján)

Egyéb tanórán kívüli foglalkozások formái a következők lehetnek:

- szakkörök, (pl.: Lego, sport, énekkar, természettudomány)
- pályaválasztási tanácsadás,

- művészeti oktatás,
- számítástechnika, Internet
- versenyek, vetélkedők, bemutatók,
- iskolai könyvtár,
- tárlatok, kiállítások szervezése,
- szabadidős foglalkozások, (színház, múzeumlátogatás)
- a hagyományostól eltérő oktatási formák (játsszóház, cigány kultúra, rendhagyó irodalom óra, projektnapok/délutánok)

Versenyek, vetélkedők

A tehetséges tanulók továbbfejlesztését segítik a különféle versenyek, vetélkedők, melyeket az iskolában rendezünk. E mellett természetesen az iskolán kívüli részvételt is biztosítjuk a tehetséges tanulók számára. A versenyek, vetélkedők megszervezését, a tanulók felkészítését a nevelők szakmai munkaközösségei, illetve az egyes szaktanárok végzik.

Alsó tagozat:

- minden évfolyamon évente alapművelési verseny, hangos olvasási és szépíró verseny
- mesemondó és versmondó verseny
- 3-4. évfolyamon „Legyél te az évfolyam legjobb angolosa!” vetélkedő

Felső tagozat:

- versíró, versmondó verseny
- „Legyél te az évfolyam legjobb angolosa!” vetélkedő
- „Ki tud többet Nagy-Britanniáról?” vetélkedő

Szakkörök

Az iskola célkitűzésének megvalósításához, mint kiegészítő tevékenységeket szervezzük. A szakkörök szervezése a tanulók érdeklődésének megfelelően, valamint hagyományaink alapján történik. A különféle szakkörök működése a tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálja. A szakkörök indításáról – a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembevételével – minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt.

IPR

Integrációs pedagógiai rendszer egy olyan pedagógiai keretrendszer, amelynek célja a **halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélykülönbségeinek kiegyenlítése** az iskolánkban. Ennek érdekében pedagógusaink kisebb csoportokban személyre szabott fejlesztést valósítanak meg az iskolai sikeresség elősegítése céljából.

Iskolai, községi könyvtár

A könyvtárismeretet valamennyi tanulónk szakórán elsajátítja. A tanulók egyéni tanulását, önképzését a tanítási napokon látogatható iskolai könyvtár segíti. Az SZMSZ-ben rögzítettük a könyvtár működési rendjét.

A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiséghez tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiségi kultúrájának megismerését szolgáló tananyag

Településünkön roma nemzetiségűek élnek.

A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiségek kultúrájának megismerését szolgáló tananyagot az iskola a következő tantárgyak helyi tantervébe építette be:

- magyar nyelv és irodalom, történelem, technika, ének-zene, rajz, környezetismeret.

A településen élő nemzetiségi kultúrájának megismerését szolgáló tananyag.

A nemzetiségekről szóló oktatás színterei

- A következő tanítási órák: történelem, ének-zene, magyar nyelv és irodalom,
- osztályfőnöki.
- Szabadidős tevékenységek: (projekt hetek, diákönkormányzati programok, vetélkedők, könyvtári programok).

Az egészségnevelési és környezetnevelési elvek

Az egészségnevelés célja, hogy az egészség, mint elfogadott érték épüljön be az iskola mindennapjaiba. A nevelés során növekedjen a tanulók felelősségérzete önmaguk, mások és környezetük iránt. Célunk, hogy megtanítsuk diákjainkat az egészségügyi szolgáltatások helyes és célszerű igénybevételére, a szűrővizsgálatokon való rendszeres és önkéntes részvételre.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen;

- Az egészséges táplálkozás,
- Az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelés és az azt kiegészítő egyéb testmozgás, iskolai sporttevékenység
- a lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése,
- a lemorzsolódás csökkentése,
- a viselkedési függőségek,
- a szenvedélybetegségekhez vezető szerfogyasztás,
- a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése,

Az egészségvédő életvitelhez szükséges képességek kialakítása hosszú folyamat, ezért elválaszthatatlan a nevelési folyamat egészétől.

Feladatok:

- az egészségkultúráltság emelése,
- olyan tulajdonságok kifejlesztése, amelyek hozzásegítenek a tudás hasznosításához,
- a tanulók segítése a testi és a lelki egészség harmóniájának megteremtésében, az egészséges életmód kialakításában és megtartásában,

- az életvezetési képességek fejlesztése,
- a tanulók felelősségérzetének fejlesztése egészségük megőrzéséért,
- a tanulók felkészítése a stressz-hatások feldolgozására,
- a környezeti- és egészség-tudatosság erősödésének előkészítése,
- a mindennapi testedzés megvalósítása a tanulók számára,
- a mentálhigiénés nevelésre való kiterjedése.

Az iskola egészségnevelési elvei

Általános célok, értékek a környezeti és egészségügyi nevelésben

- az emberben eredendően benne rejlő természetes erények kibontakoztatása,
- természet- és embertisztelő szokásrendszer kialakítása,
- a belső késztetések esztétikai, érzelmi, erkölcsi megalapozása,
- a Föld egészséges folyamatainak visszaállítására, harmóniára törekvés
- a bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése
- a testi-lelki egészség megőrzése

Célok a 6-14 éves korosztály esetében

- fenntarthatóságra való nevelés (élethosszig tartó), az ökológiai szemléletmód segítségével rendszerszemléletre való nevelés,
- tolerancia és segítő életmód, az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
- a környezettudatos magatartás és életvitel segítése, kialakítása
- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
- az egészség és a környezet összefüggéseinek vizsgálata
- helyzetfelismerés, ok–okozati összefüggések, problémamegoldó gondolkodás, döntésképeség fejlesztése
- globális összefüggések megértése
- fogyasztás helyébe életminőség helyezése
- életminőség választásához szükséges értékek, viselkedési normák kialakítása

Az egészségnevelés integráló hatása az iskola tevékenységében

Az iskola az egyik legfontosabb színtere a nevelésnek. Az intézményben dolgozó pedagógusoknak lehetőséget kell biztosítani a továbbképzéseken való részvételre, ahol a egészségneveléshez is kapcsolható különféle tanórán belüli és tanórán kívüli módszereket is elsajátíthatnak.

KONKRÉT CÉLOK ÉS FELADATOK

Célok

- Új – az egészségneveléshez is kapcsolódó – tanulási és tanítási stratégiák kidolgozása, melyek révén a nehezen kezelhető, magatartászavaros diákok számára segítséget tudunk nyújtani.
- A tanórán kívüli tevékenységek előtérbe helyezése, melyek fontosak a közösségformálás, az értékrend, a hagyományok tisztelete, az azonosságtudat kialakítása szempontjából a család, az iskola, a település és a nemzet színterén.
- Az egészséges életvitel kialakítása

Feladatok

- Az értékek és problémák feltérképezése
- Az egészséges életmódra való nevelést szem előtt tartva minél több diákot bevonni a tömegsport mozgalomba, illetve mozgáskultúrájuk fejlesztésébe
- Az iskola komplex egészségfejlesztési programján belül az iskolai drogstratégia kidolgozása, s abba a mentálhigiénés nevelés integrálása (pozitív értékrend, reális énkép, önbizalom, pozitív önértékelés megvalósítása, döntéshozatali, konfliktuskezelői képességek fejlesztése)
- A házirendben a viselkedéskultúrát kiemelni, tudatosítani; tartalmazzon "zöld" elemeket is
- Legalapvetőbb egészségvédelmi ismeretek megismertetése
- Az egészségre káros szokások biológiai-élettani-pszichés összetevőinek megismertetése
- Mindennapi testedzés:
 - ✓ testnevelés órák,
 - ✓ a tanórán kívüli foglalkozások: napközis szabadidő, óráközi szünetek, uszodai programok, korcsolyázás, sport programok

A tanulók igényei szerint megszervezzük az Országos Diákolimpiai versenyeken való részvételt. A sportkörök foglalkozásai az iskola tornatermében, illetve udvarán zajlanak.

Szabadidős sportolási lehetőségek biztosítása.

Önköltséges alapon a pedagógusok által igény szerint megszervezve:

- kerékpártúrázás (osztálykeretben)

A pedagógiai program tervezetének megfelelően évente részletesen kidolgozzuk az iskola egészségnevelési munkatervét.

Az iskola elhelyezkedéséből adódó jellemzők:	Célok:	Tevékenység, feladat: (a még megvalósítandók, ill. a folyamatos tevékenységek kiemelése)
Szemét	Tiszta, egészséges környezet	- szeméttárolók sűrítése (folyosók, tantermek, udvar, vécék)

Az iskola elhelyezkedéséből adódó jellemzők:	Célok:	Tevékenység, feladat: (a még megvalósítandók, ill. a folyamatos tevékenységek kiemelése)
		- szelektív hulladékgyűjtés, (papír, olaj, fémdoboz, szárazelem) komposztálás - felvilágosító előadások az egészségkárosító anyagokról és a fertőzési veszélyekről
Az iskolabelső	Tiszta, esztétikus, egészséges környezet	- festések, felújítások, a dekorációhoz falitáblák, élősarkok, akvárium, madarak, a mellék-helyiségekben szappan és WC papír - gyakori szellőztetés - lábtörlők alkalmazása
Világítás	Egészséges, takarékos	- energiatakarékos világítótestek felszerelése
Vízfelhasználás	Egészséges ivóvíz, vízfogyasztás optimalizálása	- víztakarékos öblítés, csapok karbantartása
Csatorna	A csatorna karbantartása	- biológiai lebontók alkalmazása - ecetsav, szóda, borax, szódabikarbóna és egyéb környezetbarát takarítószer alkalmazása
Iskolakert, Udvar	Tanítás, pihenés, felüdülés helye legyen. A gyermekek mozgásigényének kielégítése a biztonság növelésével	- park felújítása, fajátékok, kerti padok elhelyezése, madáretető, madárodúk kihelyezése, gondozása - az iskolai játszótér felszerelésének bővítése
Az iskola eszközellátottsága	A tanítás-nevelés élményközpontúságának növelése, az esztétikai érzék fejlesztése – egészséges személyiség	- a tanterekben multimédiás eszközcsomag elhelyezése - esztétikus dekorációk, falitáblák, szemléltető-anyagok - ismeretterjesztő folyóiratok a könyvtárban, médiatár kialakítása

A példamutató iskolai környezet tényezői

- termék, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztasága és esztétikus kialakítása
- növények, élősarok
- anyag- és energiatakarékos, környezetbarát iskolaműködtetés

- egészséges élelmiszereket árusító iskolai büfé
- pedagógusok és technikai dolgozók példamutatása

Az iskola környezeti nevelési elvei

A törvény célként az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet elemeinek és folyamatainak védelme és a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítását fogalmazza meg. Legfontosabb alapelvei: a megelőzés, az elővigyázatosság, a leghatékonyabb megoldás, a helyreállítás, a felelősség, az együttműködés, a tájékozódás és a nyilvánosság.

Általános célok, értékek a környezeti nevelésben

- az emberben eredendően benne rejlő természetes erények kibontakoztatása,
- természet- és embertisztelő szokásrendszer kialakítása,
- a belső késztetések esztétikai, érzelmi, erkölcsi megalapozása,
- a szokásrendszerek elmélyítése intellektuális és érzelmi hatások által, s mindezeknek eredményeképpen kialakul az ökológiai gondolkodás és a környezettudatos szemlélet.
- Az egyetemes természetnek (a Világegyetem egészének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt
- a Föld egészséges folyamatainak visszaállítására, harmóniára törekvés
- a bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése

Helyi célok, értékek

- Természeti, épített, szociális környezetünk ismerete, óvása, fejlesztése
- Helyi értékek és problémák feltérképezése
- Helyi célok megfogalmazása (pl. öreg fák megóvása, faültetés, madárvédelem, hulladék, energiatakarékosság, helyi védettség stb.)
- Lakóhely megismerése (értékek, gondok, a megoldás módjai)
- Hagyományok védelme: család – iskola – település – nemzet szinteken
- Pozitív értékrend, egészséges életvitel iránti igény alakítása
- A nevelés fontossága – ami nem helyettesíthető a képzéssel

Célok a 6-14 éves korosztály esetében

- fenntarthatóságra való nevelés (élethosszig tartó), az ökológiai szemléletmód segítségével rendszerszemléletre való nevelés,
- holisztikus (a világ oszthatatlan egész) és globális szemléletmód kialakítása, a szerves kultúra fontossága
- tolerancia és segítő életmód, az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
- a környezettudatos magatartás és életvitel segítése, kialakítása

- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
- az egészség és a környezet összefüggéseinek vizsgálata
- helyzetfelismerés, ok–okozati összefüggések, problémamegoldó gondolkodás, döntésképeség fejlesztése
- globális összefüggések megértése
- fogyasztás helyébe életminőség helyezése
- létminőség választásához szükséges értékek, viselkedési normák kialakítása

A környezeti nevelés integráló hatása az iskola tevékenységében

Az iskola az egyik legfontosabb színtere a környezeti nevelésnek. Az iskola, mint helyszín, mint "zöld miliő" jelenjen meg és járuljon hozzá a gyerekek személyiségének formálásához. Az intézmény hulladék-, energia- és vízgazdálkodása komoly nevelési erővel hat a diákokra és rajtuk keresztül a családok otthoni takarékoságára, életvitelére. A pedagógusok, dolgozók példamutatása nagymértékben segíti a fenntarthatóságra nevelés elveit, az állampolgári és egyéb közösségi felelősség tudat kialakulását.

A NAT-ban szereplő környezeti nevelés az oktatás valamennyi elemében megjelenik, és lehetővé teszi, elősegíti a tantárgyközi kapcsolatok erősítését. A programunkban lefektetett elveknek megfelelően a tanmenetekben dominál e tartalom, a helyi célok, elemek konkrétan jelennek meg. A tanórán kívüli tevékenységet is beépítjük a munkánkba, mivel ez nemcsak a közösségformálásra, illetve szabadidős programok szervezésére korlátozódhat, hanem a környezeti nevelés színteréül is szolgálhat.

Az intézményben dolgozó pedagógusoknak lehetőséget kell biztosítani a továbbképzéseken való részvételre, ahol a környezeti neveléshez is kapcsolható különféle tanórán belüli és tanórán kívüli módszereket is elsajátíthatnak.

Célok

- az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása
- az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- rendszerszemléletre nevelés
- holisztikus és globális szemléletmód kialakítása
- a szerves kultúra megvalósítása a környezeti nevelésben
- fenntarthatóságra nevelés, az elveivel való azonosulás elősegítése
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- tolerancia és segítő életmód kialakítása
- a környezettudatos magatartás és életvitel kialakulásának segítése
- az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése

- az egészség és a környezet összefüggéseinek felismertetése
- a helyzetfelismerés, az ok – okozati összefüggések felismerése képességének kialakítása, fejlesztése
- problémamegoldó gondolkodás, döntésképeség fejlesztése
- globális összefüggések megértése iránti igény felkeltése

KONKRÉT CÉLOK ÉS FELADATOK

Célok

- Új – a környezeti neveléshez is kapcsolódó – tanulási és tanítási stratégiák kidolgozása, melyek révén a nehezen kezelhető, magatartászavaros diákok számára segítséget tudunk nyújtani.
- A tanórán kívüli tevékenységek előtérbe helyezése, melyek fontosak a közösségformálás, az értékrend, a hagyományok tisztelete, az azonosságtudat kialakítása szempontjából a család, az iskola, a település és a nemzet színterén.
- A környezettudatos szemlélet, magatartás és életvitel kialakítása

Konkrét feladatok

- A település, illetve annak környezetének megismerése, helyi értékek és problémák feltérképezése
- A szelektív hulladékgyűjtés beindítása
- Az egészséges életmódra való nevelést szem előtt tartva minél több diákot bevonni a tömegsport mozgalomba, illetve mozgáskultúrájuk fejlesztésébe
- Az iskola komplex egészségfejlesztési programján belül az iskolai drogstratégia kidolgozása, s abba a mentálhigiénés nevelés integrálása (pozitív értékrend, reális énkép, önbizalom, pozitív önértékelés megvalósítása, döntéshozatali, konfliktuskezelői képességek fejlesztése)
- A házirendben fontos a viselkedéskultúrát kiemelni, tudatosítani; tartalmazzon "zöld" elemeket is
- Legalapvetőbb egészségvédelmi ismeretek megismertetése
- Az egészségre káros szokások biológiai-élettani-pszichés összetevőinek megismertetése
- Mindennapi testedzés:
 - ✓ testnevelésórák,
 - ✓ a tanórán kívüli foglalkozások: napközis szabadidő, óráközi szünetek, uszodai programok, korcsolyázás, sport programok

A tanulók igényei szerint megszervezzük az Országos Diákolimpiai versenyeken való részvételt. A sportkörök foglalkozásai az iskola tornatermében, illetve udvarán zajlanak.

Szabadidős sportolási lehetőségek

Önköltséges alapon a pedagógusok által igény szerint megszervezett programokon:

- kerékpártúrázás (osztálykeretben)

A pedagógiai program tervezetének megfelelően évente részletesen kidolgozzuk az iskola környezeti- és egészségnevelési munkatervét. Az alábbi tervezési táblázat alkalmazásával.

Az iskola elhelyezkedéséből adódó jellemzők:	Célok:	Tevékenység, feladat: (a még megvalósítandók, ill. a folyamatos tevékenységek kiemelése)
Nagy forgalom	Közlekedési biztonság növelése A kerékpáros és gyalogos közlekedés segítése	- közlekedésbiztonsági ismeretek kiemelt tanítása - kerékpárral közlekedők számára biciklitároló
Szemét	Tiszta, egészséges környezet	- szeméttárolók sűrítése (folyosók, tantermek, udvar, vécék) - szelektív hulladékgyűjtés, (papír, olaj, fémdoboz, szárazelem) komposztálás - felvilágosító előadások az egészségkárosító anyagokról és a fertőzési veszélyekről
Az iskolabelső	Tiszta, esztétikus, egészséges környezet	- festések, felújítások, a dekorációhoz falitáblák, élősarkok, akvárium, madarak, a mellék-helyiségekben szappan és WC papír - dohányzásra külön helyiségek kialakítása - gyakori szellőztetés - lábtörlők alkalmazása
Energia-felhasználás	Takarékos fűtés	- nyílászárók javítása/cseréje, homlokzat és tető szigetelése
Világítás	Egészséges, takarékos	- energiatakarékos világítótestek felszerelése
Vízfelhasználás	Egészséges ivóvíz, vízfogyasztás optimalizálása	- víztakarékos öblítés, csapok karbantartása - falikutak felszerelése
Csatorna	A csatorna karbantartása	- biológiai lebontók alkalmazása - ecetsav, szóda, borax, szódabikarbóna és egyéb környezetbarát takarítószer alkalmazása

Az iskola elhelyezkedéséből adódó jellemzők:	Célok:	Tevékenység, feladat: (a még megvalósítandók, ill. a folyamatos tevékenységek kiemelése)
Iskolakert, Udvar	Tanítás, pihenés, felüdülés helye legyen. A gyermekek mozgásigényének kielégítése a biztonság növelésével	- park felújítása, fajátékok, kerti padok elhelyezése, madáretetők, madárodúk kihelyezése, gondozása - az iskolai játszótér felszerelésének bővítése
Az iskola eszközellátottsága	A tanítás-nevelés élményközpontúságának növelése, az esztétikai érzék fejlesztése – egészséges személyiség	- a tantermekben multimédiás eszközcsomag elhelyezése - esztétikus dekorációk, falitáblák, szemléltetőanyagok - ismeretterjesztő folyóiratok a könyvtárban, médiatár kialakítása

TANULÁSSZERVEZÉSI ÉS TARTALMI KERETEK

Tanórai keretek

A tanórai tartalom a tanulók számára a kötelezően elsajátítandó tartalmat jelenti. Ennek szervezési formája lehet

- hagyományos, mely alatt a 45 perces tanórákat értjük, illetve
- nem hagyományos tanóra, ami lényegében a komplex (keresztntantervi, tantárgyközi) foglalkozásokat öleli fel, s mint ilyen kiemelkedő jelentőségű a környezeti nevelés szempontjából (pl. projekt módszer, erdei iskola, témanap-témahét, terepgyakorlat stb.) Ezek olyan tanulásszervezési formák, amelyeknek éppen az az egyik meghatározó jellege, hogy nem tanórakeretben történnek.

Hagyományos tanórai foglalkozások

A nemzeti alaptanterv és a kerettanterv lehetőségeit kihasználva – a tantárgyi programokból kiindulva – meg kell határozni a környezeti nevelési tananyagot. Minden tantárgyba próbáljuk beépíteni a környezeti nevelés célkitűzéseit.

Magyar nyelv és irodalom

A tanulók

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását
- ismerjék meg közvetlen természetes- és mesterséges környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat! (meséket, mondákat, népdalokat és verseket)
- ismerjék meg az irodalmi művekben megjelenő természeti és környezeti értékeket, az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolatok kialakulását

- legyenek képesek irodalmi szövegek alapján problémafelvetésekre, vitára, véleményalkotásra, érvelésre
- erősödjön esztétikai, erkölcsi érzékenységük
- tudatosan készüljenek az anyanyelv védelmére, a „nyelvi környezetszennyezés” elkerülésére
- sajátítsák el a médiumok elemzésének technikáit

A tanulóknak

- alakuljon igénnyé a hatékony kommunikációra való törekvés, a jó problémafelvetés, vitakészség, véleményalkotási képesség
- növeljük a környezethez való, pozitív érzelmi és intellektuális közeledést a környezet- és természetvédelmi témájú könyvek feldolgozásával
- fejlesszük az egyéni és a közösségi kompetenciákat a drámajátékok segítségével

Történelem, Állampolgári ismeretek

A tanulók

- értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet
- tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete
- legyenek képesek a globális problémákra megoldásokat keresni a természeti népek példáján keresztül
- értsék meg az egész világot érintő globális problémákat, és érezzék hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelősségét és feladatait a problémák elhárításában, csökkentésében

Hon és népismeret

A tanulók

- ismerjék meg a természet közelben élő, a természetet tisztelő, azt felhasználó, és nem kihasználó paraszti életmód értékeit
- ismerjék meg a népszokások egészségvédelmi vetületét (ünnepek előtti böjtök)

Idegen nyelv

A tanulók

- váljanak érzékennyé a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek feldolgozásának segítségével
- legyenek érzékenyek a hazai környezeti problémákra és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit
- tudják más népek ilyen irányú tevékenységeit és ismerjék az idegen országok környezetvédelemmel foglalkozó szervezeteit
- legyenek képesek a környezetvédelmi problémákra önállóan, csoportmunkában, projekt-munkában választ keresni
- állampolgári felelősségtudatuk fejlődjön

A tanulóknak

- alakuljon ki és fejlődjön a nemzetközi felelősség a környezettel szemben
- fejlődjön az idegen nyelvi kommunikáció képessége, és fedezzék fel ennek lehetőségeit

Matematika

A tanulók

- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket matematikai módszerekkel demonstrálják
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére statisztikai módszerek alkalmazásával
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni
- logikus gondolkodása, a szintetizáló és a lényegkiemelő képessége fejlődjön
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni
- Legyenek képesek reális becslésekre
- Tudjanak egyszerű statisztikai módszereket alkalmazni

A tanulóknak

- alakuljon ki a rendszerben való gondolkodás
- alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket

Környezetismeret

A tanulók

- ismerjék meg a környezetet megfigyelésekkel, vizsgálatokkal
- ismerjék meg az élővilág sokszínűségét, az élőlények egyedi, megismételhetetlen voltát, az ember felelősségét az élővilág megőrzésében
- Ismerjék meg saját testük alapvető felépítését és működését, az egészség megőrzéséhez szükséges életvitel jellemzőit

Természettudomány

A tanulók

- váljanak képessé a természet jelenségeinek elemi szintű értelmezésére
- a megismerés komplexitása, egészlegességére törekvés (középpontban az élő és élettelen természet konkrét valósága, a jelenségek, a táj és a környezet áll)
- természettudományos gondolkodás kialakításához megfelelő képességek kialakítása;
- környezet állapota iránti érzékenység fejlesztése
- ökológiai szemlélet fejlesztése
- helyes környezeti attitűdök fejlesztése

- magatartás fejlesztése
- értékrend alakítása
- környezettudat fejlesztése
- felelősségérzet fejlesztése
- környezet használatára vonatkozó helyes döntések támogatása

Fizika

A tanulók

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosítását, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit
- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti analógiákat, valamint az élő, és élettelen közötti kölcsönhatásokat
- tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit, és ennek tudatában legyenek képesek megoldást keresni a globális környezeti problémákra
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni
- ismereteik birtokában váljanak tetteik következményeit látó, előregondolkodó állampolgárrá
- ismerjék meg az alternatív energiahordozókat és forrásokat

Kémia

A tanulók

- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel
- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére
- ismerjék a környezetüket legjobban szennyező anyagokat, törekedjenek ezek használatának csökkentésére
- ismerjék az emberi szervezetre káros anyagokat és ezek szervezetre gyakorolt hatásait, tartózkodjanak ezek kipróbálásától
- értsék meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre, valamint becsüljék meg ezek gazdasági hatásait

Földrajz

A tanulók

- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről

- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit
- értsék meg, hogy a népek eltérő természeti és gazdasági körülményei, hagyományai meghatározzák gondolkodásmódjukat, világszemléletüket
- értsék meg, hogy a társadalom-földrajzi változások, a felgyorsult fogyasztás a Föld erőforrásainak kimerüléséhez vezet
- ismerjék meg a globális problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék, szeressék és őrizzék a természeti és az épített környezet szépségeit

A tanulóknak

- a környezet értékeinek megismerésével erősödjön a környezettudatos életmód iránti igény
- alakuljon ki az igény a szülőföld cselekvő felfedezésére
- fejlődjön közösségük, lakóhelyük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában való aktív részvételi készség

Biológia

A tanulók

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék és szeressék a természeti és az épített környezetet
- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti-működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az ok-okozati összefüggéseket
- legyenek tájékozottak a földi élővilág sokféleségét, valamint az emberek és biológiai környezetük közötti kapcsolatrendszerrel illetően
- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére
- sajátítsák el a testi-lelki egészséget megőrző életviteli technikákat

A tanulóknak

- alakuljon ki ökológiai szemléletmód
- alakuljon ki a természeti és az épített környezet iránti felelősség

Ének-zene

A tanulók

- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát
- ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait
- fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban
- vegyék észre a zene közösségerősítő, közösségteremtő szerepét

- tudják, hogy az élő és az élettelen természet hangjai a zenében és a hétköznapiakban egyaránt akusztikus élményt jelentenek
- fedezzék fel a zenei környezetszennyezést, és tudjanak ellene védekezni

Vizuális kultúra

A tanulók

- ismerjék meg a természet sokszínűségét, formagazdagságát
- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát
- ismerjék meg a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit
- ismerjék és tudják, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére
- Tudjanak példákat említeni a népi építészet, díszítőművészet hazai előfordulásaira
- ismerjék a természetes alapanyagok használatát
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni, melyek a természetről szólnak
- legyenek képesek a műalkotásokat környezeti nevelési szempontoknak megfelelően elemezni
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni a környezeti nevelési témaköröknek megfelelően
- ismerjék a tárgyi világ formanyelvi elemeit, a tartalom és a forma összefüggését
- tudjanak példákat mondani a környezetvédelmi szempontok szerinti formatervezésre
- kutassanak fel, ismerjenek meg helyi, népi építészeti emlékeket

Technika és tervezés

A tanulók

- ismerjék meg az emberi alkotásokban megtestesülő használati, esztétikai, formai és etikai értékeket
- ismerjék meg a technika okozta környezeti károsodásokat és azok megelőzésének módjait
- értsék meg a fenntartható fejlődés összefüggéseit és követelményeit
- ismerjék meg a problémák rendszerét és a lényegét átlátó környezetgazdálkodást
- sajátítsák el az alapvető biokertészeti ismereteket
- ismerjék meg az egészséges táplálkozás alapelemeit
- sajátítsák el a gyógynövények alapvető ismeretét és felhasználási módjait
- ismerjék meg a komposztálás folyamatát és hasznát
- ismerjék meg a környezetbarát technikákat és technológiákat
- ismerjék meg a felhasznált természetes anyagok, az épített környezet jellemzőit
- sajátítsák el az egészséges táplálkozás, kertészeti alapismeretek, komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés alapvető ismerveit

A tanulóknak

- alakuljon ki az egészséges életmód iránti igény
- a civilizáció társadalmi és környezeti vonatkozásainak feltárása révén erősödjön a felelős, környezettudatos beállítottság
- alakuljon ki a kritikus fogyasztói magatartás

Digitális kultúra

A tanulók

- legyenek képesek az interneten illetve a szakirodalomban információkat keresni, konkrét, a valós életből vett példákat értelmezni, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni
- legyenek képesek a számítógép segítségével megszerezhető tudás szűrésére, váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására
- ismerjék meg az informatikában (pl. az internet-használatban) rejlő környezetvédelmi lehetőségeket
- használják a világhálót kutatómunkára, ismeretszerzésre
- futtassanak környezeti elemek megváltozását figyelembevevő szimulációkat és statisztikai teszteket
- rendezzenek környezeti kérdésekről virtuális fórumot máshová járó diákokkal közösen
- szerkesszenek és nyomtassanak környezetvédelmi újságokat és poszttereket
- ismerjék meg a távközlési-informatikai berendezések környezetkárosító hatásait
- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket informatikai módszerekkel demonstrálják (számítástechnika alkalmazása, könyvtárhasználat, irodalmi hivatkozások)
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére a különféle szoftverek (adatok táblázatos tárolása, kiértékelése, összefüggések vizsgálata, statisztikai módszerek alkalmazása) segítségével
- a számítástechnikai eszközök használata során valósítsák meg az anyag- és energiatakarékos alkalmazás feltételeit

Testnevelés

A tanulók

- fedezzék fel, értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják, egészséges testi fejlődésüket
- győződjenek meg a mozgás jótékony hatásairól a különböző szervrendszerek működését tekintve
- legyenek tisztában azzal, hogy testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében
- értsék és tapasztalják meg a szabadtéri foglalkozásokon keresztül, hogy a környezetszennyezés az egészségre veszélyes
- igényeljék, hogy a sportoláshoz lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek az eszközök, és a tornaszerek

- sajátítsanak el régi magyar, mozgást igénylő népi játékokat

A tanulóknak

- tudatosítsa az egészség és a környezet komplexitását
- alakuljon ki az igény a higiénés normák betartására
- segítse az egészséges napi-heti-évszakos életritmus kialakulását

Nem hagyományos tanórai foglalkozások

Kötelező tananyag elsajátítása nem hagyományos (45 perces) órakeretek között is történhet. A környezeti nevelés céljainak megfelelő tanórai foglalkozásoktól eltérő tanítási-tanulási keretek:

- **Erdei iskola:** Lehetőség szerint, a fenntartó hozzájárulása esetén! „Az erdei iskola olyan többnapos, szorgalmi időben megvalósuló, a szervező intézmény székhelyétől különböző helyszínről, környezethez illeszkedő nevelési-tanulásszervezési egység, melynek során a tanulás folyamatát – a tanulói képességek fejlesztését és a tananyag elsajátítását – a tanulók aktív, együttműködő, cselekvő (kooperatív-interaktív) megismerő tevékenységére építik. az ismeretszerzés folyamatában elsősorban tanulási technikákra helyezi a hangsúlyt. A tanítás tartalmilag és tantervileg egyaránt szorosan és szervesen kapcsolódik a választott helyszín természeti, ember által létesített és szociokulturális környezetéhez. Kiemelkedő nevelési feladata a környezettel harmonikus, egészséges életvezetési képességek fejlesztése és a közösségi tevékenységekhez kötődő szocializáció.” (Lehoczky János)
- **Témanapok:** választunk témát, melyet projektmódszerrel dolgozunk fel, korosztályoknak megfelelően. Ezen a napon dolgozzuk fel például a fákkal, erdővel kapcsolatos tananyagokat, mind a természettudományos, a művészeti, mind a magyar nyelv és irodalom (versek, más szövegek feldolgozása), idegen nyelvi tantárgyakból.
- **Jeles Napok:** Ide a hagyományosan, minden évben megtartott, állandó programmal rendelkező jeles napokat vettük listára.

Március 22.	Víz Világnapja
Április 7.	Egészségügyi Világnap
Április 22.	Föld Napja
Május 10.	Madarak és Fák Napja
Május 31.	Dohányzásmentes Világnap
Június 5.	Környezetvédelmi Világnap
Szeptember 23.	Takarítási Világnap
Október 4.	Állatok Világnapja

A környezeti nevelést szolgáló egyéb (tanórán kívüli) foglalkozások:

- évente egy környezeti neveléssel, környezetvédelemmel foglalkozó projektnap (témanap) szervezése az alsó, a felső tagozatos tanulók számára.

A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Feladata az iskolának kiteljesíteni a helyi szociális intézményrendszer és a pedagógiai háttérintézmények (pl. gyámügyi igazgatás, gyermekjóléti és családsegítő szolgálat, kisebbségi önkormányzat, alapítványok, civil szervezetek) szolgáltatásainak elérését. Kiegészítésként az elsősegélynyújtást, a lakás belső és külső környezetének rendben tartását, a ruházat gondozását is megtanulják. A felső tagozatban tanuló gyermekek nevelésénél kiemelt területek a személyes és környezeti higiénia igényének kialakítása, táplálkozási szokások kialakítását és ehhez kapcsolódó ismeretek elsajátítása, helyes értékrend és viselkedéskultúra kialakítása a társadalomba való beilleszkedés tükrében.

A hátrányok enyhítését szolgáló pedagógiai tevékenységként alkalmazzuk a hátrányos helyzetű tanulók integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítését segítő pedagógiai rendszer elemeit:

Kulcskompetenciákat fejlesztő programok és programelemek a következő területekről:

Az önálló tanulást segítő fejlesztés

- a tanulási és magatartási zavarok kialakulását megelőző programok:
 - tanulást, iskolai felkészülést segítő foglalkozások: 1-8. évfolyamon
 - képességfejlesztő foglalkozások
- az önálló tanulási képességet kialakító programok:
 - tanórán kívül egyéni fejlesztési tervre alapozottan
- a tanulók önálló – életkornak megfelelő – kreatív tevékenységére épülő foglalkozások
- tanulási motivációt erősítő és fenntartó tevékenységek:
 - tantárgyi és sport szakkörök,
 - énekkar
 - versenyeztetés
 - tanulás tanítása

Eszközjellegű kompetenciák fejlesztése

- tantárgyi képességfejlesztő programok

Szociális kompetenciák fejlesztése

- közösségfejlesztő, közösségépítő programok osztálykeretben és iskolai projektekben
- mentálhigiénés programok témahét keretében

Az integrációt segítő tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek

- mentori rendszer működtetése:
 - 1-8. évfolyamon
- témahét - Erdei Iskola program
 - Digitális témahét
- projektnap – iskolán kívüli helyszíneken is

Az integrációt elősegítő módszertani elemek

- egyéni haladási ütemet segítő differenciált tanulásszervezés: 1-8. évfolyam tantárgyi tanmenetei alapján
- projekt módszer: 1-8. évfolyam tantárgyi tanmenetei alapján
- kooperativitás: 1-8. évfolyam tantárgyi tanmenetei alapján
- drámapedagógia: 1-8. évfolyam tantárgyi tanmenetei alapján

Műhelymunka – a tanári együttműködés formái

- hospitálásra épülő együttműködés és értékelő esetmegbeszélések:
 - szakmai munkaközösségi szinten
 - óvoda-iskola szakmai munkaközösségi szinten
- problémamegoldó fórumok:
 - esetmegbeszélés
 - egy évfolyamon tanítók szakmai fóruma

A háromhavonta kötelező kompetencia alapú értékelési rendszer eszközei

- a szöveges értékelés – árnyalt értékelés
 - értékelő lap alapján
- egyéni fejlődési napló
 - SNI tanulók

Multikulturális tartalmak

- multikulturális tartalmak megjelenítése a különböző tantárgyakban
- multikulturális tartalmak megjelenítése iskolai projektekben és egyéb tanórai/tanórán kívüli tevékenységekben a roma kultúrára alapozott programok szervezésében

A továbbhaladás feltételeinek biztosítása

- pályaaorientációs foglalkozások:
 - osztályfőnöki tematika alapján
 - a nevelési tanácsadóban
 - pályaaorientációs mérés
- továbbtanulásra felkészítő program:
 - osztályfőnöki tematika alapján

Fontosnak tartjuk a tanórán kívüli programok megvalósítása során:

- Az informális és nem formális tanulási módszertanok alkalmazását a felnövekvő nemzedékek fizikai, érzelmi és társas fejlődésének előmozdítását.
- Az élményalapú tanulás módszertani megalapozását.

- A tanulási közösségek élménnyé formálását, a tanórán kívüli differenciált, személyiségközpontú, informális és nemformális módszertani kultúra megerősítését.
- A nyitott tanulási környezet biztosítását, tevékenységközpontú és módszertani eszköztárunk fejlesztését, valamint az ezt támogató szakmai környezet kialakítását.

Így a megújuló pedagógiai kultúra hatására javul a tanulási folyamat résztvevőinek motiváltsága, elkötelezettsége, hatékonyabbá válik együttműködésük. Az alkalmazott módszertan kreatív eszköztára és munkaformái hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanulás közösségi élménnyé váljon a gyermekek számára. Az informális és nem formális tanulási alkalmak hozzájárulnak a tanulók eredményességének növeléséhez, támogatják kompetenciáik fejlesztését, elősegítik az iskolai lemorzsolódás csökkenését és az esélykülönbségek mérséklődését.

A hátrányok enyhítését szolgáló pedagógiai tevékenységként alkalmazzuk a *Lázár Ervin Programot*, amely szociális helyzetű és lakóhelytől függetlenül minden, az 1-8. évfolyamon tanuló általános iskolai diák részére tanévenként egyszeri alkalommal ingyenesen biztosítja a színházi-, tánc-, és cirkuszi előadások, komolyzenei hangversenyek, illetve az őshonos állatok bemutatóhelyei látogatásának élményét.

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelése és oktatása esetén a fogyatékoság típusához és fokához igazodó fejlesztő program

A fogyatékoság típusához és fokához igazodó fejlesztő program a 2020-as Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve alapján készült, amely szerint az intézménynek biztosítani kell, hogy;

- a tanulók számára a fejlesztés a megfelelő tartalmak közvetítése során valósuljon meg, segítse a minél teljesebb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést;
- az iskola fejlesztési követelményei igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez;
- a tanulást megalapozó pszichikus funkciók, képességek, készségek kialakítása, fejlesztése kiemelt szerepet kapjon a teljes alapfokú oktatás szintjén, de különösen az általános iskola alsó tagozatán, illetve ha szükséges, a fejlesztés az iskoláskor előtti képességfejlődés területeire is visszanyúljon;
- a rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai váljanak az intézmények pedagógiai programjainak tartalmi elemeivé, a tanulókat a nevelés-oktatás, fejlesztés ne terhelje túl.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanuló iskolai nevelése-oktatása

Ebbe a kategóriába tartoznak

- a súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló iskolai alulteljesítés esetén folyamatos gyógypedagógiai megsegítést igényel, ami komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások formájában, a többségi pedagógus bevonásával, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében végezhető.

Az iskolai oktatás, a pedagógiai, gyógypedagógiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció és rehabilitáció a tanulási- vagy figyelem- és magatartásszabályozási zavar jellegétől, súlyosságától, a társuló zavarok meglététől, a háttérben lévő sajátos képességmintázat fejlődési lehetőségeitől, mértékétől, dinamikájától függ.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló oktatása integráltan, a kiemelt figyelmet igénylő (különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű) tanulók személyi és tárgyi feltételeivel is rendelkező többségi általános iskolában vagy intenzív terápiás és oktatási céllal szervezett időszakos különnevelés keretében (pl. beszédfigyelmetlenséggel társulva logopédiai osztályban, tagozaton vagy gyógypedagógiai intézményben) történhet.

A fejlesztés hatékonyságához szükséges, hogy egyéni fejlesztési terv alapján egyrészt komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, másrészt a tanórákon az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében történjen.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt figyelmet követel, valamint a tanulásszervezési módok, a tanulási és értékelési eljárások megválasztása terén sajátos feladatot jelent a tanulási zavarral küzdő, ugyanakkor bármely területen tehetségesnek bizonyuló tanulók felismerése, tehetségük gondozása, ami a pályaaorientáció folyamatára is hatással van.

A tanulók fejlesztésében törekedni kell

- a tudatos, tervszerű, egyénre szabott fejlesztési terv kialakítására;
- a komplex megközelítésre és módszerválasztásra;
- a fejlődési dinamika nyomon követésére.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt jelentőségű

- a tananyag adaptálása;
- tanulásmódszertani elemek beemelése;
- változatos tanulásszervezési módok, differenciált oktatásszervezés, projektmunka biztosítása;
- a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák megválasztása, a személyre szabott, tanulóközpontú tanulás;
- az értékelési eljárások megválasztása, a fejlesztő értékelés szükségessége;
- a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének kiemelt támogatása az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó mindegyik tanulónál, ami lényeges elvi kiindulópontja a gyakorlati munkának;
- az egyéni tanulási utak megismerésének szükségessége, az adekvát pedagógiai támogatás tervezése céljából;
- a kronológiai életkorból adódó sajátosságok kiemelt figyelembevétele;

- az olvasást, írást, számolást megalapozó bázisfunkciók, különösen a nyelvi képességek fejlesztése;
- a környezet illesztése a gyermek szükségleteihez;
- érthető és követhető idői és téri struktúra kialakítása;
- átlátható és érthető szabályok kialakítása.

További fontos tényező a tanulók támogatásában a szülők bevonódásának elősegítése, a partnerségi viszony kialakítása és a pedagógusok (tanórán a pedagógiai asszisztens), a (külső, belső) segítő szakemberek munkájának összehangolása, együttműködése.

Kiemelt feladatok a nevelés-oktatás során

Az iskolai nevelés-oktatás során kiemelt feladat a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása, vagyis a tananyag-feldolgozásnál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését, az esetleges adaptálás lehetőségeit, tekintetbe véve azon tananyagrészeket, amelyek egyéni vagy kiscsoportos korrepetálással, fokozatos felzárkóztatással, kompetenciafejlesztéssel és az így irányított otthoni gyakorlással az osztályfoknak megfelelő ismeretszerzés és -alkalmazás a tanulónál eredményesnek bizonyul.

A pozitív énkép és önértékelés kialakítása érdekében a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek és már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek! Ehhez az elváráshoz kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek a várt és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei.

Az iskola feladata:

- az optimális és támogató tanulási környezet kialakítása az előzetesen felmért szükségletek alapján;
- előzetes tudás felmérése;
- érdeklődés, motivációs bázis felmérése;
- énhatékonyság erősítése az osztálytermi és egyéni munkán keresztül is;
- módszertani sokrétűség megvalósítása;
- differenciálás megvalósítása:
- a feladatok megoldásához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- a feladatok tartalmát, a nevelési-oktatási célt szem előtt tartva, a tanuló egyéni szükségleteihez, képességstruktúrájához és teherbírásához szükséges igazítani;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve;
- ehhez szükséges a személyre szabott értékelés, fejlesztő értékelés;

- a különbözőségeket az iskola az emberi viselkedés komplex környezeti hatások szerint alakuló sokféleségére utaló jellegzetességnek, az agyi érés, fejlődés változatos megnyilvánulásának (neurodiverzitás) tekintse;
- a gyógypedagógus, valamint az adott iskolában különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztásra épülő, szakmailag egymást támogató tevékenysége.

További feladat a tanulás iránti motiváció, kitartás és a kudarcűrő képesség növelése, a kortársakra és a felnőttközösségre irányuló rendezett társas kapcsolatok kialakítása, a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.

A pedagógusoknak olyan tanulási tapasztalatokra, tanítási módszerekre és támogató stratégiákra szükséges támaszkodniuk, amelyek figyelembe veszik

- a tanulók azonosított tanulási szükségleteit,
- érdeklődését,
- tehetségét,
- célkitűzéseit,
- kulturális hátterét.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően, valamint a jellemző figyelemkoncentráció eltéréseit is figyelembe vevő tanórai foglalkozásokkal, a tanórán belül 15-20 perces tevékenységek váltakozásával segíthető a tanulás konszolidációja, biztosítható a megfelelő terhelés, valamint a figyelem fenntartása.

Olvasási zavar

Az olvasási zavar (diszlexia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő értő olvasás készségének kialakításával az olvasóvá válás elősegítése.

Fő célkitűzések:

- az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a magyar nyelv ortográfiai sajátosságait figyelembe vevő analízis-szintetizáló módszerrel;
- stabil betűismeret, betű-hang megfeleltetés kialakítása;
- biztos szóolvasás kialakítása mind valódi, mind álszavak esetében;
- olvasás fluenciájának/gördülékenységének elősegítése;
- az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt;
- szövegértési stratégiák kialakítása;
- a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során;
- az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel;
- a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, a tanulás támogatása pl. képekkel, gondolattérképpel, nyomtatott óravázlatokkal, bemutatók rendelkezésre bocsátásával, a szövegek auditív felkínálásával (pl. hangfájlok szerkesztése,

hangoskönyvek, optikai karakterfelismerés stb.), gépírással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával;

- speciális olvasástanítási program alkalmazása;
- a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása;
- az olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése,
- verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése,
- modalitásspecifikus integráció fejlesztése,
- különböző észlelési funkciók fejlesztése.

Íráskép zavara

Az íráskép (írásbeli kifejezés) zavara (diszgráfia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő íráskészség kialakítása, annak elősegítése, hogy a tanuló képes legyen használni az írott nyelvet (akár folyóírás, akár nyomtatott írás, akár gépírás verziókban) a kommunikáció, ismeretszerzés, tudásgyarpítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

Fő célkitűzések:

- az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló íráskivitelezés);
- a különböző írásformák tanulói képességekhez, szükségletekhez és preferenciákhoz illesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- eszköz (ceruza, ceruzafogó) helyes használata;
- megfelelő testtartás kialakítása az írás során;
- a mozgáskoordináció fejlesztése;
- a testséma biztonságának kialakítása, a szenzomotoros integráció fejlesztése;
- a vizuomotoros koordináció/szem-kézmozgás összerendezettségének fejlesztése;
- célirányos mozgások fejlesztése, különös tekintettel a manipulációs mozgásokra, praxiára/célirányos mozgások kivitelezésére;
- a ritmus, a nyomás és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése;
- a végrehajtó működés fejlesztése, különös tekintettel a motoros output optimalizálására.

Helyesírás zavara

A helyesírás zavara (diszortográfia) esetében kiemelt feladat az írott nyelv ortográfiájának/helyesírásának tudatosítása, lehetőség szerint a fluens/gördülékeny íráskészség elérése, az önellenőrzés különböző módjainak (pl. infokommunikációs technológia, helyesírás-ellenőrző és -javító szoftver) készségszintű elsajátíttatása.

Fő célkitűzések:

- a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása;
- a fő helyesírási szabályok begyakoroltatása (a kivételek megtanulásának mellőzésével), analógiás stratégiahasználat kialakítása;
- önmonitorozás, önellenőrzés rögzítése;
- a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése;
- beszédpercepció fejlesztése;
- verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése;
- modalitásspecifikus integráció fejlesztése;
- hang-betű megfeleltetés fejlesztése.

Számolási zavar

A számolási zavar (diszkalkulia) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló az osztályfokának megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat szinterein.

Fő célkitűzések:

- a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése;
- matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása;
- a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása;
- a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés;
- segítő, kompenzáló eszközök használatának lehetővé tétele;
- a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása;
- a matematikai gondolkodás és érvelés (kérdésfeltevések, szóbeli kifejezés, érvelés, divergens, ill. konvergens gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás, problémamodellezés, algoritmikus gondolkodás) fejlesztése;
- a diszkalkulia reedukáció speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése;
- szám- és mennyiségfogalom kialakítása, magasabb szintű matematikai fogalmak kialakítása, alkalmazása, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldásának segítése, fejlesztése;
- a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése;
- a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése;
- az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

Figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar

A figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló a figyelmi, aktivitási és impulzivitási nehézségei ellenére elsajátítsa az osztályfokának megfelelő ismereteket és kompetenciákat minden tantárgy esetében. Cél, hogy az ismeretszerzés és -alkalmazás, a tudásgyarapítás és képességfejlődés osztálytermi és hétköznapi szintereken is megvalósuljon.

Fő célkitűzések:

- a figyelem- és viselkedésszabályozás egyensúlyának megteremtése személyre szabott támogatással;
- teammunka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés;
- a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése;
- a túlzott viselkedéses aktivitás veszélytelen és nem zavaró levezetésének megteremtése;
- fokozott egyéni bánásmód;
- az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése;
- önbecsülés és pozitív énkép kialakítása;
- szociális készségek fejlesztése, beilleszkedés elősegítése;
- feladat kivitelezés idői és téri struktúrájának megtervezése és kivitelezése;
- dicséret, jutalom, motiválás, sikerélmény biztosítása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- ADHD esetén a képességfejlesztés kiemelt területe az önszabályozás fejlesztése;
- a társas szabályok, a mindennapi együttéléshez szükséges normák kialakítása és betartatása;
- a mindennapi együttéléshez szükséges szociális/társas készségek kialakítása, fejlesztése;
- a figyelmi működés és a kontrollált viselkedés kialakításának támogatása;
- speciális figyelemtréning, különösen a tartós figyelemre vonatkozóan;

- koncentráció fejlesztése;
- utasításkövetés gyakorlása, fejlesztése;
- a türelem, késleltetés és gátlás képességének fejlesztése;
- mozgáskoordináció, biztonságos mozgáskivitelezés fejlesztése, adekvát mozgásos aktivitás biztosítása.

Magatartásszabályozási zavar

A magatartásszabályozási zavar esetében kiemelt feladat a közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.

Fő célkitűzések:

- az önszabályozás fejlődésének támogatása pedagógiai eszközökkel;
- kihívást jelentő viselkedések/viselkedésproblémák csökkentése;
- adaptív viselkedés, szabálykövetés, szabálytartás kialakulásának támogatása;
- társas készségek, kapcsolatok fejlesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- düh- és agressziókezelés fejlesztése,
- érzelemfelismerés és érzelemkifejezés fejlesztése,
- kommunikáció fejlesztése,
- konfliktuskezelési képesség, problémamegoldás fejlesztése,
- megküzdési képesség fejlesztése,
- figyelmi működés fejlesztése.

Eszközei lehetnek:

- kognitív viselkedésterápiás eljárások egyes elemeinek alkalmazása pedagógiai helyzetben;
- a mindennapi tevékenységek végzéséhez, iskolai elvárások teljesítéséhez igazított idői keretek rendszeres alkalmazása (napirend);
- tevékenységek végzésének, iskolai feladatok teljesítésének lépésekre bontása (folyamatábra/forgatókönyvek);
- sikerélmény biztosítása, pozitív megerősítés, jutalmazási technikák bevonása;
- együttműködés a családdal és más szakemberekkel.

A Nat alkalmazása az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

A helyi tantervben az egyes tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, megvalósításukat a gyermekkel

foglalkozó pedagógus és gyógypedagógus közösen támogatja az egyéni fejlesztési tervben rögzítettek alapján, és ennek megvalósulását rendszeresen felülvizsgálják.

Mindennek megvalósulása az osztálytermi környezetben folyó munka és az egyéni vagy kiscsoportos habilitatív/rehabilitatív tevékenység, valamint az esetmegbeszélés, teamtanítás, közös tervezés, közös értékelés, tananyag-adaptáció együttes alkalmazásával lehetséges.

A Nat kiemelt célkitűzése :

- az aktív tanulás, az egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján SNI tanulóknál mindezen célok megvalósulását támogatja a rugalmas tanulásszervezés, a heterogén tanulócsoportok, a tanulók közötti kooperációra építő módszerek, a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet létrehozása, a differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek a feladatra vonatkozó instrukciók adásában és az értékelésben, valamint szükség szerint adaptált tananyag használata.

A helyes módszertan megválasztásában fontos a tanulókat nevelő, oktató pedagógusok, a szülők és a szakszolgálatok közötti széles körű szakmai együttműködés, a tapasztalatok cseréje, a jó gyakorlatok megosztása (kölsönös együttműködés, partneri, bizalmi kapcsolat kialakítása).

Az együttgondolkodást, a közös szemléleti alapokat a pedagógiai szakszolgálatok és a nevelést-oktatást végző intézmények között **valódi tudásmegosztáson alapuló, átjárható információáramlás támogatja.**

A helyi tanterv kiemelten kezelje az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését! E feladatok minden tanulási területen meg kell hogy jelenjenek.

Kulcskompetenciák fejlesztése az irányelv alapján

Alapkompetenciák

- *A tanulás kompetenciái*
- *A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)*
- *A digitális kompetenciák*
- *A matematikai, gondolkodási kompetenciák*
- *A személyes és társas kapcsolati kompetenciák*
- *A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái*
- *Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák*

Az iskolai fejlesztés szakaszai (alapozó [első félév, óvoda–iskola átmenet], alsó tagozat, felső tagozat, középiskola)

Az alapkészségek biztos kialakítása, a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges alapkompentenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozása, valamint a tanulási motiváció felkeltése és fenntartása az egyéb pszichés fejlődést mutató tanulók esetében is kiemelt jelentőségű.

A különbségek feltárása, az érési késést, fejlődésben való elmaradást mutató gyermekek képességeinek fejlesztése az alapkészségek kialakítása szempontjából is az alapozó nevelési szakasz kiemelt feladata.

Az első tanév első feléve minden köznevelési intézményben olyan előkészítő szakasz, amely tananyagában, módszereiben és értékelési formáiban eltér a későbbiektől. Ez az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába eső tanulóknak kedvező, a Nat-ban javasoltak alkalmazása megfelelő.

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a Nat-ban rögzítettektől. A helyi tantervben indokolt lehet esetükben az 1. évfolyam két tanévi időtartamra történő szétbontása. Ebben az esetben az első tanév az intenzív prevenció, a szakszerű funkciófejlesztés, a pszichés gondozás, a megfelelő motiváció és a feladattudat kialakításának időszaka a gyógypedagógiai korrekciós-kompenzáló-terápiás módszerek alkalmazásával.

Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény)

Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek, már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek. Ehhez kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek az elvárás és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei. Ennek értelmében a differenciált pedagógiai tervezés alapját a tanulási folyamat kezdetén ismert, a fenntartó által felkínált és/vagy az iskola pedagógiai programjában rögzített, diagnosztikus céllal történő értékelés adja. A tanulási folyamat követését szolgáló felméréseket, ellenőrző méréseket minden esetben a tanulást támogató, fejlesztő-segítő értékelésnek és visszajelzésnek kell követnie. Ezeknek az eszközöknek a kiegészítése a tanulói önértékeléssel, a társértékeléssel és a csoportos értékelési formákkal lehetővé teszi, hogy az értékelés a tanuló számára örömteli, élvezetes eseménnyé váljon, fejlesztve ezzel a reflektivitást és az érzelmi, szociális intelligenciát, valamint a pozitív énkép és önbecsülés fejlődését.

A szummatív értékelés helyett fejlesztő és diagnosztizáló mérés és fejlesztő szöveges értékelés bevezetése indokolt.

Habilitáció/rehabilitáció

Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása logopédus, pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb szakemberek (pl. szomatopedagógus, gyermekpszichiáter) bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről (mikro-, ill. makrotervezés) tájékoztatást kell kapniuk az osztálymunkában részt vevő pedagógusoknak, szaktanároknak, különös tekintettel a gyermek osztályfőnökére.

A gyógypedagógiai tanár, terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt.

A tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása a pedagógiai rehabilitációnak is kiemelt feladata a tanórai és tanórán kívüli tehetséggondozás mellett.

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban az egyéb pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magába.

Ennek érdekében a diagnózisalkotás fontos része a gyermekpszichiátriai vizsgálat (ADHD és magatartásszabályozási zavar esetén), szükség esetén kiegészítésként gyermekneurológiai, fül-orr-gégészeti, valamint gyermekszemészeti vizsgálat, továbbá az ezekhez kapcsolódó beavatkozások és rendszeres kontroll.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló iskolai nevelése-oktatása

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai értelemben a tanulásban akadályozott gyermekek körébe tartoznak, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okokra visszavezethető gyengébb funkcióképessége, illetve a tartósan kedvezőtlen környezeti hatások miatt a neurológiai érzékelés lelassulása folytán tartós, átfogó tanulási problémákat mutatnak.

Az enyhe értelmi fogyatékoság sok esetben először iskolai tanulási helyzetekben jelentkezik, összefüggésben az alapképességek eltérő, lelassult fejlődésével. Így a tanulási sajátosságok szinte valamennyi tantárgyban generalizáltak, átfogóan és tartósan jelentkeznek.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a minél korábban megkezdett, hosszantartó, rendszeres és intenzív gyógypedagógiai fejlesztés és terápia, a tanulási képesség szintjéhez igazodó tanulási módszerek folyamatos alkalmazása, a tanulási motiváció megfelelő fejlesztése, valamint a stigmatizációs hatások (eredménytelenség a tanulásban, kisebbségi érzés kialakulása, csúfolódás stb.) megelőzése/kompenzálása a fő feladat. A tanulási képesség fejlesztéséhez a pedagógiai, gyógypedagógiai eszközök alkalmazása mellett szükséges a környezeti, szociális feltételek javítása is.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek/tanulók képességszintje a megközelítően azonos életkorú tanulócsoportokban sem homogén.

Az enyhe értelmi fogyatékosághoz sok esetben társul más fogyatékosági típus is:

- hallássérülés,
- látássérülés,
- mozgáskorlátozottság,
- autizmus spektrumzavar.

Mindezek befolyásolják az ellátási szükségletet, a taníthatóságot és a gyermek jövőjére vonatkozó előrejelzéseket.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési-oktatási szempontú jellemzői

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek oktatását-nevelését-fejlesztését elláthatja gyógypedagógiai intézmény, iskolai osztály és/vagy a többi tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos iskolai osztályban együttnevelést biztosító befogadó iskola.

A tanulói szükségletek ismeretében szakmai támogatás igényelhető (amennyiben nincs az intézménynek saját státuszban lévő gyógypedagógusa):

- az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményekben (EGYMI) működő utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatoktól;
- pedagógiai szakszolgáltatást nyújtó intézményektől; valamint
- pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézményektől.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési folyamatát meghatározó irányelvek és szempontok:

- tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányon vagy (korábban) oligofrénpedagógia szakon végzett gyógypedagógus vesz részt a nevelési-oktatási és/vagy fejlesztési folyamatban, valamint szükségszerűen más szakirányon végzett gyógypedagógus és/vagy egyéb szakember (pszichológus, orvos, szociálpedagógus stb.);
- a tanórák mellett az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kötelezően részt vesznek az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozáson, amelynek célja a pszichikus funkciók fejlesztése a tanulók egyéni szükségleteinek megfelelően;
- a gyógypedagógus a partnerekkel együtt (tanuló, pedagógus, szülők stb.) egyéni fejlesztési tervet állít össze, amely konkrét, mérhető és rövid idő alatt elérhető célokra bontja le a távlati fejlesztési célokat;
- elengedhetetlen az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása, az elért eredmények összehasonlítása a kiinduló állapottal, a pedagógiai diagnosztika eszközeivel pontos és mérhető információk gyűjtése, ezek alapján az egyéni fejlesztési terv módosítása;
- a tanuló általános fejlettségi állapotának, tanulási képességeinek leginkább megfelelő tanulási tempó és absztrakciós szint biztosítása, amely tanulási területenként/tantárgyanként eltérő lehet;
- a fogalmak lassú érlelése, a sokrétű és intenzív tapasztalatszerzés, az elvonatkoztatás lépéseinek szemléltetésén alapuló folyamat a fogalmak fokozatos „bővítését” teszi lehetővé;
- a megtanultak számbavétele, rendezése és kérdések/problémák segítségével a még nem ismert válaszok keresése. A saját élmények, korábbi tapasztalatok/tudás összekapcsolása a megtanulandó fogalmakkal, cselekvésekkel;
- a gondolkodás rigiditása miatt a kérdések egyszerűsítése, a feladatelemek kis lépésekre bontása vagy analógiák alkalmazása hozzájárul a tanulóban már meglévő tudáselemek megerősítéséhez, a továbblépéshez;
- fontos a különböző képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolása, a tanuló érdeklődésének és motiváltságának elősegítése (pl. feladatok választhatósága, több megoldási lehetőség keresése, az önálló tanuláshoz szükséges technikák elemeinek fokozatos elsajátítása, a metakognitív folyamatok állandó megerősítése, az egyéni tanulási utak feltárása);
- fontos a tanulásra rendelkezésre álló idő változatos strukturálása, az időtartamok rugalmas változtatása, a legkedvezőbb csoportméret kiválasztása;

- az elsajátítás folyamatában alkalmazott eszköztár (pl. számológép, szótár, IKT-eszköz, gondolattérkép stb.) alkalmazásának tanítása, majd felhasználásának lehetősége a tanuló számára a pedagógiai folyamat minden szakaszában;
- megfelelő tanulási környezet kialakítása (térrelrendezés, berendezés, változtathatóság stb.).

A tanuló fejlődését támogató feltételek:

- megfelelő osztálylétszám;
- az aktív tanulás biztosítása;
- a szükségleteknek megfelelő tanulásszervezési mód kiválasztása;
- a személyre szabott tanulás lehetősége;
- differenciálás alkalmazása;
- együttnevelés során a kéttanáros modell alkalmazása és/vagy a pedagógus-gyógypedagógus szoros együttműködése, rendszeres konzultációja;
- fejlesztő értékelés (tanulást támogató értékelés) alkalmazása.

A cél az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kompetenciafejlesztése a következő területeken: kommunikációs képességek, kognitív képességek, orientációs képességek, kreatív képességek, motoros képességek és szociális képességek.

Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

Az alapfokú képzés első szakaszának (alsó tagozat: 1–4. évfolyam) feladatai

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az 1–4. évfolyamon a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások alkalmazását teszik szükségessé.

A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéketi tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosítani a pedagógiai folyamatot.

Az iskolába lépéskor a tanulók átlagosan 5-10 percet képesek koncentrálni, ezért a tanóra felépítésénél erre figyelemmel kell lenni. Várhatóan a 4. évfolyam végére sem tudnak egy teljes tanórát koncentráltan végigdolgozni.

A tanulók iskolakészültsége eltérő, ezért a tanulási feladatok jellege, összetettsége és a megvalósításhoz szükséges idő különbözik. Az alsó tagozat 1. évfolyamán javasolt – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – egy évfolyam tananyagának elsajátítására egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni.

Az alapfokú képzés második szakaszának (felső tagozat: 5–8. évfolyam) feladatai

Kiemelt feladat az alsó tagozat módszertanának további alkalmazása, hogy lehetővé váljon az alkalmazható tudás megszerzése. Fontos, hogy a tanulás iránti motiváció az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében – megfelelő tanulási környezetben – hosszabb ideig megmarad, mint a többségi tanulóknál, így erre még felső tagozatban is lehet építeni.

A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik továbbá az önálló tanulási tevékenység. A tanulás-tanítás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is. Ezek a gondolkodásbeli szintkülönbségek egyéni fejlettségtől függően az értékelési területek és szintek (kognitív, affektív, pszichomotoros) megválasztását is befolyásolhatják.

A Nat alkalmazása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során

Tanulási és nevelési célok

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nevelési és tanulási célok megegyeznek a Nat-ban leírtakkal, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

- Testi és lelki egészségre nevelés
 - Az egészséges és tudatos életmód kialakítása, a káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése kiemelt feladat. Az erőnlétnek és a fizikai állóképességnek – mint a munkavégzés alapvető feltételének – kiemelt szerepe van a tanulók társadalmi beilleszkedésében. Ennek érdekében nagy hangsúlyt kell helyezni a szabad mozgás, a sport és a rekreáció lehetőségeire. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára érdemes támogatást nyújtani a kortárskapcsolatok kialakításában. A konfliktusok megoldásához a pedagógus modellálása és a konfliktuskezelési technikák tanítása/begyakoroltatása is szükséges. A célok elérése érdekében fontos a tanulók családjával keresni az együttműködési lehetőségeket.
- Önismeret és a társas kultúra fejlesztése
- A megfelelő önértékelés, a tanuló saját személyiségének megismerése nagy jelentőséggel bír, mivel a társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges a reális énkép, a megfelelő önismeret. Ehhez a mindennapokban fontos a folyamatos visszajelzés, a belső kontroll erősítése, az önbizalom fejlesztése.
- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés
- A kooperatív csoportmunka segíti meg tapasztalni az alkalmazott szabályokat, később pedig hozzájárul a munkavállalás során szükséges együttműködési készségek fejlődéséhez. Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló a szükséges támogatással fokozatosan képessé válik a felelősségteljes döntések meghozatalára.
- Médiatudatosságra nevelés
- A tanulók az egyéni sajátosságaiknak megfelelően legyenek képesek a társadalmi érintkezést szolgáló információk megtalálására, értelmezésére, közvetítésére és alkotására. Ismerjék fel a hiteles, megbízható és fontos információkat. A pedagógus választékos kommunikációval segíti ezt a folyamatot, valamint fejleszti digitális kompetenciáit, és rendszeresen használ digitális eszközöket a nevelés-oktatás folyamatában, amelyeket a tanulók pszichológiai jellemzőinek megfelelően válogat és gyűjt össze.

- A tanulás tanítása, pályaorientáció
- Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelését ellátó intézmények biztosítják azokat az információkat és tapasztalatokat, amelyek a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően támogatják az életpálya-tervezést és a pályaorientációt. Fontos az egyénre szabott motiválás, az egyéni tanulási módok biztosítása, az élményt adó tanulási szokások kialakítása. Az életkori sajátosságokhoz illeszkedve törekedni kell a tanulók saját tudásáról való reális ismeretek kialakítására, valamint a növekvő felelősségvállalásra a saját tanulásukért. Az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés fontos a társadalmi integráció és a munkaerőpiacra történő sikeres belépés szempontjából.
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
- Az emberiség és hazánk múltjának és jelenének megjelenítésén, megértésén keresztül képessé kell tenni a tanulókat a társadalom megismerésére, a társadalomban elfoglalható helyük reális felismerésére, a társadalmi színtereken való eligazodásra. Ki kell hogy alakuljon a tanuló attitűdje, viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fontos felkészíteni a felnőttlét és a tágabb környezet közügyeinek megismerésére, az állampolgári jogok és kötelezettségek érvényesítésére. Az iskolai szintén belül ajánlott lehetőséget adni a demokratikus jogok gyakorlására (diákönkormányzat).
- A fenntarthatóság, környezettudatosság
- Elengedhetetlenül szükséges a személyes megtapasztalás, a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteinek összefüggéseire való rávilágítás, a helyes szokásrend kialakítása. Ehhez fontos a környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása, az egyéni felelősség tudatosítása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatként kell hogy jelentkezzen.

Kiemelt kompetenciaterületek

Alapkompetenciák

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Tanulási területek

Magyar nyelv és irodalom: magyar nyelv, irodalom

Az anyanyelvi kompetencia fejlődése a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze is; az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kitüntetett helye van. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás- és írástanulás feltételeinek megteremtése, az alapképességek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában. Az irodalmi ismeretek célja, hogy a tanulókat a műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a világról, az emberi természetről, az emberi létről, az érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. A Magyar nyelv és irodalom tanulási területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- A beszédfeldolgozó folyamatok erősítése.
- Figyelem, a gondolkodás, az emlékezet, az analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése.
- A téri és síkbeli tájékozódás fejlesztése, a relációs szókincs bővítése.
- A grafomotoros készségek fejlesztése.
- Az olvasás elsajátításához szükséges hármasszociáció megerősítése:
 - vizuális észlelés – jelfelismerés,
 - akusztikus észlelés – hangok differenciálása,
 - a beszédmotoros észlelés fejlesztése.
- Az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetése.
- A rutinszerű olvasási képesség fejlesztése.
- A szövegösszefüggések megláttatása, a szövegértés fejlesztése.
- Az írás műveleteinek gyakorlása: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás fokozatai, törekvés az eszközszintű használatra.
- Szövegalkotás szóban, majd írásban.
- A helyesírási szokások megerősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- alkalmazza a tanult nyelvi fordulatokat tanulási helyzetben és a spontán beszédben egyaránt;
- képes a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartásra és viselkedésre;
- képes véleménynyilvánításra és mások véleményének meghallgatására;

- fokozódó önállósággal alkalmazza a szövegtartalmat és a beszélő szándékát tükröző kommunikációs eszközöket;
- receptív (passzív) és expresszív (aktív) szóincse bővül;
- egyéni sajátosságaihoz mérten törekszik a rendezett és olvasható írásképre;
- érdeklődésének megfelelően, hagyományos és digitális szövegek által bővíti ismereteit;
- felismer helyesírási problémahelyzeteket, képes hibakeresésre és hibajavításra.

Matematika: matematika

Ezen a területen a kognitív képességek fejlesztési lehetőségei vannak a középpontban.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- A tanulás eszközeinek célszerű használata.
- A kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos erősítése.
- A finommotorika, a térlátás, a téri és idői tájékozódás, valamint a szem-kéz koordináció fejlesztése.
- Az ismeretek mozgósítása bemutatott analóg helyzetekben, alkalmazás a próbálgatások szintjén.
- Cselekvésben jelentkező problémák segítséggel, majd segítség nélkül való felismerése, megbeszélése, megoldása próbálkozással. Az eredmény ellenőrzése.
- Tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, mennyiségek megfigyelése, a látottak értelmezése és a tapasztalatok összefoglalása.
- A mennyiségállandóság, a mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének kialakítása.
- A matematika tanulásához szükséges fogalmak fokozatos megismerése.
- A közös cselekvéshez, munkához szükséges tulajdonságok, képességek felépítése, szokások kialakítása.
- A tantárgy iránti tanulási kedv folyamatos szinten tartása. Az önfejlesztés igényének támogatása, értékelése. Az önismeret, az önszabályozás képességének fejlesztése.
- Mindennapos probléma megoldásának elképzelése, sejtés megfogalmazása. A képzelt és a tényleges megoldás összevetése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- tájékozódik a térben és időben, valamint a világ mennyiségi viszonyaiban saját élményből kiindulva;
- felhasználja a megszerzett tudást, az elvont fogalmakat, szabályokat, összefüggéseket stb. kezdetben ismert, majd ismeretlen szituációkban;

- használja a problémamegoldó képességét először próbálkozás útján, majd racionális szinten;
- képes kérdéseket megfogalmazni, állításokat bizonyítani, valamint véleményt alkotni;
- ismeri a matematikai fogalmakat, a mennyiségi viszonyokat, valamint a mennyiségállandóság fogalmát a kiválogatás, összehasonlítás, csoportosítás gondolkodási műveleteinek segítségével;
- változatos feladatokban használja számolási készségét;
- emlékszik a szóbeli számoláson túl a műveleti sémákra (analógiákra), így képes műveleteket írásban elvégezni;
- megtervezi a cselekvési sorrendet; megoldást keres: kiválasztja a lehetséges megoldásokat, a feladatot megoldja a készen kapott sémák szerint, algoritmusok segítségével, később alternatív gondolkodás mentén. A sémák alkalmazásának nehézsége esetén felismeri a lehetséges műveletet, és eszközhasználat (pl. számológép) váltja ki;
- összehasonlítja a feltételezést és a valóságot az eredmény helyességének megítélésében;
- megnevezi a gyakorlatban megfigyelt tulajdonságokat, kiemeli a lényeges jegyeket;
- elemzi és összehasonlítja a látottakat, felfedezi a különbségeket;
- képes mennyiségeket elképzelni, cselekvéshez, történéshez fűződő megfogalmazással;
- tanult ismereteit digitális eszközön is alkalmazza;
- képes segítséget kérni és elfogadni, valamint együttműködni.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A tartalmak elsajátításakor figyelembe kell venni a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, ezért előnyben kell részesíteni a sajátélményű tevékenységeket. A személyes élmény segíti annak a belátását is, hogy a jelen eseményei nagymértékben a múlt eseményeinek eredményei, és mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára is, azaz a történelemnek, a társadalom eseményeinek mi magunk is részesei vagyunk. A fejlesztés kiemelt területként kezeli a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelést, a szociális érzékenységet, az értékvédő magatartás kialakítását, a környezetért érzett felelősséget.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- Az időészlelés fejlesztése saját élményen keresztül, majd az évtizedek, évszázadok, évezredek, az emberöltő megértése.
- Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése. Az egyén és a társadalom kapcsolata, egyén, család, közösség, a világ nemzetei.
- Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése. Az információ forrásainak megkülönböztetése: bizonyosan hiteles, nem bizonyosan hiteles, hiteltelen.

- A tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése.
- A kommunikációs képességek fejlesztése.
- A képzelet, a kreativitás alakítása, fejlesztése.
- Tapasztalatszerzés a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, a valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.
- A megtartó emlékezet, az akaratlagos figyelem fejlesztése.
- Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.
- Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.
- Az érdeklődés felkeltése és fenntartása a világ, a társadalom eseményei iránt.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- érzékeli a különbséget a múlt és a jelen között, képes beazonosítani eseményeket saját élményből;
- elemzi a történelmi események okait és következményeit fokozatosan csökkenő segítségnyújtás mellett;
- ismeri a közös európai civilizációs és magyar nemzeti kulturális kódrendszer (szimbólumok, történelmi személyek, történetek, fogalmak, alkotások) legalapvetőbb elemeit;
- felismeri a saját szerepét, a saját feladatát, valamint a saját felelősségét;
- felismeri a szabadság, a felelősség és az emberi helytállás jelentőségét;
- tájékozódik a munkalehetőségek és a munkavállalás terén;
- az információk szerzéséhez és rendszerezéséhez infokommunikációs eszközöket használ.

Erkölc és etika

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál különös jelentőséggel bír az önfogadás, a másság elfogadása, a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. Fontos a szociális érzékenység, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és -megoldás képességének kialakítása.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- A kommunikációs képességek fejlesztése.
- Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.
- Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- elfogadó attitűdöt tanúsít a hátrányos helyzetű és a különleges bánásmódot igénylő tanulók iránt;

- ismeri a különböző közösségekben való létezés formáit és lehetőségeit;
- ismeri az erkölcs, a vallás helyét és szerepét az egyén és a társadalom szempontjából;
- ismeretekkel rendelkezik a családi költségvetéstől az államháztartásig.

Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A tanulók ismeretelsajátításában a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kap a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megteremtése, az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív – a természet védelmében, valamint a saját és mások egészségének megőrzésében tudatos – magatartás- és viselkedésformák elsajátítása.

A tanulók a mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit. Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása, az általános és a speciális képességek fejlesztése a specifikumokra figyelve történik.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- A kíváncsiság és az érdeklődés felkeltése.
- Kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazásának tanítása.
- A kommunikációs képességek és készségek fejlesztése, a tantárgyspecifikus fogalmak használata.
- A saját testkép, testséma kialakítása, majd pedig a térérzet alakítása, megerősítése, a viszonyszavak pontos használata.
- A rész-egész viszony a valóságban, a térképi ábrázolásban. A valóság és a térkép összefüggéseinek felismerése.
- Biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben. Tájékozódás biztonsága a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.
- Tájékozódási feladatok, téri viszonyok felismerése, megértése; valamely tárgy, objektum tényleges és viszonylagos helye, helyzete.
- Az idő múlásának érzékelése, felfogása, az idő és tér változásának észlelése, értelmezése. Az idő észlelésének fejlesztése. Időrend, periódus a természetben, a folyamatokban.
- A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések, problémák felismerése, megoldások keresése.
- A rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése.
- A tanulási technikák (megfigyelés, vizsgálódás, lejegyzés, feladatmegoldás, értelmezés, irányított ismeretszerzés) kialakítása, megerősítése.
- Tanulási technikák megerősítése: térképek, információhordozók használata, önálló ismeretszerzés egyszerű szövegből, a tankönyv, a feladatlap, a munkalap használata.

- Kísérletek, saját tapasztalatok, a természettudományos ismeretek és a hétköznapi élet tapasztalatai közti összefüggések felismerése, erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- megkülönböztet anyagokat és halmazállapotokat a hétköznapi élet példáinak segítségével;
- megállapítja, majd összehasonlítja az élőlények érzékelhető jegyeit;
- megfigyeli a természet egyes ciklusait, összegyűjti az ezzel kapcsolatos tapasztalatait és ismereteit;
- irányítással, egyszerű példákkal felfedezi az állandóságot és a változást;
- jól tájékozódik a közvetlen környezetében, a szűkebb lakóterében, lakóhelyén;
- jól tájékozódik a földrajzi térben és időben;
- jól tájékozódik a földrajzi-környezeti kérdésekben, folyamatokban;
- tájékozott a hazai földrajzi-környezeti folyamatokban;
- ismeri a hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeit;
- tájékozott a regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekben;
- jól tájékozódik a térben térkép, illetve digitális alkalmazások segítségével;
- felismeri a használati tárgyak anyagait, az anyagfogalmat biztosan használja;
- ismeri saját szervezete működését, felépítését – megfigyelések, vizsgálódások, konkrét tapasztalatok segítségével;
- ismeretekkel rendelkezik a gyakoribb betegségek megelőzéséről, a környezet és az egészség közötti kapcsolat felismeréséről, az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok hatásairól;
- jól használja a háztartás, a környezet ismert és használt egyszerű gépeit, a fizikai ismereteit alkalmazza a működtetés során;
- felismeri a kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémákat;
- ismeri a háztartási szerek használatával, tárolásával kapcsolatos elővigyázatossági szabályokat;
- segítséggel alkalmazza földrajzi tudását a mindennapi életben a környezettudatos döntések meghozatalában, felelősséget érez döntései következményeiért.

Idegen nyelv: élő idegen nyelv

Az élő idegen nyelv tanításának, tanulásának céljait a tanulók szükségletei határozzák meg.

A szülők igényei, a tanulók fejlettsége alapján az iskola hozhat döntést a 7. évfolyam előtt megkezdett idegennyelv-tanulás kérdésében. Az idegen nyelv tanításának alapvető célja a kellő motiváció és késztetés kialakulásának támogatása. Ennek érdekében, valamint a későbbi nyelvtanulás megalapozása miatt a tanulót sikerélményekhez kell juttatni.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- megismerkedik a nyelvtanulással, nyelvtudással, és pozitív viszonyulása alakul ki ezekhez;
- bekapcsolódik a szóbeliséget, interakciót igénylő alapvető, korának megfelelő játékos, élményalapú nyelvi tevékenységekbe;
- érdeklődik az idegen nyelvi információhordozók, a számítógép nyelve iránt;
- felismeri és használja a legegyszerűbb kérés kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- a tanórán begyakorolt, nagyon egyszerű, egyértelmű kommunikációs helyzetekben a megtanult, állandósult beszédfordulatok alkalmazásával kérdez vagy reagál, mondanivalóját segítséggel vagy nonverbális eszközökkel kifejezi;
- megérti és értelmezi az adott témakörökben feldolgozott, begyakorolt szavakat.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az iskolai nevelés-oktatás rehabilitációs célú feladatainak megvalósításában kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenységeknek, mert általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megértést, fejlesztik a kreativitást. A tevékenységek, az alkotások széles körű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására, a sikerélmény biztosítására, a pozitív személyiségfejlesztésre, valamint a szabadidő hasznos eltöltésére és az érzelmi feszültség csökkentésére is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- Önismeret, önértékelés, társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, a kapcsolatteremtő és együttműködési képesség fejlesztése.
- Képzelet, kifejezőkészség, kreativitás fejlesztése.
- Harmonikus mozgás kialakítása, fejlesztése.
- A figyelemkoncentráció, a tartós figyelem és az emlékezet fejlesztése.
- Az esztétikai érzékenység készségeinek alapozása, fejlesztése.
- A térlátás fejlesztése, pontos képzetek kialakítása a valós térről, időről, az anyag, forma, funkció, szerkezet, szín, fény és mozgás viszonyairól.
- A kommunikációs képességek fejlesztése szóban, ábrázolásban, befogadásban.
- A finommotorika, a kreativitás, az eszközhasználati készség fejlesztése.
- Az ismeretszerzési, a tanulási képességek fejlesztése.
- Az érzékszervi tapasztalatszerzés fejlesztése, az érzelmi nevelés, érzékszervi kultúra gazdagítása, a belső kontroll, a pozitív énkép erősítése, a szegregált élethelyzet oldása.
- Az önkifejezés elősegítése, a szorongás oldása.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- képes téri helyzetek leírására szóban, megjelenítésére szabadkézi rajzzal;
- egyszerű közlő ábrákat értelmez;
- képes a kezdeményező, alkotó magatartásra;
- változatos technikákat alkalmaz az önkifejezésben és az alkotásban;
- képes az egyéni ízlését, stílusát érvényesíteni egy-egy saját tárgy készítése során;
- értelmezi a művészi alkotásokban megismert konfliktusokat, és ez segíti a toleráns, másokkal szemben empátikus személyiség kialakítását;
- egyszerű dalokat énekel emlékezetből, énekhangját árnyaltan használja;
- ismeri a tempó, hangerő, hangszín, hangmagasság és ritmus fogalmát;
- zeneértő és zeneérző képessége, zenei koncentrációja és érzékenysége fejlődik;
- alapszinten alkalmaz digitális zenei eszközöket, hangfelvétel készítéséhez, szerkesztéséhez és tárolásához.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A tanulási terület középpontjába a munkához, az életvitelhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzést és képességfejlesztést állítja. A tanulók megismerik a környezet szervezett átalakítását, megtanulják használni a korszerű eszközöket, megértik a kapcsolódó erkölcsi és etikai kérdéseket.

A digitális kompetenciák elsajátítása az esélyegyenlőség megteremtése, az életvitel kialakítása céljából is kiemelkedő jelentőségű. A tanulóknak képessé kell válniuk a digitális kompetenciák alkalmazására a tudás aktív bővítésében, az ismeretszerzésben és a hatékony kommunikációban. A tanulási terület tanulása-tanítása során kialakított kompetenciák messze túlmutatnak e tanulási terület keretein, mivel beágyazódnak más tantárgyak tanulásába is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- Érzékszervi megismerések.
- Térbeli, időbeli tájékozódó képesség fejlesztése.
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés műveleteinek gyakorlása.
- Szabályfelismerés, tervező, rendszerező, döntési képesség fejlesztése.
- Csoportosítások, következtetések.
- Algoritmikus és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- A gyors, pontos, koordinált mozgásos reagálóképesség fejlesztése.
- A figyelem, az emlékezet, az akarat, az alkotó képzelet fejlesztése.
- Felismerő, rendszerező képesség, szerialitás fejlesztése.
- Analízis, szintézis.

- A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése: azonosságok, különbségek, csoportosítások, szabálykeresések, analógiák felismerése, összefüggések megoldása, ok-okozat felfedezése.
- A problémafelismerő, tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása.
- A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás, a környezetellátás technikáinak elsajátítása, alkalmazása.
- Motorikus képességek fejlesztése, szabályozott akarati mozgások, mozdulatok továbbfejlesztése. A kar-kéz sebességének és ütemének alakítása.
- A munkához való helyes viszonyulás, az érzelem, akarat, kitartás céltudatos fejlesztése.
- A reális énkép, önismeret kialakítása, távlati lehetőségek felismerése, az önfejlesztő magatartás elfogadtatása.
- Szociális képességek fejlesztése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- felhasználja az infokommunikációs eszközöket a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel, később önállóan is;
- kezdetben segítséggel, majd önállóan információkat keres az interneten, később használja kapcsolatok építéséhez, problémák megoldásához;
- megkülönbözteti a számára releváns információt a lényegtelen, illetve hamis információktól;
- tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére;
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- önállóan használja az informatikai eszközök operációs rendszereinek felhasználói felületét, az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- a hulladékokat szelektíven gyűjti, környezetét rendben tartja;
- ismeri a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályait;
- munkavégzéskor szabálykövető, kooperatív magatartást követ;
- munkája során odafigyel a takarékos anyag-, idő- és energiafelhasználásra;
- elvégzi a rábízott családi és iskolai feladatokat;
- odafigyel az egészséges étkezés szempontjaira, egyszerűbb ételeket, italokat elkészít;
- a lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel összehangolja a valóságot és a vágyakat.

Testnevelés és egészségfejlesztés: testnevelés

A tanulási területhez kapcsolódó nevelés, fejlesztés célrendszere az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek körében igen sokrétű. Általános célként a testi fejlődés segítése, a praktikus mozgások fejlesztése jelölhető meg. A tanulóknál atipikus mozgásfejlődési folyamat tapasztalható, ezért a fejlesztés célja az ebből származó nehézségek kialakulásának megelőzése, csökkentése is. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók későbbi társadalmi beválása, a munka világába való beilleszkedése szempontjából különösen fontos a megfelelő fizikai állapot; a mozgások elsajátításának előkészítése a munkatevékenységek megtanulásában is szerepet játszhat.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- Erősítse a mozgásigényt, a kezdeményezőkézséget, bátorítson mozgásos feladatokat, gyakorlatok elvégzésére.
- Tanítson mozgásos játékokban való együttműködésre, szabálytartásra, a játék örömére.
- Fejlessze a mozgásos alaptechnikák elsajátításának képességét, a kitartást, az állóképességet.
- Kiemelt feladat az általános kondicionálás, a test hajlékonyságának, a végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, egyensúlyozó képesség alakítása, a tanuló biológiai állapotának, terhelhetőségének függvényében.
- A saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítása (függőleges és vízszintes zónák), a téri viszonylatok pontos felismerése, viszonzyszavak megértése, használata, a téri biztonság erősítése.
- A szép testtartás, a harmonikus mozgás fejlesztése.
- A tartós figyelem, a fegyelmezett feladat-végrehajtás fejlesztése, a felelős magatartás beláttatása.
- Önismereti képesség fejlesztése, önállóság, a versenyszellem erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- képes önállóan elvégezni koordinációs gyakorlatokat, amelyek a kinesztetikus differenciáló képességet (ezen képességterület az izmokból, inakból, ízületekből származik, és a finoman szabályozott mozgások működésében nyilvánul meg), a térbeli tájékozódó képességet és az egyensúlyozó képességet fejlesztik;
- képes önállóan elvégezni kondicionálást biztosító gyakorlatokat, amelyek növelik az erőt, az állóképességet és a gyorsaságot;
- megosztott figyelme automatizálódik;
- helyzetfelismerő képessége fejlődik;

- képes helyesen kivitelezni tartásjavító és korrekciós gyakorlatokat, prevenció és rehabilitációs feladatokat sporteszközök alkalmazásával is;
- a testmozgás, a testnevelés és a sport eszközei által megfelelő önismeretre tesz szert, fejlődnek az érzelmi-akaratú készségei és képességei;
- toleráns a fogyatékos személyek iránt, tiszteletben tartja a szexuális kultúra alapelveit, elfogadja az egészségügyi szűrések és a környezetvédelem fontosságát.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A differenciálás kiindulópontja, hogy nincs két egyforma enyhe értelmi fogyatékos tanuló. Az iskolában együtt tanított tanulók különböznek egymástól, ugyanakkor mindenkinek joga van a képességeihez mért legmagasabb szintű, minőségi oktatáshoz. A differenciálás lényege a tanulók egyéni szükségleteihez igazodó fejlesztés és/vagy az önvezérelt fejlődés körülményeinek biztosítása a nevelés gyakorlatában. A differenciálás célja annak biztosítása, hogy a tanulók abban a tempóban fejlődhesse, amely számukra a legoptimálisabb, illetve önmagukhoz képest érték el a lehető legnagyobb fejlődést, teljesítve a követelmények megfelelő szintjét.

A hatékony differenciálás megtervezéséhez szükséges a tanulókat megismerni a következő tekintetben:

- a továbbhaladáshoz szükséges előzetes, megalapozó tudás;
- az aktivizálhatóság;
- az önálló, egyéni munkavégzés terén való fejlettség;
- az együttműködési képesség;
- a társas helyzet jellemzői.

Fontos, hogy a tudatos differenciált tanulásszervezés használata pozitívan hat az önértékelésre, valamint a társakkal való viszonyra is.

Értékelés (tanulási eredmény)

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai teljesítményeit döntően szöveges fejlesztő értékeléssel (tanulást támogató értékeléssel) végezzük, amely a Nat által kijelölt célok elérését is támogatja. Célja a tanulói szükségletek meghatározása, valamint a nevelési-oktatási folyamatnak azokhoz történő igazítása. A szöveges értékelés lehetőséget ad az egyéni képességek és eredmények szerinti differenciálásra, illetve javaslatokat tartalmaz, hogy a gyermek mire fordítson nagyobb figyelmet a tanulási folyamatban. A szöveges értékelés történhet szóban vagy írásban, ezt kiegészíthetik egyéb értékelési formák (szimbólumok, tárgyak, pontozás stb.). A fejlesztő értékelés pedagógiai célja, hogy a gyermek folyamatos támogatást kapjon. Éppen ezért a gyermek számára is jól érthető megfogalmazásnak nagy szerepe van.

A leíró, szöveges értékelés feltételei a következők:

- az értékelés a konkrét teljesítményre vagy viselkedésre vonatkozik, sohasem címkéz;
- tartalmában komplex, mind pozitív, mind negatív elemek megjelennek;
- a fejlődés előző fokához kell kapcsolódnia, és a perspektíva következő fokát jelöli meg;

- emellett a továbblépésre vonatkozóan konkrét javaslatokat fogalmaz meg a szülők és a tanulók számára differenciáltan és érthető módon.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyerekekről, fiatalról általában a családban és az iskolában is kevésbé feltételezik az önszabályozás képességét, így önértékelésükben a külső visszacsatolások jelenthetik a legmeghatározóbb megerősítést.

A fejlesztő értékelés és az értékelési folyamat részeként a tanulók számára nyújtott visszajelzés rendszeressége, a visszajelzés kultúrája, szakmai minősége az iskolai tanulási környezet alakulását, a tanulás motivációját és a tanulási célok elérésének sikerességét alapvetően meghatározó tényezők.

Nagyobb időközönként sor kerül minősítő, szummatív értékelésre is, amelynek célja annak megállapítása, hogy a tanulók tudásának, ezen belül a stabil ismeretek kialakításának és a készségek elsajátításának szintje eléri-e a tanulási eredményekben foglalt kritériumokat. Az értékelés ez esetben tudáspróbák alapján történik, és százalékosan vagy ötfokú skálán lehet kifejezni. Kiemelten fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál, hogy a szummatív értékelés formatív, fejlesztő elemeket is magában foglaljon, lehetőséget biztosítva a tanulók számára egy következő tanulási periódusban a javításra és a további fejlődésre. A diagnosztikus és szummatív értékelésnek ugyanakkor létjogosultsága van a továbbtanulás, pályaválasztás reális megítélésének elősegítésében, a szülők és tanulók döntésének támogatásában is.

Az ötfokú érdemjegy (osztályzat) skála alkalmazása – a gyermekek egyéni fejlődése szempontjából – nehézségeket vet fel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlődési tempója ugyanis nagy egyéni eltéréseket mutat. A tapasztalatok azt támasztják alá, hogy az egy-egy tanév végéhez kapcsolódó követelményszintek alapján történő minősítő értékelés döntően az ismeretjellegű tudás megállapításakor lehetséges. A bonyolult pszichikus struktúrájú képességek kialakulása kevésbé időzíthető a tanévek egyes szakaszaihoz (pl. félév vége, tanév vége); egy-egy képesség fejlődésében a változás megállapítása (esetleges mérése) esetenként csak több év elteltével lehetséges.

A tanulók teljesítményét a számukra előírt követelményekhez kell viszonyítani. Az árnyalt, reális értékelés érdekében nem csupán a tanulás-tanítás folyamatában, hanem az értékelés során is szükséges a változatos, differenciált körülmények megteremtése. Fontos, hogy a tanuló a mérési-értékelési helyzetben élhessen a jogaival (pl. eszközhasználat, több idő stb.), továbbá arányosan jelenjenek meg a követelményekben a kompetenciák, az ismeretek, a készségek és az attitűdök is. Törekedni kell a tanulói tevékenységek és produktumok változatosságára.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlődésének, tanulási eredményeinek, viselkedésének dokumentálására az egyes iskolák különböző megoldásokat alkalmaznak. Ezek segítségével nyomon lehet követni a tantárgyi teljesítmények mellett a gyermek általános fejlődésének folyamatát.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás során a probléma jellegéhez legadekvátabb eljárások, módszerek és technikák használatával alakítják a gyermek képességeinek fejlődését, egyidejűleg biztosítva az ahhoz szükséges feltételeket.

A fejlesztési célok közé tartozik az akadályozott fejlődésből eredő hátrányok csökkentése, hogy a tanuló ismeretszerzési-tanulási folyamatban való részvétele aktív és eredményes legyen, és a lehető legkevesebb nehézséget tapasztalja a folyamat során.

A foglalkozás célja a hiányzó, sérült pszichikus funkciók kialakítása, magasabb szintre emelése, az esetleges rosszul szerveződött struktúrák megváltoztatása, de a kiemelkedő képességek fejlesztése szintén a fejlesztő munka hangsúlyos tartalmi eleme.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás segít a tananyag és a fejlesztési követelmények differenciálásában, a képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolásában, az egyéni tanulási technika kialakításában, a haladási tempó és a motiváció egyéni biztosításában, a fejlődés és a fejlődést tükröző értékelés megállapításában.

A foglalkozás eredményességét növeli, ha minél rendszeresebben – terápia során akár naponta – egyénre szabottan valósul meg, a fejlődés üteméhez illeszkedik, illetve a habilitáció teljes ideje alatt folyamatos a szakember támogatása.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása az egyéni fejlesztési terv (EFT) alapján történik, amelyet a gyógypedagógus készít el, együttműködve a partnerekkel.

Az EFT a szakértői véleményre, illetve a gyógypedagógus által készített pedagógiai diagnózisra alapulva készül.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások megvalósulása lehet osztálytermen belül és kívül is, egyéni vagy kiscsoportos formában. Mindehhez szükséges az együttnevelést megvalósító iskola pedagógusai és a tanulás támogatását megvalósító fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok és a pedagógiai munkát segítő más szakemberek közötti együttműködés. Ez az együttműködés a pedagógusok kötelező tanórával le nem kötött órakerete terhére tervezhető, s a konzultációkkal alátámasztott pedagógiai tevékenységként valósulhat

A beszéd-fogyatékos tanulók iskolai nevelése-oktatása

A magyar és nemzetközi szakirodalmi konszenzus alapján: *Beszéd-fogyatékosok csoportjába tartozik minden olyan tanuló, aki a beszéd és/vagy nyelv receptív folyamatainak (beszédfeldolgozás, beszédértés, nyelvi megértés) vagy expresszív folyamatainak (beszéd és nyelvi kifejezés, produkció) szerveződésében súlyos fejlődési eredetű vagy szerzett zavart mutat.*

Ez a zavar különböző klinikai képekben jelenik meg, és életkor szerint is eltérő jelleget mutathat. A verbális kommunikáció súlyos zavara, valamint a verbális tanulási folyamatok atipikus alakulása, jelentős eltérése miatt az ilyen tanuló a társadalmi beilleszkedés szempontjából akadályozott.

A beszéd- és nyelvi zavarok diagnosztikus kategóriái az iskolába lépéskor és az iskoláskorban jellemzően az alábbiak:

Beszédzavarok

- Hangképzési zavarok
- Rezonanciazavarok (hipernazalitás, hiponazalitás)
- Beszédfolyamatossági zavarok (dadogás, hadarás)
- Artikulációs zavarok (beszédhanghibák)
- Beszédmozgászavarok (verbális diszpraxia)

Auditív feldolgozási zavarok

Az érintett tanulók a hallható jelek feldolgozásában mutatnak súlyos zavarokat, ez jellemzően a beszédfeldolgozásban, így a beszédértésben is komoly gondot okoz. Felderítésükre nem minden esetben kerül sor iskoláskorig, mivel az auditív információfeldolgozás zavara nem feltétlenül társul a kifejező beszéd zavarával, így a környezet számára kevésbé feltűnő az atipikus fejlődés. Jelentős számban csak a már kialakult tanulási zavar következtében, sokszor csak 2-3. osztályban kerülnek felismerésre az érintett tanulók beszédfeldolgozási zavarai.

Nyelvi zavarok

A nyelvfejlődési zavart mutató tanulók mindannyian küzdenek a *nyelvi kifejezőkészség* különböző nyelvi szinteken megjelenő zavarával (expresszív nyelvi zavarok). Ez a beszéd- és nyelvi kifejezészavar érintheti a nyelv hangrendszerét, a beszédhangejtést, az aktívan használt szóincset, annak jelentését, a nyelvtani összefüggések kifejezését, a mondatalkotást, valamint a nyelvhasználatot (pragmatika). A nyelvi kifejezés zavara mellé társulhat a *nyelvi feldolgozás*, *nyelvi megértés* különböző nyelvi szinteken és különböző súlyosságban megmutatkozó zavara (receptív nyelvi zavarok) is.

A beszédfigyatekos tanulók nevelési, oktatási szempontú jellemzői

A beszédzavarok esetében ritkán társul az alapproblémához specifikus tanulási zavar. A nyelvi zavarok másodlagos következménye iskoláskorban szinte minden esetben különböző súlyosságú specifikus tanulási zavar, más néven verbális tanulási zavar.

A nyelvfejlődési zavar következtében kialakuló tanulási zavarok elsősorban az olvasás-írás tanulása során jelentkeznek, ezen belül a dekódolás (olvasástechnika) és a szövegértés is jelentősen eltérő fejlődést mutathat.

A beszéd- és nyelvi zavarokhoz társuló fejlődési zavarok közül a figyelem- és aktivitászavarok, a szenzoros integrációs zavarok (leírását lásd Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók iskolai fejlesztésének irányelvei című fejezetben), a hallássérülés (lásd

Beszédzavarok

A magyar iskolarendszer nagymértékben a verbális tanulási folyamatokra épít. Ezekben a beszédzavarral küzdő tanuló jelentős hátránnyal indul, ezért napi szinten szenved el kudarcot, frusztrációt. Az ilyen tapasztalatok sokasodásával egyenes arányban a lehetőségekhez képest kerülni igyekszik a szóbeli megnyilvánulásokat. A megjelenő beszédfélelem (logofóbia), szorongás fokozódásával „ördögi körbe” kerül. Társas kapcsolataiban egyre visszahúzódóbbá válik. Egyre növekvő frusztrációja miatt különböző pszichés tünetek jelenhetnek meg: agresszió, bohóckodás vagy éppen apatikus viselkedés (mely kamaszkorban akár depresszióig fokozódhat). Így másodlagos viselkedési, magatartási zavarok keletkeznek, melyek gyökere a beszédzavar. Emellett maguk a kommunikációs partnerek is kerülnek társaságát, mivel őket is

frusztrálja, hogy nem értik a beszédet, vagy a természetes beszédnél idegen jelenségeket észlelnek.

Az osztályban a beszédzavarral küzdő tanuló könnyen perifériára szorulhat, kapcsolatrendszere beszűkülhet. Ezek a tapasztalatok alacsony önértékeléssel párosulva a közösségben céltáblává, bűnbakká tehetik a gyenge kommunikációs és ezáltal gyenge érdekérvényesítési képességgel bíró tanulót.

A nagy emocionális terhelés a tanuló kognitív energiáinak egy részét is felemésztheti, így következményes tanulási zavar is kialakulhat. Különösen olyan esetekben fordul ez elő, ahol a hangzó beszéd jelentős eltérése mellett a beszédértés nehézsége is tapasztalható (pl. rezonanciazavarok).

Az egyes beszédfejlődési vagy szerzett zavarok speciális jellemzői:

- **A hangképzési (fonációs) zavarok** a zöngéképzés zavarait jelentik. A hangjakak (hangszalagok) működése zavart, túlságosan összepréselődnek, vagy nem érnek egymáshoz hangadáskor. Ettől függően a hangképzés túl feszes lesz vagy erőtlenné válik. A hang állandóan fátyolos, rekedt, a hangtartás és a levegőbeosztás nehéz, a hang terhelhetősége kicsi. A jelenséget másodlagos tünetek is kísérik. Feltűnő a nyakizomzat vagy az arcizmok hangadás közbeni túlfeszültsége, kidagadása, valamint a kapkodó levegővétel. Az erős izgalmi helyzet vagy a félelem, szorongás fokozza a tüneteket. Az ilyen tanuló általában fizikai és lelki értelemben egyaránt állandó feszültségben él. A problémának lehet funkcionális és organikus oka is, azonban a sokáig fennálló funkcionális zavar a hangjakak (hangszalagok) organikus elváltozását (pl. hangszalagcsomó) okozhatja. A probléma rendszeres szakorvosi (főként foniátriai) és logopédiai ellátást igényel.

A hangképzési zavarral élő tanulók számára az önálló szóbeli megnyilatkozások válnak nehezen kivitelezhetővé, és folytonos pluszfeszültséggel járnak. Ezeket az alkalmakat amennyire lehet, érdemes kerülni, mert a teljesítményszorongás hangadási képtelenségig fokozódhat.

- **A rezonanciazavarok** az orális és nazális rezonancia (a szájüregben és az orrüregben képződő hangzók) beszédbeli arányának kóros megváltozását jelentik. Ez lehet a szájhangzók orrhangzós színezetűvé válása (hipernazalitás) vagy az orrhangzók szájhangzóssá válása (hiponazalitás). A hipernazalitás leggyakoribb oka az ajak- és/vagy szájpadasadék. Ez a súlyos organikus elváltozás már újszülöttkorban nyilvánvaló, a légzésben, a táplálkozásban, a hangadásban és a beszédben egyaránt súlyos nehézségeket okoz. Az egyébként szájrezonanciával képzett magán- és mássalhangzók erős orrhangzós színezetet kapnak, a zárhangzók – pl. k, g – elvesztik zárkarakterüket, ami önmagában is jelentősen csökkentheti a beszéd érthetőségét. Az elváltozás súlyosságától és kiterjedésétől függően egyes beszédhangzók képzéséhez nincsenek meg a megfelelő anatómiai feltételek, így ezek hiányozhatnak a beszédből, ami tovább rontja az érthetőséget. E mellett a hangadás is préselt, erőltetett lehet, ami pedig társult hangképzési zavart is okozhat. A gyermekek csecsemőkoruktól több ülésben számos helyreállító műtéten esnek át. A műtéti szakasz a kemény szájpada zárásával és a plasztikai helyreállító műtétekkel zárul, melyek még iskoláskorban is tartanak. Így előfordul, hogy a beszéd érthetősége az alsó tagozaton még gondos logopédiai kezelés ellenére sem kielégítő.

A lágyszájpad veleszületett rövidülése is okozhat orrhangzósságot, ezen belül hipernazalitást. Ilyenkor a lágyszájpad nem zárja el az orrgarat felé vezető utat, így a szájhangzók erős nazális színezetet kapnak (legjobban a magánhangzók és a zöngés mássalhangzók színezete, ezáltal érthetősége szenved kárt). Itt is lehet műtéti beavatkozás, ami az ezt követő hatékony logopédiai terápiával jelentősen javíthatja a beszéd érthetőségét.

- **A beszédfolyamatossági (fluencia) zavarok** közül legtöbbször a dadogás válik olyan súlyossá, hogy a tanuló külön többletsegítséget igényel. A dadogó gyermek a beszédfolyamat minden fázisában különbségeket mutat az átlagos beszélőtől (a légzés, a hangadás, a beszédtempó, az artikuláció és a mimika működésében is). A dadogó beszédsszerveiben megjelenő görcs a dadogás közvetlen oka (függetlenül attól, hogy organikus vagy funkcionális okból jelenik meg). A beszéd folyamatosságának zavara két típusú lehet. A tónusos típusba tartoznak azok a gyerekek, akik a szó első hangjának kiejtésével küszködnek, a klónusosba pedig azok, akik általában az első hangot vagy szótagot ismételve. A két forma tünetváltással és egyszerre is jelen lehet. Utóbbi általában a zavar súlyosbodását jelzi. Gyakran jellemző a túl kemény és elnyújtott hangindítás, ami a hangszalagok (hangajkak) tartós túlfeszítése miatt rekedtséget vagy hangképzési zavarokat is okoz. A legtöbb megakadás a zárhangzókánál fordul elő, de lehet, hogy egyes magánhangzók válnak kerülendő hangokká. A beszédfélelem fokozódásával vagy társuló beszédzavarok miatt jellemző lehet a monoton beszéd, a bizonytalan vagy elmosódott artikuláció, ami tovább rontja a beszéd érthetőségét, nehezzé teszi a kommunikációs helyzetben a partner figyelmének fenntartását.

A gondolkodásban globálisan „látjuk” a dolgokat, a beszéd pedig időben lineárisan szervezett folyamat. A dadogók a gondolkodásban (belső beszédben) folyamatosan beszélő tanuló társaikhoz hasonlóan működnek, ám a beszéd folyamatban a megakadásoktól való félelem okán kerülőutakat keresnek. Például gazdag passzív szókinccs mellett is gyakran iktatnak a beszédükbe sztereotip módon megjelenő szavakat vagy fordulatokat, esetleg kötőszavakat; ez az automatizmus segíti a folyamatosság fenntartását. A mondatok szerkezetét gyakran egyszerűsítik, szinonimákat keresnek, hogy a „rettegett” hangot, hangokat elkerüljék. Ez a mondat jelentésének torzulását is okozhatja.

- **A beszédmozgászavarok a fejlődési diszpraxia speciális esetei.** A beszéd motoros tervezésének, szervezésének, kivitelezésének olyan zavarai, melyek a beszéd- és más, a kommunikációban szerepet játszó mozgások (pl. mimika) akaratlagos kivitelezését akadályozzák, míg az automatikus mozdulatok (pl. ásítás) megtartottak. Az ilyen típusú beszédmozgászavarok esetén nincs praktikus diagnosztizálható neurológiai eltérés, valamint az izomtónus-szabályozás vagy a központi idegrendszer sérülése (pl. Cerebrál parézis) sem mutatható ki a háttérben.

Auditív feldolgozási zavarok

Az auditív feldolgozási zavarokkal küzdő tanulók a hallható információk felismerésének, megkülönböztetésének és megértésének zavarát mutatják.

Az auditív észlelés különböző zavarai mellett a hangzó beszéd észlelésében, feldolgozásában, ezért megértésében is zavart mutatnak. Nehézségeik nem perifériás eredetű hallássérülésből vagy intellektuális sérülésből fakadnak.

A tanulási folyamatban a szóbeli közlések, instrukciók, magyarázatok megértése okozza a legnagyobb gondot. A zavar markáns tünete, hogy a tanulók az őket körülvevő auditív, így a verbális ingerekből sem tudják azonosítani a releváns, feldolgozandó információt.

Nyelvi zavarok

Jelentős azon gyermekek száma, akiknek nyelvfejlődési zavarát nem magyarázzák neurológiai, szenzoros, intellektuális vagy társas-érzelmi problémák. Ők is a beszéd fogyatékos SNI-besorolást kapják.

Ebben az esetben a nyelvelsajátítás folyamata már a koragyermekkorban jelentős időbeli és strukturális eltérést mutat.

Nyelvfejlődési zavar esetén a nyelvi kifejezés atipikus volta mindig, míg a nyelvi észlelés, értés zavara csak az esetek egy részében jellemző.

Az eltérő fejlődés tartósan megmarad és a nyelvi hierarchia bármely szintjén megjelenhet:

- a késve induló szókincsfejlődés nem éri be a tipikusan fejlődő társakét még iskoláskorban sem;
- a szókincs szerkezete is eltérő lehet, pl. a főnevek nagyobb, az igék vagy melléknevek, határozószavak kisebb arányban kerülnek be a passzív és/vagy az aktív szókincsbe;
- a kontextusnak megfelelő szó előhívása, aktiválása is gondot okozhat, jellemzőek a szótalálási nehézségek;
- a beszédhangok (fonológiai) feldolgozásában és produkciójában is elmaradás tapasztalható, ami az írott nyelvi zavarok kockázatát vetíti előre;
- a szavak hangalakjának pontos feldolgozása és emlékezeti megőrzése nehéz;
- egy-egy szó hangzósorának jelentős egyszerűsítése nemcsak a beszéd érthetőségét rontja (még iskoláskorban is), hanem nehezíti a szavak emlékezeti tárolását, akadályozza a szótanulást és az előhívást;
- a szókombinációk használata és a mondatalkotás, a spontán beszéd az iskoláskorban is alacsony nyelvtani komplexitású (jellemzően tőmondatokat, hiányos mondatokat alkotnak);
- mondataik még a felnőttkorhoz közeledve is nyelvtanilag helytelenek (diszgrammatikusak) lehetnek;
- nem használnak vagy rosszul értelmezik a kötő-, rámutató szavakat, ez főként az összetett alárendelő mondatokat tartalmazó instrukciók, szövegek megértésében okoz gondot.

A nyelvi zavar a beszélt és az írott nyelvben egyaránt megmutatkozik; az óvodáskori nyelvfejlődési zavarra minden esetben verbális tanulási zavar épül. A dekódolás (olvasástechnika), a helyesírás, az értő olvasás, később a szövegalkotás, a fogalmazás is zavart mutat. A tanulók nehézkesen, sok hibával, töredezetten olvasnak, gyakoriak az újrakezdések.

Az olvasástechnika nem automatizálódik, a gyermekek az alsó tagozat végére sem válnak gyakorlott olvasókká. Emiatt az írott szöveg tartalma számukra kevésbé ragadható meg.

A nyelvi feldolgozás az átlagosnál jelentősen több kognitív energiát emészt fel, a tanuló a kognitív-nyelvi feladatokban hamarabb elfárad, mint tipikus nyelvi fejlődésű társai. Ilyenkor teljesítménye hirtelen romlik.

A tanulási zavar súlyosságát a nyelvi fejlődési eltérés mértéke mellett főként az befolyásolja, milyen korán történt annak felismerése és megfelelő kezelése, valamint milyen erős védőfaktort képez a családi háttér.

A tanulási teljesítmény eltérése nyelvfejlődési zavarok esetén nemcsak a magyar nyelv és irodalom tantárgyban jelentkezhet, hanem minden olyan tárgyban is, ahol verbális tanulási folyamatok dominálnak az ismeretszerzésben (pl. történelem, földrajz, biológia). A társuló zavarok nélkül jelentkező nyelvi zavarral küzdő gyermekek általában más – nem

A beszédfigyatékos (beszéd- és nyelvi fejlődési vagy szerzett zavarral küzdő) tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei

Intézményi, szervezeti formák

A beszéd és a nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanulók nevelését-oktatását elláthatja olyan gyógypedagógiai intézmény, mely beszéd-/nyelvi fejlesztő, illetve diszlexiás vagy „olvasó” tagozatot, osztályokat működtet vagy tipikus beszéd-/nyelvi környezetet biztosító, részben vagy egészében együttnevelést vállaló befogadó iskola. Mindkét ellátási forma végső célja, hogy megfelelő készség-képességstruktúrát, megküzdési stratégiákat és alapismereteket alakítson ki a sikeres társadalmi beilleszkedés és az önálló, élethosszig tartó tanulás érdekében.

A befogadó iskola működése épülhet az osztályfoktól független teljes integrációra, vagy olyan részleges integrációra, melyben az alsó tagozaton külön beszéd- és nyelvi fejlesztő, „olvasó osztály” elnyújtott, sérülésspecifikus alapozást biztosít. Ezt követően a felső tagozaton válik teljessé az integráció.

A beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló képességfejlődését, személyiségének harmonikus alakulását a megfelelő személyi, tárgyi és módszertani feltételekkel rendelkező befogadó, (inkluzív) szemléletű iskola szolgálja legjobban.

Befogadó attitűd, együttműködési feltételek

- Az érintett tanulók specifikus nevelésének-oktatásának alapja egyéni szükségleteik felismerése, megértése, ezek tanulási-tanítási folyamatokban való figyelembevétele.
- Az iskolaközösség (szülők, pedagógusok, kortársak) érzékenyítése előfeltétele a beszédfigyatékosok integrációjának. Főként a verbális kommunikáció sajátos helyzetét és a sikeres kommunikációs lehetőségeket fontos bemutatni.
- A gyermekek elsődleges beszéd-/nyelvi zavarainak tünetei, másodlagos tanulási/viselkedési zavarai megfelelően adaptált és kommunikációs szempontból akadálymentesített, befogadó-elfogadó légkörű nevelési, tanítási környezetben enyhülnek, nem specifikált rugalmatlan tanulási környezetben súlyosbodnak.
- Az iskolai integráció csak akkor lehet sikeres, ha a szülői ház és az iskola összehangolja a beszédfigyatékos gyermek számára legmegfelelőbb nevelési-tanítási környezet kialakítását.
- Az intézménybe lépéskor szükséges a szülők és a pedagógusok (főként az osztálytanító vagy osztályfőnök, illetve a logopédus-gyógypedagógus) közös szándéknyilatkozata és

megvalósítási terve a rendszeres együttműködésre. Javasolt erről pedagógiai megállapodást is kötni, melyben a tanuló fejlődése érdekében vázolt közös célok és ennek elérésében mindkét fél feladatai egyértelműen rögzítésre kerülnek. A megállapodás alapját az egyéni fejlesztési terv képezi. Annak megvalósulására érdemes legalább évente visszatekinteni.

A logopédus és a többségi pedagógusok szerepe

- A tanulók beszéd- és nyelvi sajátosságait, az ezekből következő fejlesztési, kompenzációs szükségleteiket logopédia szakon/logopédia szakirányon végzett gyógypedagógus ismeri leginkább, ezért a rehabilitációs-rehabilitációs munkában kulcsfontosságú szerepe van.
- A logopédus által biztosítható beszéd-/nyelvi fejlesztő ellátás mindenképpen szükséges, akkor is, ha a tanuló az iskolai pályafutása alatt már csak tanulási zavar diagnózist kap, mely a jelenlegi törvényi szabályozás szerint az egyéb pszichés fejlődési zavar SNI-kategóriába sorolódik. A tanulási zavar kezelésében ennek ellenére továbbra is az oki háttér, tehát a nyelv- vagy beszédfejlődési zavar a mérvadó.
- A kezelési folyamatba a rehabilitációs, rehabilitációs órák mellett a következményes tanulás- és viselkedészavarok megelőzése és kezelése érdekében más szakos gyógypedagógus, pszichológus vagy mentálhigiénés szakember bevonása is szükségessé válhat. Ez azonban nem váltja ki, csak kiegészíti a szakszerű logopédiai ellátást.
- A tanulók sérülésspecifikus támogatásának és a kommunikációs akadálymentesítésnek a tanórák mellett az iskolai élet minden színterén jelentősége van, mivel a verbális kommunikációs aktusok a teljes folyamatot átszövik.
- A sikeres integráció alapfeltétele, hogy a rehabilitációs-rehabilitációs munkát végző logopédus az egyéni fejlesztési terv elkészítésében és megvalósításában gördülékenyen működjön együtt az osztálytanítóval és a szaktanárokkal. Segítse a kollégákat a verbális tanulnivaló mennyiségének, összetettségének sérülésspecifikus szempontok mentén való meghatározásában, a beszéd- és nyelvi szempontú akadálymentesítésében, a tanuló képességstruktúrájának, terhelhetőségének leginkább megfelelő feldolgozási és számonkérési mód kialakításában, valamint a feladatokra fordítható idő kijelölésében.

Nevelési-oktatási folyamat

- A befogadó iskola biztosítja a feltételeket ahhoz, hogy a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló aktívan vehessen részt az osztály- és az iskolaközösség életében, megmutathassa tehetségét, erősségeit.
- A közösség elismeri az SNI tanuló tanulásra és részvételre irányuló erőfeszítéseit, és önmagához képest mérlegelve pozitív, előremutató és motiváló értékelést ad.
- Az iskola kezdő szakaszában a kultúrtechnikák elsajátítása előtt széles alapú készség-képességfejlesztéssel azok kognitív nyelvi előfeltételeinek megteremtését biztosítjuk.
- A nyelvfejlődési zavarok és a verbális diszpraxia esetében az írott nyelv szokásosnál lassabb ütemű, kis lépésekben történő, időben is elnyújtott kialakítására van szükség, annak érdekében, hogy az írott nyelvi szimbólumok elsajátításához vezető kettős

elvonatkoztatási utat (elvonatkoztatni a beszélő személyétől és a beszéd vokális elemeitől) a beszéd-/nyelvfejlődés zavarával küzdő gyermek is képes legyen követni.

- Az életkornak megfelelően szükséges a gyermek önmagáról való tudásának, önismeretének folyamatos fejlesztése. Az erősségek és gyengeségek tudatos felismerésével alakítsuk ki a számára legmegfelelőbb megküzdési stratégiákat, a későbbi önálló tanuláshoz vezető úton.
- Változatos, az egyes tantárgyak nyelvi sajátosságaihoz igazodó tanulási, tananyag-feldolgozási stratégiák kialakítására, folyamatos fejlesztésére van szükség.
- A tananyag-feldolgozásban és a számonkérésben részesítsük előnyben a nem nyelvi megoldási módokat. Pl. a különböző művészeti ágak segítségével mozgásos, dramatikus, rajzos vagy más képi feldolgozást, digitális alkalmazásokat használhatunk, ahol a beszéd-/nyelvi zavart mutató tanuló is a többiekhez hasonló, netán kiemelkedő képességeket mutat.
- A pozitív önkép kialakulását, megélését és a következményes emocionális vagy viselkedészavarok megelőzését szolgálja, ha megkeressük azokat az iskolai, sport-, művészeti vagy egyéb tevékenységeket, melyekben a gyermek sikeres lehet.
- A rehabilitációs-rehabilitációs célú egyéni vagy kiscsoportos fejlesztésre biztosított időkeretben a nyelvi képességek (fonológiai tudatosság fejlesztése, szókincs aktivizálása és bővítése, grammatikai készségek fejlesztése, nyelvhasználat alakítása), az írott nyelvi képességek (olvasástechnika, szövegértési és szövegalkotási képesség egyaránt) és felső tagozattól az adaptálható tanulási technikák tanítása (pl. pókhálóábra, idővonal, gondolattérkép készítése) egyenlő súllyal szerepel.
- A rehabilitációs-rehabilitációs célú egyéni vagy kiscsoportos fejlesztő órákon az általános korrepetáló jellegű feldolgozás helyett szaktárgyi szövegek esetén is a sérülésspecifikusan hatékonyabb nyelvi szempontú feldolgozás a terápiás cél: egy-egy tárgy alapszókészletének, szó- és mondatfordulatainak megértéséhez és használatához segítsük hozzá a nyelvi zavarral küzdő tanulót.

Kommunikációs-nyelvi akadálymentesítés

- A mindennapi kommunikációs helyzetekben és a tanórai munkában az oldott, biztonságos légkör, a gondolatok kifejtésére biztosított többletidő segíti a beszédfélelem csökkenését és jelentősen növeli a teljesítményt, a beszéd- és nyelvi zavarok esetében egyaránt.
- Az osztályban, tanulócsoportban kialakított jó szokások, világos együttélési, együttműködési keretek segítik a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló eligazodását a mindennapi kommunikációs helyzetekben.
- A nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók esetében a gondolatok kifejtése, a szükséges feladatok elvégzése szóban vagy írásban tipikus fejlődésű társaikhoz képest akár ötszörös-tizenötszörös többletidőt is igénybe vehet (az egyéni képességektől és a pszichomotoros tempótól függően). Az órai munka és a házi feladatok szempontjából is szükséges a többletidő ehhez igazodó ütemezése.
- A nyelvfejlődési zavar esetén a legtöbb tananyagot lehetőleg digitális formában bocsássuk a tanuló rendelkezésére, mivel az írott nyelvben való gyenge dekódolási

képesség miatt szóbeli feldolgozással vagy a kettő kombinációjával jobban hozzáfér annak tartalmához. Ezzel párhuzamosan a tanulót ösztönözni kell a szabad forrásból is hozzáférhető felolvasó programok használatára. (A használatot a rehabilitációs órakereten belül a gyógypedagógus alakítsa ki és gyakoroltassa, mielőtt a tanuló a tanórán alkalmazza.)

- A nyelvi zavart mutató tanulók számára szükséges a szóbeli és írásbeli instrukciók, feladatok nyelvi egyszerűsítése. Pontos, egyszerű és konkrét instrukciókra van szükség. Főként az alárendelő összetett mondatokat és a közbevetett tagmondatokat alakítsuk át. Ebben az osztálytanító támaszkodjon a logopédus véleményére.
- Az órai feladatadásban (nem csak a magyar nyelv és irodalom, de a számolás vagy más közismereti tárgyak esetében is) meg kell győződnünk róla, hogy a tanuló helyesen értette-e a feladatot. Csak így biztosítható, hogy szaktárgyi tudásáról, kompetenciáiról reális képet kapjunk, melyet nem fed el a gyenge olvasási, szövegértési képesség.
- A beszéd- és nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók szóbeli számonkérését lehetőség szerint minimalizáljuk. A beszédzavarral küzdők számára ez a megfelelő írásbeli tevékenységekkel vagy a fentebb említett alternatív számonkérési módok egyikével váltható ki. A nyelvi zavarral küzdők számára legcélszerűbbek a komplementer – nyelvi készségtől független – feldolgozási, számonkérési módok.
- A gyenge helyesírási készség, a lassú és pontatlan íráskivitelezés és a gyenge verbális emlékezeti funkciók indokolják, hogy az íráskészséget alapfokon már használó nyelvi zavarral vagy verbális diszpraxiával küzdő tanuló az órai jegyzeteit lappal, más digitális eszközzel készíthesse, a táblai vázlatokat lefotózhassa és/vagy az órán elhangzott fontos magyarázatokat hangzóanyagként is rögzíthesse. (Az órai laptop-használat és a hangfelvétel felhasználásának kereteit célszerű közös megállapodással kidolgozni.)
- A gördülékeny jegyzetelés miatt célszerű, hogy a nyelvi zavarral vagy diszpraxiával küzdő tanulók online programok vagy gépírástanár közreműködésével megtanulják a folyamatos (tízujjas) gépelést.
- Egyes projektek vagy feladatok elvégzéséhez érdemes a nyelvi zavarral küzdő tanulók és a tipikus nyelvi képességűek között tanuló párokat létrehozni. Ez a rendszer mindkét gyermek előnyére válik. Lehetővé teszi, hogy az órán szükséges tempóban jegyzetelni nem képes SNI tanuló mégis hozzájusson az órai vázlatához, a közös feldolgozás során pedig mindketten mélyebb megértést érhetnek el.

Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

A befogadó nevelés-oktatás minden életkorban az osztálytanító/osztályfőnök, a szaktanárok, a gyógypedagógus és a szülők hatékony együttműködését feltételezi.

A szülők ismerik legjobban a gyermek addigi életútját, problémamegoldó stratégiáit, érzelmi attitűdjét, a gyógypedagógus ismeri legjobban a gyermek képességeit, erősségeit és gyengeségeit, az osztálytanító/osztályfőnök az osztály társas kapcsolatait, szociometriai jellemzőit, a szaktanárok az elsajátítandó törzsanyag nehézségeit és az ahhoz vezető tanulási utakat. Az iskoláskor kezdetétől ható, a négy együttműködő fél által összehangoltan tervezett nevelési-oktatási támogatás kezdetben jó szokásokat alakít ki a tanulóban, később felruhazza

a megfelelő tanulási és kompenzációs stratégiákkal, és megtanítja, hogy ezekkel tudatosan bánjon.

Az alapfokú képzés első szakaszának (1–4. osztály) feladatai

Az alsó tagozaton a tanulási folyamat sikeressége döntően a tanító és a gyermek szeretetteljes elfogadáson alapuló bizalmi kapcsolatán múlik. Ahol a tanuló oldott légkörben, az idő okozta nyomást a minimálisra csökkentve kellő gyakorlási lehetőséget kap, a tanító pedig a hibázást a tanulási folyamat természetes velejárójaként értelmezi, ott egészséges önértékelés és önbizalom, ugyanakkor igényesség alakul ki a tanulóknál. Ha a tanító a tanterv lényeges elemeit képes kiemelni, és a tanulók egyéni adottságaihoz igazítva szervezi a nevelési-oktatási folyamatot, akkor a sajátos nevelési igényű tanulók is megfelelő lehetőséget kapnak a tanulásra és képességeik kibontakoztatására. Mindezek által megelőzhető a másodlagos viselkedési és magatartási zavarok kialakulása is.

A nyelvi zavarral küzdő tanulók esetében a készség-képességfejlesztés hangsúlya az egész alsó szakasz folyamán megmarad, csak így érhető el, hogy a kultúrtechnikák tanulása és használata biztos alapokra támaszkodjon. Az egyéni adottságokhoz mérten ez a beszéd- és nyelvi készség-képességstruktúra – a tipikus fejlődésű tanulókhöz képest jóval később – általában az alsó tagozat végére stabilizálódik.

A beszédzavarral küzdő tanuló esetében minden közösség előtti megnyilatkozás, a nyelvi zavarral küzdő tanuló esetében emellett minden verbális tanulási folyamat külön kihívást, jelentős érzelmi és kognitív megterhelést jelent.

Az alsó tagozatos tanuló életkori sajátosságainak leginkább az aktív, cselekvéses tanulási helyzetek felelnek meg. Az ilyen változatos kihívások hosszabb ideig tartják fenn a tanulók motivációját, figyelmét, ezért a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló számára is igen előnyösek. Az alsó szakaszban célszerű rövidebb feladatokat tervezni az érintett tanulók számára, és több feladatváltással fenntartani, „frissíteni” figyelmüket.

A frontális, hosszan egy feladatra koncentráló, esetleg hosszú füzetmunkát igénylő órafelépítés a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló számára olyan megfeszített koncentrációt kíván, hogy ezt lehetőség szerint kerüljük az alsó tagozaton.

Ha mégis előfordul, érdemes az óra közben legalább ötperces „kilélegzést” biztosítani. Pl. kíváncsi a terem egy nyugalmasabb sarkában fenntartani egy állandó helyet a rövid pihenő beiktatására vagy egy rövid udvari, folyosói mozgás lehetőségét megadni a tanulók számára. Jó szolgálatot tehetnek a statikus feladatok közé beiktatott rövid, mozgást is igénylő készségfejlesztő modulok.

A preventív felzárkóztató készségfejlesztés mellett az ő tehetséggondozásuk már az alsó tagozaton megkezdődhet, ami a tanuló számára sikerélményt és egyben az önbizalom növekedését is biztosítja.

Ugyanakkor a feladatadásban a matematika terén is ügyelni kell a nyelvi akadálymentesítésre, főként a szöveges feladatok és a magyarázatok terén.

Az alapfokú képzés második szakaszának (5–8. osztály) feladatai

Törekedjünk a kognitív funkciók, kiemelten a deduktív, az induktív és a problémamegoldó gondolkodás és a nyelvi funkciók közös fejlesztésére, ez segíti az elvonatkoztatási folyamatot, a jelenségek mélyebb megértését.

Minden tantárgyban javasolt, hogy a szaktanár a gyógypedagógussal egyeztetve prioritásokat jelöljön ki az egyes témakörökön belül. Ehhez és a tanuló egyéni adottságaihoz illeszkedve válasszák meg a feldolgozás lehetséges útjait. Így néhány év alatt egy-egy tantárgy minden évfolyamán olyan feladatbankot dolgozhatnak ki, mely nemcsak a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő, hanem tipikus fejlődésű társaik számára is élménnyé teszi a tanulást.

Az egy-egy tantárgyban tehetséget mutató és a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló számára egyaránt előnyös lehet, ha rendszeres időközönként vagy egy-egy témában gyakorló tanulópárokat állítunk fel a felső tagozaton.

A szövegértés-szövegalkotás alapkompétencia fejlesztése a beszéd/nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanuló számára korántsem zárul le az alapfokú képzés alsó szakaszában.

A nyelvi/írott nyelvi feldolgozás mint eszköztudás fejlesztését a teljes általános iskolai szakaszban folytatni szükséges. Az egyes tantárgyaknak jellemzően saját szaknyelve, ezzel együtt önálló szó/fogalomkészlete és tipikus nyelvi fordulatai vannak. A nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló külön segítséget igényel a különböző tantárgyakban szükséges szaknyelvi feldolgozáshoz. Nem pusztán korrepetálásra van szüksége az egyes leckék megtanulásakor. Ebben fontos a szaktanár és a gyógypedagógus szoros együttműködése.

Külön figyelmet igényel a szövegalkotás és a helyesírási képesség gondozása. A nyelvfejlődési, ennek következtében törvényszerűen írott nyelvi zavarral küzdő tanulók helyesírása jelentősen elmarad tipikus fejlődésű társaikétól.

Az evidenciaalapú helyesírásban (ahogy mondjuk, úgy írjuk) is hátrányokkal küzdenek, akár még az 5-6. osztályban is. Esetükben általában a szóelemzés elve szerinti helyesírás megszilárdítása is a felső tagozat első felének feladata. Szövegalkotási, fogalmazási képességük is jelentős eltérést mutat. Társuló zavarok (pl. diszpraxia) esetén az írásmozgás és a kézírás alaki megformálása nem teszi lehetővé pl. az önálló tanulásra alkalmas jegyzetek készítését. Így már az 5-6. osztálytól elengedhetetlen a géppel írás, a klaviatúrahasználat és a digitális tananyag-feldolgozás (pl. felolvasó programok) használatának elsajátítása.

A beszédfejlődési zavarral küzdő tanuló számára a szóbeli feleletek, a nyelvi és írott nyelvi zavarral küzdő gyermek számára a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások egyaránt szorongást keltenek. A nyelvi zavar jellegzetessége, hogy a tanuló nehezen tudja verbális formába önteni az egyébként számára érthető gondolatokat, összefüggéseket is. Fontos tehát olyan alternatív számonkérési módok kidolgozása, melyek alkalmazásával meggyőződhetünk arról, hogy a tanuló hogyan, milyen mélységben érti az adott jelenségeket és összefüggéseket.

Számonkérésként megfelel montázs, képregény, animációs film (az érintett tanulók általában jó képességeket mutatnak a vizuális átlátásban), de akár idővonal, pókhálóra vagy kérdéssor készítése, esetleg dramatizálás is.

A megfelelő önértékelésre épülő önbizalom nagy erőt ad a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanulónak gyengeségei kompenzálására, tehetsége kibontakoztatására. Így az alapfokú oktatás második szakaszában kezdhetünk bele az egyéni tanulási és kompenzációs stratégiák tudatos felépítésébe.

Érdemes minél több feldolgozási és mnemotechnikai stratégiát megtanítani és gyakorolni a tanulóval, illetve vele együtt kiválasztani, hogy az egyéni képességeknek és az egyes tantárgyak jellegének milyen tanulási, feldolgozási technikák felelnek meg a legjobban.

Ennek gyakorlását nemcsak a rehabilitációs-rehabilitációs órakeretben, hanem „élesben”, a szakórákon is biztosítani szükséges. A középfokú tanulmányok megkezdéséig kell kialakítanunk az önálló tanulás minél szélesebb körű lehetőségét. Ide tartoznak a már említett digitális segédeszközök is.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztési területek

A differenciálás célja, hogy mindenki a saját tempójában, mégis a legeredményesebb fejlődést tudja elérni, teljesítve a személyre szabott követelményeket, fejlesztési célokat.

A differenciálás alapfeltétele a tanuló állapotának részletes megismerése, melyben a szakértői vélemény multidiszciplináris diagnózisa mellett a tanítók, szaktanárok pedagógiai megfigyeléseire is támaszkodunk.

A differenciálás különböző lehetőségei közül lehet választani: A nyelvi zavarral küzdő tanulók fejlesztésében szinte minden esetben szükséges a tartalom szerinti differenciálás (pl. instrukciók, szövegek egyszerűsítése). Szintén gyakori a folyamat szerinti differenciálás (pl. nyelvileg egyszerűbb vagy összetett feladat adása, a nyelvi feldolgozás vagy a gondolkodási műveletek különböző szintjei közötti differenciálás).

A differenciálás a tanulás szervezése során sokféle formában jelenhet meg:

- különböző módokon lehet segíteni az eltérő nyelvi képességekkel rendelkező tanulóknak (pl. az instrukció felolvasása, a kulcsszóra való rámutatás, önálló olvasás elvárása);
- különböző feladatok alkalmazhatók (mindenki a képességeinek megfelelő feladatot kapja ugyanabban a témában);
- ugyanazt a feladatot különböző tevékenységekkel lehet végrehajtani (az egyik csoport szövegből, a másik grafikonból, a harmadik egy filmből gyűjti be ugyanazokat az ismereteket);
- különböző szociális keretek között valósul meg a feladat (páros, csoportos, egyéni munkákkal is egyidejűleg);
- különböző információs csatornák felhasználásával valósítható meg a tanulás (vannak, akiknek a hallás utáni észlelés, vannak, akiknek a látott dolog mond többet);
- különböző célok tűzhetők ki (az egyik tanuló a legfontosabb adatokat, a másik az összefüggéseket, a harmadik a szerző szándékát emeli ki);
- különböző érdeklődés szerint adható az olvasnivaló szövege (hasonló nehézségű olvasmány, minden tanuló az érdeklődését követve választ);
- különböző értékelési formák alkalmazása lehetséges, vagy maguk a tanulók választanak;
- a tananyag feldolgozása egyik tanulónál a készségek, másiknál az ismeretek megszerzésére fókuszál;
- az egy-egy tanulóra fordított időben valósítható meg a differenciálás.

A legfontosabb, hogy a pedagógus tudatosan válasszon differenciálási formát minden feladathoz, a tanuló képességeihez és a feladat jellegéhez mérten megfelelően.

Értékelés (tanulási eredmény)

Elmondható, hogy a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók számára a verbális tanulási potenciált igénylő tantárgyakban differenciált tanulási eredmények kitűzése szükséges. Ezek közül a leginkább érintett a magyar nyelv és irodalom, valamint az idegen nyelv.

Ezek értékelése alól általában a szakértői bizottság véleménye alapján mentesítést is kapnak a tanulók.

A szakértői vélemény nyomán intézményigazgatói hatáskörben megszületik az értékelés alóli felmentés.

A gyógypedagógus feladata, hogy a tanulási teljesítmények (olvasás, szövegértés, helyesírás, esetleg matematika) és a nyelvi teljesítmények (fonológiai tudatosság, szókincs, grammatika stb.) terén az évenkénti kontrollméréseket elvégezve, azok mennyiségi és minőségi elemzésével evidenciaalapú fejlesztő diagnózist és fejlesztési tervet állítson fel, majd az eredményeket átbeszélve a pedagógussal a gyermek szükségleteinek és aktuális beszéd-/nyelvi fejlettségének megfelelően az új tanulási célok differenciált kijelölését támogassa.

A szöveges fejlesztő értékelés célja egyrészt az egyéni képességeknek és egyéni előrehaladásnak megfelelő differenciált értékelés, másrészt javaslatokat tartalmaz a továbbhaladásra és a fejlesztés további irányaira vonatkozóan.

A szöveges értékelés jellemzői:

- a konkrét területen elért teljesítményre vonatkozik, sosem minősíti azt, nem címkéz;
- az elért pozitív eredményeket és hiányosságokat egyaránt tárgyilagos formában írja le, nem minősíti azokat;
- viszonyít a kiindulóponthoz, az előző teljesítményhez mérten értékeli a fejlődést;
- mindig megjelöli a következő (proximális) fejlődési zónát, a gyermek számára is érthető formában konkrét javaslatokat tesz, és biztat a továbblépésre.

A fejlesztő értékelés kulcsszerepet tölt be a beszéd-/nyelvi zavart mutató tanuló önbizalmának, helyes önértékelésének felépítésében és fenntartásában.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

A beszéd-fogyatékos SNI tanuló a tanórák mellett a szakértői bizottság javaslatának megfelelő mértékben részt vesz egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs foglalkozásokon.

A foglalkozások megszervezésekor figyelembe kell venni a szakértői bizottság fejlesztési területekre, az ellátó gyógypedagógus szakirányára és tanuló képességstruktúrájára, viselkedési jellemzőire vonatkozó leírását.

A foglalkozások tartalmát a szakértői véleményben megjelölt területeken végzett vizsgálatok és az iskolai gyógypedagógus által végzett kiegészítő vizsgálatok, esetleg a pedagógus által végzett pedagógiai vizsgálatok alapján felállított egyéni fejlesztési terv határozza meg. A habilitációs-rehabilitációs ellátást végző logopédia szakos vagy szakirányos gyógypedagógus feladata, hogy összehangolja a gyermek képességeihez mérten a fejlesztési szükségleteket a tantárgyi célokkal, és erről rendszeresen konzultáljon a tanuló osztálytanítójával, szaktanáraival.

A habilitációs-rehabilitációs foglalkozások megvalósulhatnak osztálytermen belül és kívül, egyéni vagy kiscsoportos formában egyaránt.

Az együttműködő felek legalább negyedévente közösen tekintenek rá az egyéni fejlesztési terv megvalósulására, értékelik az elért eredményeket, szükség szerint módosítják a középtávú célokat.

A rátekintést mindkét fél a pedagógusok kötelező tanórával nem lekötött óraterhe erejéig végzi el.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmazza a tanuló erősségeit, nehézségeit, a vizsgálati evidenciákra támaszkodva megállapított közép- és rövid távú célokat, a hozzájuk vezető út lépéseit, a fejlesztőeszközöket és a fejlesztés helyszínét.

A fő fejlesztési területek a beszéd fogyatékos SNI tanulók számára a beszéd-/nyelvi képességek fejlesztése, a nyelvi készségekhez szorosan kötődő kognitív funkciók fejlesztése, valamint a tanulási teljesítmények fejlesztése, a reedukáció.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelése-oktatása

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló

Az autizmus spektrumzavarok (a szövegben az autizmus kifejezés mindig a teljes spektrumra utal) az idegrendszer igen korai, nagy valószínűséggel veleszületett ártalmának, illetve a genetikai, egyéb biológiai és környezeti tényezők együttes hatásának következményei. Az iskoláskor eléréséig – vagy tovább – kezeletlenül maradt fejlődési zavar és szélsőséges viselkedésformák fejlesztő célú ellátása a gyermek növekedésével egyre nehezebbé válhat, bár a nevelhetőség, taníthatóság időszaka belenyúlik a felnőttkorba, így sosem túl késő elkezdni a fejlesztést.

Az autizmus spektrumzavarok lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és a rugalmas viselkedésszervezés minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányossága, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmas viselkedésszervezés és -kivitelezés képességének minőségi sérülése, valamint az egyenetlen képességprofil.

Autizmus spektrumzavar minden értelmi szinten előfordul, jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett éppúgy, mint intellektuális képességzavarral (értelmi fogyatékossgal) együtt járva. A fejlődési zavar átlagos vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülésspecifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van.

Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya vagy megkésített fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. A nyelvhasználat színvonalától függetlenül az alapvető problémák közé tartozik, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, jelentőségének megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet. Az alapvető gondolkodási és viselkedési képességek spontán elsajátításához szükséges képességek hiánya jellemzően egész életen át megmarad, de a speciális intenzív terápiás és pedagógiai ellátás segítségével jelentős fejlődés érhető el. A hiányzó/sérült képességek okozta elsődleges és másodlagos

viselkedési tünetek a jól kompenzált állapotokban csaknem eltűnhetnek vagy változhatnak, és az élet különböző szakaszaiban különböző formákban jelentkezhetnek. Új helyzetben, váratlan események, körülmények hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett a tanulók autizmusának lehetséges súlyossága széles skálán szóródik. Az időben megkezdett sérülésspecifikus fejlesztés nagymértékben hozzájárulhat az állapot pozitív kimenetéhez.

1.1. A halmozottan sérült autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló

Az autizmus spektrumzavarok gyakran társulnak egyéb problémákkal, amelyek az ellátási szükségletet, taníthatóságot és a gyermek jövőjére vonatkozó előjelzéseket jelentősen befolyásolják.

Gyakori társuló állapotok:

- a) intellektuális képességszavar (értelmi fogyatékoság) mint a leggyakoribb társuló fejlődési zavar;
- b) beszéd-, érzékszervi, mozgás- vagy egyéb fogyatékoság;
- c) ADHD (figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar);
- d) epilepszia;
- e) alvási és étkezési nehézségek, zavarok;
- f) egyes pszichiátriai zavarok (pl. szorongás, depresszió);
- g) viselkedésproblémák (pl. agresszió, önbántalmazás, súlyos passzivitás).

A fejlesztésnél szem előtt kell tartani, hogy a tanítás lehetséges módszertanát illetően a tanuló autizmusa az elsődlegesen meghatározó tényező. Általában a szükségletek egyéni kombinációjához kell hangolni a járulékos zavar speciális szempontjait és az autizmus-specifikus pedagógiai módszereket.

1.2. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók pedagógiai szempontú jellemzése

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók – a tanítás, illetve a tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából – kiemelkedő jelentőségű tulajdonságai:

- a) A másik személy szándékának, érzéseinek, gondolatainak, szempontjainak (pl. az információátadás szándékának) meg nem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya.
- b) A szociális megerősítés jutalomértékének hiánya, vagy az ezzel kapcsolatos öröm későbbi, csak direkt tanítás útján való kialakulása, illetve a belső motiváltság gyengesége vagy hiánya. Sokszor nagyon kevés vagy szokatlan dolog okoz számukra örömet.
- c) A beszéd korlátozott megértése, még az életkornak megfelelő beszédprodukció mellett is, amit nehezítenek a beszéd érzelmi, társas aspektusaival kapcsolatos megértési nehézségek, mint pl. a hanghordozás.
- d) A beszéd vagy más kommunikációs eszköz spontán, funkcionális, rugalmas alkalmazásának eltérései, elmaradása.
- e) Egyenetlen képességprofil, pl. a szigetszerű ismeretek, képességek (pl. kiváló mechanikus emlékezet, matematikai vagy zenei képesség), jelentős elmaradás az önellátásban, szakadékszerű különbség a mechanikus és a személyes memória között.

- f) Hiányzó vagy korlátozott belátás, pl. a gyermek saját tudásával, az ismeret forrásával, módjával, a szubjektív jelentőséggel kapcsolatban.
- g) A változásokkal, újdonsággal kapcsolatos ellenállás, szorongás.
- h) A társas környezetben, felnőttekhez és gyermekekhez való szokatlan kapcsolódás, mely megnyilvánulhat a teljes visszahúzódtól, passzivitástól az erőteljes, túlzó ragaszkodásig, aktív, de bizarr kezdeményezésekig, vagy megnyilvánulhat az egysíkú, formális kapcsolatteremtésben.

1.2.1. Típusos erősségek, amelyekre építeni lehet a tanulás támogatása során

- a) Az egyénre szabott vizuális információ általában jól értelmezhető.
- b) Tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás.
- c) Jó mechanikus memória.
- d) Megfelelő környezetben, a gyermek érdeklődésének megfelelő témákban kiemelkedő koncentráció, kitartás, precizitás.
- e) Egyes, nem szociális tartalmú tantárgyi területeken – pl. szó szerinti tanulás, nem szöveges számtan, földrajz, zene – jó vagy akár kiemelkedő teljesítmény.

1.2.2. Típusos nehézségek és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a tanulás támogatása során

- a) Túlérzékenységre és/vagy fokozott ingerkeresésre utaló viselkedések (hallás, látás, szaglás, tapintás, ízlelés terén, vagy bármely érzékszervi modalitásban).
- b) A figyelem felkeltésével, irányíthatóságával, fenntarthatóságával és váltásával kapcsolatos gyakori nehézségek.
- c) Az utánzási képesség hiányosságai.
- d) Ingerfeldolgozási, vizuomotoros koordinációs problémák.
- e) Tér-idő értelmezés gyengesége, esetleg hiánya.
- f) Analízis (sorrendiség)-szintézis műveleteinek problémája.
- g) Ok-okozati összefüggések felismerésének problémája.
- h) A lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás deficitje.
- i) Az általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának sérülése.
- j) Felidézési problémák (pl. speciális szociális tartalmaknál és személyes élményeknél).
- k) Ismert tananyagban váratlan nehézség felmerülése szociális elem bevezetésével vagy új körülmények közötti alkalmazás során.
- l) A feladat céljának nem értése, a reális jövőre irányultság hiánya.
- m) A szimbolikus gondolkodás (pl. játék) fogyatékosága.
- n) Humor, irónia, metafora, képes beszéd félreértése, nem értése.
- o) A valóság téves értelmezése, felfogása.
- p) Realitás és fantázia összetévesztése.

- q) A szóbeli kérések, közlések félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többrészes utasítások esetén.
- r) Szó szerinti értelmezés.
- s) Képességek, ismeretek önálló, változatos alkalmazásának nehézsége.
- t) Gyermekközösségekben áldozattá, illetve bűnbakká válás, egyes esetekben szociálisan a helyzetnek nem megfelelő viszonyulás a kortársakhoz.
- u) Szabadidőben passzivitás, kudarcokból eredő viselkedésszorongások megjelenése.
- v) Félelmek, fóbiák, szorongás.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei, az aktív tanulás támogatása

- a) Az autizmus-specifikus nevelés-oktatás alapja a tanuló egyéni szükségleteinek megértése, figyelembe vétele.
- b) Az autizmus spektrumán komprehenzív, fejlődési-viselkedéses-oktatási és kognitív-viselkedéses megközelítést alkalmazó módszertanok egyénre szabott alkalmazása szükséges. A minden fejlődési területre kiterjedő komprehenzív megközelítés ötvözi a fejlődési és viselkedéses megközelítést. A fejlődési megközelítés a gyermek által már elért, vagy kialakulóban lévő, elérhető fejlődési szint egyéni felmérését követően a következő fejlődési szintet célozza, míg a viselkedéses megközelítés a korszerű tanuláselméleten alapszik. A viselkedéses megközelítés alapja a viselkedés funkcionális analízise, mely a viselkedést pontosan leírja, részletesen elemzi, és feltárja annak okait, mozgatórugóit. E mellett a viselkedéses megközelítés viselkedéses tanítási technikák, eljárások alkalmazását is jelenti. Néhány példa a viselkedéses tanítási technikákra: láncolás, formázás, a viselkedések megerősítése, modellezés. A kognitív-viselkedéses megközelítésen alapuló módszerek adaptív gondolkodási és viselkedési stratégiákat tanítanak.
- c) A szokatlan viselkedések, tünetek enyhülhetnek vagy felerősödhetnek, a tanulási teljesítmények javulhatnak vagy romolhatnak attól függően, hogy az oktatási környezet egyénre szabott adaptálása milyen minőségben valósul meg.
- d) A tanuló sérülésspecifikus támogatása a rehabilitációs-rehabilitációs órákon és az iskolai élet minden színterén, valamennyi tanórai és tanórán kívüli helyzetben megvalósul, mivel a szociális interakciók, a kommunikáció értését és használatát kívánó helyzetek átszövik az iskolai életet.
- e) Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulót fogadó köznevelési intézmény valamennyi közösségét (munkatársak, szülői közösség, kortárs közösség) informálni kell az autizmussal kapcsolatos alaptényekről és a támogatás alapvető stratégiáiról.
- f) Az iskolai élet minden területére ki kell terjeszteni a támogatás alapvető stratégiáit, módszereit (pl. egyénre szabott motivációs rendszer, strukturált környezet, vizuális környezeti támpontok, zavaró környezeti ingerekkel szembeni védelem, a beszédet kiegészítő vagy helyettesítő augmentatív-alternatív kommunikációs eszközök, pl. írott, képes vagy tárgyi szimbólumok).
- g) Az egyéni fejlesztési terv megvalósítása érdekében a tanuló nevelésében-oktatásában részt vevő valamennyi szakembernek tájékozottnak kell lennie annak tartalmáról. Az

egyéni fejlesztési terv megvalósulását az autizmus spektrum pedagógiája szakirányt végzett gyógypedagógus koordinálja a tanuló és a szülők folyamatos bevonásával.

- h) A családdal való folyamatos együttműködés a sikeresség egyik alapfeltétele. Célja a család terheinek csökkentése, a kölcsönös információnyújtás, a módszerek otthoni és intézményi alkalmazása közötti folyamatosság biztosítása, a tanultak általánosításának elősegítése.
- i) Törekedni kell arra, hogy a tanuló pozitív tapasztalatokat szerezzen a közösségekben való részvételről. Ennek érdekében alapelv a tanuló teljesítményének, erőfeszítésének értékelése, a rendszeres pozitív visszajelzések biztosítása.
- j) A nem vagy alig beszélő tanulók esetében biztosítani kell az egyénre szabott augmentatív-alternatív kommunikációs rendszer használatát. Az AAK alternatív kifejezés arra utal, hogy a hangzó beszéddel nem kommunikáló és/vagy kommunikációjában súlyosan akadályozott személy számára a hagyományos kifejezési módok (beszéd, írás) helyett más megoldásokat kell keresni, ami az egyszerű reflexektől a nyelvi szintű alkalmazásig terjedhet. Az augmentatív kommunikáció az érthető beszéd hiánya következtében súlyosan károsodott kommunikációs funkció átmeneti vagy tartós pótlására szolgáló kommunikációs rendszerek csoportja. Lényege, hogy a beszéd helyett a sajátos nevelési igényű tanuló nonverbális úton fejezi ki magát, felhasználva mindazt a lehetőséget, amelyet a hangjelzések, gesztusok, manuális rendszerek és/vagy a betűket, rajzokat, jelképeket, fotókat, tárgyakat stb. tartalmazó kommunikációs eszközök, valamint hangadó gépek (kommunikátorok) biztosítanak. Minden augmentatív kommunikációs rendszer több, egyénre szabott, térben és időben eltérő használhatóságú kommunikációs eszközből áll, amelyek tartalmazzák a kommunikációs hatékonyságot növelő valamennyi üzenethordozót, segédeszközt, stratégiát és technikát. Az augmentatív kommunikáció hatékony használata megteremti a társadalmi integrációt, az önkifejezést, az intellektuális, érzelmi és szociális fejlődés lehetőségeit.
- k) A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori életminőség, a szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése: ennek alapja a szociális-kommunikációs nehézségek, a viselkedésszervezés és a gondolkodás sérülésének speciális módszerekkel történő kompenzálása és a meglévő készségek fejlesztése.
- l) A tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja a tanultak egész életen át történő megfelelő alkalmazhatósága, különös tekintettel a következő területekre: önkiszolgálás és önellátás, spontán kommunikáció, tanulás, munkavégzés, szabadidő, társas kapcsolatok, közösségi élet, felnőttkorban funkcionális tantárgyi készségek (pl. pénzhasználat valódi élethelyzetben, menetrend elolvasása és értelmezése, az írás kommunikációs célú használata).
- m) A tanuló túlterheltségének elkerülése érdekében az információkat szűrni kell, mert a tipikusan fejlődő gyermek által spontán, ösztönösen elsajátított nagy mennyiségű információ és készség az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek számára nehéz tananyagot jelent.
- n) A hiányzó készségeket pótló, helyettesítő kompenzációs-habilitációs kezelés a fejlődési elmaradás, a másodlagos (pl. viselkedés-) problémák leküzdése érdekében. A fogyatékos készségek kompenzálása különös jelentőségű a tanulási, szociális és munkahelyzetekben való beilleszkedés és viselkedés elsajátításához.

- o) Az iskolai és a mindennapi gyakorlati életre felkészítő tananyag speciális módszerek segítségével történő elsajátítása szükséges.
- p) A jellegzetes gondolkodási nehézségek, rugalmatlanság miatt – a továbblépés előtt – külön kiemelt fejlesztési feladat az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása, az ismeretek folyamatos használata a fenntartás biztosítására, valamint a változatos problémamegoldási módszerek tanítása.
- q) A fejlesztési célokat a fenti szempontok alapján fontossági sorrendben kell értelmezni, és e szerint kell az egyéni fejlesztési tervekbe illeszteni.
- r) A tanulók fejlesztési céljai hierarchikus rendben helyezkednek el abból a szempontból, hogy mennyire szükségesek a gyermek szociális alkalmazkodása és önszabályozása kialakításához (az egyéni fejlettségének szintjén). A típusos egyenetlen fejlődés azt jelenti, hogy a hiányzó vagy elmaradó készségek spontán fejlődésére nem építhetünk: minden egyes hiányzó részfunkció, illetve korábbi fejlődési szakaszból hiányzó alapozó funkció fejlesztését be kell illesztenünk ebbe a hierarchiába. Pl. a veszélyeztető viselkedések kezelése más, elfogadható viselkedések kialakításával a célok hierarchikus rendjében így alakul:
 - az ön- (esetleg köz-) veszélyes viselkedések kezelése,
 - a családi életet akadályozó viselkedések kezelése,
 - a taníthatóság és a csoportba való beilleszkedés kialakítása,
 - az iskolán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása.

Speciális módszerek az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésében

- a) A nevelés, fejlesztés tervezése a mért szociális alkalmazkodás, fejlettségi kor, illetve a mért intelligenciaszint és a kommunikációs színvonal alapján történik, az egyenetlen képességprofil, valamint a tanulási képességek miatt egyénhez igazodó módon, a fejlődés erre alkalmas eszközzel való folyamatos követésével.
- b) A fejlesztésben, tanításban, a viselkedésproblémák megelőzésében és kezelésében alapvető a viselkedéses megközelítés és a kognitív viselkedésterápia módszereinek autizmusra adaptált alkalmazása. Iskoláskorban a többségi és a speciális oktatásban egyaránt hatékonyak a különböző viselkedéses stratégiák, mint pl. a láncolás, a modellnyújtás, a feladatanalízis módszere, a problémamegoldó stratégiák tanítása, promptolás, azaz megfelelő szintű segítő kulcsinger alkalmazása, szociális történetek, kortárs segítői programok és a videoalapú beavatkozási stratégiák.
- c) Szükség van az egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítására.
- d) A strukturált környezet alkalmazása bejósolhatóbbá, kiszámíthatóbbá, érthetőbbé és ezzel érzelmileg biztonságosabbá teszi a környező világot. A struktúra és a vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, vizuális időjelzők, folyamatokat megjelenítő vizuális algoritmusok) elősegítik az autizmussal élő gyermekek, tanulók autonómiáját és önállóságát, csökkentik a tanulók függőségét más személyektől, valamint lehetővé teszik a tevékenységrepertoár bővülését, a rugalmasabb alkalmazkodást, csökkentik a változásokkal szembeni ellenállást és szorongást.

- e) A szociális sérüléssel összefüggő tanítási nehézség miatt keresni kell az információ átadására a gyermek megértési szintjének megfelelő és szociális vonatkozásoktól leginkább független módszereket és médiumokat (pl. írott instrukciók, folyamatábra, számítógépes oktatás stb.).
- f) A tanítási helyzetek szociális vonatkozásainak elfogadása, illetve megértése fontos tanítási cél (pl. a csoportos, illetve „frontális” tanítási helyzetben való tanulás).

Tanulási környezet

A tanulási környezet szervezési feltételei

Az autizmus-specifikus nevelés-oktatás különböző szervezési keretek közt valósulhat meg:

- a) Speciális osztályban, csoportban, egyéni és kiscsoportos formában.
- b) Többségi iskolában integráltan, az integráció különböző szintjeinek, formáinak alkalmazásával:
 - ba) a tanuló teljes, funkcionális integrációban vesz részt, szükség esetén egyénre szabott segítséget kap;
 - bb) a tanuló részleges integrációban vesz részt, a többségi iskolában autizmus-specifikus egység működik, a tanuló egyéni képességei és szükségletei szerint kapcsolódik be a tanórákba;
 - bc) a tanuló speciális csoportba, osztályba jár, de rendszeresen különféle közösségi programokban vesz részt tipikusan fejlődő gyermekekkel (pl. tehetséggondozó programok, szakkörök, kirándulás, sport- és szabadidős tevékenységek);
 - bd) a tanuló fordított integrációban vesz részt, a speciális osztály, csoport rendszeresen fogad tipikusan fejlődő tanulókat különböző programok keretében (pl. szociális készségfejlesztő csoport, szakkör).

A tudatosan tervezett, és nem kényszermegoldásként alkalmazott integráció akkor indokolt, ha egyértelműen a gyermek javát szolgálja. Az integráció szükségességének és lehetőségének megítéléséhez az alábbi tényezők alapos mérlegelése szükséges, úgy, hogy a feltételek együttesen és perspektivikusan legyenek adottak:

Teljes, funkcionális integráció a következő feltételek megléte esetén javasolható: a tanuló részéről átlagos vagy átlag feletti intelligencia, enyhe fokú autisztikus fogyatékoság, jól kompenzált, minimális viselkedésproblémák.

- a) A családtagok részéről egyértelmű szándék a szakemberekkel való szoros együttműködésre és a gyermek intenzív támogatására.
- b) Az iskola részéről:
 - ba) a speciális módszertanban jártas pedagógus és asszisztens;
 - bb) jól előkészített, ütemezett egyéni fejlesztési terv;
 - bc) speciális eszközök, módszerek és környezet;
 - bd) együttműködés a családdal és/vagy a diáktalakkal;
 - be) a befogadó gyermekcsoport felkészítése a pozitív hozzáállásra, folyamatos támogatás;

bf) szakértői csoport, amely rendelkezésre áll a szülők felvilágosításában, a pedagógusoknak nyújtandó szakmai tanácsadásban, problémakezelésben, a fejlesztés irányának kijelölésében, követésében, a szakértői csoporttal való intenzív kapcsolattartás;

bg) az integrált gyermek legyen elégedett az iskolai élettel, fontos, hogy jól érezze magát.

A fenti feltételek mellett is szükséges az integráció fokozatos megkezdése, a szociális, kommunikációs és kognitív deficitek figyelembevétele, az egyénre szabott mérés, tervezés, fejlesztés, a tananyag szűrése (egyes tantárgyakból, tananyagrészekből felmentés), továbbá a fogyatékosságot kompenzáló alternatív eszközök, módszerek igénybevétele egyéni szükségletek szerint (pl. kézírás helyett gép használata, szóbeli felelet helyett írásbeli beszámoló vagy fordítva).

Speciális csoportsajátosságok bármely szervezési forma esetén:

A szükséges pedagóguslétszám függ a csoportlétszámtól, a csoporttagok közti hasonló szükségletektől, az egyéni fejlesztési szükséglettől és a viselkedésproblémák súlyosságától, gyakoriságától. A szükséges egyéni fejlesztés, a szakszerű integráció, illetve a súlyosan érintett tanulók minőségi ellátása csak megfelelő létszámú és képzettségű szakember jelenlétében biztosítható. Törekedni kell a csoport homogenitására.

Az egyéni fejlődési eltérések az általános értelmi, önállósági, beszédképességi szint, illetve a viselkedésproblémák jellege szerint további csoportbontást tehetnek szükségessé.

A tanulási környezet fizikai feltételei

Az autizmussal élő tanulók esetében a szenzoros ingerfeldolgozás sajátosságai miatt szükség lehet az egyén számára kevésbé megterhelő helyekre a tanteremben és egyéb iskolai helyszíneken (pl. állandó, saját hely a tanteremben, pihenőhely, paraván, fülvédő elérhetősége). Megfontolandó az étkezés és a szünet egyénre szabott megszervezése azokban az esetekben, amikor a társas és fizikai környezet túlterhelheti a tanulót.

A tanulóknak strukturált környezetre és személyre szabott vizuális környezeti támpontokra van szükségük, beleértve a szünetek és a szabadidő megszervezésének támogatását.

Szintén számítani kell az iskolán kívüli helyszíneken, programokon való részvétel nehezítettségére, így ezekre a helyzetekre is ki kell terjeszteni a specifikus módszerek és eszközök alkalmazását, valamint fel kell készíteni a tanulót a várható körülményekre, a viselkedéssel és teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokra.

A tanulási környezet társas feltételei

A tanulási környezet meghatározó eleme a pedagógusok kommunikációjának stílusa és tartalma:

- a) Az autizmussal élő tanulók gyakran szó szerint értik a beszédet, ezért fontos, hogy a pedagógus pontosan és konkrétan fogalmazza meg közlendőit.
- b) Kerülni kell a kétértelmű, szarkasztikus, ironikus megfogalmazásokat.
- c) A szokásosnál több időt szükséges hagyni a hallottak feldolgozására, mert az autizmus esetében a verbális információ feldolgozása gyakran lassabb a szokásosnál.
- d) Fontos, hogy az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók előzetes tájékoztatást kapjanak, ha változás következik be az órák sorrendjében, helyszínében, a tanár személyében, a

tanulókkal szemben támasztott követelményekben, mert ez jelentősen csökkentheti a változások okozta stresszt, és elősegíti az alkalmazkodást és elfogadást.

- e) Fontos, hogy a pedagógus hangsúlyozza: természetesnek tekinti a gyermekek közötti eltéréseket viselkedésben, teljesítményben, és rámutasson az autizmussal élő tanulók erősségeire, pozitív tulajdonságaira.
- f) Az autizmussal élő tanulók szociális naivitásuk, szokatlan társas viselkedésük miatt fokozottan kitettek az iskolai bántalmazásnak. A bántalmazás megelőzésére különösen nagy figyelmet kell fordítani.
- g) Integrációban az autizmus spektrum pedagógiája szakirányos gyógypedagógus feladata az intézményi közösségek informálása és folyamatos támogatása, a kortárs segítők felkészítése és a kortársakkal való együttműködésben rejlő egyéb lehetőségek kiaknázása, a habilitációs, rehabilitációs fejlesztés biztosítása, a családdal való folyamatos kapcsolattartás megszervezése, kooperációban a gyermek pedagógusaival.

A Nat alkalmazása az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók csoportja rendkívül változatos, de a központi sérülés azonos jellege miatt meghatározhatók közös szükségletek és egységes módszertani javaslatok. Esetükben számolni kell azzal, hogy a Nat kulcskompetenciáihoz rendelt tudások elsajátításához hosszabb időtartamot szükséges biztosítani, a szociális megértést kívánó attitűdök, képességek fejlődését pedig kognitív stratégiákkal kell támogatni.

A Nat nevelési céljai, tanulási területei esetükben is alkalmazhatók, a sérülés típusának megfelelő adaptációval. A Nat szakaszaihoz rendelt tanulási célok elérésére szükség esetén hosszabb időtartamot kell biztosítani, egyes, az alábbiakban részletezett tartalmak hangsúlyosabban jelennek meg. A többlettartalmakat, mint az önismeretet, társas viselkedést, a spontán, funkcionális kommunikációt, egészségnevelést és munkakészségeket speciális rehabilitációs tantárgyként javasolt tanítani. A kerettantervek adaptálása szempontjából az autizmus súlyosságát, a szociális adaptáció szintjét, az intelligenciát és a nyelvi képességeket egyaránt figyelembe kell venni.

Mivel az autizmus spektrumzavar az értelmi képességek bármely szintjén jelen lehet, a többségi iskolák kerettantervét, valamint az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára és a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettantervet egyaránt adaptálni szükséges autizmusra.

Az adaptáció szükségessége a tanulási célokkal kapcsolatos elvárásokra is vonatkozik. Az autizmussal, valamint az autizmussal és intellektuális képességzavarral is diagnosztizált tanulóktól nem várható el az autizmusban nem érintett kortársakkal azonos teljesítmény.

A tananyagot mennyiségi és minőségi szempontból módosítani és redukálni kell a tanulók speciális szükségletei szerint. Az egyes tanítási területekre vonatkozó sajátos eltéréseket a helyi tantervben és az egyéni fejlesztési tervekben kell rögzíteni. A tananyag elsajátításához speciális módszerek és eszközök használata szükséges.

A tanulókat egyéni szükségleteiknek megfelelően mentesíteni kell a tananyagrészek vagy tantárgyak minősítése és értékelése alól.

A kulcskompetenciák fejlesztése

Alapkompetenciák

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók esetében az alapkompétenciák fejlesztésekor is igen nagy egyéni eltérésekkel kell számolni, nem csupán a tipikus kortársakhoz képest, hanem a célcsoporton belül is.

Az alapkompétenciák megszerzése és megszilárdulása jellemzően tágabb időkeretben valósul meg, mint a tipikus kortársak esetében. Az alapkompétenciák fejlesztése is az egyéni felmérésen alapuló egyéni fejlesztési terv szerint történik.

A beszéd, olvasás, írás, szövegalkotás, mennyiségekkel, számokkal, idővel kapcsolatos ismeretek elsajátítása gyakran mechanikus, ezért feltétlenül szükséges a megszerzett ismereteket valós élethelyzetekben alkalmazni. Az írott és beszélt nyelv funkcionális használatának elsajátítása kulcsfontosságú, annak spontán fejlődése nem elvárható.

A szociális kommunikáció és a rugalmas gondolkodás minőségi sérülése akadályozza a nyelv és beszéd rugalmas, funkcionális használatát, az absztrakt szimbólumok rugalmas kezelését. A pozitív attitűd kialakításához sikerélményt nyújtó, egyénre szabott tanulási helyzetek kialakítása szükséges.

A tanulás kompetenciái

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók esetében minden esetben egyénileg azonosítjuk a hatékony és önálló tanuláshoz szükséges feltételek meglétét, majd a felmérés alapján egyéni fejlesztési célokat tűzünk ki. A szükséges feltételek közül a sérülés természete miatt általában számolni kell a gyenge vagy sérült motivációval, az énkép, önismeret hiányával, töredékességével. A tanulás tanítása során alapvető fontosságú arra alapozni, hogy a tanuló mely ismeretek, tudások, képességek birtokában van, illetve milyen kialakulóban lévő készségekre építhetünk. Az önállóság elősegítésének egyik fontos módszertani eszköze az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítése, kiegészítése egyénre szabott vizuális környezeti támpontokkal. Az informatikai eszközök egyénre szabott alkalmazása ugyancsak elősegíti a fejlődést.

A Nat által meghatározott ismeretek e területen is az egyéni képességektől függően sajátíthatók el. A munkavállaláshoz szükséges képességek fejlesztése prioritást kap az érintett tanulók iskolai nevelése-oktatása során. Az autizmussal élő tanulók között lehetnek olyan, az autizmus mellett értelmi fogyatékossgal is küzdő gyermekek, akik nem vagy kortársaiknál jóval később sajátítják el az írást, olvasást, számolást, ill. az IKT-eszközök használatát. Az értelmi és nyelvi képességektől függetlenül hiányozhatnak a hatékony és önálló tanulás egyes feltételei: a tartós, irányítható figyelem, a motiváció, a tanulás céljának, jelentőségének megértése. Hiányozhatnak a csoportos helyzetben való tanulás kognitív és viselkedési feltételei, ezért szükség lehet az új ismeretek egyéni helyzetben való tanítására. A tanulás iránti pozitív attitűd gyakran csak a saját érdeklődési kör esetében jelenik meg, egyébként számolnunk kell az újdonságokkal szembeni ellenállással.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

A fejlesztés fő célterülete a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Az alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkciók megértésének sérülése. Minden autisztikus gyermeknél – függetlenül verbális képességeik színvonalától – elsődleges cél az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. A cél eléréséhez szükség lehet alternatív kommunikációs eszközrendszerek alkalmazására.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek esetében a kommunikációs képességek fejlődése és a nyelvelsajátítás folyamata minőségileg eltér a tipikusan fejlődő kortársakétól. A fejlődési zavar kihat a szókincs, jelentés, nyelvtan és nyelvi funkciók elsajátítására, rugalmas alkalmazására. Hiányozhatnak vagy sérülhetnek azok a képességek, melyek lehetővé teszik a helyzetnek megfelelő személyközi kommunikációt és a nyelvi úton történő ismeretszerzést. Különösen nehezített az élő nyelv és szociális közvetítés útján való tanulás. A kommunikációs képességek sérülése és a kompenzáció lehetősége egyénenként mérendő fel, a fejlődési zavar spektrum jellege, az egyéni képességek és tünetek nagyfokú változatossága miatt.

A digitális kompetenciák

Az IKT-eszközök lehetőséget nyújtanak az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítésére, a kölcsönös kommunikáció segítésére, az önálló ismeretszerzésre. A későbbi munkavállalás szempontjából is szerepe lehet az informatikának, mivel számos tanuló mutat érdeklődést e terület iránt.

Az IKT alkalmazása egyedülálló lehetőséget jelent az autizmussal élő tanulók számára, a kommunikációs akadálymentesítés, a tanulás és későbbi munkalehetőségek tekintetében egyaránt, sokan közülük pedig kifejezetten tehetségesek az IKT alkalmazásában. Az érintett tanulók esetében azonban kiemelten fontos a lehetséges veszélyek megelőzése. Fokozottan veszélyeztetettek azzal kapcsolatban, hogy függővé váljanak a számítógép és az internet használata során. Szociális-kommunikációs sérülésük miatt nehézséget jelenthet számukra az IKT interaktív használattal összefüggő veszélyeinek felismerése, elkerülése, valamint a rendelkezésre álló információk közötti kritikus válogatás.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A kvantitatív és kvalitatív adatok összegyűjtése, rendszerezése, az információk különböző logikai eljárásokkal történő átalakítása, értelmezése és elemzése az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók erőssége lehet. Nehézséget jelenthet ugyanakkor az adatok értelmezése, a rugalmas problémamegoldás és az információk alkalmazása a mindennapi életben.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A személyes és társas kompetenciák explicit tanítása az autizmusspecifikus fejlesztés kulcsterülete. A sikerélményeket biztosító, a tanuló érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában.

Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, a szociális normáknak a direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. Elsődleges az érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása.

A helyes étkezési, alvási, önápolási szokások, a rendszeres mozgás iránti igény kialakítása szintén prioritást kap az egyéni fejlesztési tervben.

A saját testtel, szexualitással, nemiséggel és emberi kapcsolatokkal összefüggő ismeretek, viselkedési normák direkt tanítása ugyancsak prioritást kell hogy élvezzen, mivel a szociális megértés sérülése e területet speciálisan nehezíti.

Előtérbe kerül az önismeret és a közvetlen szociális környezet megismerése, a társas viselkedés szabályainak direkt tanítása, ismerete, betartása. A történelmi időszemléletet, képzelőerőt, valamint az elvont, szociális jelentést hordozó fogalmak megértését kívánó tartalmak elsajátítása általában nehézséget jelent.

A szociális és állampolgári kompetencia körébe tartozó ismeretek, képességek és attitűdök teljes körű elsajátítása mélyebb szociális megértést feltételez. Mivel az autizmus spektrumzavarok lényegi jellemzője a szociális megértés sérülése, az érintett tanulók esetében elsősorban a tények, ismeretek, együttélési szabályok elsajátítása kap prioritást.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat által meghatározott ismeret, készség és attitűd az egyéni képességektől függően sajátítható el. A művészetek sokoldalúan segíthetik az autizmus-specifikus egyéni fejlesztést. A művészeti tevékenységek a szabadidő tartalmas eltöltésében is jelentős szerepet játszanak. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók között lehetnek kiemelkedő zenei, rajz- vagy egyéb művészi tehetséggel bíró gyermekek.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Az autizmusban azonosított kognitív sérülések jellege miatt (végrehajtó működések zavara, naiv tudatelméleti sérülés) e kompetencia fejlesztésekor általában sokféle képesség, készség célzott, egyénre szabott, intenzív fejlesztésére van szükség. A szükséges képességek többsége (pl. tervezés, szervezés, irányítás, hatékony kommunikáció, csapatmunka, kreativitás) az autizmussal élő tanulók esetében sérült, illetve hiányozhat.

A Nat által meghatározott ismeretek, képességek, attitűdök az egyéni képességektől függően sajátíthatók el. A képességek terén a típusos nehézségek mellett szintén nagy egyéni különbségek mutatkoznak az autizmus spektrumán. A felnőttkori munkavállalásra való felkészítés, az egyén erősségeihez illeszkedő foglalkozások körének meghatározása prioritást kap.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Magyar nyelv és irodalom

A tanulási területen a kommunikációs kompetencia valamennyi évfolyamon támogatást kap.

Egyes alsó tagozatos gyermekek nehezen tanulnak meg olvasni az autizmusban gyakori észlelési, érzékelési, figyelemmel és gondolkodási műveletekkel kapcsolatos problémák miatt. Az értő olvasás kialakulását nehezítheti az olvasottak szó szerinti értelmezése.

Sok gyermek számára érthetetlen és értelmetlen az önálló jelentéssel nem bíró betűk és szótagok olvasása és hangoztatása, számukra előnyt jelent a globális előprogramot tartalmazó olvasástanítási módszer alkalmazása. Az olvasás tanulása-tanítása során fontos a mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez kapcsolódó szövegeket alkalmazni.

Típusos nehézség a hallott és olvasott szövegek lassabb feldolgozása, a szövegértés gyengesége az adott életkori csoportban elvárthoz képest, különösen abban az esetben, ha a szöveg mások érzelmi és kognitív perspektívájának felvételét, gyors, rugalmas szempontváltást igényel, vagy elvont, szociális megértést tartalmazó fogalmakat tartalmaz.

Az írás okozhat technikai értelemben vett nehézséget, e mellett a nyelvi-kommunikációs problémák is tükröződnek az írott nyelv alkalmazásakor.

Sok autizmussal élő tanuló ír túlságosan lassan, jellemző lehet a grafomotoros ügyetlenség.

A tantárgyak, tananyagok elsajátításával kapcsolatos erősségek és nehézségek egyénenként nagyon eltérők, ezért a módosításokat, illetve az elvárásokat minden esetben egyénre kell szabni. Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre, illetve a kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére, folyóírás helyett a nyomtatott nagybetűvel való írás jóváhagyására.

Matematika

A matematika területén az autizmus spektrum változatossága miatt igen nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes autizmussal élő tanulók kiemelkedő tehetséget mutathatnak, míg mások súlyos nehézségekkel küzdenek.

Típusos nehézségek a matematikatanulás területén: a tanultak mindennapi élethelyzetekben való rugalmas alkalmazása, a megszerzett ismeretek mozgósítása, kombinálása, kreatív alkalmazása új feladatoknál. A szöveges feladatok megoldása különösen nehéz lehet a jellegzetes szövegértési problémák miatt.

Kiemelt jelentőségű a megismerési képességek fejlesztése, az önellenőrzés tanítása, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése, a problémamegoldás menetének tanítása. Különös hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.

Egyéni mérlegelést követően szükség lehet az egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre. A geometria tananyagrészeknél a szerkesztési feladatok a grafomotoros gyengeség miatt extrém nehézséget jelenthetnek, ezért egyénenként megfontolandó e téren az értékelés, minősítés alóli felmentés.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A történelem és állampolgári ismeretek tanulása során az erősségek közé tartozhat a tények, adatok precíz elsajátítása. Nehézséget okozhat ugyanakkor a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak önálló felfedezése, a lényegkiemelés, a történelmi személyiségek indítékainak intuitív megértése, többszempontú elemzése. Az idővel kapcsolatos fogalmak alkalmazása, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat. Az időbeliséget és más absztrakt, társas megértést kívánó fogalmak megértését segítő vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése szükséges.

Erkölc és etika

Az erkölctan tanulása az autizmusban a társas megértés minőségi sérülése miatt kifejezetten nehezített. Számolni kell a társas együttműködés szabályainak merev, rugalmatlan értelmezésével és a különböző nézőpontok megértésének nehézségével. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek, nézőpontjának felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek kifejezésének tanítása. Az érintett tanulók esetében a társadalmi együttélés szabályait explicit módon szükséges tanítani.

Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományos ismeretek elsajátítása a tanulók erősségei közé tartozhat, ugyanakkor többlettámogatást igényelhet az ismeretek gyakorlati alkalmazása. Az autizmussal élő tanulók sajátos ismeretszerzési és gondolkodási nehézségei miatt általában nem számíthatunk a tanulók előzetes megfigyeléseire, élményeire, ezért a tanulás-tanítás

folyamatában és módszertanában a közvetlen, konkrét példákon, élményanyagon keresztüli tapasztalásra kell helyezni a hangsúlyt, valamint törekedni kell arra, hogy a tanuló olyan kontextusokban szerezzen ismereteket és tapasztalatokat, ahol azokat később használni fogja.

Idegen nyelv

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknál – hasonlóan az anyanyelvi kommunikáció esetében tapasztaltakhoz – hiányozhat az idegen nyelv rugalmas, a kommunikatív partnerhez alkalmazkodó használata, a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények valódi megértése és kifejezése, annak ellenére, hogy a nyelv mechanikus elsajátítása megtörténhet. Így esetükben különösen nagy hangsúlyt kap az idegen nyelv funkcionális használatának fejlesztése. Egyénenként mérlegelni kell, hogy a nyelvtanuláshoz szükséges alapvető készségek adottak-e.

A kommunikatív nyelvi kompetencia feltételei közül a lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismereteket a jó nyelvi és intellektuális képességű autizmussal élő tanulók képesek lehetnek elsajátítani. Nehézségek a szociokulturális és interkulturális készségek területén mutatkozhatnak.

Amennyiben az anyanyelvi kommunikáció területén markáns nehézségek jelentkeznek, felmerül a tantárgy vagy egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés szükségessége.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

Egyes esetekben az autizmus spektrumán érintett tanulók kiemelkedő tehetséget mutatnak a művészetekben. A tehetség többek között megnyilvánulhat kiváló zenei hallásban, a zenei művek interpretálásában, a vizuális alkotás bármely formájában. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása, illetve az adott területen meglévő érdeklődés és motiváció kiaknázása a társas kommunikáció fejlesztésében. Szintén nagy szerepe lehet a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben.

A művészeti nevelés területén ugyanakkor számolnunk kell az autizmussal gyakran együtt járó típusos nehézségekkel is: azon gyermekek, fiatalok számára, akik túlérzékenyek a hallási modalitásban, kifejezetten stresszes lehet az ének-zene órákon való részvétel.

A grafomotoros ügyetlenség, a nyitott, kreativitást és önálló döntéseket igénylő feladatok megoldásának nehézsége, valamint az absztrakt szimbólumokkal kapcsolatos nehézségek akadályozhatják a részvételt a vizuális alkotásban. Szintén nehézséget okozhat egyeseknél az idegenkedés bizonyos anyagok, eszközök megérintésétől, az azokkal való manipuláció elutasítása.

A művészeti nevelés során is igen fontos az egyéni képességeknek és szükségleteknek megfelelő differenciálás, a részvételre való biztatás, a sikerélmény biztosítása.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása a tanulók erőssége lehet. Többletfigyelmet és az elvárások egyénre szabott csökkentését a társakkal való közös feladatmegoldásban, illetve a tanultak rugalmas, mindennapi alkalmazásában igényelnek a tanulók. A digitális kompetenciák elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet kap az autizmus területén: a tantárgyi tartalmak elsajátítása digitális tananyagok beépítésével

támogatandó, kiküszöbölve ezzel a társas helyzetekben rejlő nehézségeket. Az egyénre szabott autizmus-specifikus támogatások IKT-eszközökön lehetnek hozzáférhetőek (pl. augmentatív-alternatív kommunikáció, a tevékenységszervezést és az adaptív viselkedést támogató vizuális algoritmusok). A társas és kommunikációs nehézségek leküzdésében szintén hasznosak a digitális technológia nyújtotta lehetőségek. A munkavállalás és az önálló életvitel megalapozása szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának. Ugyanakkor az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fokozottan veszélyeztetettek lehetnek: tevékenységrepertoárjuk és kapcsolataik beszűkülhetnek a túlzott eszközhasználat következtében. Társas naivitásuk megnehezíti az életkornak megfelelő felelős, biztonságos internethasználat kialakulását.

A technika és tervezés a kreativitásra és problémamegoldó gondolkodásra épít, melyek az autizmusban a típusos gyengeségek területei. Ugyanakkor a tantárgy előnye, hogy a komplex gyakorlati problémák megoldását cselekvés általi tanulás útján tapasztalhatják meg a tanulók, ami igen előnyös az autizmus spektrumzavarral küzdők számára. A tantárgy tartalmának elsajátítása és alkalmazása a felnőttkori önállóság szempontjából kiemelten fontos. Valamennyi évfolyamon és kerettantervi típusnál fontos, hogy a tanulók vizuális segítséget kapjanak a feladatok önálló, sikeres kivitelezése érdekében.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A testnevelés és egészségfejlesztés kiemelt szerepet játszik az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló fejlődése szempontjából. A rendszeres mozgás segít a stressz csökkentésében, a nagy- és finommozgások, a mozgáskoordináció fejlődésében, a testi tudatosság fejlődésében, az egészségmegőrzésben. A sportban elért teljesítmények, eredmények pozitív hatással vannak a tanuló önértékelésére, önbecsülésére. Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek mozgásfejlődése a tipikusan fejlődő kortársakéhoz képest jelentős elmaradást mutathat, ezért a teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokat egyénre kell szabni. Jellemző az adott életkorban elvártnál gyengébb mozgáskoordinációs képesség. A testnevelésórákon való részvételt nehezíthetik a szenzoros ingerekre adott szokatlan válaszok (pl. tornateremben, uszodában a zajok, fények, szagok lehetnek az egyén számára extrém módon túlterhelők). A társas megértéssel kapcsolatos típusos nehézségek nehezíthetik a csapatsportokban való részvételt. A testnevelésórákon való sikeres részvétel biztosításában nagy szerepe van az egyénre szabott vizuális segítségnek (pl. vizuális időmérő, az aktivitások sorrendjét és mennyiségét jelző algoritmusok).

Az iskolai fejlesztés szakaszai

Az alapfokú képzés első szakaszának (alsó tagozat: 1–4. évfolyam) feladatai

Óvoda–iskola átmenet

Az átmenetek az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek, tanulók számára különösen nehezek, számukra a változások, újdonságok megértése, elfogadása jelentős stresszt jelent. Az óvodából az iskolába való átmenet gondos előkészítést és a folyamatban részt vevő valamennyi szereplő szoros együttműködését kívánja meg. A folyamat tervezését-szervezését az autizmus spektrum pedagógiájában képzett gyógypedagógus végzi. A szülők bevonása és aktív részvétele nagyban elősegíti a zökkenőmentes átmenetet. Az óvodai és iskolai élet közötti eltéréseket, a várható újdonságokat, a napi rutin megváltozását a szülők is segítenek megérteni és elfogadni.

Hasznos egyénre szabott vizuális segítséget készíteni, mely tartalmazza azoknak a személyeknek, tevékenységeknek, elvárásoknak, tárgyaknak a listáját (fotókkal, rajzokkal illusztrálva), melyek nem változnak a tanulók életében, és azokat a személyeket, körülményeket, elvárásokat, melyek újak lesznek. A szülőknek fontos szerepük van a fogadó intézmény pontos informálásában a gyermek egyéni szükségleteiről.

Fontos, hogy az *óvoda* részletes tájékoztatást nyújtson az iskola számára a gyermekről a következő területeken:

- a) stressz megelőzésének és kezelésének stratégiái;
- b) szenzoros ingerekre adott reakció;
- c) szociális készségek, felnőttekkel és kortársakkal való együttműködés;
- d) érdeklődés és motiváció, tanulási stílus (beleértve az egyénre szabott jutalmazási rendszert);
- e) kommunikációértés és -használat (beleértve a használt AAK eszközt, ha van ilyen, és a használat módját);
- f) önkiszolgálás, önállóság (beleértve a szervezést-kivitelezést segítő vizuális stratégiákat, ha a gyermek használja azokat).

Az *iskolának* meg kell ismernie a gyermek egyéni szükségleteit, és fel kell készülnie a gyermek fogadására.

Amennyiben az intézmény még nem fogadott autizmus spektrumzavarral küzdő tanulót, szükséges a teljes iskolai közösség (fenntartó, kortársak, munkatársak, szülők) alapinformációkkal való ellátása. A gyermek egyéni szükségletei szerint adaptálni kell a fizikai környezetet és személyre szabottan biztosítani kell az autizmus-specifikus eszközök alkalmazását (pl. szenzoros védelem, napirend, egyénre szabott jutalmazási rendszer, kommunikációs eszköz). A gyermeket fogadó tanítókat segíteni kell az autizmus-specifikus szempontok megismerésében, alkalmazásában: a kommunikáció és beszédstílus adaptálása, vizuális stratégiák alkalmazása, stresszmegelőzés és -kezelés, a követelmények és feladatok egyéni differenciálása terén.

Az 1–4. évfolyam kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az 1–4. évfolyam, mint nevelési-oktatási szakasz, az iskolába lépő gyermek természetes kíváncsiságára és tanulás iránti vágyára épít, mely az autizmus spektrumán jellemzően sérült, ezért a célok és feladatok eléréséhez egyéni motivációs rendszer kialakítása szükséges. Egyes tanulóknál az automatizált alapkészségek eléréséhez tágabb időkeret biztosítása szükséges, pl. a sikeresen befejezett 1. évfolyam ismétlése.

Korai diagnózis esetén az autizmus-specifikus fejlesztés első szakasza egybeeshet a korai fejlesztés és az óvodai nevelés időszakával, de gyakran belenyúlik az alsó tagozat időszakába. Fő célja a habilitáció; a gyermek formális és informális felmérésének tapasztalataira alapozva egyénre szabott hosszú, közép- és rövid távú tervre épül.

Célja a gyermek/tanuló elemi beilleszkedési készségeinek, adaptív viselkedésének kialakítása. Ennek érdekében:

- a szociális/kommunikációs alapkészségek célzott fejlesztése;

- az autizmusból és a társuló fogyatékoságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása;
- az ismétlődő, sztereotip, helyzetnek nem megfelelő viselkedés kialakulásának megelőzése, illetve rendezése;
- a fogyatékoságspecifikus vizuális információhordozókkal segített környezet kialakítása, valamint az eszközök használatának elsajátítása, adaptív viselkedési formák, szokások kialakítása.

Fejlesztési területek:

a) Kommunikáció/szociális viselkedés

- Beszéd előtti, csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása.
- Szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása (pozitív megerősítéssel).
- Beszéd vagy – beszéd kialakulásának hiányában – augmentatív és alternatív eszközzel történő kommunikáció alkalmazásának tanítása.
- Tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása.
- Augmentatív és alternatív kommunikációs eszközök (nem kizárva pl. az írott nyelvet) használatának tanítása napi rutinokban, a gyermek életének valamennyi színterén.

b) Fejlődési funkcióelmaradások, önkiszolgálás

- Alapvető készségek kialakítása (étkezés, szobatisztaság, tisztálkodás, öltözködés).

c) Kognitív fejlesztés

- Elemi ismeretek, fogalmak.
- Elemi logikai műveletek és összefüggések tanítása.
- Szociális kognitív készségek fejlesztése.
- Egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között (pl. játék-, használati és taneszközök célszerű használata).
- Általánosítás képességének fejlesztése.
- Az elsajátított képességek önálló használatának tanítása.
- Az elsajátított képességek más összefüggésben való használata.
- Képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben stb.

d) Viselkedésproblémák kezelése

- Viselkedésproblémák megelőzése.
- Alternatív viselkedések kialakítása.

Az alapfokú képzés második szakaszának (felső tagozat: 5–8. évfolyam) feladatai

Átmenet az alsó és felső tagozat között

Az alsó tagozatból a felső tagozatba való átmenet típusos nehézségekkel jár az autizmussal élő tanulók számára. Egyszerre több területen is megelőzni, kezelni szükséges a változások okozta stresszt: új tanárok kommunikációs stílusához és elvárásaihoz kell alkalmazkodni, új

tantárgyak lépnek be, növekszik az önállósággal, szervezési készségekkel kapcsolatos követelmény.

Felső tagozaton a tantárgyi tartalom elvontabb, egyre több, nehezebb, kevésbé lehetséges a tevékenységbe ágyazott, közvetlen tapasztalaton alapuló tanulás.

Az autizmus spektrumán jellegzetesen gyengébb értő olvasás, a kommunikációs és nyelvi nehézségek és a grafomotoros gyengeség valamennyi belépő tantárgynál nehézséget okozhat.

A változások okozta stressz kezelésének nehézsége mellett megjelenhet a másság felismerése, megélése, a kortársakhoz való kapcsolódás nehézségének fokozódása.

Az átmenet támogatásának stratégiái:

- a) Az új tanárok felkészítése a tanuló fogadására.
- b) Kortárssegítő program működtetése.
- c) A tanuló felkészítése a változásokra a család bevonásával.
- d) Saját tanulási ütem és stílus jóváhagyása.
- e) Számítógép használatának engedélyezése kézírás helyett.
- f) Hosszabb időkeret biztosítása a feladatok megoldására.
- g) A tanulási feladatok strukturálása, pl. egyszerre egy probléma prezentálása.
- h) A képességeket meghaladó feladatok kerülése, sikerélmény biztosítása.

Az 5–8. évfolyam kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az adott nevelési-oktatási szakasz célja az elsajátított ismeretek bővítése és a változatos aktivitásokban való minél önállóbb részvétel iskolai, otthoni és egyéb iskolán kívüli környezetben.

Fejlesztési területek:

Az előző szakasz területei bővülnek az alábbiakkal:

- képességek szinten tartása az önállóság fejlesztésével;
- egészségmegőrzés, szexuális nevelés;
- a szociális-kommunikációs kompetencia fejlesztése, különös tekintettel a kortársakkal való kapcsolatteremtésre;
- énkép, önismeret fejlesztése;
- érzelmek megértésével és kifejezésével kapcsolatos tudás fejlesztése;
- spontán, funkcionális kommunikáció kiterjesztése;
- kognitív fejlesztés, különös tekintettel a problémamegoldó gondolkodásra;
- a mindennapi élettel kapcsolatos ismeretek bővítése;
- önellátás körének bővítése;
- munkára nevelés megalapozása.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A személyre szabott tanulás biztosítása, a tanuló fejlődését támogató multidiszciplináris team elérhetősége (szükség esetén gyermekpszichiáter, pszichológus, szociális szakember bevonása), az autizmus szempontú akadálymentesítés, az adaptált tananyag, a differenciált tanulásszervezési módok alkalmazása egyaránt szükséges az iskolai kudarc megelőzése és a tanuló fejlődésének biztosítása szempontjából.

Erősségek, tehetséggondozás

Az autizmus területén a tehetséggondozás gyakran ugyanolyan fontos feladat, mint a fogyatékosságból fakadó nehézségek kompenzálása. Az autizmussal élő tanulók egyes esetekben olyan képességeket mutathatnak, melyek valóban kiemelkedők. Gyakrabban azonban csak az általános fejlődési elmaradáshoz képest jobbak a képességek valamely területen. A fejlesztési elvekben foglaltaknak megfelelően nem törekedhetünk a kiemelkedő képességek egyoldalú fejlesztésére, hiszen ezzel önmagában nem segítenénk elő a felnőttkori adaptációt.

A pedagógusok általános feladata e téren sokrétű: meg kell próbálniuk a jó/kiemelkedő képességeket a későbbi sikeres adaptáció szolgálatába állítani, a speciális érdeklődést a gyermek, fiatal motiválására használni. Segíteniük kell abban is, hogy a családok megértsék az autizmus következményeként kialakult fejlődésmenet sajátosságait. Így érhető el, hogy a családok reális célokat tűzzenek ki a gyermek jövőjével kapcsolatban. Emellett fontos feladat a kiemelkedő képességek felismerése és gondozása. A tehetséggondozás folyamatában nagyon fontos meglátni a különlegest, a speciális adottságot a tehetséges gyermekben, bármilyen területen nyilvánul is az meg. Az egyénileg szervezett tehetséggondozással a kiemelkedő képességek fejleszthetők, és a felnőttkori munka, valamint az örömteli szabadidős tevékenységek alapjául szolgálhatnak.

Fejlesztendő területek

Szociális kommunikáció

Az autizmus spektrumán érintett tanulóknál minden esetben, az intézményrendszer bármely típusában szükséges a szociális-kommunikációs készségek direkt módszerekkel történő, explicit tanítása és a társas megértés fejlesztése. A tanítás céljait, módszereit és eszközrendszerét az egyéni felmérések alapján kell meghatározni és a tanítás eredményét folyamatosan monitorozni szükséges.

Önállóság és autonómia

Az autizmusra jellemző nehézségek kompenzálása érdekében prioritást kap az önállóság kialakulásának támogatása az élet minden területén, szoros együttműködésben a családdal. Az önállóság eléréséhez egyrészt a megfelelő, egyénre szabott sérülésspecifikus eszközrendszer biztosítása szükséges (pl. egyénre szabott vizuális algoritmusok), másrészt megfelelő tanulási helyzeteket kell biztosítani a tanuló számára.

Adaptív viselkedés támogatása

A tanulók számos olyan viselkedést, magatartásformát mutathatnak, melyet a környezet nemkívánatosnak minősít, tilt, esetleg csupán szociálisan furcsának tart. Ezen viselkedések között előfordulnak veszélyes, destruktív, agresszív vagy önkárosító megnyilvánulások, de ide sorolhatjuk a beilleszkedést nehezítő sztereotip viselkedéseket vagy a szélsőséges passzivitást is. A beilleszkedési nehézségeket eredményező viselkedések hátterében sokféle ok állhat.

Ezek közül a leggyakoribbak: kommunikációs nehézségek, fokozott érzékenység bizonyos környezeti ingerekkel szemben, a szociális megértés hiánya, változások megértésével, elfogadásával kapcsolatos nehézségek stb. A pedagógusok feladata, hogy a családdal egyetértésben rangsorolják a nem kívánatos viselkedéseket súlyosság és fontosság szempontjából, majd megoldási stratégiát dolgozzanak ki. Szükség esetén a folyamatba bevonandó pszichológus és pszichiáter is. A beilleszkedési, magatartási nehézségek és azok okai rendkívül változatosak az autizmusban, ezért egyéni felmérés és egyénre szabott stratégiák alkalmazása szükséges. A beavatkozás tervezése mindig a nemkívánatos viselkedés pontos meghatározásán és konkrét tartalmú, pontos jegyzőkönyvezésén alapul. Az alkalmazott stratégiák alapja a viselkedés- és kognitív terápia. A sikeres beavatkozás egyik feltétele, hogy adott viselkedés kezelése során a környezet egységes reakciókat adjon.

A leggyakrabban alkalmazott stratégiák:

- Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák tanítása.
- A problémás viselkedés megelőzése.
- A kívánatos viselkedések pozitív megerősítése.
- Új készség fejlesztése, megfelelő alternatív viselkedés tanítása.
- Hatékony kommunikációs stratégiák kialakítása.
- Kognitív-viselkedéses stratégiák (pl. képes, ill. írott forgatókönyvek a megfelelő viselkedés szervezéséhez).

Értékelés, célok, tanulási eredmény

A Nat-ban megjelölt célok elérésében az autizmus változatos spektrumának megfelelően igen nagy egyéni eltérések lehetnek. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulókra jellemző típusosan egyenetlen, ún. „csipkézett” képességprofil miatt egy tanulási területen belül is előfordulhatnak szélsőségesen eltérő teljesítmények. Az intuitív társas megértést és rugalmas gondolkodást kívánó célok elérése jóval hosszabb időt vehet igénybe a kortársakhoz képest, vagy módosítva érhetők el.

A tanulási eredmény értékelésénél elsősorban a tanuló önmagához mért fejlődését kell figyelembe venni, valamint azt, hogy a megszerzett tudást képes-e önállóan, rugalmasan, élethelyzetekben alkalmazni.

A mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál alapvetően módosul. A mérések elsősorban diagnosztikus jellegűek. Tájékoztatnak a gyermek állapotáról, mérik a fejlesztés, nevelés-oktatás eredményességét, meghatározzák annak további irányát.

Az érdemjegyekkel történő visszajelzés mellett javasolt egyénre szabott, szöveges fejlesztő értékelést alkalmazni.

A tanulók elért teljesítménye ritkán tudatos törekvés eredménye. A teljesítmény sokszor a természetes érének, a jól szervezett környezetnek, a tudatosan és lépésről lépésre megtervezett pedagógiai beavatkozásnak, a jól működő motivációs bázisnak köszönhető. Autizmuspecifikus probléma, hogy az értékelés-minősítés közösségi megegyezésen alapuló, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája a tanulók számára nem feltétlenül motiváló és információértékű. A konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés jól érthető, informatív, ezért

az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában.

A visszajelzés legyen pozitív tartalmú, továbbá fogalmazódjon meg a tanuló számára, hogy miként lehetne sikeresebb! Az értékelésnél és minősítésnél minden esetben az a legfontosabb szempont, hogy a tanuló önállóbbá vált-e, és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni a mindennapi életben. Ennek mérésére az informális pedagógiai felmérések különböző típusai szolgálnak.

Mivel az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni, javasolt, hogy autizmus diagnózis esetén a tanulók kapjanak felmentést a minősítés alól.

Állapotmegismerés – szakértői vélemény

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló iskolai ellátásának, habilitációs, rehabilitációs fejlesztésének alapja a szakértői vélemény.

A szakértői vélemény tartalmazza a vizsgálat célját, előzményeit, a diagnózist/diagnózisokat és a komplex szakértői vizsgálat eredményeit, megállapításait.

A szakértői véleményeken szereplő, az autizmus spektrumába tartozó diagnózisok a következők lehetnek: pervazív fejlődési zavar, gyermekkori autizmus, Asperger-szindróma, egyéb pervazív fejlődési zavar, másként nem meghatározott pervazív fejlődési zavar.

A szakértői vélemény javaslatot tartalmaz azzal kapcsolatban, hogy a tanuló együttnevelés vagy különnevelés keretében folytassa-e a tanulmányokat, valamint hogy tankötelezettségét iskolába járással vagy magántanulói jogviszony keretében teljesítse-e.

A szakértői vélemény kitér a szakemberszükségletre, a rehabilitációra vonatkozó időkeretre, valamint az egyéni mentesítésekre.

A szakértői vélemény tartalmazza továbbá a rehabilitációs javaslatot, mely általában a fejlesztés fő irányait, területeit jelöli ki hosszabb távra. Ezeket az irányokat a tanulót ellátó szakembereknek a részletes pedagógiai felmérést követően konkrét célokra kell bontaniuk.

Az egyéni fejlesztési tervet megalapozó legfontosabb felmérések autizmus spektrumzavar esetében a következők: intellektuális képességek felmérése, a kommunikáció, a nyelvi és beszédképességek felmérése, az adaptív funkciók felmérése, az egészségi állapot felmérése.

A szakértői véleményben meghatározott átfogó célokhoz, fejlesztendő területekhez a következő részterületek informális felmérése alapján tűzhetők ki konkrét, mérhető, operacionalizált célok:

- a motiváció lehetőségei,
- a szimbólumértés szintje,
- szenzoros reakciók,
- kommunikációértés és -használat, kommunikációs funkciók,
- szociális készségek,
- kognitív készségek,
- mozgás: finommotoros és nagymotoros készségek,

- szabadidős készségek (önálló és társas),
- önkiszolgálás, önállóság és rugalmasság a mindennapokban.

Az egyes részterületek felmérését a gyermek, tanuló ellátását végző intézményben a gyógypedagógus végzi, a szakvélemény ezekre általában nem tér ki. A szakvélemény szerinti ellátáshoz azonban szükség van a részletes pedagógiai felmérésre.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció és rehabilitáció céljai és feladatai az iskolai nevelés minden szakaszában folyamatosan jelen vannak, és elsősorban egyéni, kisebb részben kiscsoportos formában valósíthatók meg. Módszertanilag az autizmus-specifikus módszerek és eszközök alkalmazása mellett kognitív viselkedésterápia, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés, gyógytestnevelés alkalmazása szükséges. Tartalmilag a hiányzó készségek, a másodlagos fejlődési elmaradás, a másodlagos viselkedésproblémák és tünetek speciális módszerekkel való habilitációs és rehabilitációs célú kezelését soroljuk ide, a következő területeken:

- elemi szociális-kommunikációs készségek;
- viselkedésproblémák (dührohamok, auto- és heteroagresszió, sztereotip viselkedések stb.);
- figyelem, emlékezet, utánpótlás, problémamegoldó gondolkodás, énkép, önismeret;
- érzékszervek és testhasználat, nagy- és finommozgások, testtartás, izomhypotonia korrigálása;
- elmaradt pszichoszomatikus elemi funkciók;
- önkiszolgálás, önellátás;
- saját speciális segédeszközök mindennapi helyzetekben való rutinszerű használata;
- lakókörnyezetben való közlekedés, tájékozódás, élethelyzetek begyakorlása;
- szociális tapasztalatszerzés, társas kapcsolatok formáinak kialakítása;
- iskolában, munkahelyen munkavállalóként, illetve hivatalos helyen való viselkedés szabályainak elsajátítása;
- a halmozottan fogyatékos tanulók speciális ellátása.

Együttműködés a családdal és más partnerekkel

A családdal és más partnerekkel való szoros partneri együttműködés az autizmus-specifikus ellátás alapja. Fontos, hogy a családtagok és az ellátásban részt vevő szakemberek kölcsönösen informálják egymást a tanuló fejlődésével kapcsolatban, és támogassák egymást a közös célok elérésében. A szülők és családtagok nélkülözhetetlen információkkal szolgálnak az autista tanuló egyedi fejlődéséről, motivációjáról, kommunikációs és tanulási stílusáról, ezért a sikeres szakmai munka elképzelhetetlen a család bevonása nélkül. A szakembereknek tudatában kell lenniük, hogy a családtagok tartós stresszt élhetnek át, ezért különösen fontos irányukban az empátikus, támogató attitűd. Ideális esetben a tanuló fejlődésének támogatására team alakul, melyben helyet kap minden olyan családtag és szakember, aki szerepet játszik az egyéni fejlesztési célok elérésében, így természetesen tagja maga a tanuló is. A team lehetséges tagjai: a tanuló, a családtagok, a tanuló pedagógusai, utazó gyógypedagógus, utazó konduktor, (gyógy)pedagógiai asszisztens, az előző vagy következő

ellátó intézmény szakemberei, gyermekpszichiáter, pszichológus, esetenként szociális szakember. A szoros együttműködés a felső tagozatban és a középiskola évei alatt is szükséges, többek között azért, mert az autista tanulók gyakran kevésbé osztják meg környezetükkel élményeiket, tapasztalataikat, problémáikat. A szülők, családtagok számára kiemelkedően fontos, hogy folyamatosan információkat kapjanak a tanuló fejlődéséről, teljesítményéről. Kíváncsi, hogy a szakemberek kiemeljék a pozitív eredményeket az esetleg eltérő viselkedések és teljesítmények mellett, és segítsenek a reális jövőkép kialakításában. Az összehangolt nevelési célok, a következetes elvárások, a tanuló viselkedésének és teljesítményének közös értékelése nagymértékben hozzájárul a felnőttkorra való sikeres felkészüléshez.

A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásával összefüggő, a tanuló magatartásának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek

Azt a tanulót, aki képességeihez mérten

- ✓ példamutató magatartást tanúsít, vagy
- ✓ folyamatosan jó tanulmányi eredményt ér el, vagy
- ✓ az osztály, illetve az iskola érdekében közösségi munkát végez, vagy
- ✓ iskolai, illetve iskolán kívüli tanulmányi, sport, kulturális stb. versenyeken, vetélkedőkön vagy előadásokon, bemutatókon vesz részt, vagy
- ✓ bármely más módon hozzájárul az iskola jó hírnevének megőrzéséhez és növeléséhez az iskola jutalomban részesíti.

Az iskolai jutalmazás formái:

a) Az iskolában tanév közben elismerésként dicsérek adhatók:

- szaktanári dicséret
- napközis/tanulószobai nevelői dicséret
- osztályfőnöki dicséret
- az igazgatói dicséret
- nevelőtestületi dicséret

b) Az egész évben példamutató magatartást tanúsító és kiemelkedő munkát végzett tanulók a tanév végén

- szaktárgyi teljesítményért
- példamutató magatartásért
- kiemelkedő szorgalomért
- példamutató magatartásért és kiemelkedő szorgalomért dicséretben részesíthetők.

A dicséretet a tanuló bizonyítványába be kell vezetni.

c) Az egyes tanévek végén kitűnő eredményt elért tanulók oklevelet és könyvjutalmat kapnak, melyet a tanévzáró ünnepségen az iskola közössége előtt vehetnek át.

d) A nyolc tanéven át kitűnő eredményt elért tanulók „A Dr. Jósza István Általános Iskola Kiváló Tanulója” elismerő oklevelet kapnak, melyet a ballagási ünnepségen az iskola közössége előtt vehetnek át.

e) Az iskolai szintű versenyek első három helyezettjei oklevelet és könyvjutalmat kapnak, melyet az iskola közössége előtt vehetnek át.

f) Az iskolán kívüli versenyeken, vetélkedőkön, illetve előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók igazgatói dicséretben és könyvjutalomban részesülnek.

g) A kiemelkedő eredménnyel végzett együttes munkát, az egységes helytállást tanúsító tanulói közösséget csoportos dicséretben és jutalomban lehet részesíteni.

A dicséretet írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására hozni.

Azt a tanulót, aki

- tanulmányi kötelezettségeit folyamatosan nem teljesíti, vagy
- a házirend előírásait megszegi, vagy
- igazolatlanul mulaszt, vagy
- bármely módon árt az iskola jó hírnevének

fegyelmező intézkedésben kell részesíteni.

Az iskolai fegyelmező intézkedések formái:

- szaktanári figyelmeztetés;
- napközis/tanulószobai/ügyeletes nevelői figyelmeztetés;
- osztályfőnöki figyelmeztetés;
- osztályfőnöki megrovás;
- az igazgatói figyelmeztetés;
- az igazgatói megrovás;
- kártérítési kötelezettség.

A fegyelmi intézkedések kiszabásánál a fokozatosság elve érvényesül, amelytől indokolt esetben - a vétség súlyára való tekintettel el lehet térni. A fegyelmező intézkedéseket az osztálynaplóba záradék alapján be kell írni, és azt a szülő tudomására kell hozni a tanuló tájékoztató füzetébe történő bejegyzéssel.

A fegyelmező intézkedéseket és kártérítési kötelezettséget együttesen is lehet alkalmazni.

Fegyelmi büntetések:

- megrovás,
- szigorú megrovás,
- meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása,
- áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába,
- kizárás az iskolából.

Tíz év alatti tanulóval szemben fegyelmi eljárás nem indítható. Tanköteles tanulóval szemben kizárás az iskolából fegyelmi büntetés pedig csak rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén alkalmazható.

Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje

A tanuló írásbeli beszámoltatásának formái:

- témazáró dolgozat: egy teljes tantervi téma számonkérésére szolgáló, egy tanórát kitöltő, az ismeretek felidézését és alkalmazását egyaránt megkövetelő írásbeli számonkérési forma, a témazáró dolgozatban szereplő feladattípusok arányai megfelelnek a tananyag és a tantervi követelmények belső arányainak;
- egyéb dolgozat - írásbeli felelet -: egy tantervi téma valamely részének számonkérésére szolgáló, legfeljebb egy tanórát kitöltő írásbeli számonkérési forma, amelyben az ismeretek felidézése az alkalmazástól függetlenül vagy azzal együtt is számon kérhető.
- felmérő dolgozatot a készség tantárgyak kivételével a tanév elején az ismétlést követően, év végén az összefoglalást követően íratja meg a szaktanár;

Az írásbeli beszámoltatás rendje és korlátai:

- témazáró és felmérő dolgozat íratását a szaktanár legkésőbb egy héttel a dolgozatírás előtt bejelenti, a dolgozatot két héten belül kijavítja, egy tanítási napon kettőnél több témazáró dolgozatot nem íratunk;
- egyéb dolgozat íratását a szaktanár legkésőbb az előző tanítási órán bejelenti, a dolgozatot két héten belül kijavítja;
- a szaktanár egy tantárgyból nem írat újabb dolgozatot mindaddig, amíg az előző dolgozatot kijavítva ki nem adta a tanulóknak.

Az írásbeli beszámolóra adható összes pontszám százalékában megadott ponthatárok a következők:

- a) **jeles (5):** nyolcvanhat százaléktól;
- b) **jó (4):** hetvenegy százaléktól;
- c) **közepes (3):** negyvenkilenc százaléktól;
- d) **elégséges (2):** huszonhat százaléktól;
- d) **elégségtelen (1):** huszonöt százalék alatt.

Sajátos nevelési igényű tanulók esetében:

- a) **jeles (5):** nyolcvanegy százaléktól;
- b) **jó (4):** hatvanöt százaléktól;
- c) **közepes (3):** negyvenöt százaléktól;
- d) **elégséges (2):** huszonegy százaléktól;
- d) **elégségtelen (1):** húsz százalék alatt.

Ha a szaktanár az e fejezetben meghatározott ponthatárok alkalmazása során szükségesnek látja, az adott osztályban, csoportban az egyes ponthatárokat legfeljebb öt százalékkal - a tanulók javára - módosíthatja.

A szaktanár a témazáró dolgozatokra kapott érdemjegyeket a félévi és a tanév végi osztályzatok megállapításakor egyszeres súllyal veheti figyelembe.

A tanuló szóbeli beszámoltatásának formája a szóbeli felelet:

- egy tantervi téma számonkérésére szolgáló, legfeljebb 10 percet kitöltő szóbeli számonkérési forma, amelyben az ismeretek felidézése az alkalmazástól függetlenül vagy azzal együtt is számon kérhető,
- értékelése, minősítése az írásbeli beszámoló esetében alkalmazott módon történik.

Az otthoni, a napközis, a tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok a tanórán feldolgozott ismeretek elsajátítását, alkalmazásuk gyakorlását, az írásbeli és szóbeli beszámoltatások előkészítését szolgálják.

- Az írásbeli házi feladatok elkészítése kötelező a tanulók számára. A szaktanárok az írásbeli házi feladatokat ellenőrzik, a hibás megoldásokat kijavítják. Pedagógusaink törekszenek arra, hogy a tanulókat az írásbeli házi feladatok rendszeres elkészítésére ösztönözzék. Pénteki tanórán hétfői tanórára kötelező írásbeli házi feladatot nem kaphat a tanuló.
- Az otthoni felkészüléshez előírt szóbeli feladatok elvégzése kötelező, kivéve, ha a szaktanár a feladatot kifejezetten szorgalmi házi feladatként adja ki. A kötelező szóbeli feladatból a szaktanár a tanulót a következő tanórán beszámoltathatja, teljesítményét értékelheti és érdemjeggyel minősítheti.
- Az otthoni felkészüléshez kötelezően előírt szóbeli feladatok kiadásának rendje és korlátai a következők:

a) a kötelező szóbeli házi feladatot a szaktanár a tanórán adja ki;

b) a kiadott feladatot a szaktanár a kiadását követő tanórán kérheti számon.

Ha a kötelező szóbeli házi feladat számonkérésekor az előző pontban felsorolt feltételek valamelyike nem teljesül vagy a tanuló az előző tanóráról igazoltan hiányzott, akkor a tanuló kérésére az értékelésnél, minősítésnél a kapott érdemjegyet nem vesszük figyelembe.

Az otthoni írásbeli házi feladat kiadásának korlátai

- ❖ A tanulókat egyéni választásuk, kérésük alapján szorgalmi feladattal segítheti a pedagógus, számukra szorgalmi feladatot javasolható.
- ❖ Az otthoni tanulási idő (írásbeli és szóbeli feladatok elvégzésének együttes ideje) maximum 20-30 percet vehet igénybe egy-egy tantárgyból.
- ❖ A napi felkészülés otthoni (napközis, tanulószoba) ideje nem lehet több 1,5 óránál.

Sajátos pedagógiai módszerek, projektoktatás

A tanórai és tanórán kívüli tevékenységek során sajátos pedagógiai módszereket alkalmazunk.

Ezek a következők lehetnek:

- csoportmunka, páros munka, egyéni munka, egyénre szabott munka
- anyaggyűjtés a témához
- kompetencia alapú oktatás
- IKT eszközök használata (digitális fényképező, számítógép, tanulói laptop, CD lejátszó, interaktív tábla)
- kooperatív tanulás
- drámapedagógiai eszközök
- tevékenységközpontú tanulás - játék, vita
- differenciált foglalkozás
- fejlesztő értékelés

Projektoktatás:

A projekt közösen végzett tevékenységek sorozata. Középpontjában egy gyakorlati jellegű probléma áll, melyet a diákok és tanárok közösen, több szempont szerint elemezve, komplex módon dolgoznak fel. A projektmódszer legfontosabb értéke maga a munkafolyamat. Az egyéni munka mellett megjelenik a csoportos tevékenység, az együttműködés (kooperativitás). Mindenki saját képességei, egyéni tapasztalatai alapján járul hozzá a csoport munkájához. A munkafolyamat eredménye a produktum, amely lehet:

- tárgy, játék, társasjáték,
- modell (minta a valóság tanulmányozásához, terv, pl. szabásminta stb.),
- makett (gép, eszköz, kicsinyített alkotás),
- előadás, színdarab, magnófelvétel, videofelvétel, fénykép,
- írásmű, művészeti alkotás, kiállítás, összetett alkotások,
- bemutató, tábló, diagram, elméleti megoldás,
- rendezvény, ünnepély,
- egyéb.

A módszer a tanulók érdeklődésére, szükségleteire és a közös tevékenységre épít. Egyik fő jellegzetessége a résztvevők nagyfokú szabadsága, önállósága. A projektmódszer alkalmazásával kilépünk a hagyományos időbeosztásból és a tantárgyi keretektől. Az ismeretszerzés a különböző tevékenységek során, alkotó módon történik. Nem a pedagógus adja át az ismereteket, hanem a tanulók szerzik meg azokat a tevékenységek során. Tanítás, ismeretátadás, ismeret-felhalmozás helyett a tanulás, az ismeretszerzés, és a képességfejlesztés kerül előtérbe. A projekt megvalósítása során a hangsúly az együttes munkálkodáson, egymás segítésén, elfogadásán, a kommunikációs készségek, technikák elsajátításán van. Ha ez valóban sikerül, akkor érvényesülhet a projekt didaktikai hármas alapelve: átélés – ismeretszerzés – megértés. Ez a módszer elősegíti, hogy tanulóink értékteremtő munkát végezzenek közösen, emellett az önálló ismeretszerzést is biztosítja. Intézményünk leginkább különböző témanapok (egészségnap, karácsonyi, húsvéti készülődés, roma nap, Víz világnapja, Föld napja, Anyák napja stb.) megszervezésekor részesíti a projektmódszert előnyben, melyek megszervezése az adott pedagógusok feladat.

A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek

Lázár Ervin Program

Iskolánk minden évben részt vesz a Lázár Ervin Programban. Ennek keretében tanulóink különböző színházi előadásokon, koncerteken vesznek részt. Vannak osztályok, melyek saját intézményükben, vannak akik kőszínházakban szereznek kulturális élményeket. Nagycirkuszi látogatást és egy Budapesti színházlátogatást is tartalmaz a program. Az átélt kulturális élmények hozzájárulnak tanulóink személyiségük fejlődéséhez, szociális helyzetükből adódó hátrányaik enyhítéséhez.

Erőszakmentesség, konfliktusmegoldás, az iskolai bántalmazás az erőszak megelőzése

Kriminológiai aspektusok

Alapvető célunk a társadalmi bűnmegelőzéssel, az áldozattá válással kapcsolatos ismeretek oktatása terén az iskolában tanulók jogkövető magatartásának elősegítése, esetleges bűnelkövetésük megakadályozása, a felmerülő problémák, konfliktusok, krízisek kulturált és hatékony kezelése.

Napjainkban az iskola szerepét úgy szokták felvetni, hogy betölti-e a szükséges nevelő hatását, segít-e azokban a problémákban (érzelmi, szociális), melyek az iskolában megnyilvánulnak. A tünetek, zavarok, elváltozások minden életkorban más-más jellegűek, megnyilvánulásúak, más oki konstellációt tükröznek.

Kisgyermekkorban a szülői kapcsolatokról való kiszakadás, az önállósodás, a kortárscsoportban az egyenrangú kapcsolatok alakítása és tartása jelentenek problémát, konfliktusforrást. Tízéves kor körül megjelennek a felnőtté válás problémái (felnőtt szerep, nemi szerep, identitástudat stb.). Gyakori jelenség, hogy a család kultúra és az intézményi elvárások egymástól távol állnak, és a gyermek nem képes alkalmazkodni az iskola szabályaihoz és más, deviáns viselkedési normákat közvetít. Ezeket az értékkülönbségeket a szabálytudat erősítésével, valamint a társadalmilag elvárt normák közvetítésével fel kell oldanunk, hiszen ez többé-kevésbé nyílt konfliktus formájában is megjelenik az iskolában.

A vázolt problémák fokozottan és halmozottan jelentkeznek a családi, anyagi, szociális gondokkal küzdő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett tanulók esetében.

A bűnmegelőzés tartalmi elemei

Az iskolai nevelés-oktatásban szükséges a lélektani motívumokra, a helyes és követendő értékrend kialakítására, információnyújtásra, figyelemmel kísérésre, a beilleszkedési problémák csökkentésére fektetni a hangsúlyt.

A cél elérése érdekében megvalósítandó feladatok:

A helyes értékrend átadása és kialakítása a tanulóknál.

A felmerülő helyzetek, konfliktusok, krízisek minél előbbi és hatékony, mintaértékű kezelése, megoldása.

Információgyűjtés és -elemzés a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulókról.

Folyamatos figyelemmel kísérésük, jelzés az együttműködő segélyező szervezetek felé.

Információnyújtás a legális (cigaretta, alkohol stb.) és illegális (kábitószer) drogok használatának negatív hatásairól, következményeiről.

A szabadidő hasznos és kulturált eltöltése alternatíváinak ismertetése és a lehetőségek biztosítása.

Hátránykompenzáció a különböző problémákkal küzdő tanulók esetében.

Az iskolai beilleszkedési problémák csökkentése, a pozitív társadalmi normák szerinti életvezetés elősegítése.

Esetkezelés, folyamatos segítségnyújtás a tanulóknak és családjaiknak.

Jogok és kötelezettségek ismertetése, tisztázása.

A joghátrányok és jogkövetkezmények megismerésének elősegítése.

A bűnmegelőzés iskolai módszertanának elemei

Mentálhigiéné, krízis, erőszak, drog és bűnelkövetési. illetve áldozattá válás elleni előadások segítő szakemberek közreműködésével

Szoros és folyamatos együttműködés gyermekjóléti és családsegítő intézményekkel, szakszolgálatokkal, különböző civil szervezetekkel, alapítványokkal, hatósági szervekkel (rendőrség, ügyészség, bíróság)

Személyiségfejlesztés

Közösségfejlesztés

Drámapedagógiai eszközök

Balesetmegelőzés

A tanulók az első tanítási napon baleset- és tűzvédelmi oktatásban részesülnek, melyet az osztályfőnök tart. Ismételt oktatást kell tartani az osztályfőnöknek rendkívüli esemény után és kirándulások előtt. Ezen való részvételüket a tanulók aláírásukkal igazolják. (további szabályozás a Házirendben)

Drogstratégia

A mai család működése során csökken az óvó-értékközvetítő hatás, mert egyrészt a szülőknek kevesebb idejük jut a gyermekükre a szükségesnél, másrészt, olyan generáció nő most fel, aki családi modellként nem tudja átvenni az elutasítási technikákat.

A szülők nem tudják, hogy milyen hatásokkal és milyen személyiségparamétereket kell erősíteni a gyermekükben a megelőzés érdekében. Ezért fokozott iskolánk felelőssége, hogy miképpen és milyen eredményességgel biztosítja az eredményes szocializációhoz szükséges hatásokat (képességfejlesztés, készségek kialakítása), többek között a drogozással kapcsolatos „immunitás” megszerzéséhez.

Általános cél:

Minden gyerek megszületésekor lehetőségekkel és tehetségekkel jön a világra, iskolánk feladata, hogy ezek a lehetőségek kibontakozzanak, tényleges tartalommal teljenek meg, hogy a tanulóink jól érezzék magukat, bánni tudjanak és eligazodjanak az információk rengetegében, harmóniában éljenek önmagukkal és környezetükkel.

Drog-prevenációs munka nem korlátozódhat egyetlen tantárgyra, és nem kötődhet csak egyetlen személyhez. El kell érni, hogy az egész iskola komplex nevelési hatásrendszerébe épüljön be a szerfogyasztással kapcsolatos egységes pedagógiai állásfoglalás és gyakorlat. A személyiségfejlesztő munka részeként kell a tanulók életvezetési stílusát úgy alakítani, hogy képessé váljanak az antihumánus szenvedélyek tudatos elutasítására. Minden nevelési

helyzetben biztosítani kell, hogy a segítségre szoruló és a támogatást igénylők megkapják a szükséges odafordulást és törődést.

Konkrét célok, feladatok:

- A szenvedélybetegségek kialakulásának megelőzése (hangsúlyosan dohányzás, alkohol)
- A drogjelenséggel – ide tartoznak a legális, illegális drogok – kapcsolatos szemléletváltás kialakítása a tanulók, szülők, pedagógusok körében: váljanak, érzékennyé a drogkérdések hatékony kezelése iránt, növeljék problémamegoldó készségüket, tegyék képessé tanulóinkat a drogok kipróbálásával való kockázat felismerésére, a negatív befolyásolás elutasítására.
- A tanulók egészségmegőrző szokásainak alakítása és a káros szenvedélyektől mentes életmód értékeit tükröző életvitel kialakítása, a drogok visszautasítására való képesség megteremtése.
- A tantestület drog-prevencióval kapcsolatos ismereteinek gyarapítása.
- Készségfejlesztő módszerek alkalmazása a tanulók egészséges életmódra nevelésének folyamatában.
- Stabil értékrend, pozitív jövőkép kialakítása.
- Problémamegoldás és döntésképeség fejlesztése.
- Az érzelmi feszültségek felismerése, kezelése.
- A szülők véleményének megismerése: szülői értekezleteken, fogadó órákon stb.

Diákok:

- ismeretszint felmérés (rajzok, stb);
- attitűdvizsgálat (a szerfogyasztással kapcsolatos vélemények, elutasító magatartás);
- veszélyeztetettek célvizsgálata (csak szakember által végezhető)

Tanárok:

- ismeretszint felmérés,
- problémakezelési módszerek, ötletek gyűjtése,
- problémaérzékenység, veszélytudat szondázása.

A személyi higiéne biztosítása, megőrzése és fejlesztése terén adódó feladatok az alábbi szervezeti keretekben és tartalommal tervezhetők:

- osztályfőnöki munkaterv,
- szaktárgyi (biológia, kémia, természetismeret stb.) tanítási órák tananyag-kiegészítése, illetve kapcsolódó rendezvényeken (pl.: kiállítás, bemutató, népszerűsítő előadás, stb.) való részvétel az aktuális témával összefüggésben,
- külső szakemberek eseti meghívása egy-egy téma igényesebb feldolgozása érdekében,
- osztály- és iskolai szintű projektek, vetélkedők lebonyolítása.

Iskolán kívüli kapcsolatok

Iskolai egészségügyi szolgálat: iskolaorvos, védőnő, fogorvos.

A tanulók rendszeres egészségügyi és higiéniai szűrővizsgálata. Osztályfőnöki órák keretében egészségügyi és higiéniai előadások tartása.

- gyermekjóléti szolgálat,
- családsegítő, családgondozói hálózat,
- rendőrség,
- DÖK,
- tanárok és szülők harmonikus együttműködése.

Közlekedési ismeretek megvalósulása:

- Osztályfőnöki órák keretében,
- testnevelés órákon
- Délutáni szabadidős foglalkozások keretében
- sportszakköri foglalkozásokon,
- iskolai sportrendezvényeken

Záró rendelkezések

A pedagógiai program érvényességi ideje

Az iskola 2025. szeptember 05. napjától szervezi meg nevelő és oktató munkáját az átdolgozott pedagógia program alapján.

Ezen pedagógiai program érvényességi ideje addig tart, amíg a törvényi változások az átdolgozást szükségessé nem teszik.

A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok, és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja, és ha szükséges, módosítja.

A nevelőtestület minden tanév végén írásban értékeli a pedagógia programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.

A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:

- az iskola fenntartója
- az iskola igazgatója
- a nevelőtestület bármely tagja
- a nevelők szakmai munkaközössége

A pedagógiai program módosítása a nevelőtestület véleményezése után a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető. A pedagógiai program egy példánya az iskola könyvtárában van elhelyezve, ahol a szülők azt szabadon megtekinthetik. A pedagógiai program az iskola honlapján is megtekinthető.

A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél is megtekinthető:

- az iskola nevelői szobájában;
- az iskola igazgatójánál;
- az iskola igazgatóhelyettesénél
- fenntartónál.

Legitimációs záradék

A módosított Pedagógiai programot a nevelőtestület a 2025. szeptember 05. napján tartott ülésén megtárgyalta, véleményezte.

Kisléta, 2025. szeptember 05.

Mellékletek:

1.melléklet: Tanulmányok alatti vizsga szabályzata

TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGA SZABÁLYZATA

Az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola nevelési programját, ennek keretén belül a tanulmányi vizsgák és az alkalmassági vizsgák szabályait.

A tanulmányok alatti vizsga (javítóvizsga, osztályozó vizsga, különbözeti és pótló vizsga) a tanulmányi kötelezettség teljesítésének atipikus formája.

A tanulmányok alatti vizsgák (a továbbiakban: vizsga) a következők:

- javítóvizsga
- osztályozó vizsga
- különbözeti vizsga
- pótló vizsga

A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos intézményi eljárásrend

- A vizsga időpontjait az igazgató jelöli ki, melyet a helyben szokásos módon, valamint az intézmény honlapján közzétesz.
- A vizsga időpontjáról (év, hónap, nap, óra, perc) és helyszínéről (cím, épület, terem száma) a vizsgázó, illetőleg a kiskorú tanuló esetén a szülő (gondviselő) minimum a vizsga kezdete előtt 10 nappal tértivevényes postai értesítést kap.
- Az osztályozó vizsga kérelemre történő letételét az igazgató engedélyezi. Az osztályozó vizsgára való jelentkezés az iskola titkárságán elérhető formanyomtatványon történik, az igazgató által meghatározottak és kihirdetettek szerint. A jelentkezési lapot a tanuló, valamint kiskorú tanuló esetében a gondviselő is aláírja. Az osztályozó vizsga napján a tanuló mentesül a tanórák látogatásának kötelezettsége alól.

A vizsgákkal kapcsolatos jogszabályi előírások:

- Minden vizsga írásbeli vagy szóbeli vagy gyakorlati vizsgarészből állhat az iskola Pedagógiai programja alapján.
- A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.
- Tanulmányok alatti vizsgát a független vizsgabizottság előtt, vagy abban a nevelési-oktatási intézményben lehet tenni, amellyel a tanuló jogviszonyban áll.
- Tanulmányok alatti vizsgát legalább háromtagú vizsgabizottság előtt kell tenni. Amennyiben a nevelési-oktatási intézményben foglalkoztatottak végzettsége, szakképzettsége alapján erre lehetőség van, a vizsgabizottságba legalább két olyan pedagógust kell jelölni, aki jogosult az adott tantárgy tanítására.
- A tanulmányok alatti vizsga - ha azt az iskolában szervezik - vizsgabizottságának elnökét és tagjait az igazgató, a független vizsgabizottság elnökét és tagjait a területileg illetékes megyeközponti járási hivatal bízza meg.
- Szülő kérése alapján az osztályozó vizsga időpontja az iskola által kijelölt időponttól eltérhet.

A tanulmányok alatti vizsga vizsgabizottságának elnöke felel a vizsga szakszerű és jogszerű megtartásáért, ennek keretében;

- meggyőződik arról, a vizsgázó jogosult-e a vizsga megkezdésére, és teljesítette-e a vizsga letételéhez előírt feltételeket, továbbá szükség esetén kezdeményezi a szabálytalanul vizsgázni szándékozók kizárását,
- vezeti a szóbeli vizsgákat és a vizsgabizottság értekezleteit,
- átvizsgálja a vizsgával kapcsolatos iratokat, a szabályzatban foglaltak szerint aláírja a vizsga iratait,
- a vizsgabizottság értekezletein véleményeltérés esetén szavazást rendel el.

A vizsgabizottsági elnök feladatainak ellátásába a vizsgabizottság tagjait bevonhatja. A kérdező tanár csak az lehet, aki a vizsga tárgya szerinti tantárgyat a 326/2013.Korm.rend. 6.melléklete szerint taníthatja.

A vizsgabizottság munkáját és magát a vizsgát az iskola igazgatója készíti elő. Az igazgató felel a vizsga jogszerű előkészítéséért és zavartalan lebonyolítása feltételeinek megteremtéséért.

Az igazgató e feladata ellátása során;

- dönt minden olyan, a vizsga előkészítésével és lebonyolításával összefüggő ügyben, amelyet a helyben meghatározott szabályok nem utalnak más jogkörébe,
- írásban kiadja az előírt megbízásokat, szükség esetén gondoskodik a helyettesítésről,
- ellenőrzi a vizsgáztatás rendjének megtartását,
- minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy a vizsgát szabályosan, pontosan meg lehessen kezdeni és be lehessen fejezni.

A vizsga reggel nyolc óra előtt nem kezdhető el, és legfeljebb tizenhét óráig tarthat.

Az írásbeli vizsgára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni a gyakorlati vizsgára, amennyiben a vizsgafeladat megoldását valamilyen rögzített módon, a vizsga befejezését követően a vizsgáztató pedagógus által értékelhetően kell elkészíteni.

A tanulmányok alatti vizsgán a mentesítésre jogosult tanulónál a vizsga során lehetővé kell tenni mindazon mentességek, kedvezmények érvényesítését, amelyet a tanuló megfelelő vizsgálat, szakértői vélemény alapján kapott.

A tanulmányok alatti vizsgán elért eredmény csak akkor támadható meg, ha az intézmény nem a Pedagógiai programban meghatározott követelményeket kéri számon, vagy a vizsgáztatás során olyan eljárási hiba történt, amely vélhetőleg a tanuló teljesítményét hátrányosan befolyásolta.

Osztályozó vizsga

Az intézmény osztályozó vizsgáit a félévi és év végi jegyek lezárását megelőző vagy az azt követő két hétben kell megszervezni.

Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak, ha

- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól,
- engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,

- az 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (6) bekezdésben meghatározott időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet,
- a tanuló a félévi, illetőleg év végi osztályzatának megállapítása érdekében független vizsgabizottság előtt tesz vizsgát.

A szabályosan megtartott osztályozó vizsgát megismételni, eredményén javítani nem lehet. Ha a szabályosan megtartott osztályozó vizsgán a magántanuló minősítése elégtelen, a tanulónak a tanévet ismételnie kell.

Osztályozó vizsgát az iskola a tanítási év során bármikor szervezhet. A vizsgák időpontjáról a vizsgázót a vizsgára történő jelentkezéskor írásban tájékoztatni kell.

Különbözeti vizsga

A különbözeti vizsgák időpontját az igazgató határozza meg.

Iskolaváltoztatás, iskolán belüli magasabb szintű tanulmányok folytatása vagy külföldi tanulmányok magyarországi folytatása feltételeként írhatja elő az intézmény a különbözeti vizsga letételét.

Abból a tantárgyból vagy tantárgyrészből kell különbözeti vizsgát tennie a tanulónak, amelyet az intézmény a megkezdni tervezett évfolyamtól alacsonyabb évfolyamon tanított, s amely tantárgy, tananyag ismerete feltétele a sikeres továbbhaladásnak, a magasabb évfolyamra lépésnek.

A különbözeti vizsga tantárgyainak, tartalmának meghatározása során mindig egyedileg kell az intézmény vezetőjének határozatot hoznia a jelentkező tanuló ügyében.

Javító vizsga

Javítóvizsgát tehet a vizsgázó, ha

- a tanév végén - legfeljebb három tantárgyból - elégtelen osztályzatot kapott,
- az osztályozó vizsgáról, a különbözeti vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik.

A vizsgázó javítóvizsgát az iskola igazgatója által meghatározott időpontban, az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban tehet. A tanulót a vizsga eredményéről azonnal tájékoztatni kell.

Pótló vizsga

Pótló vizsgát tehet a vizsgázó, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné.

A vizsgázónak fel nem róható ok minden olyan, a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására.

Az igazgató hozzájárulhat ahhoz, hogy az adott vizsganapon vagy a vizsgázó és az intézmény számára megszervezhető legközelebbi időpontban a vizsgázó pótló vizsgát tegyen, ha ennek feltételei megteremthetők. A vizsgázó kérésére a vizsga megszakításáig a vizsgakérdésekre adott válaszait értékelni kell. Időpontját egyéni elbírálás alapján az igazgató jelöli ki.

Független vizsgabizottság előtt letehető tanulmányok alatti vizsga

A független vizsgabizottság előtt letehető tanulmányok alatti vizsgát a megyeszékhely szerinti járási hivatal szervezi.

A tanuló - kiskorú tanuló esetén a szülője - a félév vagy a tanítási év utolsó napját megelőző harmincadik napig, a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (7) bekezdésében meghatározott esetben az engedély megadását követő öt napon belül jelentheti be, ha osztályzatának megállapítása céljából független vizsgabizottság előtt kíván számot adni tudásáról. A bejelentésben meg kell jelölni, hogy milyen tantárgyból kíván vizsgát tenni. Az iskola igazgatója a bejelentést nyolc napon belül továbbítja a kormányhivatalnak, amelyik az első félév, valamint a tanítási év utolsó hetében szervezi meg a vizsgát.

A tanuló - kiskorú tanuló esetén a szülője - a bizonyítvány átvételét követő tizenöt napon belül kérheti, hogy amennyiben bármely tantárgyból javítóvizsgára utasították, akkor azt független vizsgabizottság előtt tehesse le. Az iskola a kérelmet nyolc napon belül továbbítja a járási hivatalnak.

A járási hivatal által szervezett független vizsgabizottságnak nem lehet tagja az a pedagógus, akinek a vizsgázó hozzátartozója, továbbá aki abban az iskolában tanít, amellyel a vizsgázó tanulói jogviszonyban áll.

A vizsgákra vonatkozó szabályok:

A tanulmányok alatti vizsga vizsgabizottságának elnöke felel a vizsga szakszerű és jogszerű megtartásáért, ennek keretében:

- meggyőződik arról, a vizsgázó jogosult-e a vizsga megkezdésére, és teljesítette-e a vizsga letételéhez előírt feltételeket, továbbá szükség esetén kezdeményezi a szabálytalanul vizsgázni szándékozók kizárását,
- vezeti a szóbeli vizsgákat és a vizsgabizottság értekezleteit,
- átvizsgálja a vizsgával kapcsolatos iratokat, a szabályzatban foglaltak szerint aláírja a vizsga iratait,
- a vizsgabizottság értekezletein véleményeltérés esetén szavazást rendel el.

A vizsgabizottsági elnök feladatainak ellátásába a vizsgabizottság tagjait bevonhatja. A kérdező tanár csak az lehet, aki a vizsga tárgya szerinti tantárgyat taníthatja. A vizsgabizottság munkáját és magát a vizsgát az iskola igazgatója készíti elő.

Az igazgató felel a vizsga jogszerű előkészítéséért és zavartalan lebonyolítása feltételeinek megteremtéséért.

Az igazgató e feladata ellátása során:

- dönt minden olyan, a vizsga előkészítésével és lebonyolításával összefüggő ügyben, amelyet a helyben meghatározott szabályok nem utalnak más jogkörébe,
- írásban kiadja az előírt megbízásokat, szükség esetén gondoskodik a helyettesítésről,
- ellenőrzi a vizsgáztatás rendjének megtartását,
- minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy a vizsgát szabályosan, pontosan meg lehessen kezdeni és be lehessen fejezni.

A vizsga reggel nyolc óra előtt nem kezdhető el, és legfeljebb tizenhét óráig – alapfokú művészeti iskolában, művészeti szakköznevelő iskolában húsz óráig – tarthat.

Írásbeli vizsga

- Az írásbeli vizsgára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni a gyakorlati vizsgára, amennyiben a vizsgafeladat megoldását valamilyen rögzített módon, a vizsga befejezését követően a vizsgáztató pedagógus által értékelhetően kell elkészíteni (különösen a rajz, számítástechnikai program formájában).
- Az írásbeli vizsgán a vizsgateremben az ülésrendet a vizsga kezdetekor a vizsgáztató pedagógus úgy köteles kialakítani, hogy a vizsgázók egymást ne zavarhassák és ne segíthessék.
- A vizsga kezdetekor a vizsgabizottság elnöke a vizsgáztató pedagógus jelenlétében megállapítja a jelenlévők személyazonosságát, ismerteti az írásbeli vizsga szabályait, majd kihirdeti az írásbeli tételeket. A vizsgázóknak a feladat elkészítéséhez segítség nem adható.
- Az írásbeli vizsgán kizárólag a vizsgaszervező intézmény bélyegzőjével ellátott lapon, feladatlapokon, tétellapokon (a továbbiakban együtt: feladatlap) lehet dolgozni.
- A rajzokat ceruzával, minden egyéb írásbeli munkát tintával kell elkészíteni.
- A feladatlap előírhatja számológép, számítógép használatát, amelyet az intézménynek kell biztosítani.
- Az íróeszközökről a vizsgázók, az iskola helyi tanterve alapján a vizsgához szükséges segédeszközökről az iskola gondoskodik, azokat a vizsgázók egymás között nem cserélhetik.
- A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt mindegyik átvett feladatlapon feltünteti a nevét, a vizsganap dátumát, a tantárgy megnevezését.
- Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon lehet készíteni.
- A vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló idő tantárgyanként maximum hatvan perc.
- Ha az írásbeli vizsgát bármilyen rendkívüli esemény megzavarja, az emiatt kiesett idővel a vizsgázó számára rendelkezésre álló időt meg kell növelni.

A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó szakértői bizottság szakvéleményével megalapozott kérésére, az igazgató engedélye alapján:

- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló időt legfeljebb harminc perccel meg kell növelni,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára lehetővé kell tenni, hogy az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt használja,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tehet,

Egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában legfeljebb három írásbeli vizsgát lehet megtartani. A vizsgák között a vizsgázó kérésére legalább tíz, legfeljebb harminc perc

pihenőidőt kell biztosítani. A pótló vizsga – szükség esetén újabb pihenőidő beiktatásával – harmadik vizsgaként is megszervezhető.

- Ha a vizsgáztató pedagógus az írásbeli vizsgán szabálytalanságot észlel, elveszi a vizsgázó feladatlapját, ráírja, hogy milyen szabálytalanságot észlelt, továbbá az elvétel pontos idejét, aláírja és visszaadja a vizsgázónak, aki folytathatja az írásbeli vizsgát.
- A vizsgáztató pedagógus a szabálytalanság tényét és a megtett intézkedést írásban jelenti az iskola igazgatójának, aki az írásbeli vizsga befejezését követően haladéktalanul kivizsgálja a szabálytalanság elkövetésével kapcsolatos bejelentést.
- Az iskola igazgatója a megállapításait részletes jegyzőkönyvbe foglalja, amelynek tartalmaznia kell a vizsgázó és a vizsgáztató pedagógus nyilatkozatát, az esemény leírását, továbbá minden olyan tényt, adatot, információt, amely lehetővé teszi a szabálytalanság elkövetésének kivizsgálását.
- A jegyzőkönyvet a vizsgáztató pedagógus, az iskola igazgatója és a vizsgázó írja alá. A vizsgázó különvéleményét a jegyzőkönyvre rávezetheti.
- Az iskola igazgatója az írásbeli vizsga folyamán készített jegyzőkönyveket és a feladatlapokat – az üres és a piszkosított feladatlapokkal együtt a kidolgozási idő lejártával átveszi a vizsgáztató pedagógusoktól.
- A jegyzőkönyveket aláírásával – az időpont feltüntetésével – lezárja és a vizsgairatokhoz mellékel.
- Az írásbeli vizsga feladatlapjait a vizsgáztató pedagógus kijavítja, a hibákat, tévedéseket a vizsgázó által használt tintától jól megkülönböztethető színű tintával megjelöli, röviden értékeli a vizsgakérdésekre adott megoldásokat.
- Ha a vizsgáztató pedagógus a feladatlapok javítása során arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközt használt, segítséget vett igénybe, megállapítását rávezeti a feladatlapra, és értesíti az iskola igazgatóját.

Ha a vizsgázó a vizsga során szabálytalanságot követett el, az iskola igazgatójából és két másik – a vizsgabizottság munkájában részt nem vevő – pedagógusból álló háromtagú bizottság a cselekmény súlyosságának mérlegeli, és dönt:

- a vizsgakérdésre adott megoldást részben vagy egészben érvénytelennek nyilvánítja, és az érvénytelen rész figyelmen kívül hagyásával értékeli a vizsgán nyújtott teljesítményt,
- az adott tantárgyból – ha az nem javítóvizsga – a vizsgázót javítóvizsgára utasítja, vagy
- amennyiben a vizsga javítóvizsgaként került megszervezésre, a vizsgát vagy eredménytelennek nyilvánítja, vagy az a) pontban foglaltak szerint értékeli a vizsgázó teljesítményét.

A szabálytalansággal összefüggésben hozott döntést és annak indokait határozatba kell foglalni.

Szóbeli vizsga

- Egy vizsgázónak egy napra legfeljebb három tantárgyból szervezhető szóbeli vizsga. A vizsgateremben egyidejűleg legfeljebb hat vizsgázó tartózkodhat.
- A vizsgázónak legalább tíz perccel korábban meg kell jelennie a vizsga helyszínén, mint amely időpontban az a vizsgacsoport megkezdí a vizsgát, amelybe beosztották.
- A szóbeli vizsgán a vizsgázó tantárgyanként húz tételt vagy kifejtendő feladatot, kiválasztja a tétel kifejtéséhez szükséges segédeszközt, ha az szükséges.
- Az egyes tantárgyak szóbeli vizsgáihoz szükséges segédeszközökről a vizsgáztató tanár gondoskodik.
- Minden vizsgázónak tantárgyanként legalább harminc perc felkészülési időt kell biztosítani a szóbeli feleletet megelőzően.
- A felkészülési idő alatt a vizsgázó jegyzetet készíthet, de gondolatait szabad előadásban kell elmondania.
- Egy-egy tantárgyból egy vizsgázó esetében a feleltetés időtartama tizenöt percnél nem lehet több.
- A vizsgázók a vizsgateremben egymással nem beszélgethetnek, egymást nem segíthetik. A tételben szereplő kérdések megoldásának sorrendjét a vizsgázó határozza meg.
- A vizsgázó segítség nélkül, önállóan felel, de ha önálló feleletét önhibájából nem tudja folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vét, a vizsgabizottság tagjaitól segítséget kaphat.
- A vizsgabizottság tagjai a tétellel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel, ha meggyőződtek arról, hogy a vizsgázó a tétel kifejtését befejezte, vagy a tétel kifejtése során önálló feleletét önhibájából nem tudta folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vétett.
- A vizsgázó a tétel kifejtése során akkor szakítható félbe, ha súlyos tárgyi, logikai hibát vétett, vagy a rendelkezésre álló idő eltelt.
- Ha a vizsgázó a húzott tétel anyagában teljes tájékozatlanságot árul el, azaz feleletének értékelése nem éri el az elégséges szintet, az elnök egy alkalommal póttételt húzat vele.
- Ez esetben a szóbeli minősítést a póttételre adott felelet alapján kell kialakítani úgy, hogy az elért pontszámot meg kell felezni és egész pontra fel kell kerekíteni, majd az osztályzatot ennek alapján kell kiszámítani.
- Ha a vizsgázó a feleletet befejezte, a következő tantárgyból történő tételhúzás előtt legalább tizenöt perc pihenőidőt kell számára biztosítani, amely alatt a vizsgahelyiséget elhagyhatja.
- Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgabizottság elnöke rávezeti a javasolt értékelést a vizsgajegyzőkönyvre.

Sajátos nevelési igényű tanulók vizsgaszabályzata

A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó szakértői bizottsági szakvéleménnyel megalapozott kérésére, az igazgató engedélye alapján

- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára harminc perc gondolkodási időt legfeljebb tíz perccel meg kell növelni,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teheti le.

Ha a vizsgázónak engedélyezve lett, hogy az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tegyen, és a vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia, és az engedélynek megfelelő tételket kell kifejtenie.

- A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani. A vizsgázó kérésére a második tétel kihúzása előtt legfeljebb tíz perc pihenőidőt kell adni, amely alatt a vizsgázó a vizsgahelyiséget elhagyhatja.
- Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teszi le, a vizsgatétel kihúzása után külön helyiségben, vizsgáztató tanár felügyelete mellett készíti el dolgozatát.
- A dolgozat elkészítésére harminc percet kell biztosítani. A dolgozatot a vizsgázó vagy a vizsgázó kérésére a vizsgáztató tanár felolvassa.
- Ha a szóbeli vizsgán a vizsgázó szabálytalanságot követ el, vagy a vizsga rendjét zavarja, a vizsgabizottság elnöke figyelmezteti a vizsgázót, hogy a szóbeli vizsgát befejezheti ugyan, de ha szabálytalanság elkövetését, a vizsga rendjének megzavarását a vizsgabizottság megállapítja, az elért eredményt megsemmisítheti.
- A figyelmeztetést a vizsga jegyzőkönyvében fel kell tüntetni.
- A szóbeli vizsgán és a gyakorlati vizsgán elkövetett szabálytalanság esetében az igazgató az írásbeli vizsga erre vonatkozó rendelkezéseit alkalmazza.
- A gyakorlati vizsgarész szabályait akkor kell alkalmazni, ha a tantárgy helyi tantervben meghatározott követelményei eltérő rendelkezést nem állapítanak meg.
- A gyakorlati vizsgafeladatokat – legkésőbb a vizsgát megelőző két hónappal – az iskola igazgatója hagyja jóvá.
- A gyakorlati vizsgarészt akkor lehet megkezdeni, ha a vizsgabizottság elnöke meggyőződött a vizsgafeladatok elvégzéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek meglétéről.
- A gyakorlati vizsgarész megkezdése előtt a vizsgázókat tájékoztatni kell a gyakorlati vizsgarész rendjéről és a vizsgával kapcsolatos egyéb tudnivalókról, továbbá a gyakorlati vizsgarész helyére és a munkavégzésre vonatkozó munkavédelmi, tűzvédelmi, egészségvédelmi előírásokról.
- A gyakorlati vizsgafeladatok végrehajtásához a vizsgázónak az adott tantárgynál helyben meghatározott idő áll a rendelkezésére. Ebbe az időbe a vizsgafeladatok ismertetésének ideje nem számít bele.

- A gyakorlati vizsgarész végrehajtásához rendelkezésre álló idő feladatok szerinti megosztására vonatkozóan a vizsgafeladatok leírása tartalmazhat rendelkezéseket.
- Nem számítható be a vizsgafeladatok végrehajtására rendelkezésre álló időbe a vizsgázónak fel nem róható okból kieső idő.
- A gyakorlati vizsgarészt – a vizsgafeladatok számától függetlenül – egy érdemjeggyel kell értékelni.
- Az értékelésben fel kell tüntetni a vizsgázó nevét, születési helyét és idejét, a vizsgamunka tárgyát, a végzett munka értékelését és a javasolt osztályzatot.
- Az értékelést a tantárgyat tanító szaktanár írja alá.
- A vizsgázó gyakorlati vizsgarészre kapott érdemjegyét a vizsgamunkára, a vizsga helyszínén készített önálló gyakorlati alkotásra vagy a vizsga helyszínén bemutatott gyakorlatra kapott osztályzatok alapján kell meghatározni.

Írásbeli vizsgák általános szabályai:

- a tanteremben minden padban csak egy diák ülhet,
- a feladatlapot az iskola pecsétjével kell ellátni, fel kell tüntetni a tantárgy megnevezését, a tanuló nevét és a dátumot,
- a vizsgán használható segédeszközöket a szaktanár tájékoztatása alapján a tanuló hozza magával.

Az írásbeli vizsga javítása

- a szaktanár az adott vizsganapon piros tollal kijavítja az írásbeli dolgozatot
- ha a szaktanár arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközöket használt, - rávezeti a feladatlapra és értesíti az igazgatót.

Gyakorlati vizsga általános szabályai:

- a gyakorlati oktatás vezető tanárnak kötelező a vizsgázót tájékoztatni a gyakorlati vizsga rendjéről,
- a gyakorlati vizsgarész a vizsga feladatok számától függetlenül egy érdemjeggyel kell értékelni.

A helyi tanterv tantárgyi óraszámok témakörönkénti meghatározása

Magyar nyelv és irodalom	Óraszám	
Témakör neve/évfolyam	1. évfolyam	2. évfolyam
Beszéd és olvasás		
Beszéd és kommunikáció	15	15
Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	60	0
Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	54	16
Népmesék, műmesék	7	33
Versek, népköltészeti alkotások	5	23
Helyem a közösségben – család, iskola	4	14
Évszakok, ünnepkörök, hagyományok	4	21
Állatok, növények, emberek	4	20
Írás és helyesírás		
Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése	32	0
Írás jelrendszere	38	20
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó	13	13
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg	2	23
Kisbetű – nagybetű	4	14
A magyar ábécé – a betűrend	2	16
Hangok időtartamának jelentés megkülönböztető szerepe	8	24
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése*	36*	36*
Összes óraszám:	288	288

Magyar nyelv és irodalom	Óraszám	
Témakör neve/évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Olvasás, szövegértés		
Beszéd és kommunikáció	11	11
Mesék, történetek	13	9
Mondák, regék	15	15
Versek, népköltészeti alkotások	12	13
Helyem a világban	12	13
Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek	12	13
Állatok, növények, tájak, találmányok	15	20
Olvassunk együtt! Közös olvasmányok	4	6
Nyelvtan, helyesírás és szövegalkotás		
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás	10	5
A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)	13	7

Magyar nyelv és irodalom	Óraszám	
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg, elektronikus levél)	10	15
Szótő és toldalék, szóelemzés	8	8
Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok	7	8
1. Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű – nagybetű	12	8
2. Tulajdonságokat kifejező szavak	10	5
3. Mennyiségeket kifejező szavak	4	11
4. Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben	12	13
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése*	-	36*
Összes óraszám:	180	216

Magyar nyelv és irodalom - Magyar Nyelv	Óraszám	
Témakör neve/évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam
A kommunikáció alapjai	3	3
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	8	-
Állandósult szókapcsolatok	5	-
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	20	-
Hangalak és jelentés	6	-
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	7	6
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	-	46
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2	2
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	21	15
Magyar nyelv és irodalom - Irodalom		
Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	18	-
Petőfi Sándor: János vitéz	14	-
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	8	-
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10	-
Egy szabadon választott meseregény elemzése	4	-
Hősök az irodalomban	-	10
Arany János: Toldi	-	16
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	-	11
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	-	12
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	-	5
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	54	18
Összes óraszám:	180	144

Magyar nyelv és irodalom - Magyar Nyelv		Óraszám	
Témakör neve/évfolyam		7. évfolyam	8. évfolyam
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése		3	2
Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, mellérendelő szószerkezet		12	-
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, szóalkotási módok – játékos feladatokkal		10	-
Könyvtárhasználat		1	1
Készüljünk a felvételig!		-	10
Szövegértés, szövegalkotás		2	1
Összetett mondat a szövegben		-	8
Nyelvtörténet, nyelvrokonság – játékosan		-	4
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése		26	46
Magyar nyelv és irodalom – Irodalom			
I. Korok és portrék			
A) A középkor		3	-
B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció		11	-
C) Irodalmunk a 17–18. században		4	-
D-E) Klasszicizmus és romantika		32	-
II. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény		4	
III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében		-	
A) Líra a 20. század első felének magyar irodalmában		-	14
B) Epika a 20. század első felének magyar irodalmában		-	11
C) „Vérző Magyarország” - Trianon		-	2
IV. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében			
A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában		-	12
B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában		-	4
C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában		-	2
V. A 20. századi történelem az irodalomban (II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozata, 1956)		-	6
VI. Szórakoztató irodalom		-	3
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése		-	18
Összes óraszám:		108	144

Matematika	Óraszám	
	1. évfolyam	2. évfolyam
Témakör neve/évfolyam		
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	4	4
Rendszerezés, rendszerképzés	4	4
Állítások	4	4
Problémamegoldás	4	4
Szöveges feladatok megoldása	5	6
Szám és valóság kapcsolata	10	9
Számlálás, becslés	6	6
Számok rendezése	6	6
Számok tulajdonságai	9	9
Számok helyi értékes alakja	5	5
Mérőeszköz használata, mérési módszerek	10	10
Alapműveletek értelmezése	10	10
Alapműveletek tulajdonságai	8	8
Szóbeli számolási eljárások	10	10
Fejben számolás	9	9
Alkotás térben és síkon	4	4
Alakzatok geometriai tulajdonságai	6	6
Transzformációk	3	3
Tájékozódás térben és síkon	4	4
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	9	9
Adatok megfigyelése	3	3
Valószínűségi gondolkodás	3	3
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése*	44*	44*
Összes óraszám:	180	180

Matematika	Óraszám	
	3. évfolyam	4. évfolyam
Témakör neve/évfolyam		
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	3	3
Rendszerezés, rendszerképzés	5	5
Állítások	4	4
Problémamegoldás	5	5
Szöveges feladatok megoldása	8	8
Szám és valóság kapcsolata	4	4
Számlálás, becslés	5	5
Számok rendezése	3	3
Számok tulajdonságai	6	11
Számok helyi értékes alakja	6	6
Mérőeszköz használata, mérési módszerek	10	10
Alapműveletek értelmezése	3	3
Alapműveletek tulajdonságai	4	4
Szóbeli számolási eljárások	6	6
Fejben számolás	6	9
Írásbeli összeadás és kivonás	6	6
Írásbeli szorzás és osztás	6	6

Tötrészek	5	5
Negatív számok	3	3
Alkotás térben és síkon	6	6
Alakzatok geometriai tulajdonságai	6	6
Transzformációk	4	4
Tájékozódás térben és síkon	3	3
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	9	9
Adatok megfigyelése	3	3
Valószínűségi gondolkodás	3	3
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése*	48*	40*
Összes óraszám:	180	180

Matematika	Óraszám	
Témakör neve/évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam
Halmazok	5	5
Matematikai logika, kombinatorika	5	5
Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek	10	10
Alapműveletek természetes számokkal	8	8
Egész számok; alapműveletek egész számokkal	9	9
Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok	9	9
Alapműveletek közönséges törtekkel	9	9
Alapműveletek tizedes törtekkel	7	7
Arányosság, százalékszámítás	10	10
Egyszerű szöveges feladatok	10	10
A függvény fogalmának előkészítése	5	5
Sorozatok	4	4
Mérés és mértékegységek	8	8
Síkbeli alakzatok	9	9
Transzformációk, szerkesztések	10	10
Térgeometria	8	8
Leíró statisztika	5	5
Valószínűség-számítás	5	5
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	8	44
Összes óraszám:	144	180

Matematika	Óraszám	
Témakör neve/évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Halmazok, számhalmazok	6	6
Matematikai logika, kombinatorika, gráfok	9	9
Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök	9	9
Arányosság, százalékszámítás	11	11
Szöveges feladatok előkészítése	8	8
Szöveges feladatok	11	11
A függvény fogalmának előkészítése	6	6
Síkbeli alakzatok	10	10
Transzformációk, szerkesztések	10	10
Térgeometria	10	10
Leíró statisztika	6	6
Valószínűség-számítás	6	6
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	42	42
Összes óraszám:	144	144

Történelem	Óraszám
Témakör neve/évfolyam	5. évfolyam
Személyes történelem	7
Fejezetek az ókor történetéből	13
A kereszténység	5
A középkor világa	13
Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	20
Évente két mélységelvű téma	8
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	6
Összes óraszám:	72

Történelem	Óraszám
Témakör neve/évfolyam	6. évfolyam
Képek és portrék a középkori magyar állam virágkorából	10
Új látóhatárok	11
Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből	14
Élet a kora újkori Magyarországon	6
Forradalmak kora	5
A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora	15
Évente két mélységelvű téma	9
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2
Összes óraszám:	72

Történelem	Óraszám
Témakör neve/évfolyam	7. évfolyam
A modern kor születése	5
A dualizmus kora: felzárkózás Európához	7
Az első világháború és következményei	11
Totális diktatúrák	5
A Horthy-korszak	9
A második világháború	10
A megosztott világ	5
Magyarország szovjetizálása	10
Két mélységelvű téma	6
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	4
Összes óraszám:	72

Történelem	Óraszám
Témakör neve/évfolyam	8. évfolyam
A forradalomtól az ezredfordulóig	20
Együttélés a Kárpát-medencében	8
Népesedés és társadalom	5
A demokratikus állam	7
Régiók története	14
Mérlegen a magyar történelem	8
Két mélységelvű téma	6
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	4
Összes óraszám:	72

Állampolgári ismeretek	Óraszám
Témakör neve/évfolyam	8. évfolyam
Család; a családi szocializáció jellemzői, a hagyományos családmódel	4
A család gazdálkodása és pénzügyei	3
Településünk, lakóhelyünk megismerése	6
Nemzet, nemzetiség; a haza iránti kötelezettségeink	6
A magyar állam alapvető intézményei, az állam szerepe a gazdaságban	5
Mindennapi ügyintézés; felkészülés a felnőttkori szerepekre, feladatokra	4
A fogyasztóvédelem alapjai	3
A nagy ellátórendszerek: köznevelés, egészségügy és szociális ellátás	3
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2
Összes óraszám:	36

Hon- és népismeret	Óraszám
Témakör neve/évfolyam	6. évfolyam
Az én világom	6
Találkozás a múlttal	20

Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink	8
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2
Összes óraszám:	36

Etika	Óraszám			
Témakör neve/évfolyam	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
1. Éntudat – Önismeret	5	5	5	5
2. Család – Helyem a családban	6	6	6	6
3. Helyem az osztály közösségében	6	6	6	6
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	5	5	5	5
5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	6	6	6	6
6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	6	6	6	6
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2	2	2	2
Összes óraszám:	36	36	36	36

Etika	Óraszám			
Témakör neve/évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Éntudat – Önismeret	5	5	5	5
Család – Helyem a családban	6	6	6	6
Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	6	6	6	6
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	5	5	5	5
A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	6	6	6	6
Az európai kultúra emberképe, hatása az egyéni értékrendjére	6	6	6	6
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2	2	2	2
Összes óraszám:	36	36	36	36

Környezetismeret	Óraszám	
Témakör neve/évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Megfigyelés, mérés 1., 2.	6	6
Az élettelen környezet kölcsönhatásai 1., 2.	4	4
Tájékozódás az időben 3.	4	4
Tájékozódás a térben 4.	4	4
Hazánk, Magyarország 3., 4.	3	3
Életközösségek lakóhelyünk környezetében 5.	10	10
Testünk, egészségünk 5.	3	3
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2	2

Összes óraszám:	36	36
------------------------	-----------	-----------

A Nat fő témakörei

1. Megismerési módszerek
2. Tájékozódás az időben
3. Tájékozódás a térben
4. Élő környezet
5. Anyagok és folyamatok

Természettudomány	Óraszám	
Témakör neve/évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam
Anyagok és tulajdonságaik	12	-
Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	7	-
Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	-	8
Tájékozódás az időben	6	-
Alapvető térképészeti ismeretek	7	-
Topográfiai alapismeretek	-	7
Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)	-	7
A növények testfelépítése	10	-
Az állatok testfelépítése	10	-
Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái	-	11
A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái	-	9
Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái	-	10
Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség	10	-
Az energia	-	6
A Föld külső és belső erői, folyamatai	-	10
Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	6	-
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	4	4
Összes óraszám:	72	72

Kémia	Óraszám	
Témakör neve/évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig	9	8
Az anyagi halmazok	13	4
Atomok, molekulák és ionok	12	2
Kémiai reakciók	0	20
Kémia a természetben	0	15
Kémia a mindennapokban	0	19
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2	4
Összes óraszám:	36	72

Fizika	Óraszám	
	7. évfolyam	8. évfolyam
Témakör neve/évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Bevezetés a fizikába (1)	8	0
Az energia (5)	8	0
Mozgás közlekedés és sportolás közben (2)	10	0
Lendület és egyensúly (2, 4)	8	2
Víz, levegő és szilárd anyagok a háztartásban és a környezetünkben (3, 4)	0	14
Elektromosság a háztartásban (4)	0	14
Világítás, fény, optikai eszközök (4)	0	12
Hullámok (3, 4)	0	10
Környezetünk globális problémái (6)	0	6
Égi jelenségek megfigyelése és magyarázata (6)	0	10
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2	4
Összes óraszám:	36	72

A Nemzeti alaptanterv fő témakörei

1. Fizikai jelenségek megfigyelése, egyszerű értelmezése
2. Mozgások a környezetünkben, a közlekedés
3. A levegő, a víz, a szilárd anyagok
4. Fontosabb mechanikai, hőtani, elektromos és optikai eszközeink működésének alapjai, fűtés és világítás a háztartásban
5. Az energia megjelenési formái, megmaradása, energiatermelés és felhasználás
6. A Föld, a Naprendszer és a Világegyetem, a Föld jövője, megóvása

Biológia		Óraszám	
Témakör neve/évfolyam		7. évfolyam	8. évfolyam
1. A biológia tudományának céljai és vizsgálati módszerei	A biológia tudománya	3	-
2. Az élet kialakulása és szerveződése	Az élet kialakulása és szerveződése	6	-
3. Az élet formái, működése és fejlődése	Az élővilág fejlődése	6	-
	Az élővilág országai	10	-
6. A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	Bolygónk élővilága	10	-
4. Életközösségek vizsgálata	Életközösségek vizsgálata	10	-
6. A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	A természeti értékek védelme	8	-
5. Az élővilág és az ember kapcsolata 6. A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság	10	-
7. Az emberi szervezet felépítése, működése	Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség	3	2
	Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom	-	8
	Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás	-	6
	Szaporodás, öröklődés, életmód	-	10
8. Életmód és egészség	Egészségmegőrzés, elsősegély	2	8
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése		4	2
Összes óraszám:		72	36

Földrajz		Óraszám	
Témakör neve/évfolyam		7. évfolyam	8. évfolyam
Tájékozódás a földrajzi térben		4	-
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza		-	5
Magyarország földrajza		-	25
A Kárpát-medence térsége		4	4
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai		22	-
		20	-
A földrajzi övezetesség rendszere		8	-
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa		10	-
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése		4	2
Összes óraszám:		72	36

Angol nyelv	Óraszám	
Témakör neve/évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	12	20
Topics concerning classroom activities	4	10
Cross-curricular topics and activities	3	8
English and language learning	2	5
Intercultural topics	3	6
Playful learning	5	10
Entertainment	3	6
Gaining and sharing knowledge	2	3
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2	4
Összes óraszám:	36	72

Angol nyelv	Óraszám			
Témakör neve/évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	34	30	30	30
Public matters	4	4	6	6
Topics concerning classroom activities	18	12	13	10
Cross-curricular topics and activities	6	6	7	8
English and language learning	4	8	6	7
Intercultural topics	12	15	12	13
Current topics	6	8	6	7
Entertainment and playful learning/ Entertainment	12	10	12	11
Gaining and sharing knowledge	6	9	10	10
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	6	6	6	6
Összes óraszám:	108	108	108	108

Ének-zene	Óraszám			
Témakör neve/évfolyam	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Zeneművek/Énekes anyag	35	35	35	35
Zeneművek/Zenehallgatás	13	14	13	14
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	6	7	6	7
Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés	7	6	7	6
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	6	7	6	7
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	5	3	5	3
Összes óraszám:	72	72	72	72

Ének-zene	Óraszám			
	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Témakör neve/évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Zeneművek/Énekes anyag	34	17	14	14
Zeneművek/Zenehallgatás	14	7	12	12
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	8	4	3	3
Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés	6	3	3	3
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	6	3	2	2
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	4	2	2	2
Összes óraszám:	72	36	36	36

Vizuális kultúra	Óraszám			
	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Témakör neve/évfolyam	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat	horizontálisan beépül a többi témakörbe		-	-
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	28	28	24	12
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	6	6	8	4
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	6	6	8	4
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	6	6	6	4
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	10	10	11	5
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	12	12	11	5
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	4	4	4	2
Összes óraszám:	72	72	72	36

Vizuális kultúra	Óraszám			
Témakör neve/évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	5	5	5	5
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	5	5	5	5
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	5	5	4	4
Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	5	5	4	4
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	4	4	6	6
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	5	5	5	5
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	5	5	5	5
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2	2	2	2
Összes óraszám:	36	36	36	36

Dráma és színház	Óraszám
Témakör neve/évfolyam	7. évfolyam
Szabályjátékok, népi játékok	7
Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	4
Rögtönzés	5
Saját történetek feldolgozása	5
Műalkotások feldolgozása	3
Dramaturgiai alapfogalmak	3
A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)	2
Színházi műfajok, stílusok	2
Színházi előadás megtekintése	3
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2
Összes óraszám:	36

<i>Technika és tervezés</i>	Óraszám			
Témakör neve/évfolyam	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Anyagok a környezetünkben	4	4	4	4
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	15	15	15	15
Otthon – család – életmód	7	7	8	8
Jeles napok, ünnepek	5	5	4	4
Közlekedés	3	3	3	3
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2	2	2	2
Összes óraszám:	36	36	36	36

<i>Technika és tervezés</i>	Óraszám	
Témakör neve/évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam
Gazdálkodás, munkamegosztás	3	3
Otthon a lakásban	5	5
Táplálkozás és ételkészítés	9	9
Textiltechnika	7	7
Szabad alkotás – Kertművelés és -ápolás	10	10
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2	2
Összes óraszám:	36	36

<i>Technika és tervezés</i>	Óraszám
Témakör neve/évfolyam	7. évfolyam
Gazdálkodás, munkamegosztás	4
Otthon a lakásban	6
Táplálkozás és ételkészítés	8
Textiltechnika	6
Szabad alkotás – Kertművelés és -ápolás	10
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2
Összes óraszám:	36

Digitális kultúra	Óraszám	
Témakör neve/évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
A digitális világ körülöttünk	3	3
A digitális eszközök használata	7	7
Alkotás digitális eszközökkel	9	9
Információszerzés az e-Világban	4	4
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	3	3
A robotika és a kódolás alapjai	8	8
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2	2
Összes óraszám:	36	36

Digitális kultúra	Óraszám			
Témakör neve/évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Algoritmizálás és blokkprogramozás	7	7	7	8
Online kommunikáció	2	3	2	2
Robotika	6	5	4	4
Szövegszerkesztés	6	6	4	4
Bemutatókészítés	4	4	3	3
Multimédiás elemek készítése	4	4	3	3
Táblázatkezelés			6	6
Az információs társadalom, e-Világ	3	3	3	2
A digitális eszközök használata	2	2	2	2
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	2	2	2	2
Összes óraszám:	36	36	36	36

Testnevelés	Óraszám			
Témakör neve/évfolyam	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	13	13	13	13
Kúszások és mászások	13	13	13	13
Járások, futások	18	18	18	18
Szökdelések, ugrások	13	13	13	13
Dobások, ütések	10	10	10	10
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	18	18	18	18
Labdás gyakorlatok	13	13	13	13
Testnevelési és népi játékok	16	16	16	16
Küzdőfeladatok és -játékok	15	15	15	15
Foglalkozások alternatív környezetben	23	23	23	23
Úszás	18	18	18	18
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	10	10	10	10
Összes óraszám:	180	180	180	180

Testnevelés	Óraszám			
	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	18	18	18	18
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	23	23	23	23
Torna jellegű feladatmegoldások	23	23	23	23
Sportjátékok	35	35	35	35
Testnevelési és népi játékok	17	17	17	17
Önvédelmi és küzdősportok	20	20	20	20
Alternatív környezetben úzhető mozgásformák	16	16	16	16
Úszás	18	18	18	18
Ismeretek alkalmazása, alapkészségek, képességek fejlesztése	10	10	10	10
Összes óraszám:	180	180	180	180